

АЛФРЕД ВАН ВОГТ КОСМИЧЕСКИ ХИЩНИЦИ

ФАНТАСТИКА

®

АРГУС

АЛФРЕД ВАН ВОГТ

КОСМИЧЕСКИ ХИЩНИЦИ

Превод: Станимир Йотов, Александър Карапанчев

chitanka.info

Дълбокият космос, на стотици хиляди светлинни години от Земята... Корабът „Спейс Бийгъл“, поел в най-мащабната експедиция за търсене на извънгаалактически разум, попада в поредица капани, заложиени от звездни хищници. Когато изходът от битката изглежда безнадежден, Елиът Гросвенър и странната му наука „нексиализъм“ стават последното оръжие на земните хора.

Смайващ парад на невероятни същества, населяващи космоса, и безспорно един от най-живите и успешни романи на американския фантаст.

Стан Барет
„Каталог на душите и циклите в SF“

Трийсет години преди знаменития филм Алфред ван Вогт вече е създал пришълеца!

На Фред Маккормак

ПЪРВА ГЛАВА

Кьорл бродеше неуморно. Черната, безлунна, почти беззвездна нощ неохотно отстъпваше пред червеникавата зора, която се издигаше над него. Под хладното ѝ сияние се разкриваше чудовищен пейзаж.

Безжизнена равнина, осеяна с назъбени скали, постепенно се очерта около Кьорл. Бледо слънце надникна над нащърбения хоризонт. Снопове светлина пронизаха тъмния пейзаж. И въпреки това нямаше и следа от съществата, пълни с ид, които Кьорл дебнеше от близо сто дни.

Най-накрая той спря обезсърчен. Огромните му предни лапи потрепериха и ноктите им се извиха като дъги. Дебелите пипала, които израстваха от неговите рамене, се изопнаха силно. Голямата му котешка глава се завъртя отляво надясно, а подобните на козина мустачета върху ушите затрептяха неистово, улавяйки всеки случаен полъх на вятъра, всяка пулсация в атмосферата.

Не последва нищо. Не усети и най-малък гъдел по разклонената си нервна система. Накъдето и да се обърнеше нямаше и намек от източници на ид — единствената му храна на тази пуста планета. Отчаян, Кьорл приклезна: огромна котешка фигура, очертана на фона на матовото червеникаво небе, като карикатура на черен тигър в този призрачен свят. Ужаси го загубата на осезание. Обикновено сетивата му можеха да открият наличието на веществото ид от километри разстояние. Даваше си сметка, че нещо не е наред. Безплодните опити да установи контакт през тази нощ свидетелстваха за физически срыв. Това бе смъртоносната болест, с която се бе сблъсквал. Седем пъти през изминалия век бе попадал на неспособни да се движат кьорли; техните иначе безсмъртни тела бяха съсухрени и обречени поради липса на храна. Беше се нахвърлил настървено върху тях, за да изтръгне малкото ид, който все още поддържаше живота им.

Кьорл потръпна от вълнение при спомена за тези пиршества. Сетне изръмжа силно, предизвикателен звук, който се люшна във

въздуха, отекна в скалите и после пробяга конвулсивно по нервите му. Това бе инстинктивен израз на волята му за живот.

Внезапно застина.

Високо над хоризонта Кьорл съзря малка светеща точка. Тя се приближаваше. Бързо нарасна, придобивайки очертанията на метална топка. Накрая се превърна в огромен, овален космичен кораб, сияещ като полирано сребро, който изсвистя над Кьорл и видимо забави скоростта си. Спусна се над черната начупена линия на хълмовете вдясно, за миг увисна почти неподвижно и после изчезна от погледа му.

Кьорл се съвзе от изненадата и като тигър полетя през скалистите грамади. Кръглите му черни очи изгаряха от мъчително желание. Мъхнатите му уши, въпреки отслабналата им чувствителност, затрептяха и изпратиха съобщение за наличието на такова количество ид, че тялото му се сгърчи от пристъп на болезнен глад.

Далечното слънце, вече порозовяло, се бе издигнало високо в пурпурночерното небе, когато той припълзя зад купчина скали и спотаен в сенките, огледа руините на града, който се простираше под него. Сребристият кораб изглеждаше въпреки размерите си миниатюрен на фона на тези развалини. Същевременно той излъчваше присъствие на живот, едно динамично спокойствие, което бързо го открии сред пейзажа. Корабът се намираше във вдлъбнатината, образувала се под собствената му тежест в каменистата равнина, която започваше от самите покрайнини на мъртвия град.

Кьорл се взираше в двуногите създания, които бяха излезли от вътрешността на кораба. Те стояха на малки групи близо до края на асансьора, спуснат от ярко осветения изход на около тридесет метра над земята. Неистов глад стегна гърлото на Кьорл. Притъмня му от импулса да връхлети и смаже тези крехки на вид създания, чиито тела излъчваха трептения на ид.

Мъгла от спомени възпря този импулс още докато се зараждаше в мускулите му. Това бяха спомени за далечното минало на неговата раса, за разрушителни машини, за енергии, надхвърлящи възможностите на собственото му тяло. Те отравяха източника на неговата сила. Трябваше му известно време, за да забележи, че

истинските тела на съществата са покрити с прозрачна материя, която блестеше под слънчевите лъчи.

Миг по-късно Кьорл разбра защо тези създания са тук. Това, започна да разсъждава той, е научна експедиция от друга планета. Учените изследват, те не унищожават. Нямахте да го убият, ако не ги нападнеште. Бяха посвоему глупаци.

Подтикван от глада, Кьорл излезе на открито. Съществата го бяха забелязали и се втренчиха в него. Тримата, които бяха най-близо, се изтеглиха бавно назад към по-големите групи. Едно от най-дребните същества извади някакъв матов прът от висящия на пояса му калъф и го залюля небрежно с ръката си.

Действията му разтревожиха Кьорл, но той продължи да напредва с дълги скокове. Твърде късно беше да се върне.

Елиът Гросвенър остана на мястото си край асансьора. Започваше да свиква да е на втори план. Като единствен нексиалист на борда на „Спейс Бийгъл“, той бе пренебрегван в продължение на месеци от специалистите, които не разбираха същността на нексиализма, а и не ги беше грижа. Гросвенър възнамеряваше да промени това отношение, но до този момент не се бе открила възможност.

Шлемофонът в скафандъра му внезапно оживя. Някой тихо се засмя и каза:

— Лично аз не бих поел никакви рискове с толкова голям звяр.

Гросвенър разпозна гласа на Грегъри Кент, шефа на Химическия отдел. Дребен на ръст, Кент имаше силен характер. Пред многобройните си приятели и симпатизанти на борда на кораба вече бе обявил кандидатурата си в предстоящите избори за директор на експедицията. Кент единствен извади оръжие при вида на приближаващото се чудовище и сега въртеше в ръцете си вретеновидния метален инструмент.

Обади се втори глас, по-дълбок и овладян. Гросвенър се досети, че това е Хал Мортън, директорът на експедицията:

— Една от причините да участвате в експедицията. Кент, е, че вие не оставяте нищо на случайността.

Забележката бе приятелска, независимо от факта, че Кент открито претендираше за поста на Мортън. Не беше изключено и да е тактически ход, който целеше да внуши на по-наивните, че Мортън не

изпитва лоши чувства към своя съперник. Гросвенър не поставяше под съмнение политическата ловкост на директора. Бе преценил вече Мортън като хитър, умерено почтен и твърде интелигентен мъж, който с вещина би се справил във всякакви ситуации.

Гросвенър забеляза, че Мортън пристъпва напред. Силното му тяло изпъкваше под прозирносребристия костюм. Застана малко пред другите и оттам наблюдаваше как огромната котка се приближава през черното каменисто поле. Коментарите на останалите шефове на отдели вече достигаха по шлемофона до Гросвенър:

— Не бих искал да срещна това котенце на някоя тъмна улица.

— Не се заблуждавай. Това същество сигурно притежава интелект. Може би е представител на расата, господствала на тази планета.

— Неговите физически характеристики — Гросвенър разпозна гласа на психолога Сидъл — предполагат, че се е приспособило към околната среда като животно. От друга страна, начинът, по който идва към нас, подсказва, че си имаме работа с разумно същество, което осъзнава нашия интелект. Забележете колко сковани са движенията му. То е предпазливо и знае, че имаме оръжия. Искане ми се да разгледам отблизо краищата на раменните му пипала. Ако завършват с някакво подобие на ръка или на вендуза, бихме могли да предположим, че пред нас е потомък на обитателите на този град.

Той направи пауза и добави:

— Щяхме да бъдем улеснени, ако можехме да установим контакт. Все пак допускам, че неговата раса е дегенерирала до примитивен стадий.

Кьорл се спря, когато до най-близкото от съществата оставаха десетина крачки. Нуждата от ид заплашваше да вземе връх и да тласне съзнанието му към привличащия го хаос. Положи огромно усилие, за да се овладее. Имаше чувството, че тялото му плува в разтопен метал. Погледът му се замъгли.

Повечето от хората се приближаваха към него. Кьорл забеляза, че го наблюдават с открито любопитство. Устните им се движеха зад стъклата на прозрачните шлемове, които носеха. Улови честотата, на която се свързваха — вероятно това беше тъкмо формата на комуникация, макар че за него съобщенията бяха лишени от смисъл. В опит да изглежда приятелски настроен Кьорл излъчи своето име чрез

влакърцата около ушите си и същевременно изви едно от раменните пипала към себе си.

До Гросвенър достигна провлачен глас, който не можа да разпознае:

— Усетих някакво смущение в радиоприемника си, когато това нещо помръдна онези кичурчета козина. Мортън, смяташ ли...

— Възможно е — прекъсна го шефът на експедицията. — В такъв случай това е във вашия ресор, Гуърли. Ако използва радиочестота, бихме могли да разработим код, чрез който да контактуваме с него.

Отговорът на Мортън хвърли яснота кой бе изрекъл тези думи. Гуърли, шефът на комуникациите. Гросвенър, който записваше разговора, остана доволен. Появата на звяра навярно щеше да му даде възможност да се сдобие със записи на гласовете на всички по-важни хора на борда на кораба. Той се опитваше да направи това от самото начало.

— Хм — рече Сидъл, психологът, — краищата на пипалата са снабдени с вендузи. Ако нервната му система е достатъчно развита, това същество би могло да управлява всяка една машина.

Сетне заговори директорът Мортън:

— А сега по-добре да се приберем в кораба и да обядваме. След това ще ни се отвори доста работа. Искам доклад за научните постижения на тази раса и най-вече да разбера причината за гибелта ѝ. На Земята, в ранните векове преди появата на галактичната цивилизация, една след друга културите са достигали своя връх и после са западали. От руините на предишните винаги е възниквала някоя нова. Защо това не се е случило тук? Всеки отдел трябва да направи собствено проучване.

— Ами писаната? — обади се някой. — Струва ми се, че иска да дойде с нас.

Мортън прихна, после добави сериозно:

— Стига да можем да я вкараме вътре без употреба на сила. Кент, ти как смяташ?

Дребничкият химик тръсна решително глава.

— Атмосферата тук съдържа повече хлор, отколкото кислород, като и двата елемента са в малки количества. Мисля, че кислородът в кораба би имал ефекта на динамит за дробовете на това същество.

Гросвенър бързо се убеди, че гигантската котка не бе се замислила за тази опасност. Той видя как чудовището тръгва след първите двама човека към асансьора и минава през вход А на кораба.

Двамата се извърнаха към Мортън, който им махна с ръка и подвикна:

— Отворете втория шлюз и му дайте възможност да подуши кислорода. Това ще му бъде за урок.

Малко по-късно изуменият глас на директора долетя по шлемофона:

— Дяволите да ме вземат! Котенцето не забелязва никаква разлика! Това означава, че или няма бели дробове, или хлорът не е привичен за тях. Готов съм да се обзаложа, че може да влезе в кораба! Смит, това е истинско съкровище за един биолог. Опасността може да бъде сведена до минимум, ако сме достатъчно предпазливи. Господи, какъв метаболизъм!

Смит беше висок кокалест мъж с издължено печално лице. Гласът му, необичайно мощен за неговата външност, прозвуча в скафандъра на Гросвенър:

— По време на различните експедиции, в които съм участвал, съм срещал само две по-висши форми на живот — на хлорна и на кислородна основа, двата елемента, които осигуряват окисляването на органичните вещества. Чувал съм нещичко и за същества, които дишат флуор, но досега не съм попадал на такъв случай. Почти съм готов да заложа репутацията си, че нито един висш организъм не би могъл да се приспособи и към двата газа. Мортън, не трябва да допускаме това създание да ни се измъкне.

Мортън се засмя и отбеляза:

— Изглежда, че самото то няма нищо против да остане при нас.

На свой ред той стъпи на мостика. После влезе в шлюза заедно с Къорл и още двама мъже. Гросвенър се завтече напред, но беше само един от дузината други членове на екипажа, които прекрачиха входа. Въздухът започна да изпълва със свистене пространството около тях. Държаха се на разстояние от чудовището. Гросвенър наблюдаваше звяра с растящо чувство на безпокойство. Хрумнаха му няколко неща, които би искал да сподели с Мортън. Редно бе да има възможност да го направи. На тези изследователски кораби бе правило всички началници на отдели да имат лесен достъп до директора. Като шеф на

Нексиалния отдел — макар да бе единственият му член — това трябваше да важи и за него. Системата за връзки на космическия му костюм обаче разполагаше само с обикновен приемник. Това му даваше възможност да слуша разговорите на другите по време на работа. Ако искаше да се свърже с тях или пък се окажеше в опасност, Гросвенър можеше да натисне един бутон, който му отваряше линия до централния оператор.

Той не оспорваше целесъобразността на тази система. На борда на кораба имаше почти хиляда души и беше очевидно, че не всички могат да разговарят с Мортън, когато им хрумне.

Вътрешната врата на шлюза вече се отваряше. Гросвенър тръгна заедно с другите. Няколко минути по-късно стояха пред вратите на поредица асансьори, които щяха да ги изкачат до жилищните помещения. След като размени няколко думи със Смит, Мортън каза:

— Ще го оставим да се качи сам, ако иска.

Кьорл не възрази до момента, когато вратата на асансьора се плъзна зад него и затворената клетка се понесе нагоре. Той се завъртя рязко и изрева. Съзнанието му мигновено се замъгли. Кьорл се хвърли към вратата. Металът се огъна под тежестта му и ужасната болка го влуди. Сега той беше просто животно, уловено в капан. Задраска с нокти по металната врата. Разкъса здраво заварените плоскости с дебелиите си пипала. Машината изпищя в знак на протест. Кабината се раздруса, но продължи да се издига на тласъци, теглена от мощните магнити, въпреки стърчащите железа, които стържеха по външните стени. Най-накрая асансьорът достигна крайната си точка и спря. Кьорл изтръгна останалата част от вратата и се стрелна към коридора. Остана там, докато хората пристигнаха с оръжия в ръце.

Мортън каза:

— Ама че сме глупаци! Трябваше да му покажем как се използва асансьорът. Помислил е, че сме му поставили клопка.

Директорът махна на чудовището. Гросвенър видя как свирепият блясък в катраненочерните очи на звяра изчезва, докато Мортън му показваше няколко пъти как се отваря и затваря вратата на най-близкия асансьор. Малко по-късно Кьорл сложи край на този урок, като се затича към едно широко помещение отляво на коридора.

Легна на застлания с килим под и се опита да овладее напрежението, обзело мускулите и нервите му. Беше обзет от ярост, че

открито е показал страх в асансьора. Струваше му се, че така е изгубил предимството да изглежда кротко и миролюбиво създание. Избликът на неговата сила навярно бе смаял и ужасил хората.

Това заплашваше изпълнението на предстоящата задача: да завладее кораба. На планетата, от която тези същества идваха, вероятно имаше неограничено количество ид.

ВТОРА ГЛАВА

С нетрепващи очи Кьорл наблюдаваше как двама мъже разчистват натрупаните отломки пред металната врата на огромна стара сграда. След като обядваха, човешките същества облякоха космическите си костюми и се разпръснаха сами или на групи из мъртвия град. Накъдето и да погледнеше, Кьорл виждаше хора, заети, както смяташе, с научни изследвания.

Собствените му мисли бяха насочени единствено към храната. Всяка клетка от тялото му изпитваше неистова нужда от ид. Мъчителният глад свиваше мускулите му, а умът му изгаряше от желанието да се спусне след хората, навлезли по-дълбоко в града. Един от тях бе тръгнал сам.

По време на обяда човешките същества му бяха предложили различни хранителни продукти, но нито един от тях нямаше стойност за него. Очевидно те не разбираха, че той се нуждае от жива плът. Ид не беше просто някакво вещество, а конфигурация от вещества, и можеше да бъде получен единствено от тъкани, в които все още пулсираше жизнения поток.

Минутите летяха. Кьорл продължаваше да лежи безучастно и да наблюдава, съзнавайки, че хората усещат погледа му. Те изпратиха летателен апарат до скалната грамада, затрупала вратата на сградата. Следеше всяко едно от движенията им. Макар и разтърсван от конвулсиите на глада, отбелязваше внимателно как те оперират с машината. Даде си сметка колко просто е това.

Беше се досетил какво ще последва, още преди яркият пламък да лумне и да захапне каменната грамада. Въпреки това отскочи назад и изръмжа, като се преструваше на уплашен.

Гросвенър следеше акцията от малък летящ апарат. Беше си поставил задачата да наблюдава Кьорл. Без друго нямаше какво да прави. Изглежда, че никой не се нуждаеше от помощта на единствения нексиалист на борда на „Спейс Бийгъл“.

Скоро вратата бе разчистена. Мортън и един от учените тръгнаха към нея. Влязоха вътре и потънаха във вътрешността на сградата. Малко по-късно гласовете им прозвучаха в шлемофона на Гросвенър. Придружителят на Мортън заговори пръв:

— Вътре е пълен хаос. Вероятно е имало война. Лесно може да се разбере как са функционирали тези машини. Това са помощни съоръжения. Искате ми се обаче да науча как са били управлявани и за какво точно са служили.

— Не ви разбирам съвсем — рече Мортън.

— Нещата са много прости — отвърна другият. — До този момент видях само инструменти. Почти всяка машина, независимо дали е оръжие или инструмент, е снабдена с трансформатор за натрупване, преобразуване и използване на енергията. Но къде в такъв случай са електрическите централи? Надявам се, че в техните библиотеки ще открием някаква нишка. Какво ли се е случило, за да рухне така една цивилизация?

В шлемофона се чу още един глас.

— Сидъл е. Чух въпроса ви, господин Пенънс. Има поне две причини за обезлюдяването на една територия. Първата е липса на храна, а втората — война.

Гросвенър остана доволен, когато Сидъл спомена името на другия мъж. Още един идентифициран глас за неговата колекция. Пенънс бе главният инженер на кораба.

— Може би, приятелю психолог — отвърна Пенънс, — но тяхната наука би трябвало да им е дала възможност да разрешат проблема с изхранването поне за малка част от населението. Но дори да не са успели, защо не са започнали да изследват космическото пространство и не са потърсили храна другаде?

— Попитайте Гънли Лестър — това беше гласът на Мортън. — Чух го да развива по този въпрос цяла теория, преди да кацнем.

Астрономът се включи веднага в разговора:

— Все още не съм проверил всички данни. Но има един показателен факт. Тази пуста планета е единствената, която се върти около това жалко слънце. Няма нито спътник, нито дори астероид. А най-близката звездна система се намира на деветстотин светлинни години. Така че господстващата раса на този свят е трябвало да овладее с един-единствен скок не само околопланетните, но и

междувездните полети. Ако направим сравнение, колко бавно сме постигнали това ние. Първо достигнахме Луната, после планетите. Всеки нов успех водеше до следващ, но едва след много години бе осъществен първият полет до близка звезда. Най-накрая човекът изобрети антиускорителния двигател, който направи възможни галактичните пътешествия. Като имам предвид всичко това, стигам до извода, че нито една цивилизация не може да създаде звездолет без натрупан опит.

Последваха и друга коментари, но Гросвенър престана да ги слуша. Беше погледнал към мястото, където за последен път видя голямата котка. От нея нямаше и следа. Изруга наум, че се е разсеял. Бързо зави с малкия флаер и огледа целия район. Напразно. Под него се простираше пълен безпорядък: руини, твърде много разрушени постройки. Накъдето и да се обърнеше, нещо се изпречваше пред погледа му. Той се приземи и поговори с няколко техници, погълнати от работата си. Повечето си спомняха, че са видели котката „преди двадесетина минути“. Недоволен, Гросвенър се качи обратно в машината и полетя над града.

Малко преди това Кьорл бе побягнал, като се стремеше да се прикрива при всяка възможност. Той летеше от група на група, същински генератор на енергия, трескав и прималял от глад. Малка кола се приближи и спря пред него, една фотокамера се завъртя и го засне. Гигантска бормашина тъкмо се врязваше в каменния език на зъбера. Тези картини се сменяха в съзнанието на Кьорл, но той едва им обръщаше внимание. Свирепото желание тласкаше тялото му да последва човека, навлизал сам в града.

И изведнъж неговият самоконтрол рухна. По муцуната му изби зелена пяна. За момент му се стори, че никой не го гледа. Стрелна се зад един каменист насип и побягна с всички сили. Носеше се с големи гъвкави скокове. Беше забравил всичко освен целта си, паметта му сякаш бе изтрита с магическа пръчка. Тичаше по безлюдни улици, минаваше напъряко през зеещи дупки в излинените от времето стени и по дълги коридори в рушащи се сгради. После забави своя ход и приклезна, когато мъхнатите му уши доловиха трептенията на ид.

Най-накрая той спря и подаде глава над купчината камъни. Двуного същество стоеше пред нещо, което някога вероятно е било прозорец, и осветяваше с фенерчето си вътрешността. То щракна и

угасна. Добре сложеният мъж бързо заотстъпва, като се озърташе. Тази бдителност не допадна на Кьорл. Тя говореше за светкавична реакция при евентуална опасност и вещаеше проблеми.

Кьорл изчака мъжа да се скрие зад ъгъла и потегли открито със скорост, немислима за нормален човек. Планът за действие бе ясен. Спусна се като привидение по една успоредна улица и мина покрай редица от постройки. На първия ъгъл рязко зави, с един скок прекоси откритото пространство и после по корем запълзя към полумрака между една сграда и грамада от развалини. Улицата, която се откри, представляваше проход между две стени от разпилени отломъци. В края тя се стесняваше, а изходът ѝ беше точно под Кьорл.

В последния момент прибърза. Точно когато човекът минаваше отдолу, Кьорл с ужас видя как няколко камъчета се отрониха от мястото, където бе приклепнал. Мъжът вдигна рязко глава. Лицето му се промени, чертите му се сгърчиха. Той посегна към оръжието си.

Кьорл завъртя рамото си и нанесе един-единствен смазващ удар по блестящия прозрачен шлем. Чу се звук на разкъсан метал и кръвта шурна. Човекът се прегъна на две като сплескан. За миг неговите кости и мускули успяха да задържат като по чудо тялото му на крака. Сетне той рухна и парчета от космическата броня издрънчаха.

С конвулсивно движение Кьорл скочи върху жертвата си. Той вече генерираше полето, което не позволяваше разтварянето на веществото ид в кръвта. Без да се бави, разкъса металната обвивка и тялото в нея. Костите изпукаха. От плътта бликнаха кървави струи. Кьорл потопи муцуната си в топлото тяло. Всмукателните чашки заизтегляха целия ид, съдържащ се в клетките. Той се бе отдал в екстаз на това занимание в продължение на три минути, когато в полезрението му попадна някаква сянка. Стреснат, Кьорл повдигна глава и видя малък кораб да се приближава на фона на залязващото слънце. За миг замръзна на мястото си, но бързо се съвзе и се укри зад купчина руини.

Когато отново погледна, малкият апарат се отдалечаваше наляво. Кьорл го видя как кръжи и реши, че може отново да се насочи към него. Макар и вбесен от това, че са прекъснали пиршеството му, звярът изостави жертвата си и побягна обратно към космическия кораб. Тичаше като подгонено животно и забави хода си едва когато зърна

първата група работници. Приблужи предпазливо към тях. Всички бяха заети и това му даде възможност да се прокрадне незабелязано.

Докато издирваше безрезултатно Кьорл, раздразнението на Гросвенър нарасна. Градът бе твърде голям. Руините и възможните укрития бяха много повече, отколкото бе предположил. Най-накрая обърна флаера към космическия кораб. И почувства огромно облекчение, когато откри звяра да се припича на слънце, проснат удобно на една скала. Гросвенър кацна внимателно на удобно за наблюдение място зад животното. Той все още лежеше неподвижно там, когато двадесет минути по-късно чу в шлемофона си смразяващата кръвта вест, че една изследователска група е попаднала на разкъсаното тяло на доктор Джарви от Химическия отдел. Гросвенър полетя към местопроизшествието. Почти веднага откри, че Мортън няма намерение да пристигне там. Чу мрачния глас на директора:

— Донесете тленните останки на кораба.

На мястото бяха приятелите на Джарви, напрегнати и сериозни. При вида на разкъсаната плът и опръскания с кръв метал спазъм стегна гърлото на Гросвенър. Той чу Кент да избухва:

— Кой го караше да тръгва сам, по дяволите!

Гласът на главния химик беше дрезгав. Гросвенър бе чувал, че Кент и неговият първи помощник, Джарви, са много добри приятели. Някой друг бе използвал линията, свързваща хората от отдела по химия, защото Кент каза:

— Да, ще трябва да направим аутопсия.

Тези думи напомниха на Гросвенър, че ще пропусне голяма част от разговора, ако не настрои приемника си на съответната вълна. Той докосна бързо с ръка най-близко стоящия и попита:

— Имате ли нещо против да се свържа с линията на отдела по химия чрез вас?

— Давайте.

Гросвенър положи леко пръстите си върху ръката на другия и чу нечий разтреперан глас:

— Най-лошото е, че по всяка вероятност това е било едно безсмислено убийство. Тялото е направено на пихтия, но като че ли си е цялото.

Смит, биологът, се включи на основната честота. Издълженото му лице изглеждаше по-мрачно от всякога.

— Убиецът може да е нападнал Джарви с намерението да го изяде и после е открил, че плътта му е негодна за ядене. Точно какъвто беше случаят с нашата голяма котка. Тя не пожела нищо от онова, което ѝ предложихме... — Гласът му секна, сякаш той се беше замислил за нещо, след това бавно продължи: — Почакайте, а какво ще кажете за това създание? То е достатъчно голямо и силно, за да извърши подобно нещо с лапичките си.

Мортън, който вероятно бе следил разговора, се намеси:

— Тази мисъл сигурно вече е минала през ума на мнозина. В края на краищата това чудовище е единственото живо същество, което сме видели. Естествено, ние не можем да го екзекутираме само въз основа на подозрения.

— Освен това — обади се един от мъжете, — нито за момент не съм го губил от погледа си.

Преди Гросвенър да успее да заговори, гласът на Сидъл, психолога, долетя на основната вълна.

— Мортън, разговарях с неколцина и ето какво се оказа: първоначално смятаха, че звярът нито за миг не е напускал полезрението им, но като помислиха, решиха, че е възможно няколко минути да не е бил пред очите им. Аз също бях с впечатлението, че през цялото време се е навъртал около нас. Сега обаче откривам празноти. За няколко секунди, може би дори за цели минути, го нямаше никакъв.

Гросвенър въздъхна и реши да замълчи. Заключениеята му бяха изречени.

Мълчанието наруши Кент, който заговори с ожесточение:

— Казах вече да не поемаме никакви рискове. Нека убием звяра, пък макар и само по подозрения, преди да е причинил още беди.

Мортън каза:

— Корита, там ли сте?

— Точно до тялото, шефе.

— Вие пообиколихте доста с Крейнси и Ван Хорн. Смятате ли, че това коте е потомък на господстващата раса на тази планета?

Гросвенър забеляза археолога малко зад Смит, заобиколен от колегите от неговия отдел.

Високият японец заговори бавно и с известна почителност:

— Директор Мортън, ние сме изправени пред тайна. Погледнете тези величествени линии. Обърнете внимание и на архитектурния силует. Тези същества са създали внушителен мегаполис, но са били близо до земята. Сградите не са просто украсени. Те самите са орнаменти. Ето еквивалент на дорийска колона, на египетска пирамида, на готическа катедрала, изникнала сякаш от земята. Те носят в себе си послание, усещане за съдбовност. Ако този самотен, пуст свят може да бъде оприличен на планетата-майка, тогава земята е била одухотворена в сърцата на нейните обитатели. Това впечатление се подсилва и от лъкатушешите улици. Машините им доказват, че техните създатели са били не само математици, но преди всичко художници. И затова не са строили геометрично подредени градове от типа на ултрамодерната ни световна столица. Има искрено артистично увлечение, дълбоко радостно чувство, вписани в извивките и ирационалните пропорции на къщи, постройки и булеварди; усещане за енергия, за религиозна вяра в някаква вътрешна убеденост. Това не е западаща цивилизация, излиняла от времето, а млада и могъща култура, уверена в себе си и в бъдещето си. И изведнъж всичко е свършило, сякаш тази култура също е преживяла своята битка при Поатие^[1], след която е започнала да запада подобно на древната ислямска цивилизация. Или пък с един скок е преодоляла вековете на бавна адаптация, за да навлезе в периода на воюващите помежду си държави.

Но до този момент във вселената не е открита нито следа от култура, направила толкова рязък скок. Развитието винаги е бавно. И първата стъпка е безмилостна преоценка на всичко, което довчера е било свещено. Вътрешните убеждения престават да действат. Неподлежащите преди на съмнение възгледи отстъпват пред безпощадните изследвания на точни и аналитични умове. Скептикът се превръща в най-висшия тип човешко същество. Мисълта ми е, че тази култура е загинала внезапно по време на най-големия си разцвет. В социологичен план последствията от такава катастрофа биха довели до крах моралните норми и до връщане към животинските престъпни нагони, освободени поради липса на идеал. Ще възтържествува жестоко безразличие към смъртта. Ако това същество... ако тази котка е потомък на такава раса, тя не е нищо друго освен коварно чудовище,

хладнокръвен убиец, който би прегризал гърлото на ближния си, стига да има изгода от това.

— Достатъчно! — отсече Кент. — Шефе, готов съм да изпълня ролята на палач.

Смит го прекъсна остро:

— Възразявам. Чуйте, Мортън, ние не трябва да убиваме котката веднага, дори и да е виновна. Тя е истинска биологична съкровищница.

Кент и Смит се спогледаха гневно. Сетне Смит подхвърли полека:

— Драги ми Кент, разбирам, че вие от отдела по химия нямате търпение да поставите кръвта и плътта на котето в епруветки и да извлечете химическите им съставки. Със съжаление трябва да ви съобщя, че малко избързвате. Ние, биолозите, работим с жива материя, а не с трупове. Допускам, че физиците също биха искали да му хвърлят един поглед, докато е живо. Затова, опасявам се, че вие сте последни в списъка. Свикнете с тази мисъл, ако обичате. Котето ще бъде на ваше разположение не по-късно от година.

Кент каза прегракнало:

— Аз не разглеждам този въпрос в качеството си на учен.

— А би трябвало, сега, когато Джарви е мъртъв и вече нищо не можем да направим за него.

— Аз съм преди всичко човешко същество и тогава учен — отсече Кент разгневен.

— Нима сте склонен да се поддадете на чувствата си и да унищожите ценен за науката екземпляр?

— Готов съм да унищожа това същество заради неизвестните опасности, които крие. Ние не можем да си позволим риска още някой от нас да стане жертва.

Спорът беше прекратен от Мортън, който каза замислено:

— Корита, склонен съм да приема вашата теория като работна хипотеза. Но имам един въпрос. Възможно ли е културата, за която говорите, да се е появила на планетата, след като ние сме колонизирали тази галактична система?

— Да — отвърна Корита. — Възможно е това да се отнася към средата на десетата цивилизация на този свят. Докато ние, доколкото знаем, сме в края на осмата цивилизация на Земята. Всяка една от

тукашните култури, разбира се, е изграждана върху руините на предишната.

— В такъв случай котето не би могло да познава този скептицизъм, заради който го заподозряхме като престъпник и убиец.

— Излиза, че не.

Мрачният смях на Мортън се разнесе по линията за връзка:

— Печелиш, Смит. Котето ще живее. Ако се стигне до други инциденти, след като вече го познаваме, те ще се дължат единствено на небрежност. Възможно е, разбира се, да грешим. И аз като Сидъл също останах с впечатление, че създаването през цялото време беше някъде наоколо. Може би сме несправедливи към него и на планетата да има и други опасни същества — Мортън замълча за известно време. — Кент, какво предлагате да правим с тялото на Джарви?

Главният химик заговори с горчивина:

— И дума не може да става за незабавно погребение. Проклетата котка е искала да вземе нещо от тялото. То изглежда цяло, но би трябвало нещо да липсва. Ще открия какво е то и ще ви докажа категорично, че убийството е било извършено именно от този звяр.

---

[1] Битката при Поатие — на 19.IX.1356 г. френската армия е разгромена от англичаните, предвождани от Черния принц. — Б.ред. ↑

ТРЕТА ГЛАВА

Когато се озова на кораба, Елиът Гросвенър тръгна към своя отдел. На вратата пишеше „Нексиализъм“. Зад нея имаше пет помещения, заемащи пространство с размери дванадесет на двадесет и четири метра. Там бяха инсталирани повечето от машините и уредите, които Фондацията по нексиализъм бе поискала от правителството. В резултат не беше останало много свободно място. Прекрачвайки прага на входната врата, той остана сам в своя личен сектор.

Гросвенър седна зад бюрото и се зае с доклада си за Мортън. Първо анализира физическата структура на котката, обитаваща тази пуста и студена планета. Подчерта, че едно толкова силно чудовище не може да бъде възприемано просто като „биологична съкровищница“. Хората не трябваше да забравят, че звярът има собствени инстинкти и нужди, основаващи се на различен от човешкия метаболизъм. „Вече разполагаме с достатъчно данни — говореше той пред диктофона, — за да направим онова, което ние, нексиалистите, наричаме Твърдение за посока.“

Съставянето на Твърдението му отне няколко часа. Гросвенър го предаде в кабинета на Мортън. Един от помощник-секретарите му сложи входящ номер. Докато обядваше в столовата, реши, че е сторил, каквото е било по силите му. Малко по-късно попита сервитьора дали знае къде е котката, и получи отговор, че звярът по всяка вероятност се намира в голямата библиотека.

В продължение на един час Гросвенър седя в библиотеката, като наблюдаваше Кьорл. През цялото време съществото, изтегнало се върху дебелия килим, не помръдна. В края на този час входната врата се отвори и двама мъже влязоха вътре, като носеха голяма купа. Непосредствено след тях вървеше Кент. Очите на химика бяха трескави. Той се спря в средата на залата и каза:

— Искам всички да наблюдават какво ще се случи! — Въпреки умората гласът му прозвуча решително.

Макар да се бе обърнал към всички в помещението, думите му бяха предназначени по-скоро за групата високопоставени учени, седнали в запазения за тях кът. Гросвенър се изправи, за да види какво има в купата. Тя съдържаше някакъв кафеникав концентрат.

Смит, биологът, също се надигна.

— Почакайте малко, Кент. По всяко друго време не бих оспорвал действията ви. Но сега изглеждате доста зле. Преуморен сте. Имате ли разрешение от Мортън за този експеримент?

Кент бавно се извърна и Гросвенър, който бе седнал отново, забеляза, че Смит не бе преувеличил. Под очите на главния химик имаше тъмни кръгове, а страните му бяха хлътнали. Той заговори:

— Аз поканих Мортън да дойде тук. Но той отказа. Според него не би имало нищо нередно, стига това създание да не участва по принуда.

— Какво има там — попит Смит, — в купата?

— Открих липсващия елемент — рече Кент. — Калий. В тялото на Джарви са останали само две трети от нормалното количество калий. Известно ви е, че в организма калият образува съединения с една от големите белтъчни молекули, която осигурява електрическия заряд на клетката. Това е фундаментално условие за живота. Обикновено след смъртта клетките освобождават техния калий в кръвта, което я отравя. Установих, че от клетките на Джарви липсва определено количество калий, което обаче не открих в кръвта. Не съм сигурен какво точно означава това, но смятам да разбера.

— А какво има в тази купа? — намеси се някой. Хората вдигаха глави от списанията и книгите и заследиха ставащото с интерес.

— В нея има живи клетки и калий в суспензия. Знаете, че можем да постигнем тази комбинация по изкуствен път. Може би затова звярът е отказал храната, която му предложихме за обяд. Калият не е бил в годна за него форма. Идеята ми е, че той ще го усети по миризмата или по онова, което му я замества...

Предполагам, че той долавя трептенията на веществата — прекъсна го Гуърли провлачено. — Понякога, когато размърда власинките около ушите си, инструментите ми регистрират отчетлива и много силна вълна от статично електричество. Според мен той използва по-високи или по-ниски честоти от тези, които възприемаме.

Изглежда, че може свободно да контролира трептенията. Предполагам, че тези честоти не се генерират от самото движение на власинките.

Кент изчака с нетърпение Гуърли да свърши и продължи:

— Добре, да предположим, че улавя трептенията. Но ще можем да преценим точно неговата реакция на тези трептения едва след като реагира. — Сетне добави по-меко: — Вие как смятате, Смит?

— Във вашия план има три слаби точки — отвърна биологът. — Първо, вие допускате, че той е само животно. Изглежда сте забравили, че може да е заситен, ако наистина е използвал за храна Джарви. И накрая изключвате възможността да е подозрителен. Все пак оставете купата. Неговата реакция може да ни подсказва нещо.

Експериментът на Кент беше все пак обоснован, въпреки съпровождащите го емоции. Звярът вече бе показал, че може да използва насилие, ако бъде предизвикан. Неговата реакция в асансьора не можеше да бъде отмината като маловажна. Такива бяха заключенията на Гросвенър.

Кьорл гледаше вторачено с немигащи очи, докато двамата мъже поставяха купата пред него. Те бързо се отдръпнаха, а Кент пристъпи напред. Кьорл позна в негово лице онзи, който сутринта бе държал оръжие. Известно време наблюдаваше двуногото същество, после насочи вниманието си към купата. Ушните му власинки доловиха влудяващата еманация на ид. Тя беше слаба, толкова слаба, че оставаше почти незабележима, докато не концентрира сетивата си върху нея. Веществото ид се намираше в суспензионно състояние и в този си вид — почти безполезно за него. Но трептенето беше достатъчно силно, за да разбере Кьорл какво очакваха да направи. С ръмжене той скочи, пое купата със смукателните чашки на едно от пипалата си, извито като примка, и плисна съдържанието ѝ в лицето на Кент, който изкрещя и отскочи назад.

Със замах Кьорл захвърли купата в един тъгъл и уви дебелото като корабно въже пипало около кръста на ругаещия мъж. Той не се разтревожи от пистолета, който висеше на колана на Кент. Това бе само вибрационно оръжие, използващо атомна енергия, но не и атомен дезинтегратор. Звярът запрати гърчещия се Кент в другия край на стаята. После разтревожен осъзна, че е трябвало да обезоръжи своя противник. Сега щеше да бъде принуден да разкрие защитните си сили.

Разярен, Кент избърса с едната си ръка стичащата се по лицето му суспензия, а с другата посегна към оръжието си. Дулото подскочи и белият трасиращ лъч блесна към масивната глава на Кьорл. Ушните власинки забръмчаха и отразиха автоматично насочената към него енергия. Овалните черни очи се присвиха, когато улови движението на хората, посягащи към своите вибратори.

Застанал недалеч от вратата, Гросвенър отсече:

— Спрете! Всички ще съжаляваме, ако действаме панически.

Кент щракна предпазителя на вибратора и полуизвърнат отпрати озадачен поглед към Гросвенър. Кьорл приклепна разярен срещу човека, който го бе принудил да разкрие способността си да контролира енергии извън неговото тяло. Сега не му оставаше нищо друго, освен предпазливо да изчака последствията.

Кент отново погледна към Гросвенър. Този път неговите очи се присвиха.

— Кой сте вие, по дяволите, че ще издавате заповеди?

Гросвенър не отговори. Неговата роля в този инцидент бе приключила. Той бе усетил момента на емоционална криза и бе изрекъл необходимите думи с нетърпящ възражения тон. Това, че тези, които бяха изпълнили неговото нареждане, сега поставяха под съмнение пълномощията му да командва, не беше от съществено значение. Кризата бе преминала.

Стореното от него нямаше никакво отношение към вината или невинността на Кьорл. Какъвто и да беше крайният резултат от намесата му, решението за това създание трябваше да бъде взето от законните власти, а не от един човек.

— Кент — каза Сидъл хладно, — не мисля, че бяхте изгубили контрол над себе си. Вие умишлено се опитахте да убие котето, след като знаехте, че директорът нареди то да остане живо. Възнамерявам да докладвам за това и ще настоявам да си понесете последствията. Знаете какви са те: отнемане на поста в сегашния ви отдел и лишаване от възможността да бъдете избран на ръководна длъжност, в която и да е от дузината служби на кораба.

Групичката мъже, в чието лице Гросвенър разпозна поддръжниците на Кент, се раздвижиха и зашепнаха. Един от тях се обади:

— Не говорете глупости, Сидъл.

Друг бе още по-откровен:

— Не забравяйте, че тук има хора, които ще свидетелстват в полза на Кент.

Кент се втрени мрачно в кръга от лица.

— Корита беше прав, когато каза, че живеем във високо цивилизован век. И без съмнение упадъчен. — Той продължи разпалено: — Боже мой, никой ли не вижда в колко ужасна ситуация сме изпаднали? Джарви загина само преди няколко часа, а това кръвожадно създание, което е безспорният извършител на престъплението, лежи тук необезпокоявано и замисля следващото си убийство. Вероятно неговата бъдеща жертва е един от тук присъстващите. Що за хора сме ние? Глупаци, циници или любители на силни усещания? Или може би нашата цивилизация е толкова пропита с разум, че можем да се отнасяме със съчувствие дори към един убиец? — Той впери мрачния си поглед в Кьорл. — Мортън беше прав. Това не е животно. Това е дяволско изчадие от най-дълбокия ад на тази забравена от Бога планета.

— Не ставайте мелодраматичен — рече Сидъл. — Вашият анализ е плод на психологическата ви неустойчивост. Ние не сме любители на силни усещания, нито циници. Ние сме учени и искаме да изследваме това коте. Сега, когато го подозираме, то едва ли ще успее да издебне и друг от нас. Залагам хиляда срещу едно, че няма никакъв шанс. — Той се огледа. — Тъй като Мортън го няма, аз веднага поставям този въпрос на гласуване. Да смятам ли, че говоря от името на всички.

— Не и от мое, Сидъл. — Това беше Смит. И докато психологът го гледаше, зяпнал от изумление, той продължи: — В суматохата изглежда никой не забеляза, че когато Кент стреля с вибрационния си пистолет, лъчът попадна право в главата на звяра, без ни най-малко да го нарани!

Смаяният поглед на Сидъл се насочи към Кьорл и после отново към Смит:

— Сигурен ли сте, че лъчът го е улучил? Както казахте, всичко стана толкова бързо... Когато видях, че котето е невредимо, просто си помислих, че Кент не го е улучил.

— Напълно съм сигурен, че лъчът го удари в лицето — отвърна Смит. — Вибрационният пистолет не може да убие с един изстрел

човек, но може да го нарани. Котето не показва никакви признаци да е ранено; то дори не трепери. От това не трябва да се правят прибързани заключения, но като се имат предвид нашите подозрения...

— Може би кожата му е добър топлинен и енергиен изолатор — опонира му Сидъл.

— Може би. Но с оглед на нашата сигурност смятам, че трябва да поискаме от Мортън звярът да бъде затворен в клетка.

Докато Сидъл се мръщеше, изпълнен със съмнения, заговори Кент:

— Това е по-разумно, Смит.

— Означава ли това, че ако го поставим в клетка, вие ще бъдете доволен, Кент? — бързо попита Сидъл.

Кент се замисли и неохотно отвърна:

— Да. Ако десет сантиметра микростомана не могат да го удържат, по-добре да му предадем целия кораб.

Гросвенър, който до този момент не се бе намесил в разговора, продължи да мълчи. Той бе разгледал варианта за затварянето на Къорл в доклада си до Мортън и смяташе клетката за неподходящо решение, главно заради нейния заключващ механизъм.

Сидъл тръгна към комуникатора на стената, размени тихо няколко думи и се върна.

— Директорът каза, че не възразява, стига да успеем да го вкараме в клетката доброволно. Другата възможност е просто да го заключим в стаята, в която се намира. Вие как смятате?

— В клетката! — обади се десетина гласа в хор.

Изминаха няколко секунди в мълчание, от което се възползва Гросвенър:

— Предлагам да го изкараме вън от кораба за през нощта. Той ще се навърта наоколо.

Никой не му обърна внимание с изключение на Кент, който каза кисело:

— Вие май не знаете какво всъщност искате? Първо му спасявате живота, а после ви хрумва, че е опасен.

— Той сам си спаси живота — отвърна Гросвенър кратко.

Кент се извърна и сви рамене.

— Ще го заключим в клетка. Точно там е мястото на един убиец.

— След като вече сме решили нещо — рече Сидъл, — да видим как ще го постигнем?

— Значи твърдо сте решили да го затворите в клетка? — попита Гросвенър. Нексиалистът и не очакваше отговор. Той се приближи и докосна края на най-близкото от пипалата на Кьорл.

Звярът леко се отдръпна, но Гросвенър бе настойчив. Той стисна отново пипалото и посочи с ръка към вратата. Животното се поколеба за миг, сетне тръгна безшумно през стаята.

Гросвенър извика:

— Трябва да изберем точния момент. Готови ли сте?

Малко по-късно, припикайки покорно след Гросвенър. Кьорл влезе в правоъгълна метална стая с две врати разположени една срещу друга. Човекът мина и през втората. Когато звярът понечи да го последва, вратата се плъзна пред носа му. Едновременно с това зад него се чу изщракване на метал. Кьорл се извърна светкавично и видя, че първата врата също е затворена. Усети енергиен поток, идващ от електрическата ключалка, която щракна, и застана неподвижно. Разбра, че е попаднал в капан, и устните му се разкривиха в гримаса на омраза, но се овладя. Съзнаваше, че трябва да реагира по различен начин в сравнение с предишното му затваряне. В продължение на векове бе отдаден изцяло на търсенето на храна. Сега хиляди спомени от миналото се събудиха в мозъка му. Тялото му притежаваше сили, които отдавна бе спрял да използва. Докато си спомняше за тях, умът му автоматично търсеше изход от положението.

Скоро след това Кьорл се отпусна на здравите си и гъвкави задни крайници и тялото му някак се смали. С помощта на ушните си власинки той проучи енергийния потенциал около себе си. Най-накрая легна на земята. В погледа му проблесна презрение. Жалки наивници!

Около час по-късно чу един човек — беше Смит — да работи с някакъв механизъм на покрива на клетката. Кьорл скочи на крака, уплашен. В първия момент реши, че е подценил тези същества и сега ще го убият, без да се церемонят. Надявал се бе, че ще му оставят време, за да изпълни плана си.

Надвисналата опасност го обърка. И когато внезапно почувства облъчващия го радиационен поток, мобилизира цялата си нервна система срещу възможната заплаха. Изминаха няколко секунди, докато

разбере какво става: опитваха се да заснемат вътрешността на тялото му.

След малко човекът се отдалечи. Известно време още се чуваха някакви шумове, но и те постепенно заглъхнаха. Кьорл зачака търпеливо корабът да потъне в тишина. В далечното минало, преди да постигнат относително безсмъртие, кьорлите също са спели през нощта. Докато наблюдаваше как неколцина мъже дремят в библиотеката, той си бе спомнил за този навик.

Но имаше един звук, който не затихна. Дълго след като корабът бе обгърнат от тишина, Кьорл продължи да чува стъпките на двама души. Те крачеха ритмично покрай клетката му, отдалечаваха се донякъде и сетне се връщаха. Бедата беше, че часовите не вървяха заедно. Първо минаваше единият, а няколко крачки след него се задаваше и другият.

Кьорл ги изчака да минат няколко пъти, за да прецени необходимия му интервал. Накрая остана доволен. При следващата им обиколка той превключи сетивата си от трептенията на човешкото тяло към значително по-висока честота. Пулсиращата ярост на атомния реактор в машинното отделение достигна приглушено до него. Динамомашините шепнеха песента на чистата енергия. Почувства полъха на този поток, който течеше по кабелите в стените на неговата клетка и в електрическата ключалка на вратата. Направи усилие да застине неподвижно, докато се опитваше да се настрои към тази свистяща енергийна буря. Внезапно ушните му власинки затрептяха в резонанс.

Чу се отсечено изщракване. Кьорл докосна вратата с едното си пипало и я бутна леко. Сетне се озова в коридора. За момент бе обзет от предишното си презрение, от пламтящото усещане за превъзходство над тези глупави създания, дръзнали да се надхитрят с един кьорл. В този миг ненадейно си спомни, че на планетата имаше още няколко кьорли. Това бе странна и неочаквана мисъл, защото той ги мразеше и неведнъж бе влизал в безмилостни схватки с тях. Сега се осъзна като част от тази малка и изчезваща група. Ако им беше даден шанс да се размножават, никой — най-малко тези нищожни създания — не би могъл да им устои.

Докато разсъждаваше над тази възможност, той се почувства смазан от безсилието си, от нуждата от други кьорл и, от самотата си

— сам срещу хиляда. А залогът бе цялата галактика! Осеяната със звезди вселена приканваше хищните му, безмерни амбиции. Ако не успееше сега, втора възможност нямаше да има. В един свят, лишен от храна, едва ли щеше да разгадае тайната на космическите пътешествия. Дори Строителите не се бяха изтръгнали от оковите на тяхната планета.

Кьорл се понесе с тихи стъпки през една просторна зала и влезе в съседен коридор. Там се натъкна на вратата на първата спална кабина. Тя бе заключена с електрически механизъм, но той я отвори безшумно. Сетне връхлетя вътре и премаза гърлото на спящия в леглото човек. Безжизнената глава се килна под налудничав ъгъл. Тялото потрепери. Лъхна го миризма на му, която едва не го отклони, но той се застави да продължи.

Седем спални кабинни — седем трупа. После Кьорл се върна безшумно в клетката и затвори вратата след себе си. Бе разчел времето до секунда. Малко по-късно се появиха часовите, те надникнаха през аудиоскопа и продължиха нататък. Кьорл излезе за втория си набег и за няколко минути опустоши още четири спални. Сетне проникна в едно спално помещение с двадесет и четири души. До този момент беше убивал светкавично, без да забравя кога точно да се прибира в клетката. Възможността да унищожи цяла стая хора го обърка. В продължение на повече от хиляда години бе убивал всички живи същества, които бе успявал да улови. Дори в началото това означаваше не повече от едно съдържащо ид създание на седмица. И затова никога не се бе сблъскавал с необходимостта да се въздържа. Връхлетя в спалнята като огромна котка, каквато всъщност беше, безшумен и смъртоносен, и се отдаде на страстта да убива, докато не остана нито един жив човек.

Едва тогава осъзна, че е просрочил времето си. Непростимата грешка го накара да потръпне от ужас. Беше планирал нещата така, че да превърне нощта в кървава баня; смъртта трябваше да приижда на вълни, точно изчислени, за да може да се връща в затвора си преди часовите да надникнат вътре, както правеха при всяка обиколка. Сега трябваше да се прости с надеждата да завладее този гигантски кораб за една нощ.

Опита се да преоцени обстановката. Стрелна се през залата, без да го е грижа за шума, който вдигаше. Появи се в коридора, водещ към

клетката, целият напрегнат в очакване да бъде посрещнат от изстрели, чиято енергия нямаше да е в състояние да овладее.

Двамата часови бяха там, застанали един до друг. Очевидно току-що бяха открили отворената врата. Вдигнаха глави едновременно, за миг парализирани от страх пред ноктите и пипалата, пред свирепата котешка глава и изпълнените с омраза очи. Твърде късно единият от тях посегна към оръжието си. Но другият бе напълно вцепенен от ужас и само изкрещя. Пронизителният вопъл отекна по коридора и след като бе разпространен от стенните комуникатори, разбуди всички на кораба. Крясъкът завърши с ужасяващо гъргорене, когато Кьорл запрати с неудържима сила двата трупа към дъното на коридора. Не искаше мъртвите тела да бъдат намерени близо до клетката. Това бе единствената му надежда.

Разтърсен до основи, неспособен да, мисли свързано, след като осъзна ужасната си грешка, той се хвърли към клетката. Вратата щракна тихо след него. Енергията потече отново към електрическата ключалка. Кьорл се сви на пода и се престори на заспал, когато чу приближаването на множество стъпки и разтревожени гласове. Усети, че някой се взира в него през аудиоскопа. Кризата щеше да настъпи, когато намереха другите тела. Полека напрегна мускулите си и се приготви за най-голямата битка в живота си.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

— Сивър е мъртъв! — чу Гросвенър гласа на Мортън.

Гласът на директора беше скован. — Какво ще правим без Сивър? И Брекънридж! И Каултър и... о, боже, това е ужасно!

Коридорът бе пълен с хора. Гросвенър, който бе дошъл поотдалече, се намираше в края на тълпата. На два пъти опита да си пробие път, но беше изтикан назад от хора, които дори не се обърнаха да го погледнат. Гросвенър се отказа. Забеляза, че Мортън се готви да говори отново. Директорът се вираше мрачно в множеството. Масивната му брадичка беше издадена по-напред от обикновено.

— Ако някой има и най-смътна представа какво е станало, нека да каже! — провикна се той.

— Космическа лудост!

Подхвърлянето подразни Гросвенър. Това безсмислено изречение продължаваше да се чува дори след толкова години пътешествия из междузвездната пустош. Фактът, че някои полудяваха в космоса от самота, страх и напрежение, не означаваше, че в случая става дума за някакво особено заболяване. Далечните космически пътешествия криеха някои опасности от емоционален характер — това бе една от причините Гросвенър да е на борда на кораба, — но полудяването не беше сред тях.

Мортън се колебаеше. Очевидно той също смяташе, че подхвърлената забележка е безпредметна. Но моментът не беше подходящ за спорове. Тези хора бяха напрегнати и уплашени. Те имаха нужда да бъдат успокоени, да бъдат сигурни, че ще се вземат мерки за защитата им. В такива моменти директори на експедиции, главнокомандващи и други представители на властта можеха да загубят винаги уважението на подчинените си. На Гросвенър му се стори, че Мортън е преценил всички тези възможности, преди да заговори — толкова предпазливи бяха думите му:

— Помислихме и за това. Разбира се, доктор Егърт и асистентите му ще направят пълни изследвания. Точно в този момент той е при

трупове.

Нечий оглушителен баритон се разнесе почти до ухото на Гросвенър:

— Тук съм, Мортън. Кажете на тези хора да ми направят път!

Гросвенър се извърна и позна доктор Егърт. Хората вече се отдръпваха, за да му освободят коридор. Без да се колебае, Гросвенър го последва. Както и бе очаквал, всички си помислиха, че той е с доктора. Когато наближиха Мортън, Егърт каза:

— Чух ви, шефе, и мога да заявя още сега, че и дума не може да става за космическа лудост. Гърлата на тези мъже са били разкъсани от нещо, което притежава силата на десет човешки същества. Жертвите не са имали възможност дори да изкрещят.

Егърт замълча за миг и сетне попита бавно:

— А какво става с нашата голяма котка, Мортън?

Директорът поклати глава.

— Котето си е в клетката, докторе, и обикаля из нея. Бих искал да чуя мнението на експертите по този въпрос. Можем ли да го подозираме? Клетката е направена така, че да удържи зверове от четири до пет пъти по-големи от него. Малко вероятно е то да е извършилителят, освен ако не владее научни знания, които дори не сме в състояние да си представим.

Смит се намеси:

— Мортън — подхвана той мрачно, — ние разполагаме с достатъчно доказателства, колкото и да ми е неприятно да го заявя. Знаеш, че лично аз бих предпочел тази котка да остане жива. Но когато използвах телефлуорната камера, за да заснема вътрешностите ѝ, се получи нещо странно. На снимките не е излязло нищо. Спомнете си какво каза Гуърли. Това създание очевидно може да приема и предава трептения с всякаква честота. Начинът, по който се справи с оръжието на Кент — сами видяхте резултата, — доказва, че то притежава способността да контролира различни енергии.

Някой изпъшка:

— Какво, за бога, сме докарали тук? Ако този звяр може да контролира енергията и да я излъчва на всякакви дължини на вълната, тогава нищо не може да му попречи да ни избие всичките.

— Тъкмо това доказва — отбеляза Мортън, — че звярът не е непобедим, защото иначе отдавна да го е направил.

Той тръгна решително към контролния механизъм на клетката.

— Нали не смятате да отворите тази врата?! — избухна Кент и посегна към бластера си.

— Не, ако натисна този бутон, по пода ще потече електричество и буквално ще опече всичко живо, което се намира вътре. Тази система е вградена във всички клетки като предпазна мярка.

Той натисна смъртоносния бутон. За миг потече поток от енергия. След това по металните плоскости проблеснаха сини пламъци и цяла редица бушони над главата на Мортън изгърмяха. Директорът протегна ръка, извади един от гнездото му и го погледна намръщено.

— Странно — рече той и поклати глава. — Тези бушони не би трябвало да изгорят. Сега дори не можем да видим какво става в клетката, защото аудиоскопът също изгоря.

Смит каза:

— Ако той е успял да се справи с електрическата ключалка и да отвори вратата, логично е да предположим, че е проверил всяка възможна опасност и е бил готов за действие, когато си натиснал бутона.

— Това поне доказва, че е уязвим за нашите енергии — отбеляза мрачно Мортън. — Щом е решил, че трябва да ги неутрализира. Важното сега е, че се намира зад десетсантиметрови стени, направени от най-здравия метал на света. В най-лошия случай можем да отворим вратата и да насочим към него полупреносим дезинтегратор. Но мисля, че първо трябва да се опитаме да пуснем в клетката електрически ток по телефлуорния кабел.

Шум отвътре прекъсна думите му. Масивно тяло се блъсна в една от стените. На няколко пъти се чу глухо тупване, сякаш множество предмети се сгромолясваха на пода. Гросвенър сравни мислено този шум със свличане на земна маса.

— Той знае какво се опитваме да направим — каза Смит на Мортън. — И съм готов да се обзаложа, че сега вътре има едно много ядосано коте. Колко глупаво е било от негова страна да се върне обратно в клетката. То разбира!

Напрежението спадна. Някои се усмихваха нервно. Забележката на Смит дори предизвика безрадостен смях. Гросвенър бе смутен. Шумът, който идваше отвътре, го озадачи. Слухът бе най-измамното от

сетивата. Невъзможно беше да се прецени какво се е случило или какво в момента става в клетката.

— Бих искал да разбера — рече Пенънс, главният инженер, — защо телефлуорният брояч подскочи и оттогава трепти с пълна амплитуда още щом котето вдигна тупурдия. Ето го тук, точно под носа ми, и не мога да разбера какво се е случило.

Настъпи тишина както в клетката, така и извън нея. Внезапно зад Смит настъпи раздвижване — капитан Лийт и двама от офицерите му се приближаваха.

Капитанът, енергичен мъж около петдесетте, каза:

— Поемам командването. Разбрах, че между учените се води спор дали чудовището трябва да бъде убито или не... Прав ли съм?

Мортън поклати глава:

— Вече няма спор. Ние всички смятаме, че то трябва да бъде екзекутирано.

Капитан Лийт кимна:

— Точно тази заповед възнамерявах да издам. Смятам, че сигурността на кораба е застрашена, а това вече е в моята компетентност. — Той повиши глас: — Направете място! Отдръпнете се!

Освобождаването на коридора отне доста време. Гросвенър изпита облекчение, когато операцията приключи. Ако звярът бе изскочил навън, докато хората се тълпяха пред вратата, без да има къде да отстъпят, щеше да настъпи касапница. Опасността още не бе преминала, но изглеждаше по-малка.

Някой каза:

— Странно! Корабът като че ли помръдна.

Гросвенър също го бе усетил, сякаш за миг някой бе пробвал да включи главния двигател. Големият кораб потрепери отново, след което замря неподвижно. Капитан Лийт попита отсечено:

— Пенънс, кой е долу в машинното отделение?

Главният инженер беше пребледнял.

— Моят заместник и помощниците му. Не виждам как те...

Последва силен трясък. Корабът се килна, заплашвайки да падне на едната си страна. Гросвенър се строполи тежко на пода. Известно време лежа зашеметен, но обзелата го тревога бързо го накара да дойде в съзнание. Навсякъде около него имаше проснати хора. Някои стенеха

от болка. Мортън изкрещя някаква заповед, която Гросвенър не разбра. Капитан Лийт се опитваше да се изправи на крака. Гросвенър го чу да ругае:

— По дяволите, кой идиот включи тези двигатели! През това време корабът продължи да се ускорява, достигайки пет, а може би и шест „g“. Без да има друг избор, Гросвенър се заизправя мъчително на крака. Сетне протегна ръка към най-близкия стенен видеофон и набра номера на машинното отделение. Зад него Мортън, който надничаше през рамото му, изкрещя:

— Котето е! То е в машинното отделение. И ние летим в космическото пространство.

Още преди Мортън да бе млъкнал, екранът потъмня. А ускорението продължаваше да расте. Гросвенър залитна през вратата, водеща към салона, после пресече едно просторно помещение и пое по втори коридор. Там, припомни си той, се намираше складът с космическите костюми. Когато наближи, откри, че капитан Лийт го е изпреварил и в момента облича един от тях. Гросвенър се опря на вратата в момента, когато офицерът закопча костюма и включи антиускорителното устройство. Капитанът побърза да помогне на Гросвенър. Минута по-късно нексиалистът въздъхна с облекчение, когато намали гравитацията в костюма си до едно. Сега бяха двама. Олюлявайки се, идваха и други. За няколко минути космическите костюми в склада свършиха. После слязоха на долния етаж и взеха костюмите оттам. В тази работа вече се бяха включили мнозина от членовете на екипажа. Капитан Лийт беше изчезнал и Гросвенър, чудейки се какво да предприеме, се втурна към клетката, в която бяха държали голямата котка. Десетина учени се бяха събрали около вратата, която очевидно някой току-що беше отворил.

Гросвенър си проправи път и надникна иззад стоящите пред него. В дъното на клетката зееше дупка, достатъчно голяма, за да минат през нея петима мъже едновременно. Металът бе изкривен и разкъсан на много места. Отворът водеше към съседен коридор.

— Бих се заклел — прошепна Пенънс през отворения шлем на космическия си костюм, — че това е невъзможно. Десеттонният чук от машинния цех би могъл да направи не повече от десетсантиметров процеп в микростоманата с един удар. А ние чухме само един удар. На атомния дезинтегратор ще му трябва поне минута, за да направи такава

дупка, но после цялата зона ще бъде радиоактивна и следователно опасна за живота най-малко няколко седмици. Мортън, това е свръхсъщество!

Директорът не отговори. Гросвенър видя, че Смит разглежда отговора в стената. Биологът вдигна глава.

— Поне Брекънридж да беше жив! Това нещо тук може да бъде обяснено само от металург. Погледнете!

Той докосна назъбения край на метала. Едно парченце се отрони върху пръстите му и се посипа на пода като фин прах. Гросвенър разбута хората пред себе си.

— Аз разбирам нещичко от металургия — рече той.

Механично му сториха път. Малко по-късно нексиалистът се озова до Смит. Биологът го погледна изпитателно.

— Вие от помощниците на Брек ли сте? — попита той остро.

Гросвенър се престори, че не го е чул. Наведе се, прокара пръсти през купчинката метален прах на пода и бързо се изправи.

— Тук няма никакво чудо — отбеляза той. — Както знаете, клетките от този тип се правят от електромагнитни отливки и за целта се използва метален прах. Звярът е прибягнал до необикновената си способност да контролира енергията, за да въздейства върху силите, които свързват металните частици. Това би могло да обясни внезапния ток, отчетен по телефлуорния брояч от господин Пенънс. Нашата котка е използвала електроенергията, превръщайки тялото си в трансформатор, като електросвредел, с който е пробила стената, а сетне е хукнала по коридора чак до машинното отделение.

Гросвенър остана изненадан, че никой не го прекъсна. Явно го бяха взели за един от асистентите на загиналия Брекънридж. Грешка напълно обяснима на толкова голям кораб, където шефовете на отдели не бяха имали достатъчно време, а и желание да опознаят всички понисшестоящи специалисти.

— Така или иначе, Мортън — каза Кент тихо, — ние сме изправени пред едно свръхсъщество, което контролира движението на кораба, владее напълно машинното отделение с почти неограничените му възможности, както и основните машинни цехове.

Той просто обобщи положението такова, каквото го виждаха и другите. На лицата на хората — Гросвенър забеляза това — беше изписана тревога.

Думата взе един от офицерите на кораба.

— Господин Кент греши — заяви той. — Звярът не владее напълно машинното отделение. Контролният пост е все още в наши ръце, така че ние продължаваме да владеем всички машини. Вие, господа, като представители на академичната наука, може би не знаете как е изградена контролната ни система. Очевидно чудовището е в състояние да ни изолира в крайна сметка, но точно сега нищо не ни пречи да изключим всички устройства в машинното отделение.

— За бога! — провикна се някой. — Тогава защо не изключихте двигателя, вместо да карате хиляда души да навличат космически костюми?

Офицерът отговори педантично:

— Капитан Лийт смята, че е по-безопасно да останем в силовите полета на космическите костюми. Твърде вероятно е това същество никога преди това да не е било подлагано на ускорение от пет или шест „g“. Би било неразумно да се откажем от това, а и от някои други предимства.

— А какви други предимства имаме?

Този път заговори Мортън.

— Мисля, че мога да отговоря на този въпрос. Ние знаем някои неща за съществото. И аз веднага ще предложа на капитан Лийт да го подложи на тест — Той се извърна към офицера. — Ще поискате ли от вашия командир да даде разрешението си за един малък експеримент?

— По-добре сам го попитайте, сър. Можете да се свържете с него. Той е горе на капитанския мостик.

Мортън се върна след няколко минути.

— Пенънс — каза той, — тъй като сте бордови офицер и отговаряте за машинното отделение, капитан Лийт иска вие да се заемете с този експеримент.

На Гросвенър му се стори, че долавя нотки на раздразнение в гласа на Мортън. Очевидно командирът на кораба беше напълно сериозен, когато заяви, че поема нещата в свои ръце. Проблемът за разделението на властите не беше от вчера. Разграничителната линия беше очертана, доколкото е възможно, но не всичко беше предвидено. В крайна сметка въпросът до голяма степен се решаваше от личностните качества на хората. До този момент бордовите офицери и членовете на екипажа, до един военни, бяха изпълнявали стриктно

задълженията си на кораба, подчинявайки се на целите на пътуването. Въпреки това опитът от предишни експедиции бе показал на правителствените експерти, че по една или друга причина военните нямат високо мнение за учените. В моменти като този скритата враждебност изплуваше на повърхността. В действителност нямаше никаква причина Мортън да не поеме сам организирането на замисления от него експеримент.

— Директоре — отсече Пенънс, — не разполагаме с достатъчно време, за да ми обясните подробностите. Вие давайте заповедите! Ако не съм съгласен с някоя от тях, ще ви кажа.

Това бе елегантен начин за отстъпване на правомощията. Но Пенънс, макар и униформен, в качеството си на главен инженер се нареждаше сред учените.

Мортън пристъпи веднага към действие.

— Господин Пенънс — рече той отривисто, — определете по пет техники за всеки един от четирите входа на машинното отделение. Аз ще водя първата група. Кент, вие ще поемете втората. Смит, номер три. И Пенънс, разбира се, номер четири. Ще използваме преносими топлинни излъчватели и ще разбием големите врати. Забелязах, че нашето чудовище ги е заключило отвътре. Селенски, качете се в контролния пост и изключете всичко без двигателите. Използвайте централния комутатор, за да спрете всичко едновременно. Но внимавайте — в никакъв случай не намалявайте ускорението. Никакви антиускорителни тяги. Разбрано!

— Да, сър! — Пилотът отдаде чест и тръгна по коридора.

Мортън извика след него:

— Докладвайте ми по линията за връзка, ако някоя от машините заработи отново.

Всички, които бяха включени в групите за действие, бяха от т.нар. боен отряд на кораба. Гросвенър заедно с неколцина други се отдалечи на петдесетина метра, за да наблюдава оттам развоя на събитията. Беше обзет от изключително силно усещане за предстоящ провал, докато гледаше как техниците монтират излъчвателите и нареждат защитните екрани. Той разбираше наложителността и целта на предстоящата атака. Дори допускаше, че тя може да се увенчае с успех. Но се залагаше на всичко или нищо и резултатът не можеше да бъде предсказан. Акцията се изграждаше върху остаряла система за

използване на хора и техните умения. Най-влудяващото бе, че не му остава нищо друго, освен да наблюдава отстрани начинанието, което не одобряваше.

Гласът на Мортън дойде по основната комуникационна линия:

— Както казах, това е преди всичко пробна атака. Тя изхожда от предположението, че звярът не е бил достатъчно дълго в машинното отделение, за да предприеме нещо по-сериозно. Трябва да превземем неговата крепост сега, преди да ни е атакувал на свой ред. Но освен възможността да го извадим от строя, аз имам и една хипотеза. Идеята ми е следната: тези врати са направени така, че да издържат на силни експлозии и ще ни трябва поне петнадесет минути, докато излъчвателите ги разтопят. През това време чудовището няма да разполага с никаква енергия, защото Селенски ще прекъсне храненето. Двигателят, разбира се, ще работи, но в него протичат верижни реакции. Предполагам, че то не може да използва атомната енергия. След няколко минути ще видите какво имам предвид... надявам се.

При следващите му думи гласът му се извиси:

— Готов ли сте, Селенски?

— Тъй вярно.

— Тогава изключвайте!

Целият коридор — а и корабът, както се досети Гросвенър — изведнъж потъна в мрак. Той запали осветлението на космическия си костюм. Един по един останалите последваха примера му. Осветените им от индивидуалните лампи лица бяха бледи и напрегнати.

— Огън! — Командата на Мортън отекна в шлемофоните.

От подвижните излъчватели бликна поток от концентрирана енергия, която плисна върху яките метални врати. Гросвенър видя как първите капки разтопен метал потекоха надолу. Появиха се и други и накрая няколко вадички заотстъпваха неохотно от траекторията на лъча. Прозрачният екран започна да се замъглява и малко по-късно беше вече невъзможно да се каже какво точно става с вратата. И тогава, през мъглата, видя как вратата засия със собствен блясък. В гледката имаше нещо пъклено: искреше с блясъка на хиляди скъпоценни камъни, докато топлината на излъчвателите ръфаше метала с премерена ярост.

Времето течеше. Накрая се чу дрезгавият глас на Мортън.

— Селенски!

— Още нищо, директоре. Мортън промърмори:

— Но той трябва да направи нещо. Не може просто да стои там като хванат натясно плъх, Селенски!

— Все още няма нищо.

Изминаха седем, десет, дванадесет минути.

— Директоре! — Гласът на Селенски беше напрегнат. — Звярът е включил динамомашината.

Гросвенър затаи дъх. После гласът на Кент прозвуча в шлемофона:

— Мортън, не можем да проникнем по-навътре. Това ли очаквахте?

Гросвенър видя Мортън да се взира във вратата. Стори му се, въпреки голямото разстояние, че металът не е толкова нажежен както преди. Вратата видимо почервения и накрая, изстивайки, потъмня.

Мортън въздъхна.

— Това е всичко засега. Оставете охраната на коридорите. Не местете излъчвателите от мястото им! Шефовете на отдели да се явят на поста за контрол!

Гросвенър разбра, че експериментът е приключил.

ПЕТА ГЛАВА

Гросвенър подаде документите си на часовия пред входа на контролния пост. Мъжът ги изглежда подозрително.

— Изглеждат наред — каза той накрая. — Във всеки случай не съм допускал тук друг под четиридесет години. Как получихте този пост толкова млад?

Гросвенър се усмихна.

— Благодарение на една нова наука.

Часовият погледна отново пропуска му и каза, подавайки му го обратно:

— Нексиализъм? Какво е това?

— Приложен холизъм^[1] — отвърна Гросвенър и прекрачи прага.

Когато миг по-късно се обърна, видя, че часовият се вижда в него озадачено. Гросвенър се усмихна и веднага забрави за случката. За първи път идваше в контролния пост. Огледа се с любопитство, впечатлен от гледката. Контролното табло представляваше масивна конструкция, съставена от няколко метални дъги, всяка една с дължина около седемдесет метра. Между тях имаше по няколко стръмни стъпала. Инструментите можеха да се управляват както от земята, така и от специален контролен стол, придвижван от подемен апарат, закрепен за тавана. Най-ниското ниво на залата бе заето от аудитория с около стотина удобни кресла, които бяха достатъчно широки, за да поберат хора с космически костюми. Близко двадесетина мъже вече бяха заели местата си. Гросвенър се настани тихо на един от столовете. Малко по-късно Мортън и капитан Лийт влязоха в залата от кабинета на капитана, който се намираше в съседство с контролния пост. Офицерът седна. Мортън започна без предисловия.

— Ние знаем, че от всички апарати в машинното отделение най-важно за чудовището е електрическото динамо. То трябва да е положило отчаяни усилия да го включи, преди да успеем да проникнем през вратите. Някакви коментари?

Пенънс каза:

— Бих искал някой да ми обясни как е успяла тази котка да направи вратите непробиваеми.

Отговорът дойде от Гросвенър:

— Съществува електричен процес, който позволява металите да станат свръхтвърди за известно време. За това са необходими, доколкото знам, няколко тона специално оборудване, с каквото не разполагаме на този кораб.

Кент се извърна към него и каза нетърпеливо:

— Каква полза, ако знаем как го е направил? Щом не можем да разбием тези врати с атомни дезинтегратори, ние сме обречени. Звярът може да прави каквото си иска с този кораб.

Мортън поклати глава.

— Трябва да разгледаме възможните изходи и именно затова сме се събрали тук. — Той повиши глас: — Селенски!

Пилотът се показва над облегалката на контролния стол. Внезапната му поява изненада Гросвенър.

— Какво има, сър? — попита Селенски.

— Включете всички двигатели!

Селенски сръчно насочи контролния стол към централния комутационен блок и внимателно придвижи големия стартов лост на необходимата позиция. Корабът леко се разтресе: чу се свистене и в продължение на няколко секунди подът трепереше. Корабът се стабилизира, машините заработиха в нормален ход, свистенето премина в тихо трептене.

Без повече да чака, Мортън заговори:

— Ще поискам от експертите на кораба да дадат предложения как да се преборим с котето. Нуждаем се от консултации между шефовете на различните отдели и, колкото и интересни да са теоретическите възможности, трябва ни практическо решение.

„С други думи — помисли си Гросвенър унило, — ние не се нуждаем от вас, нексиалиста Елиът Гросвенър.“ А не би трябвало да е така. Защото това, което Мортън всъщност искаше, налагаше интеграция на много науки — самата основа и на нексиализма. И все пак Мортън едва ли щеше да прояви интерес към неговия професионален съвет. Предположението му се оказа вярно.

Два часа по-късно директорът каза уморено:

— Мисля, че е време да хапнем и починем за половин час. Изправени сме пред голямо изпитание и се нуждаем от всичките си сили.

Гросвенър тръгна към своя отдел. Почивката и храната не го вълнуваха в момента. На тридесет и една години можеше от време на време да се лишава от тези неща. По-скоро смяташе, че през следващия половин час трябва да реши проблема с чудовището, което бе завладяло кораба.

Според него заключението, до което бяха стигнали учените, беше повърхностно. Всеки един от учените бе представил накратко идеите си, но никой от присъстващите не беше в състояние да направи необходимите връзки между отделните научни дисциплини. По тази причина одобреният от тях план за нападение страдаше от липса на цялостност.

Гросвенър се чувстваше неловко при мисълта, че въпреки младостта си вероятно бе единственият човек на борда, който вижда слабостта на този план. За първи път от шест месеца насам, когато се включи в експедицията, той осъзна колко много се е променил във Фондацията по нексиализъм. Нямаше да бъде преувеличено да се каже, че другите образователни системи са твърде остарели. Гросвенър не си приписваше лични заслуги за това. Системата и методът на нексиализма не бяха негово откритие. Но като възпитаник на Фондацията и участник в междузвездната експедиция със „Спейс Бийгъл“ той нямаше друг избор, освен да намери решение на проблема с чудовището, а след това, използвайки всичките си възможности, да убеди ръководителите в своята правота.

Бедата беше, че в момента не разполагаше с достатъчно информация. Реши да си я набави веднага и се свърза по комуникационната линия с няколко отдела.

Представяше се като шеф на отдел и това имаше ефект. Събеседниците му, повечето учени, с готовност се отзоваваха. Имаше и такива, които заявяваха: „Ще трябва да поискам разрешение от шефа си.“ Един от началниците на отдели — Смит — разговаря лично с него и му даде всички сведения, които поиска. Друг учтиво го помоли да се обади пак, след като котката бъде унищожена. Накрая Гросвенър се свърза с химиците. Помоли да разговаря с Кент, като се надяваше, че ще му откажат. Дори си беше подготвил фразата: „Тогава вие можете

да ми дадете необходимата информация.“ За негова неприятна изненада миг по-късно чу гласа на Кент.

Главният химик го слушаше със зле прикрито нетърпение и рязко го прекъсна:

— Можете да получите тази информация по установените канали. Но трябва да ви предупредя, че откритията, направени на планетата, няма да бъдат общодостъпни поне още няколко месеца. Ние трябва да проверим неколkokратно всички данни.

Гросвенър продължи да упорства:

— Господин Кент, моля настойчиво за вашето разрешение да получа сега сведенията за количествения анализ на атмосферата на тази планета. Това би могло да има важно значение за плана, който начертахме на съвещанието. Затруднен съм в момента да ви обясня всичко, но ви уверявам...

— Вижте, момчето ми — прекъсна го Кент саркастично, — сега не е време за академични дискусии. Изглежда вие не разбирате, че се намираме в смъртна опасност. Ако нещо се обърка, вие, аз и всички останали ще бъдем изправени пред реално нападение. Това няма да бъде упражнение по интелектуална гимнастика. А сега ще ви помоля да не ме безпокоите поне в близките десет години.

Чу се щракване и връзката прекъсна. Известно време Гросвенър седя, пламнал от обида. Сетне се усмихна тъжно и се обади в още няколко отдела.

Неговите таблици с висока степен на вероятност покрай другото съдържаха в съответните полета знаци, показващи количеството вулканична прах в атмосферата на планетата, данни за различните растителни форми, почерпени от предварителните изследвания на техните семена, типа храносмилателна система, която би трябвало да имат животните, за да се хранят с проучените растения. В тях чрез математическа екстраполация се даваше и отговор какви са били вероятните видове същества, които са използвали тревопасните за храна.

Гросвенър напредваше бързо, тъй като работата му се състоеше основно в поставянето на знаци и маркировки, и скоро диаграмата беше готова. Получи се доста заплетена. Нямахте да е лесно да я обясни на човек, незапознат с нексиализма. За него самия картината

беше достатъчно ясна. В сегашната критична ситуация тя сочеше възможности и решения, които не биваше да се пренебрегнат.

Под заглавието ОБЩИ ПРЕПОРЪКИ Гросвенър написа: „Всяко взето решение трябва да включва и резервна вратичка.“

Направи четири копия на диаграмата и се отправи към Математическия отдел. Входът се охраняваше от четирима души, очевидно като предпазна мярка срещу котката. След като му отказаха достъп до кабинета на Мортън, Гросвенър поиска да се срещне с някой от секретарите на директора. Най-накрая от съседна стая излезе млад мъж, който разгледа учтиво диаграмата и каза, че ще се опита „да я представи на вниманието на господин директора“.

Гросвенър отсече мрачно:

— Чувал съм това и преди. Ако Мортън не види тази диаграма, ще искам образуването на анкетна комисия. Нещо дяволски странно става с докладите ми до кабинета на директора и ако това продължава, ви обещавам неприятности.

Секретарят, с пет години по-възрастен от Гросвенър, бе сдържан, но враждебно настроен човек. Той се поклонил и каза с лек сарказъм:

— Директорът е твърде зает човек. Много отдели се борят за вниманието му. Някои от тях имат минали заслуги и престиж, които им дават предимство пред по-младите науки и... учени — добави той след кратко колебание, сетне сви рамене и продължи: — Все пак ще го попитам дали желае да разгледа вашата диаграма.

— Накарайте го да прочете „Препоръките“ — каза Гросвенър. — За останалото няма да има време.

— Ще насоча вниманието му към вашата забележка — завърши секретарят.

Гросвенър се запъти към квартирата на капитан Лийт. Командирът го прие и изслуша.

— Ние, военните — каза той с официален тон, — гледаме малко по-различно на тези неща. Готови сме да поемем пресметнати рискове за постигането на определени цели. Вашето становище, че в крайна сметка ще бъде по-разумно да оставим създаването да избяга, напълно противоречи на мнението ми. Ние си имаме работа с интелигентно същество, което предприе враждебни действия срещу въоръжен кораб. Това е недопустимо. Лично аз смятам, че когато е постъпило така, то е знаело какви ще бъдат последствията за него. Последствията са смърт.

На Гросвенър му хрумна, че всъщност смъртта дебнеше именно хората, опитващи се твърде праволинейно да се справят с една необичайна опасност. Той понечи да възрази, че планът му не включва освобождаването на котката, но преди да успее да заговори, капитан Лийт се изправи.

— Сега ще ви помоля да си тръгнете — каза той и се обърна към един от офицерите си: — Изпратете господин Гросвенър до вратата.

— Зная пътя — отвърна Гросвенър с горчивина.

Когато остана сам в коридора, погледна часовника си. До атаката оставаха пет минути.

Разстроен, Гросвенър тръгна към контролния пост. Почти всички се бяха събрали, когато той зае едно от местата. Минута по-късно влязоха Мортън и капитан Лийт. Съвещанието бе открито.

Изнервен и видимо напрегнат, Мортън крачеше напред-назад пред аудиторията. Обикновено пригладената му черна коса сега бе разрошена. Леката бледнина по лицето му подчертаваше още повече войнствено изпъкналата му брадичка. Спря внезапно и гласът му се разнесе, дълбок и отривист:

— За да сме сигурни, че планът ни е координиран, ще помоля всеки от вас да ни представи ролята си в предстоящата атака. Господин Пенънс, започнете пръв!

Пенънс стана. Той беше едър човек, но властната осанка му придаваше внушителен вид. Както и останалите, имаше тясно специализирана квалификация, но поради характера на предмета му за него нексиализмът бе далеч по-малко нужен, отколкото за другите учени в залата. Пенънс познаваше задълбочено както машините, така и тяхната история. От досието му в архива Гросвенър бе разбрал, че главният инженер е изучавал развитието на техниката на стотици планети. Едва ли съществуваше област в машиностроенето, с която да не е наясно. Пенънс можеше да говори в продължение на дни, без да изчерпи и една хилядна от своите знания.

— Ние монтирахме реле — започна той — тук, в контролната зала, което ще включва и изключва ритмично всеки един от двигателите. Лостът за включване ще се задейства по сто пъти на секунда. Това ще предизвика трептения от най-различен вид. Съществува вероятност една или повече машини да се разбият, подобно на моста, който рухва под маршовите стъпки на войниците —

чували сте тази стара история, с която се онагледява явлението резонанс, но по мое мнение в случая няма такава опасност. Нашата основна цел е просто да предизвикаме вибрации, които това същество не може да контролира и така да проникнем през вратите.

— Ред е на Гуърли! — рече Мортън.

Гуърли се изправи лениво. Гледаше сънливо и с донякъде отегчен от заседанието вид. Гросвенър подозираше, че на него му харесва да минава пред хората за апатичен. Длъжността му бе главен инженер по комуникациите, а от досието му личеше един постоянен стремеж за усъвършенстване в избраното поприще. Ако се съдеше по научните му степени, едва ли имаше друг с толкова солидно образование. Гуърли заговори с обичайния си провлачен глас. Гросвенър забеляза, че тонът му има успокояващ ефект върху другите. Разтревожените лица се отпуснаха. Хората се настаниха по-удобно на седалките си.

Гуърли каза:

— Ние построихме вибрационни екрани, които работят на принципа на отражението. Щом влезем вътре, ще ги използваме, така че голяма част от вълните, които той изпраща, ще рикошират право в него. Освен това разполагаме със значителни резерви от енергия, която да му изпращаме на порции. Способността на звяра да я поглъща трябва да има някаква граница.

— Селенски! — извика Мортън.

Главният пилот вече се беше изправил, когато погледът на Гросвенър се стрелна към него. Това беше направено толкова бързо, сякаш той бе предугадил призива на Мортън. Гросвенър го заизучава, впечатлен. Селенски бе жилав мъж с изпито лице и изненадващо живи сини очи. Излъчваше физическа сила и компетентност. Личното му досие не говореше за изключителна ерудиция, но той компенсираше това с устойчивост на характера, светкавични реакции и точност в изпълненията.

— Доколкото разбирам — започна Селенски, — планът е замислен така, че да има кумулативен ефект. Всеки път, когато съществото реши, че е на границата на издръжливостта си, се случва нещо ново, което засилва неговата неувереност. Щом объркването му достигне върхната си точка, аз включавам антиускорителното устройство. Шефът, както впрочем и Гънли Лестър, предполага, че

създанието не знае нищо за принципа на антиускорението. Той е развит от науката за междузвездните полети и е малко вероятно да се стигне до него по някакъв друг път. Ние смятаме, че когато създанието почувства за първи път ефекта му — всички вие познавате това усещане за притискане — то няма да знае нито какво става, нито какво да предприеме. — Селенски седна на мястото си.

— Думата има Корита — посочи Мортън.

— Аз мога да ви предложа само подкрепа — започна археологът. — Според моята теория, чудовището притежава всички характеристики на престъпник от зората на която и да е цивилизация. Смит подхвърли, че неговите знания за науката са смайващи. Според него това може да означава, че ние си имаме работа с истински обитател, а не с потомък на посещения от нас мъртъв град. Оттук и заключението, че нашият враг евентуално е постигнал безсмъртие, възможност, която отчасти се потвърждава от способността му да диша както в кислородна, така и в хлорна атмосфера — или в нито една от двете. Но неговото безсмъртие само по себе си няма отношение към проблема ни. Той произхожда от определена епоха на своята цивилизация и толкова е деградирал, че идеите му са предимно спомени от тази епоха. Въпреки способностите си да контролира енергиите, звярът изгуби самообладание в асансьора, когато за първи път влезе в кораба. Подавайки се на емоциите си, когато Кент му предложи храна, той неволно разкри необикновената си способност да се защити от вибрационния пистолет. Допусна грешка и при масовите убийства преди няколко часа. Както виждате, в случая става дума за елементарно коварство на примитивен и егоистичен ум, който само до някъде или изобщо не познава реакциите на собственото си тяло в научния смисъл на думата и едва ли има някакво понятие за колосалната организация, която напада.

Можем да го сравним с древния германски войн, който е чувствал лично превъзходство над римския ерудит и все пак е изпитвал страхопочитание пред могъщата цивилизация, към която е принадлежал другия. Следователно ние сме изправени пред един примитивен звяр и този звяр сега се намира в открития космос, напълно откъснат от естествената си среда. Не ни остава нищо друго, освен да отидем и да го победим.

Мортън стана. На едрото му лице заигра леко изкривена усмивка, когато заговори:

— Според първоначалния ми план тези насърчителни думи на Корита трябваше да послужат като прелюдия към атаката. Но през последния час получих документ от един млад мъж, който е на борда на този кораб като представител на наука, за която зная твърде малко. Самият факт, че е сред нас, ме задължава да уважа становището му. Убеден, че е намерил решение на проблема, младежът посети не само мен, но и капитан Лийт. Ето защо двамата с командира се разбрахме да отделим няколко минути на господин Гросвенър, за да ни разясни своята позиция и да ни убеди, че знае за какво говори.

Гросвенър се изправи несигурно и пристъпи към речта си:

— Във Фондацията по нексиализъм ние твърдим, че зад основните аспекти на всяка наука съществува органична връзка с останалите науки. Идеята, разбира се, е стара, но има голяма разлика между това да приемеш една идея и да я приложиш на практика. Във Фондацията ние развихме именно приложни техники. В моя отдел разполагам с някои от най-забележителните образователни машини, каквито сте виждали. В момента ми е невъзможно да ви ги опиша, но мога да ви кажа как един човек, обучен чрез тези машини и техники, би решил проблема с котката.

Първо, трябва да заявя, че направените до този момент предположения са повърхностни. Те са достатъчни за едно конкретно равнище, но не отиват по-нататък. В момента разполагаме с необходимите факти, за да си създадем сравнително точна представа за произхода на котката. Преди хиляда и осемстотин години растенията на тази планета внезапно са започнали да получават по-малко слънчева светлина в определен диапазон на вълните. Причината за това е била появата на голямо количество вулканична пепел в атмосферата. Последствието е, че повечето от растенията загиват буквално за една нощ. Вчера един от нашите изследователски апарати, летейки на около сто мили от мъртвия град, откри няколко живи същества с размерите на земна сърна, но с очевидно по-висок интелект. Създанията били толкова предпазливи, че не могли да ги заловят и се наложило да ги убият. В отдела на господин Смит направиха частичен анализ. Мъртвите тела съдържали калий в същата електролитна форма, както при хората. Не са забелязани никакви други животни. Възможно е тези

същества да са били един от източниците на калий за котката. В стомасите на мъртвите животни биолозите откриха растителни остатъци, преработени от организма в различна степен. Изглежда цикълът е бил именно такъв: растителност, тревопасно животно, хищник. Вероятно изчезването на растенията е предизвикало гибелта на хранещите се с тях животни. Така нашето котенце е било лишено от храната си.

Гросвенър огледа бързо аудиторията си. Всички го наблюдаваха внимателно, с изключение на Кент. Върху лицето на главния химик бе изписано раздразнение. Вниманието му сякаш бе насочено другаде.

Нексиалистът побърза да продължи:

— В галактиката има множество примери за форми на живот, напълно зависими от един-единствен тип храна. Но до този момент ние не сме попадали на разумно същество, което да е толкова безпомощно, що се отнася до храната. Изглежда на тези създания не им е хрумвало да отглеждат и произвеждат хранителните си продукти. Ще се съгласите, че това е невероятна липса на прозорливост. Толкова невероятна, че всяко обяснение, което не взема под внимание този фактор, ще бъде *ipso facto*^[2] незадоволително.

Гросвенър отново направи пауза, но само за да си поеме дъх. Не погледна никого от присъстващите. Невъзможно беше да подкрепи с доказателства онова, което се готвеше да каже. Щяха да минат седмици докато шефовете на всички отдели успеяха да проверят фактите, свързани с техните научни дисциплини. Оставаше му единствено да даде заключението си, нещо, което не бе посмял да направи нито в своята вероятностна диаграма, нито в разговора си с капитан Лийт. Завърши припряно:

— Фактите налагат неизбежния извод. Котето не е от Строителите на мъртвия град, то не е и техен потомък. Неговата раса се състои от животни, върху които Строителите са експериментирали.

Какво се е случило със самите Строители? Можем само да гадаем. Може би те са се самоунищожили в атомна война преди хиляда и осемстотин години. За това говорят почти изравненият град и внезапната поява на вулканична пепел в атмосферата, която засенчва слънцето за хилядолетие. Човечеството едва не направи същото на Земята, затова не трябва да осъждаме строго тази изчезнала раса. Но до какъв извод стигаме?

Още веднъж Гросвенър си пое въздух и бързо продължи:

— Ако беше Строител, звярът щеше да ни е показал до този момент пълните си възможности и ние щяхме да знаем срещу какво точно сме изправени. Тъй като не е, сега ние си имаме работа със създаване, което няма ясна представа за истинската си мощ. Ако попадне в капан или бъде притиснато до стената, то може да открие в себе си все още неосъзнати способности, с които да унищожава човешки същества и да контролира машини. Ние трябва да му дадем възможност да избяга. Озове ли се веднъж извън кораба, то ще бъде в ръцете ни. Това бе всичко и ви благодаря, че ме изслушахте.

Мортън огледа залата.

— Е, господа, какво мислите?

Кент заговори кисело.

— Не бях чувал подобно нещо. Възможности. Фантазии. Ако това е същността на нексиализма, ще трябва да го представят далеч по-добре, за да събуди интереса ми.

Смит каза мрачно:

— Не виждам как можем да приемем такова обяснение, без да сме изследвали тялото на котето.

Сетне се намеси главният физик Ван Гросен:

— Съмнявам се, че дори едно изследване ще докаже със сигурност дали звярът е бил плод на експеримент. Анализът на господин Гросвенър е определено спорен и ще си остане такъв.

— При широко проучване на града може да се намерят доказателства в подкрепа на теорията на господин Гросвенър — заговори Корита предпазливо. — Това не би опровергало напълно цикличната теория, тъй като разумът на звяра, който според Гросвенър се дължи на експеримент, би трябвало да отразява менталитета и убежденията на своите създатели.

Дойде ред и на главния инженер Пенънс:

— Една от спасителните ни лодки в момента е в машинния цех. Тя е частично разглобена и се намира върху единственото ремонтно гнездо долу. За да я приспособим за звяра, ще ни са нужни толкова усилия, колкото изисква цялата атака, която планираме. Разбира се, ако нападението не успее, ние можем да разгледаме варианта да пожертваме една спасителна лодка, макар все още да не виждам как

той ще съумее да я изведе вън от кораба. Долу няма въздушни шлюзове.

Мортън се извърна към Гросвенър.

— Какъв е вашият отговор?

Гросвенър каза:

— Има въздушен шлюз в края на коридора, който води до машинното отделение. Ние трябва да му осигурим свободен достъп.

Капитан Лийт се изправи.

— Както вече казах на господин Гросвенър, когато ме посети, военният действа по-решително в такива ситуации. Ние предвиждаме дори загуби в жива сила. Споделям казаното от господин Пенънс. Ако нападението не успее, ще помислим за други мерки. Благодаря ви, господин Гросвенър, за вашия анализ. Но сега е време да се хващаме за работа!

Това бе заповед. Хората бързо заизлизаха от залата.

---

[1] Холизъм — възглед, според който органичната или интегрираната цялост притежава своя независима реалност, която не може да бъде разбрана чрез анализ на отделните и части. — Б.пр. ↑

[2] По силата на този факт. — Б.пр. ↑

ШЕСТА ГЛАВА

Под яркото осветление на огромния машинен цех Кьорл работеше неуморно. Голяма част от спомените му се бяха възвърнали, а с тях и уменията, предадени от Строителите, способностите да се оправя с нови машини и нови ситуации. Бе открил частично разглобена спасителна лодка в едно ремонтно гнездо.

Кьорл се мъчеше да я поправи. Идеята за бягство постепенно зрееше в него. В крайна сметка пътят към неговата планета и другите кьорли бе в негови ръце. С уменията и опита, които можеше да им предаде, те щяха да станат неуязвими. Така победата им щеше да бъде сигурна. Струваше му се, че е вече взел решение и все пак не му се искаше да напусне кораба. Не беше убеден, че се намира в опасност. След като проучи енергийните източници в машинния цех, реши, че тези двуноги създания не разполагат с необходимите съоръжения, за да го победят.

Докато работеше, вътрешният конфликт се разгаряше в него. Едва след като спря, за да огледа летателния апарат, Кьорл осъзна каква огромна работа е извършил. Оставаше му само да натовари инструментите и приборите, които искаше да вземе със себе си. И все пак — да напусне ли кораба или да се бие? Тревогата му нарасна, когато усети приближаването на хората. Почувства промяна в грохота на двигателите, едно ритмично пронизително бръмчене, по-остро и помъчително от предишното дълбоко и равномерно пулсиране. Кьорл вложи цялото си същество, за да се настрои към него. Точно, когато щеше да успее, се намеси нов фактор. Пламъкът на мощни излъчватели загриза масивните врати на машинното отделение. Трябваше да избира: дали да се противопостави на излъчвателите или на новия ритъм на машините. Бързо установи, че не може да се справи и с двете неща. Изходът беше да бяга. Всеки мускул на силното му тяло бе напрегнат, докато пренасяше инструменти, прибори и машини, запълвайки свободното място в спасителната лодка. Накрая се спря за миг на входа и се подготви за последното си действие преди

напускането на кораба. Знаеше, че вратите щяха да поддадат. Половин дузина излъчватели, концентрирани в определена точка на всяка от вратите, бавно и неумолимо прояждаха оставащите сантиметри метал. Къорл се поколеба и се отказа да им противодейства. Съсредоточи се изцяло към външната стена на големия кораб, накъдето сочеше тъпият нос на триметровата спасителна лодка. Тялото му се сгърчи от притока на електроенергия, почерпена от динамомашините. Ушните му власинки затрептяха и с тях насочи енергията право върху стената. Стори му се, че е обхванат от пламъци. Тялото му агонизираше. Помисли си, че е твърде близо до границата на способността си да поглъща енергия.

Въпреки усилията му не се получи нищо. Стената издържа. Този метал бе по-здрав от всичко, което Къорл познаваше. Той запазваше строежа си. Молекулите бяха едноатомни, но начинът на свързването им бе необикновен — ефектът на компактност бе постигнат без съпътстващата огромна плътност.

Къорл чу как една от вратите се сгромолясва навътре. Двуногите същества закрепяха. Излъчвателите се придвижиха напред, без да срещнат съпротива. Подът на машинното отделение негодуващо засъска, докато огнени струи прогаряха метала. Все по-близо и по-близо идваше този ужасяващ, заплашителен звук. След минута хората щяха да преодолеят и тънките врати, отделящи машинното отделение от цеха.

През тази минута Къорл постигна своята победа. Той усети промяна в устойчивостта на металната сплав. Стената загуби неуязвимостта си, макар че на външен вид бе същата. Енергийният поток протичаше с лекота през тялото на Къорл. Той продължи да се концентрира още няколко секунди и накрая постигна целта си. С тържествувашъ рев скочи в малкия летателен апарат и затвори вратата след себе си, като натисна необходимия бутон.

Едно от пипалата му обгърна лоста за управление с почти чувствена нежност. Спасителната лодка се насочи право към дебелия външна стена. При сблъсъка им стената се разпадна на вихрушка от искрящ прах. Тя забави за миг движението на апарата, но той все пак си проби път и се стрелна неудържимо към космоса.

Изминаха няколко секунди. Къорл забеляза, че се е отдалечил от големия кораб под прав ъгъл спрямо курса му. Намираше се все още

толкова близо, че виждаше назъбения отвор, през който бе избягал. Силуети на мъже в бронирани костюми се очертаваха на фона на ослепителна светлина. Те видимо се смаляваха. Накрая хората изчезнаха и остана само корабът, бляскащ с хилядите си илюминатори.

Кьорл бързо се отдалечаваше. Разбра от приборите на контролното табло, че е завил на повече от деветдесет градуса и включи на максимална тяга. Бе изминала малко повече от минута след бягството му и спасителната лодка вече летеше в посока, обратна на тази, която корабът следваше от часове.

Зад него гигантското сферично тяло на кораба бързо се смаляваше и скоро отделните илюминатори престанаха да се виждат. Точно пред себе си Кьорл видя малка, мъждива топка светлина — неговото слънце. Там, с помощта на другите кьорли, той възнамеряваше да построи звездолет и да потърси обитавани планети. От важността на тази мисия внезапно го обзе страх. За известно време бе извърнал глава от екраните и сега погледна отново към тях. Сферичното тяло бе все още там, малко петънце светлина в тъмнината на необятния космос. Изведнъж то трепна и изчезна.

За момент остана с впечатлението, че преди да се стопи в мрака, светлата точка е трепнала. Но не видя нищо повече. Замисли се с тревога дали не бяха угасили светлините си, за да го проследят. Знаеше, че няма да бъде в безопасност, докато не се приземи.

Обезпокоен и несигурен, той насочи вниманието си към пространството пред себе си. И беше неприятно изненадан. Бледото слънце, към което летеше, бе престанало да нараства. Дори забележимо намаляваше. Сетне се превърна в далечна точица в мрака. Накрая изчезна.

Леденият полъх на страха докосна Кьорл. В продължение на дълги минути той напрегнато се взираше в пространството с отчаяната надежда, че единственият му ориентир отново ще изплува от тъмнината. Но там сияеха единствено далечните звезди, немигащи точици върху кадифения фон на безкрайността.

Внезапно една от точките започна да нараства. Напрегнал всичките си мускули, Кьорл наблюдаваше как точката става петънце. Скоро тя прие формата на овална топка от светлина и продължи да расте с всяка измината секунда. Избухна ярко сияние и Кьорл видя

огромната сфера на звездолета с искрящите му илюминатори — същият, който преди няколко минути бе изчезнал зад него.

В този момент с Кьорл стана нещо. Съзнанието му се завъртя бясно и се разпадна на милиони болезнени частици. Очите му едва не изскочиха от орбитите си, когато се развилия обезумял в малката кабина. Пипалата му се вкопчиха в скъпоценните прибори и ги разбиха в безсилна ярост. Стените на спасителната лодка закънтяха под съкрушителните удари на лапите му. В последен проблясък на разум той осъзна, че не ще издържи на огъня от дезинтеграторите, насочен към него от безопасно разстояние.

Без никакво усилие той отприщи процеса, който щеше да разруши клетъчната структура на тялото му и да освободи и последната капчица ид от жизненоважните органи.

Последен яростен рев изкриви неговото лице. Пипалата му се заизвиваха безцелно. След това желанието да се бори го напусна и той рухна. Смъртта настъпи спокойно след толкова много часове на насилие.

Капитан Лийт не пое никакви рискове. Когато огънят бе прекратен и стана възможно да приближат разрушената спасителна лодка, разузнавачите откриха малки късове разтопен метал и тук-там останки от онова, което преди е било тялото на Кьорл.

— Бедното коте! — рече Мортън. — Чудя се какво ли си е помислило, когато е видяло собственото му слънце да изчезва и ние да се появяваме пред него. Тъй като не знае нищо за антиускорението, то не е предполагало, че можем да спрем внезапно в космоса, докато на него това би отнело часове. Струвало му се е, че лети към своята планета, а в действителност се е отдалечавало все повече и повече от нея. Не е могло да се досети, че когато спряхме, ни е задминало. После не ни оставаше нищо друго, освен да го проследим и да се престорим, че сме неговото слънце, докато се озовем достатъчно близо, за да го унищожим. Вероятно е решил, че целият космос се е обърнал с главата надолу.

Гросвенър слушаше директора със смесени чувства. Инцидентът с котката бързо се замъгляваше и чезнеше в мрака на забравата. Никой

нямаше да запомни точно поредицата от събития и детайли, миг по миг, така както се бяха случили. Опасността вече изглеждаше далечна.

— Няма място за съчувствие! — дочу Гросвенър гласа на Кент. — Предстои ни работа — трябва да изтребим всички мръсни котки на онзи окаян свят.

Корита промърмори тихо:

— Това няма да бъде трудно. Те са примитивни създания. Трябва само да се приземим и те ще дойдат при нас, въобразявайки си, че ще ни примамят. — Той се извърна към Гросвенър: — Аз все пак продължавам да смятам, че съм прав, дори теорията на нашия млад приятел да се потвърди. Какво мислите, господин Гросвенър?

— Ще стигна дори по-далече — отвърна Гросвенър. — Като историк вие сигурно ще се съгласите, че досега нито един опит за пълно унищожение не се е оказал успешен. Не забравяйте, че котето ни нападна, защото неистово се нуждаеше от храна. Ресурсите на тази планета очевидно няма да стигнат за дълго на неговата раса. Събратята му не знаят нищо за нас и следователно не представляват заплаха. Тогава защо просто не ги оставим да измрат от глад?

СЕДМА ГЛАВА

Нексиализмът е наука, която има за цел да съчетава знания от различни научни области. Тя предлага техники за ускорено усвояване на знания и за ефективното им използване. Най-сърдечно ви каня да посетите тази лекция.

Лектор, Елиът Гросвенър

Място, Отдел по нексиализъм

Време, на 9/7/1^[1]

Гросвенър окачи обявата на вече претрупаното табло. Отстъпи назад, за да прецени ефекта. Съобщението се съревноваваше с покани за още осем други лекции, три игрални филма, четири образователни филма, девет дискусии и няколко спортни събития. Не трябваше да се забравят също спонтанните купони, хората, които щяха да останат да четат в каютата си, клиентите на няколко бара и ресторанти, обикновено пълни.

Въпреки това той бе убеден, че обявата му щеше да бъде прочетена. За разлика от останалите тя не бе просто лист хартия, а приспособление с дебелина около един сантиметър. Текстът беше релефен на осветен фон. Тънко като хартия многоцветно колело се въртеше в магнитно поле пред светлинен източник. Буквите променяха цвета си ту поединично, ту на групи, без да се повтарят нито веднъж.

Съобщението изпъкваше сред сивото си обкръжение като неонов знак. Нямаше никакво съмнение, че ще бъде забелязано.

Гросвенър тръгна към трапезарията. На входа някакъв мъж пхна в ръката му малко картонче. Гросвенър го погледна с любопитство и прочете:

ДА ИЗБЕРЕМ КЕНТ ЗА ДИРЕКТОР!

Г-н Кент е шеф на най-големия отдел на нашия кораб. Той е добре известен с уменията си да сътрудничи с другите отдели. Грегъри Кент е учен със сърце, който разбира проблемите на другите учени. Не забравяйте, че освен сто и осемдесетте офицери и войници на звездолета има осемстотин и четирима учени, управлявани от администрация, избрана набързо от незначително малцинство преди излитането. Това положение трябва да бъде променено. Ние имаме право на демократични избори.

ПРЕДИЗБОРНА СРЕЩА. 9/7/1

15:00 часа

ГЛАСУВАЙТЕ ЗА КЕНТ!

Гросвенър пхна картончето в джоба си и влезе в ярко осветеното помещение. Помисли си, че хора от типа на Кент рядко си дават сметка за дългосрочните последствия от усилията им да разделят хората на враждебни лагери. Повече от половината междузвездни експедиции през последните двеста години така и не се завърнаха. Какви са причините за това можеше само да се предполага от случилото се на борда на завърналите се кораби. Бордовите дневници свидетелстваха за разногласия, остри спорове и пререкания относно целите на експедициите, както и за формиране на отцепнически групи. Броят им нарастваше почти право пропорционално на продължителността на пътуването.

Изборите по време на експедиция бяха скорошно нововъведение. Те бяха одобрени, тъй като хората трудно се подчиняваха на властта на предварително назначени водачи. Звездолетът, разбира се, не представляваше държава в умален вид. Веднъж потеглил на път, никой не можеше да замени загиналите. При евентуална катастрофа човешките му ресурси бяха ограничени.

Намръщен от тези размисли и ядосан, че предизборната среща съвпада по време с лекцията му, Гросвенър се насочи към масата си. Трапезарията беше пълна. Видя, че съседите му по маса за седмицата вече се хранят. Бяха трима млади учени от различни отдели.

Когато седнаше, един от тях тъкмо казваше оживено:

— Е, над кой беззащитен женски образ ще извършим покушение днес?

Гросвенър се засмя добродушно, макар да знаеше, че подхвърлената забележка бе само отчасти шеговита. Разговорите сред младите клоняха определено към еднообразие — жени и секс. При тази изцяло мъжка експедиция проблемът със секса бе решен по химичен път, като в храната се включваха специални опии. Така се премахваше физическата необходимост, но емоционалната неудовлетвореност оставаше.

Въпросът остана без отговор. Карл Денисън, химик, погледна намръщено автора на шегата и се обърна към Гросвенър.

— Как ще гласувате, Гроув?

— Тайно — отвърна Гросвенър. — А сега да се върнем към блондинката, за която ни каза Алисън тази сутрин...

Денисън продължи да настоява:

— Ще гласувате за Кент, нали?

Гросвенър се усмихна.

— Още не съм мислил. До изборите има няколко месеца. А какво не му харесвате на Мортън?

— На практика той е назначен от правителството.

— Както и аз. Както и ти.

— Той е само математик, а не учен в истинския смисъл на думата.

— Това е нещо ново за мен — рече Гросвенър, — аз пък от години страдам от илюзията, че математиците са учени.

— Именно. Тъкмо повърхностната прилика в случая поражда илюзията. — Денисън явно се опитваше да им наложи някакво свое лично схващане. Този сериозен на вид младеж дори се наведе напред и продължи, сякаш вече бе доказал твърдението си. — Учените трябва да се държат заедно. Представете си само колко много сме на кораба ние, хората на науката, и кого ни пробутват те — човек, който се занимава с абстракции. Той няма необходимата подготовка, за да се справя с практическите проблеми.

— Странно, а аз си мислех, че той доста успешно изглажда материалните ни проблеми.

— Ние и сами можем да се справим с трудностите. — В гласа на Денисън се прокрадна раздразнение.

Гросвенър натискаше бутоните на менюто. Миг по-късно избраните блюда се плъзнаха по вертикалния конвейер към отвора в средата на масата. Той помириша храната.

— Ах, печени стърготини, направо от Химическия отдел. Ухае прекрасно. Въпросът е същите усилия ли бяха изразходвани, за да станат стърготините от котешката планета толкова хранителни, колкото и донесените от нас? — Той вдигна едната си ръка. — Не ми отговаряйте. Не бих искал някой да разсее илюзиите ми за монолитността на ръководения от господин Кент отдел, макар да не одобрявам поведението му. Разбирате ли, веднъж ми се наложи да прибегна до споменатото в предизборния му плакат умение да си сътрудничи с другите и той ми каза да се обадя след десет години. Предполагам, че в онзи момент не е мислил за изборите. Освен това той има нахалството да организира предизборното си събрание в същата вечер, когато имам беседа. — Гросвенър започна да се храни.

— Някоя лекция не е толкова важна, колкото това събрание. Ние ще обсъдим някои основни неща, които засягат всеки човек на кораба, включително и теб — лицето на Денисън пламна, а гласът му подрезгавя. — Вижте, Гроув, не можете да имате зъб на човек, когото дори не познавате добре. Кент е от тези, които не забравят приятелите си.

— Готов съм да се обзаложа, че той има специално отношение и към враговете си — отбеляза Гросвенър и сви нетърпеливо рамене.

— Карл, за мен Кент символизира всичко онова, което е разрушително за сегашната цивилизация. Според теорията на Корита за цикличната история нашата култура се намира в „зимната“ си фаза. Възнамерявам тези дни да го помоля за по-пълно разяснение, но още сега съм готов да се обзаложа, че пародията на демократична кампания, която ни предлага Кент, е пример за най-лошите страни на този „тъмен“ период.

Искаше му се да добави, че той е на борда на този кораб именно за да се избегнат тези неща, но, разбира се, не можеше да го стори. Подобни спречквания бяха станали причина за провала на толкова много експедиции. Ето защо, без хората да го знаят, звездолетите се бяха превърнали в площадки за социологически експерименти: нексиалисти, избори, поделено командване — тези и още много други

по-дребни промени бяха изпробвани с надежда експанзията на човека в космоса да се осъществи на по-ниска цена.

По лицето на Денисън пробяга подигравателна усмивка. Той каза:

— Чуйте го този млад философ! — И добави решително: — Гласувайте за Кент, ако си желаете доброто!

Гросвенър съдържа раздражението си.

— И какво ще направи той — да не би да ме лиши от полагащите ми се трици? Може пък да взема сам да се кандидатирам за директор. Ще получа гласовете на всички под тридесет и пет години. В края на краищата ние сме три или четири пъти повече на брой от останалите. Демокрацията изисква да бъдем пропорционално представени.

Денисън като че ли бе успял да се овладее.

— Правите голяма грешка, Гросвенър — рече той. — Ще се убедите в това.

По-нататък обядът премина в мълчание.

На следващата вечер, пет минути преди 15,50, Гросвенър започна да си мисли, че обявата му не е привлякла вниманието. Това го разстрои. Той допускаше, че Кент вероятно бе забранил на привържениците си да посещават беседите на хора, които открито му отказваха подкрепата си. Но дори главният химик да контролираше повечето от избирателите, все пак няколкостотин души оставаха извън неговото влияние. Гросвенър си припомни какво му бе казал един от членовете на правителството, също нексиалист, малко преди старта на експедицията:

— Няма да ви бъде никак лесно на борда на „Бийгъл“. Нексиализмът е съвсем нова образователна система, която акцентира върху усъвършенстване на асоциативното мислене. По-възрастните хора инстинктивно ще ѝ се противопоставят. А по-младите, които вече са били обучени по традиционните методи, автоматично ще проявят враждебност към всяко нещо, което подсказва, че наскоро усвоените от тях умения са остарели. На вас самият ще ви се наложи да прилагате на практика наученото, въпреки че във вашия случай този преход е и част от подготовката ви. Запомнете, че когато човек има право, често съумява да накара хората да се вслушат в мнението му в момент на криза.

В 16:10 Гросвенър отиде при таблата за обяви в два от салоните и в централния коридор и отложи лекцията за 17:00 часа. В 17:00 я отсрочи за 17:50, а малко по-късно за 18:00 часа. Рано или късно ще излязат, каза си той. Предизборното събрание не може да продължава вечно, а другите конференции траят най-много по два часа. Пет минути преди 18:00 Гросвенър чу, че двама души бавно приближават по коридора. Спряха пред отворената му врата и някой каза:

— Тук трябва да е.

Те се разсмяха без никаква причина. Миг по-късно двама млади мъже влязоха в стаята. Гросвенър се поколеба и после им кимна приятелски. От първия ден на пътуването той си бе поставил за цел да опознае всички на кораба, техните гласове, лица, имена — всичко, каквото можеше да научи за тях. Но при толкова много хора на борда на „Бийгъл“ все още не беше я постигнал. Тези двамата обаче му бяха познати: от Химическия отдел.

Наблюдаваше ги предпазливо, докато те обикаляха стаята и разглеждаха учебните машини. Химиците като че ли намираха нещо смешно в ситуацията. Накрая се настаниха на две от креслата и единият от тях попита с престомена вежливост:

— Кога ще започнете лекцията си, господин Гросвенър?

Гросвенър погледна часовника си.

— След около пет минути — отвърна той.

През този интервал дойдоха още осем души. Това значително насърчи Гросвенър след лошото начало, още повече че сред пристигналите бе и Доналд Маккан шефът на геолозите. Не го смути дори обстоятелството, че четирима от слушателите му бяха от Химическия отдел.

Окрилен, той се впусна в лекцията си за условия рефлекс от времето на Павлов преди много векове до превръщането му в крайъгълен камък на нексиализма.

След края й Маккан се приближи към него:

— Открих, че част от системата ви е свързана с така наречената хипномашина, която обучава по време на сън. — Той се подсмихна. — Спомням си, че един от някогашните ми професори застъпваше идеята, че човек може да обхване натрупаните от науката знания за има-няма хиляда години. Изглежда не признавате подобно ограничение.

В сивите очи на геолога проблясваха весели пламъчета. Гросвенър му се усмихна в отговор.

— Това ограничение — поде той — отчасти се дължи на стария метод да се използва машината без предварителна подготовка на обучавания. Днес Нексиалната фондация използва хипнозата и психотерапията, за да преодолее първоначалната съпротива, заложена във всеки човек. Например, след като бях подложен на тест, ми казаха, че в моя случай хипногенераторът може да бъде включван само по пет минути на всеки два часа.

— Това е твърде малко — отбеляза Маккан. — При мен интервалът беше три минути на всеки половин час.

— Но вие сте се ограничили дотам — подчерта Гросвенър, — нали така?

— А вие какво направихте?

Гросвенър се усмихна.

— Нищо. Бях подложен на различни методи на усъвършенстване, докато в един момент вече можех да спя по осем часа, без машината да бъде изключвана. Тази моя подготовка бе допълнена с още няколко техники.

Геологът не обърна внимание на последното изречение.

— Цели осем часа? — възкликна той смаян.

— Цели — потвърди Гросвенър.

По-възрастният учен се замисли.

— И все пак — заключи той накрая, — дори без специална подготовка при мнозина машината може да бъде включвана по пет минути на всеки четвърт час, без те да се събудят.

Гросвенър отговори бавно, като наблюдаваше лицето на другия:

— Но информацията трябва да им бъде повторена многократно — по смаяния израз на Маккан разбра, че е улучил, и побърза да продължи: — Разбира се, случвало ви се е да видите или чуете нещо — само веднъж и никога да не го забравите. А друг път не по-малко дълбоки впечатления изчезват от паметта ви и не можете да си ги припомните точно дори когато бъдат споменати пред вас. За това има определени причини и Нексиалната фондация откри кои са те.

Маккан остана безмълвен. Устните му бяха свити. През рамото му Гросвенър забеляза, че четиримата химици са се събрали до вратата

към коридора и тихо разговарят. Хвърли им само бегъл поглед и отново се обърна към геолога:

— В началото имаше моменти, когато реших, че натоварването ще бъде твърде голямо за мен. Разбирате, че не говоря само за хипномашината. Обучението с нея представлява само десет на сто от цялостната подготовка.

Маккан поклати глава:

— Предполагам, че основният ефект идва от онези кратки филми, при които кадърът се задържа само частица от секундата.

— Ние използвахме тази сублиминална^[2] техника по около три часа на ден, но и това е по-малко от половината на процеса на обучение. Тайната му основно е в скоростта и повторението.

— Цяла наука на един дъх! — възкликна Маккан. — Това е, което наричате интегрална подготовка.

— Това е само един от аспектите. Ние научаваме и с всяко от сетивата; с нашите пръсти, уши, очи, дори и с обонянието и вкуса.

Маккан отново се намръщи. Гросвенър забеляза, че младите химици най-сетне се насочиха към изхода. От коридора дойде приглушен смях. Това сякаш изтръгна Маккан от размисъла му. Геологът протегна ръка и каза:

— Какво ще кажете да се отбиете в моя отдел през някой от следващите дни? Може би ще намерим начин да координираме вашите способности да интегрирате знанията с нашите теренни проучвания. А после ще го изпробваме, като кацнем на следващата планета.

Докато отиваше към спалнята си, Гросвенър си подсвиркваше тихо. Бе спечелил първата си победа и усещането бе приятно.

---

[1] На звездолета се използва т.нар. звездно време, което има стоминутен час и двадесетчасов ден. Седмицата има десет дни, месецът — тридесет, а годината — триста и шестдесет. Дните са номерирани, без имена. Календарът е влязъл в сила от момента на излитането на експедицията. — Б.а. ↑

[2] Сублиминална — подсъзнателна — Б.ред. ↑

ОСМА ГЛАВА

Когато на другата сутрин Гросвенър наближи кабинета си, с изненада откри, че вратата е отворена. Върху пода на тъмния коридор падаше ярка ивица светлина. Той ускори крачка и се спря рязко на прага.

Видя седмина души от Химическия отдел, включително и двамата, които бяха присъствали на беседата му. В стаята му имаше нови съоръжения, големи съдове, нагреватели и цяла система от тръби за подаване на химикали.

Гросвенър мигновено си припомни поведението на химиците по време на лекцията му. Той прекрачи сковано прага, ужасен при мисълта, че нещо може да се е случило със собствената му техника. Външната стая се използваше главно за представителни цели и като аудитория, в която според обучението се включваха едни или други машини от съседните помещения. Специалното оборудване се намираше във вътрешните стаи.

През отворената врата, която водеше към аудио-визуалното студио, Гросвенър видя, че то също е завладяно. От изненада онемя. Без да обръща внимание на неканените гости, влезе последователно във всяка една от вътрешните стаи. Три от тях бяха окупирани от химиците нашественици — студиото, лабораторията и апаратната, а в четвъртата стая бяха струпани всички преносими машини и мебелите. Една врата водеше от нея към малък коридор. Гросвенър предположи мрачно, че отсега нататък това ще е входът към отдела му.

Все пак той сдържа гнева си, като претегляше възможностите. От него се очакваше да протестира пред Мортън. Кент щеше да се опита да превърне това в свое предимство при изборите. Как точно — Гросвенър не можеше да предвиди, но очевидно химикът имаше нещо на ум.

Нексиалистът бавно се върна в приемната си, за първи път той забеляза, че ваните бяха предназначени за производство на храна. Умно. Беше нагласено да изглежда така, сякаш най-сетне тези стаи ще

се използват за нещо полезно, а не за празни работи, както преди. Изобретателността на този план бе предизвикателство за собствения му интелект.

Гросвенър не се усъмни нито за миг в подбудите, движещи натрапниците. Кент не го обичаше. След като открито изрази неодобрението си за кандидатурата на Кент, което вероятно му е било докладвано, тази антипатия се бе засилила. Но отмъстителната реакция на главния химик умело можеше да бъде обърната срещу самия него.

Гросвенър реши, че в никакъв случай не трябва да допуска Кент да извлече дивиденди от нахлуването си.

— Бихте ли съобщили на колегите си, че съм очарован от възможността да попълня знанията на персонала от Химическия отдел и се надявам, че никой от присъстващите няма да възрази да понаучи нещо, докато работи.

Нексиалистът се отдалечи, без да чака отговор. Когато се извърна, видя, че мъжът го гледа вторачено. Гросвенър сдържа усмивката си и влезе с приповдигнато настроение в стаята, която му бяха оставили. Най-после му се отдаваше случай да изпробва някои от методите си за обучение. Поради бъркотията, създадена от химиците, му трябваше известно време, докато открие хипнотичния газ. Около половин час му отне монтирането на вентил към дюзата, така че да избегне издайническото съскане на струята под налягане. Когато свърши, Гросвенър отнесе контейнера в предната стая. После го сложи в стенен шкаф със зарешетена врата, развъртя вентила и побърза да заключи.

Леко ухание на парфюм се смеси с миризмата на химикали, идваща от ваните.

Гросвенър тръгна да излиза, като подсвиркваше тихо. Спря го единият от мъжете, които бяха присъствали на лекцията му предишната вечер.

— Какво, по дяволите, правите тук?

Гросвенър отговори спокойно:

— След малко няма да усещате вече нищо. Това е част от моята образователна програма за хората ви.

— Кой ви е молил да ни образовате?

— Но, господин Молдън — възкликна Гросвенър с престорена изненада, — как иначе мога да си обясня присъствието ви в моя отдел?

— Той избухна в смях. — Шегувам се. Пръснах малко дезодорант. Не искам това място да потъне в смрад.

Гросвенър бързо се отдалечи в един ъгъл, за да наблюдава реакциите на хората. Общо те бяха петнадесет. Петима от тях вероятно щяха да се повлияят изцяло от хипнотичния газ, а други петима донякъде. Във всеки случай той разполагаше с начини да провери това.

След неколкominутно наблюдение Гросвенър тръгна и се спря пред един от мъжете, като му каза тихо, но заповеднически:

— След пет минути ела в умивалнята и ще ти дам нещо. А сега забрави за това!

После се отдалечи към вратата, която свързваше външното помещение с аудио-визуалното студио. След малко Гросвенър зърна Молдън да се приближава до мъжа и да го пита нещо. Човекът поклати глава, очевидно изненадан.

Молдън избухна гневно:

— Как така не е разговарял с вас? Аз го видях.

Техникът се ядоса на свой ред.

— Нищо не ми е казвал. Вие ли ще знаете по-добре!

И да бе продължил спорът, Гросвенър нито го чу, нито го проследи. С крайчеца на окото си той забеляза, че един от по-младите мъже в съседното помещение също дава признаци на повлияване. Тръгна към него по същия небрежен начин и повтори казаното на първия обект на експеримента си с тази разлика, че посоченото време бе петнадесет минути вместо пет.

Общо шестима от мъжете реагираха в степен, която Гросвенър прецени като достатъчна за осъществяването на плана му. Трима други — включително Молдън — бяха по-леко засегнати. Гросвенър реши засега да ги остави на мира. На този етап се нуждаеше от сигурни резултати. По-късно можеше да опита някакъв друг начин на въздействие и върху тях.

Гросвенър вече чакаше, когато първият обект на експеримента му влезе в умивалнята. Усмихна се и го попита:

— Виждал ли си някога такова нещо? — В ръката му лежеше малък кристал с ръбове за прикрепяне към вътрешността на човешко ухо.

Мъжът пое миниатюрното приспособление, разгледа го и поклати озадачено глава:

— Какво е това?

Гросвенър му нареди:

— Обърни се настрана и ще поставя апаратчето в ухото ти. — Другият се подчини покорно и Гросвенър продължи заповеднически: — Убеден съм, ще забележиш, че външната му страна е с телесен цвят. С друга думи, кристалът може да бъде видян само при внимателно вглеждане. Ако някой все пак го забележи, ще кажеш, че е слушалка. След около минута-две ти самият ще забравиш, че е там. Няма и да го усещаш.

Мъжът изглеждаше заинтригуван:

— Почти не го чувствам и сега. За какво служи?

— Нещо като радио — обясни Гросвенър и продължи бавно, като наблюдаваше на всяка дума: — Само че на съзнателно ниво няма да чуваш нищо. Думите ще отиват направо в подсъзнанието ти. Ще чуваш какво говорят другите. Ще можеш да водиш разговори. Всъщност ще си вършиш обичайната работа, без да съзнаваш, че става нещо необикновено. Ще забравиш напълно за това.

— Просто невероятно! — възкликна техникът.

Той поклати глава и излезе от стаята. След няколко минути влезе и вторият. После, един по един, заприиха и останалите четирима, които бяха показали признаци на дълбок транс, Гросвенър прикачи към ухото на всеки от тях по един от почти невидимите сублиминални радиоприемници.

Като си подсвиркуваше фалшиво, отиде и за втори контейнер, съдържащ друг вид хипнотичен газ. Постави го редом с първия в шкафа с решетката. Този път въздействието върху Молдън и още четирима други беше пълно. Сред останалите двама реагираха слабо, един, който бе леко засегнат от първия газ, като че ли излезе от състояние на хипноза, а съседът му не прояви никакви признаци на въздействие. Гросвенър реши, че единадесет хипнотизирани от общо петнадесет обекта е добър резултат. Кент щеше да бъде неприятно изненадан от броя на химическите гении, озовали се в отдела му.

Все пак беше далеч от крайната победа. За да я спечели, вероятно трябваше директно да атакува самия Кент.

Гросвенър набързо направи запис и го пусна на нормална скорост по радиото. След това закрачи сред хората, като наблюдаваше реакциите им. Четирима от тях сякаш бяха разтревожени от нещо.

Гросвенър се приближи към единия, който поклащаше главата си, без да спира.

— Какво има? — попита го.

Мъжът се засмя притеснено.

— Непрекъснато чувам някакъв глас. Странно.

— Силно ли? — Това не бе точно въпросът, който би задал един педантичен изследовател, но Гросвенър знаеше какво прави.

— Не, идва отдалече. Отдалечава се и после...

— Ще изчезне — утеши го Гросвенър. — От умствена преумора е. Готов съм да се обзаложа, че вече не го чуваш, защото разговаряш с някого и вниманието ти е отвлечено.

Мъжът извърна главата си, сякаш се ослушваше, и поклати учудено глава:

— Изчезна — въздъхна той с облекчение. — Бях започнал да се безпокоя.

Двама от останалите също бяха успокоени сравнително леко. Но третият въпреки допълнителното внушение продължи да чува гласа. Накрая Гросвенър го отведе настрани и под предлог, че преглежда ухото му, махна малкия радиоприемник. Този мъж вероятно се нуждаеше от по-продължителна подготовка.

Гросвенър поговори накратко с всекиго поотделно. Удовлетворен, той се върна в лабораторията си, подбра няколко комдиска и ги програмира да звучат по три минути на всеки четвърт час. Когато се върна в аудиторията, видя, че всичко е наред. Прецени, че може спокойно да остави мъжете да си вършат работата. Тръгна по коридора към асансьорите.

Няколко минути по-късно Гросвенър влезе в Математическия отдел и поиска среща с Мортън. За негова изненада бе приет веднага.

Мортън се беше изтегнал удобно зад голямото си бюро. Математикът му посочи стол и Гросвенър седна.

За първи път влизаеше в кабинета на Мортън и затова се огледа с любопитство. Помещението бе просторно и една от стените бе заета изцяло от панорамен екран. В момента той бе насочен под такъв ъгъл, че огромната спираловидна галактика, в която Слънцето бе само малка пращинка, се виждаше от край до край. Тя бе все още достатъчно близо, за да се открояват отделни звезди, но твърде далече, за да е достигнала пълното си мъгляво великолепие.

В полезрението се намираха и няколко звездни купа, които — макар и извън Млечния път — се въртяха заедно с него в космоса. Тази гледка напомни на Гросвенър, че „Спейс Бийгъл“ преминаваше сега през един от по-малките от тях.

След обичайната размяна на поздравии, той попита:

— Взето ли е вече решение дали ще спрем в района на някоя звезда от този куп?

Мортън поклати глава:

— Общо мнение е, че не трябва да спираме. Аз съм съгласен с това. Насочили сме се към друга галактика, а и без това сме вече твърде далеч от Земята.

Директорът се наведе напред, за да вземе лист от бюрото, и пак се отпусна на стола си.

— Чух, че са нахлули в отдела ви — каза рязко той.

Гросвенър се подсмихна. Можеше да си представи с какво задоволство са посрещнали новината за този инцидент някои от членовете на екипажа. Мнозина на кораба вече ставаха неспокойни при мисълта за възможностите на нексиализма. Много от тях все още не бяха поддръжници на Кент, но нямаше да погледнат с добро око, ако директорът се намесеше в този случай.

Въпреки това Гросвенър трябваше лично да се увери дали Мортън е наясно с положението. Накратко той описа какво се е случило и накрая каза:

— Господин Мортън, бих искал да наредите на Кент да вдигне обсадата. — Всъщност той нямаше никакво желание да бъде издавана подобна заповед, но искаше да провери дали Мортън осъзнава надвисналата опасност.

Директорът поклати глава и каза помирително:

— В края на краищата за сам човек разполагате с доста място. Защо да не го поделите с друг отдел?

При този уклончив отговор на Гросвенър не му оставаше друго, освен да бъде още по-настойчив.

— Да разбирам ли, че всеки шеф на отдел на борда на кораба има право да сложи ръка върху територията на друг отдел без разрешението на ръководните органи?

Мортън не отговори веднага. Усмихна се накриво, като си играеше с молива и накрая каза:

— Оставам с впечатлението, че вие не сте наясно с положението ми на борда на „Бийгъл“. Преди да взема каквото и да е решение, отнасящо се до някой ръководител на отдел, аз трябва да се консултирам с останалите шефове. — Той погледна към тавана. — Да предположим, че включва въпроса в дневния ред и на съвещанието бъде решено Кент да задържи завладяната част от отдела ви. Признаването на този статут ще го направи постоянен. — Заговори бавно: — Помислих си, че едва ли би ви харесало да бъде ограничено така занапред жизненото ви пространство — завърши Мортън и се усмихна широко.

Гросвенър, постигнал целта си, върна усмивката.

— Много се радвам, че имам подкрепата ви във връзка с този проблем. Да разчитам ли, че няма да допуснете Кент да го включи в дневния ред?

И да бе изненадан от този внезапен обрат, Мортън с нищо не го показва.

— Дневният ред — отбеляза той със задоволство — до голяма степен зависи от мен. Моят кабинет го изготвя и аз го представям. Шефовете на отдели могат да гласуват предложението на Кент да бъде разгледано на някое от следващите съвещания, но не и на това, което вече се провежда.

— Предполагам, че господин Кент вече е подал молба да заеме четири помещения от моя отдел?

Мортън кимна. Той остави листа, който държеше. Взе един часовник и се вгледа в него внимателно.

— Следващата сбирка е след два дни. После ще се провеждат всяка седмица, освен ако не отложи някоя от тях. Смятам — гласът му звучеше замислено, — че без проблем мога да отменя заседанието, насрочено след дванадесет дни. — Той остави часовника и стана бързо: — Остават ви двадесет и два дни, за да подготвите отбраната си.

Гросвенър бавно се изправи. Реши да не коментира отреденото му време. Засега отсрочката изглеждаше повече от достатъчна, но изглеждаше самотнително да го заяви. Или щеше да е върнал отнетото му, преди да изтече срока, или поражението му щеше да е факт.

На глас той каза:

— Има нещо, към което искам да привлека вниманието ви. Мисля, че би трябвало да имам правото на пряка връзка с другите

началници на отдели, когато съм в космически костюм.

Мортън се усмихна.

— Убеден съм, че това е неволен пропуск. Ще се погрижа да бъде отстранен.

Те си стиснаха ръцете и се разделиха. Докато вървеше към отдела си, Гросвенър си каза, че нексиализмът, макар и по много заобиколен път, печели позиции.

Когато влезе в приемната, с изненада откри, че Сидъл е там и наблюдава работата на химиците. Психологът го забеляза и се приближи към него, като клатеше глава.

— Млади човече, това не е ли малко неетично.

Не без тревога Гросвенър установи, че Сидъл се е досетил за характера на експеримента му с мъжете. Постара се това да не му проличи и бързо отговори:

— Абсолютно неетично, господине. Чувствам се точно така, както бихте се почувствали и вие, ако някой завладее отдела ви, без изобщо да се съобразява със законните ви права.

Замисли се: „Защо Сидъл е тук? Кент ли го беше изпратил да разследва случая?“

Сидъл потърка брадичката си. Той беше добре сложен мъж с блестящи черни очи.

— Не ме разбрахте добре — бавно каза психологът, — но виждам, че се чувствате в правото си.

Гросвенър смени тактиката:

— Да не би да намекувате за метода на обучение, който приложих при тези хора?

Не изпитваше никакво чувство за вина. Каквото и да беше довело Сидъл тук, той трябваше да обърне появата му в своя полза, ако е възможно. Надяваше се да предизвика вътрешно колебание у психолога и да го направи неутрален в сблъсъка между него и Кент.

— Да, именно за това говоря — отвърна Сидъл с леко язвителна нотка в гласа си. — По молба на господин Кент прегледах членовете на неговия екип, които според него не се държат по нормален начин. Длъжен съм да уведомя господин Кент за диагнозата ми.

— Но защо? — попита Гросвенър и продължи разпалено: — Господин Сидъл, организирано бе нахлуване в моя отдел от човек, който ме мрази само защото заявих открито, че няма да гласувам за

него. Тъй като той наруши законите на кораба, аз съм в правото си да се защитавам, както намеря за добре. Затова ви моля да останете неутрален в този чисто личен конфликт.

Сидъл гледаше намръщено.

— Вие не разбирате — отбеляза той. — Аз съм тук като психолог. Установявам, че сте хипнотизирали хора без разрешението им и смятам това за съвършено неетична постъпка. Изненадан съм, че очаквате от мен да се присъединя към деяние, което осъждам изцяло.

— Уверявам ви — отвърна Гросвенър, — че личният ми морал не отстъпва на вашия. Вярно е, че хипнотизирах тези мъже без тяхно знание, но ни най-малко не съм се възползвал от това, за да им навредя или да ги разстроя в каквато и да е степен. При тези обстоятелства не виждам защо трябва да се чувствате задължен да взимате страната на Кент.

— Този конфликт е между вас и Кент — това ли искате да ми кажете?

— Да, по същество — съгласи се Гросвенър, който отгатна накъде биеше психологът.

— И все пак — каза Сидъл — вие не сте хипнотизирали Кент, а няколко невинни наблюдатели.

Гросвенър си припомни как се държаха четиримата химици по време на лекцията му. При всяко положение не бяха съвсем невинни. Той каза:

— Няма да споря с вас по този въпрос. Бих могъл да ви отговоря, че безмозъчното мнозинство винаги е плащало тежък данък за това, че се е подчинявало сляпо на заповедите на водачи, без да си даде труда да разбере какви са целите им. Но вместо да задълбавам в тази проблематика, бих искал да ви задам един въпрос.

— Какъв?

— Влизахте ли в лабораторията?

Сидъл мълчаливо кимна.

— Видяхте ли комдискете?

— Да.

— Тогава знаете какво съдържат?

— Научна информация в областта на химията.

— Това е, което им преподавам — рече Гросвенър. — Това е всичко, което възнамерявам да им предложа и в бъдеще. Аз гледам на

моя отдел като на образователен център. Тези, които проникват насила в него, биват обучавани, независимо дали искат или не.

— Трябва да призная — отбеляза Сидъл, — че не виждам как това ще ви помогне да се отървете от тях. Все пак с радост ще разкажа на господин Кент за вашите занимания. Той не би трябвало да има нещо против хората му да задълбочат познанията си по химия.

Гросвенър не отговори. Имаше си свое мнение за това, доколко приятно ще му бъде на Кент, когато разбере, че група негови подчинени съвсем скоро ще го задмине в собствената му специалност.

Проследи с угрижен поглед Сидъл, докато той се отдалечаваше по коридора. Психологът несъмнено щеше да съобщи всичко на Кент, така че не му оставаше друго, освен да изработи нов план за защита. Гросвенър реши, че е прекалено рано да предприема драстични мерки. Не можеше да бъде сигурен, че едно подкрепено и от други позитивно действие няма пак да предизвика противопоставяне на борда на „Бийгъл“ — нещо, което искаше да избегне. Въпреки собствените си резерви относно цикличната концепция за историята, не трябваше да се забравя, че цивилизацията действително се раждаха, остаряваха и умираха под тежестта на времето. Преди да предприеме нещо друго, щеше да бъде от полза да поговори с Корита за неподозираните клопки, в които рискуваше да попадне.

Откри японца в библиотека „Б“, която се намиреше в единия край на кораба на същия етаж, на който беше и Нексиалният отдел. Корита тъкмо си тръгваше и Гросвенър закрачи до него. Без никакви предисловия, той му описа в общи линии проблема си.

Корита не отговори веднага. Едва когато наближиха края на коридора, историкът поде неуверено:

— Скъпи приятелю, сигурен съм, че си давате сметка колко трудно е да се реши един конкретен проблем на базата на обобщения. В действителност това е всичко, което цикличната теория може да предложи.

— Все пак — каза Гросвенър — някои аналогии могат да се окажат много полезни за мен. Съдейки от онова, което съм чел по въпроса, ние се намираме в късния, „зимен“ период на нашата цивилизация. С други думи, точно сега правим грешките, които водят до изчезването ни. Бих искал да науча нещо повече за това.

Корита сви рамене.

— Ще се опитам да бъда кратък. — Известно време той мълча и после каза: — Характерният белег на всички цивилизации от „зимния“ период е, че милиони индивиди започват да разбират все по-дълбоко естеството на нещата. Хората вече не се задоволяват с религиозните и свръхестествени обяснения за онова, което става в техните тела, умове и в света около тях. С постепенното натрупване на знания дори най-простите умове „провиждат“ и отхвърлят претенциите на малцинството за наследствено превъзходство. В този момент започва безмилостната битка за равенство.

Корита направи кратка пауза и продължи:

— Именно тази мащабна борба за подобряване на личните позиции представлява най-важният паралел между всички „зимни“ периоди на всички цивилизации, познати ни от историята. За добро или зло сблъсъкът обикновено става в рамките на една правова система, която е склонна да защитава укрепилото се малцинство. Излезлите по-късно на тази сцена, без да имат ясна мотивация, се хвърлят сяпало в борбата за власт. Резултатът е сблъсък на необуздани умове. В своето негодувание и стремеж за надмощие хората са склонни да следват водачи, объркани като самите тях. И всеки път породеният от това хаос преминава през няколко добре очертани етапа, за да завърши с установяването на затворени общности от типа на земеделските.

Рано или късно една група взема връх. Веднъж наместили се, водачите налагат ред по толкова жесток и кръвожаден начин, че масите биват сплашени. Представителите на властта бързо се насочват към ограничаване на дейността на останалите. Съдебната система, както и другите регулиращи мерки, необходими въз всяко организирано общество, се превръщат в инструменти за потискане и налагане на монопол. За индивида става трудно, а след това и невъзможно да предприеме каквото и да е било ново начинание. Така след няколко кратки етапа ние бързо навлизаме в кастовото общество на древна Индия и в друга, по-малко позната, но в същата степен закостеняла система, като тази на Рим през 300 година от новата ера. Индивидът се ражда на определено обществено стъпало и никога не успява да го надскочи... Ще ви бъде ли от полза това кратко обобщение?

Гросвенър заговори бавно:

— Както ви казах, аз се опитвам да реша проблема, създаден ми от господин Кент, без да допусна грешките на човека от късната цивилизация, която вие обрисовахте. Искам да знам дали мога да разчитам да се защитя, без да засиля враждебните настроения, и така съществуващи на борда на „Бийгъл“.

Корита се усмихна накриво.

— Ако успеете, това ще бъде единствената по рода си победа. Исторически погледнато, този проблем никога не е бил решен. Е, желая ви късмет, млади момко!

И точно тогава нещо се случи.

ДЕВЕТА ГЛАВА

Бяха спрели пред „стъклената“ стая на етаж на Гросвенър. Тя не беше от стъкло, а и не беше точно стая; по-скоро ниша във външната стена на кораба. „Стъклото“ на свой ред представляваше голяма извита плоскост, изработена от свръхтвърди кристалообразни метали. Прозрачността ѝ бе толкова голяма, че създаваше илюзията сякаш не съществува.

Отвъд лея имаше пустош и космически мрак.

Гросвенър току-що бе установил почти несъзнателно, че корабът е на път да излезе от малкото звездно струпване, през което летеше. Само няколко от близо петте хиляди слънца в тази система все още се виждаха. Той отвори уста да каже: „Бих искал пак да поговорим, господин Корита, когато имате време.“

Но не можа да каже нищо. Леко замъглен двоен образ на жена, носеща шапка с перо, се очертаваше върху стъклото пред него. Образът заблестя. Гросвенър почувства необичайно напрежение в очните си ябълки. За миг главата му се изпразни. Веднага след това му се стори, че чува звуци и вижда светлини. Проряза го усещане за остра болка. Халюциногенна хипноза! Откритието го разтърси като електрически шок.

Всъщност това го спаси. Неговата подготовка му помогна моментално да блокира сугестивното въздействие на светлинния образ. После, без да губи време, се обърна и извика в най-близкия стенов микрофон:

— Не гледайте образите! Те са хипнотизиращи. Нападнати сме!

Препъна се в тялото на припадналия Корита. Коленичи до него.

— Корита! — пронизително извика Гросвенър. — *Можеш да ме чуеш, нали?*

— Да.

— Подчинявай се само на *моите* инструкции. Разбра ли?

— Да.

— Започваш да се отпускат, да забравят. Умът ти е в покой. Ефектът от образите затихва. А сега изчезна. Изчезна напълно. Разбираш ли? Изчезна напълно.

— Разбирам.

— Те не могат да те засегнат повторно. Всъщност всеки път, когато видиш образ, ти си припомняш някоя приятна сцена от дома. Ясно ли е?

— Напълно.

— Сега започваш да се събуждаш. Ще броя до три. Когато кажа „три“, ще бъдеш съвсем буден. Едно... две... три — събуди се!

Корита отвори очи.

— Какво стана? — попита той озадачен.

Гросвенър му разказа накратко за случилото се и го подкани:

— Бързо, последвайте ме! Светлинните образи притеглят погледа ми въпреки контравнушението ми.

Той поведе объркания археолог по коридора към Нексиалния отдел. На първия ъгъл попаднаха на проснат на пода човек.

Гросвенър побутна мъжа доста грубичко. Искеше да предизвика у него шокова реакция.

— Чуваш ли ме? — попита той.

Другият се размърда.

— Да.

— Тогава слушай. Светлинните образи вече не ти влияят. Сега стани. Ти си напълно буден.

Мъжът се изправи с мъка и се опита да го нападне. Гросвенър се наведе рязко и нападателят залитна покрай него.

Нексиалистът му нареди да спре, но намиращият се под хипноза човек продължи, без да се обръща. Гросвенър хвана ръката на Корита:

— Изглежда съм закъснял в неговия случай.

Корита поклати замаяно глава. Извъртя очи към стената и от думите му стана ясно, че внушението на Гросвенър не е постигнало целта си.

— Но какви са тези неща? — попита историкът.

— Не ги гледайте.

Беше невероятно трудно човек да отклони погледа си от тях. Гросвенър бе принуден да мига непрекъснато, за да неутрализира светлинните ефекти, които атакуваха зрението му. В началото му се

струваше, че картините го обгръщат отвсякъде. После забеляза, че женските очертания — някои единични, други причудливо двойни — заемаха прозрачните или полупрозрачните части от стените. Стотици такива силуети се отразяваха върху стените и добре, че само там.

Видяха и други жертви на нападението, които лежаха безразборно по коридорите. На два пъти попаднаха на хора, дошли в съзнание. Единият от тях стоеше на пътя им с немиждащ поглед и нито помръдна, нито се извърна, когато Гросвенър и Корита минаха покрай него. Другият нададе вик, посегна към оръжието си и стреля. Смъртоносният лъч прогори стената до Гросвенър; нексиалистът се хвърли върху нападателя и го събори на земята. Хипнотизираният — един от поддръжниците на Кент — го изглежда злобно:

— Проклет шпионин! — процеди той. — Рано или късно ще те пипнем.

Гросвенър не се спря, за да установи причините за странното поведение на този мъж, но тревогата му се засили, докато водеше Корита към вратата на отдела си. Ако само един от химиците можеше така бързо да бъде доведен до пристъп на омраза към него, каква ли щеше да бъде реакцията на петнадесетте, които бяха завладели помещенията му?

С голямо облекчение откри, че всички те са в безсъзнание. Бързо намери по един чифт тъмни очила за себе си и за Корита и сетне насочи светлинен бараж към стените, тавана и пода. Хипнотичните образи бяха засенчени моментално от силната светлина.

Гросвенър влезе в студиото си и излъчи по радиоуредбата заповеди, предназначени да освободят хипнотизирания от него членове на екипажа. През отворената врата следеше реакциите на двете тела, проснати в несвяст. Пет минути по-късно те продължаваха да не дават признаци на живот. Гросвенър предположи, че хипнотичните образи на нападателите са въздействали с по-голяма сила от неговите внушения и са неутрализирали напълно ефекта от думите му. Възможно бе те сами да се събудят след известно време и да се нахвърлят върху него.

С помощта на Корита той ги изтегли до умивалнята и заключи вратата. Очевидно беше, че хипнотичните образи, с които ги атакуваха, имаха толкова силно въздействие, че Гросвенър бе успял да се спаси само благодарение на бързата си реакция. Но случилото се не се

изчерпваше с виденията. Чрез тях се бяха опитали да подчинят волята му, като едновременно със зрението въздействат и върху неговия мозък. Гросвенър бе запознат с изследванията в тази област. И затова знаеше — докато нападателите очевидно не бяха наясно с този факт, — че отвън човешката нервна система не може да се контролира без помощта на енцефалорегулатор или някакъв подобен апарат.

Съдейки по случилото се с него, си даваше сметка, че останалите членове на експедицията са потънали в дълбок хипнотичен сън или пък се намират в плен на халюцинациите и не осъзнават действията си.

Не му оставаше друго, освен да стигне до контролния пулт и да включи енергийния защитен екран на кораба. Независимо откъде идваше атаката — от друг кораб или от планета, — той със сигурност щеше да неутрализира насоченото срещу тях лъчение.

С треперещи ръце Гросвенър се опитваше да включи няколко преносими прожектора. Нуждаеше се от нещо, което да смекчи въздействието на образите по пътя към контролната зала. Включваше последния контакт, когато усети леко замайване, което отмина почти веднага. Това чувство обикновено се появяваше при рязка смяна на курса и се дължеше на регулирането на антиускорителите.

Действително ли курсът бе променен? Трябваше да провери... по-късно.

Той се обърна към Корита:

— Смятам да направя един експеримент. Моля, останете тук.

Гросвенър пренесе прожекторите в съседния коридор и ги натовари на един електромобил. Сетне се качи и потегли към асансьорите.

Предполагаше, че бяха изминали всичко на всичко десет минути от първоначалната поява на образите.

Той зави по коридора с асансьорите с четиридесет километра в час, сравнително висока скорост за това тясно пространство. В нишата срещу асансьорите двама мъже се бяха вкопчили в безмилостна схватка. Те не обърнаха никакво внимание на Гросвенър, а продължиха да се олюляват, блъскат и ругаят. Запъхтяното им дишане огласяваше целия коридор. Взаимната им омраза не намаля въпреки опитите на Гросвенър да ги заслепи с прожекторите. В какъвто и свят да ги бяха отвели халюцинациите им, те бяха потънали дълбоко в него.

Гросвенър вкара електромобила в най-близкия асансьор и потегли надолу. Започваше да се надява, че ще намери контролната зала празна.

Надеждата му бързо угасна, когато наближи централния коридор. Той гъмжеше от хора. На няколко места бяха издигнати барикади и се носеше характерната миризма на озон. Оръжията святкаха отвсякъде. Гросвенър надникна предпазливо от асансьора и се опита да прецени обстановката. Тя не беше блестяща. Двата подстъпа към залата бяха блокирани от десетки преобърнати товарни машини, зад които бяха приклеknали мъже във военни униформи. Сред отбраняващите се Гросвенър зърна капитан Лийт, а от другата страна, зад барикадата на една от атакуващите групи, разпозна Мортън.

Нещата се изясняваха. Хипнотичните картини бяха отприщили потисканата враждебност. Учените се биеха с военните, които подсъзнателно винаги бяха ненавиждали. Военните на свой ред най-сетне бяха получили възможността да излеят презрението и яростта си спрямо жалките учени.

Гросвенър знаеше, че не това е истинската картина на чувствата им едни към други. Обикновено човешкият мозък балансираше между безброй противоположни импулси, така че нормалният индивид да прекара живота си без някое от чувствата да се изяви прекалено за сметка на останалите. Това тънко равновесие сега бе нарушено и изправяше пред катастрофа цялата експедиция, като същевременно улесняваше победата на враг, за чиято цел можеше само да гадае.

Каквато и да бе причината, пътят до контролната зала бе блокиран. Гросвенър се примири с този факт и се върна в отдела си.

Корита го посрещна на вратата.

— Погледнете! — каза той и посочи към един от екраните на стената, който бе свързан с прецизните навигационни уреди в предната част на „Спейс Бийгъл“. Екранът показваше серия от тесни визьори и от пръв поглед не се виждаше нищо особено. Гросвенър приближи визьорите и видя, че корабът описва широка дъга, която го насочваше право към ослепително бяла звезда. Бе задвижен специален сервомеханизъм, който да поддържа курса.

— Възможно ли е това да е работа на врага? — попита Корита.

Гросвенър поклати глава, по-скоро озадачен, отколкото разтревожен. Съдейки по спектралния тип, величина и яркост на

звездата, тя отстоеше само на четири светлинни години. Пресметна грубо, че „Бийгъл“ ще се окаже в околностите на звездата приблизително след единадесет часа.

Гросвенър изгаси екрана със замах. Остана да стои там, вцепенен от откритието. Този, който бе променил курса, може би не целеше нищо друго, освен да унищожи кораба и екипажа. Ако това бе вярно, той разполагаше само с десет часа, за да предотврати катастрофата.

Дори без да има още ясен план, на Гросвенър му се стори, че единственият изход бе да се атакува врага чрез хипноза. А дотогава.

Трябваше да опита още веднъж да проникне в контролната зала. Най-напред се нуждаеше от нещо, което да възбуди пряко мозъчните клетки. Имаше доста апарати за това. Но тяхното предназначение беше терапевтично. Изключение правеше енцефалорегулаторът, чрез който можеха да се предават импулси от един мозък към друг.

Макар и с помощта на Корита, бяха му необходими няколко минути, за да инсталира един регулатор и още повече време, за да провери как работи. Тъй като апаратът беше много фин, наложи се да го закрепил на електромобила с пружини. Цялата подготовка му отне тридесет и седем минути.

След това Гросвенър има кратък, но твърде остър спор с археолога, който настояваше да го придружи. Накрая Корита се съгласи да остане, за да охранява базата им.

Енцефалорегулаторът трябваше да бъде внимателно транспортиран и Гросвенър караше бавно. Принудителното забавяне го безпокоеше, но в същото време му даваше възможност да наблюдава промените, последвали нападението. Вече само тук-там се виждаха тела, проснати в несвяст. Гросвенър предположи, че повечето хора, които бяха изпаднали в хипнотичен транс, са се събудили сами. Подобни явления бяха обичайни при хипнозата. Сега те реагираха на други дразнения от същия характер и за нещастие — макар това да беше предвидимо — отдавна потискани импулси контролираха действията им.

Затова хората, които при нормални обстоятелства изпитваха взаимно само лека антипатия, в миг изпадаха в пристъпи на унищожителна омраза.

Смъртоносната опасност се криеше в това, че те не осъзнаваха промяната. Защото душевното им равновесие можеше да бъде

разрушено, без да го осъзнаят. Достатъчно бе да бъдат потопени в море от неприятни асоциации или да се окажат под ударите на нападение като сегашното. И в двата случая индивидът се държеше така, сякаш новите му убеждения бяха толкова вкоренени, колкото и тези, от които го заставяха да се откаже. Достигайки етажа на контролната зала. Гросвенър отвори вратата на асансьора, но бързо се дръпна назад. Един топлинен излъчвател сипеше огън по коридора. Металните стени горяха с остър съскащ звук. Макар че полезрението му бе стеснено, Гросвенър забеляза на пода три трупа. Внезапно се разнесе оглушителна експлозия. Син пушек замъгли въздуха и коридорът бе залят от задушлива топлина. Секунди по-късно димът и горещината изчезнаха. Вентилационната система поне работеше безотказно.

Гросвенър надникна отново в коридора. На пръв поглед той изглеждаше пуст. После нексиалистът съзря Мортън, полускрит в една ниша на по-малко от десетина крачки. Той също го забеляза и му махна с ръка. Гросвенър се поколеба, след което реши, че трябва да поеме риска. Той изкара електромобила от кабината на асансьора и се понесе бързо през дялящото ги пространство. Мортън го поздрави нетърпеливо:

— Вие сте точно човекът, когото търсех — рече той. — Трябва да отнемем контрола над кораба от капитан Лийт, преди Кент и хората му да са организирали атаката си.

Мортън изглеждаше напълно спокоен и се владееше. Имаше вид на човек, който защитава справедлива кауза. Дори не му идваше на ум, че дължи на Гросвенър някакво обяснение. Той продължи:

— Нуждаем се от помощта ви най-вече срещу Кент. Те използват неизвестно за мен химическо вещество. Досега вентилаторите ни го връщаха обратно към тях, но сега и Кент монтира вентилатори. Основният въпрос е дали ще успеем да победим Лийт, преди Кент да хвърли всичките си сили срещу нас?

Времето също притесняваше Гросвенър. С неуловимо движение вдигна дясната си ръка към китката на лявата и докосна релето, което задействаше енцефалорегулатора. Посочи го на Мортън и каза:

— Аз имам план, сър. Мисля, че ще можем да се справим с врага.

— Докарали сте тук регулатор, който в момента работи. Какво очаквате? — попита Мортън, без да вдига глава.

Първоначалното напрежение на Гросвенър отстъпи пред необходимостта да даде подходящ отговор. Смяташе, че Мортън не е добре запознат с енцефалорегулаторите. Все пак можеше да използва апарата и без предимството на изненадата.

Заговори с напрегнат глас въпреки опита си да го контролира:

— Точно така. Това е мозъчен регулатор и аз искам да го използвам.

— Ако съдя по собствените си мисли, вие излъчвате... Ой! — замълча. На лицето му се изписа интерес. — Я вижте, идеята ви е добра. Ако успеете да ги накарате да повярват, че сме нападнати от вЪн...

Той млъкна и стисна устни. Очите му се присвиха, докато пресмяташе нещо. Накрая каза: — Капитан Лийт на два пъти се опита да сключи сделка с мен. Сега ще се престоря, че приемам споразумението, а вие действайте с вашата машина. Ще нападнем в момента, когато ни подадете сигнал. — Мортън побърза да добави с чувство на достойнство: — Разбирате, че не бих преговарял нито с Лийт, нито с Кент, освен ако не виждах в този ход път към победата. Надявам се, че оценявате това.

Гросвенър откри капитан Лийт в контролната зала. Офицерът го поздрави със сдържана дружелюбност.

— Този конфликт между учените — заговори той разпалено — ни поставя в трудно положение. Ние трябва да защитаваме едновременно и контролната зала, и машинното отделение, а в същото време да изпълняваме поне минималните си задължения към експедицията като цяло. — Лийт поклати мрачно глава. — Разбира се, не можем да допуснем да спечелят нито едните, нито другите. В крайна сметка ние, военните, сме готови да се пожертваме, но да осуетим победата на която и да е от групировките.

Обяснението изненада Гросвенър. Беше се запитал дали именно капитан Лийт не е отклонил кораба към звездата. Сега получаваше частично потвърждение. Изглежда командирът бе движен от мотива, че победата на учените бе немислима. Оттук до идеята, че цялата експедиция трябва да бъде жертвана, оставаше само една стъпка.

Небрежно Гросвенър насочи мозъчния регулатор към капитан Лийт.

Мозъчни вълни, фини пулсации, предавани от аксона^[1] към дендрита^[2], после от дендрита към аксона, по утъпканите пътечки на минали асоциации — това бе процес, който действаше постоянно в милиардите неврони на човешкия мозък. Всяка клетка се намираше в състояние на електрохимично равновесие, поддържано от редуване на задръжни и възбудни импулси. Бавно, с течение на годините, бяха разработени апарати, които можеха да разчитат с известна степен на точност значението на енергийния поток, протичащ в мозъка.

Първият мозъчен регулатор бе непряк потомък на прочутия електроенцефалограф, но функционираше по особен начин. Той произвеждаше изкуствени мозъчни вълни от всякакъв тип. С негова помощ опитният оператор можеше да стимулира всяка част от мозъка и така да предизвика мисли, чувства, блянове и да събуди спомени от миналото на индивида. Сам по себе си регулаторът не беше устройство за контрол, защото обектът запазваше своята индивидуалност. Чрез него обаче можеха да се предават мисловни импулси от един човек към друг. И тъй като тези импулси се променяха в зависимост от мислите на подателя, можеше да се осъществи много фино въздействие върху получателя.

Капитан Лийт, който не беше забелязал регулатора, не разбра, че мислите му не са вече неговите собствени!

— На фона на предприетото нападение срещу кораба конфликтът между учените е непростим и на практика е предателство — каза той и след малко продължи замислено: — Ето какъв е планът ми.

Планът предвиждаше използването на топлинни излъчватели, ускорение, което да парализира мускулите, и частично унищожаване на двете групировки учени. Капитан Лийт дори не спомена нападателите отвън, нито пък му хрумна, че разкрива намеренията си пред пратеник на онези, които считаше за свои врагове. Завърши с думите:

— Господин Гросвенър, ще имам нужда от вашите услуги най-вече в научната област. Като нексиалист вашите познания обхващат много науки и вие можете да изиграете решителна роля в сблъсъка с останалите учени...

Обезсърчен. Гросвенър бе на път да се откаже. Хаосът бе прекалено голям, за да се справи сам. Накъдето и да погледнеше, виждаше въоръжени мъже. Беше преброил над двадесет. Крехкото

примирие между капитан Лийт и директора Мортън можеше да бъде нарушено всеки миг от огъня на излъчвателите. Дори в този момент се чуваше рева на вентилаторите, които Мортън използваше, за да отблъсква атаките на Кент.

Гросвенър въздъхна и се обърна към капитана:

— Ще ми трябват някои инструменти от моя отдел. Можете ли да ми осигурите достъп до задните асансьори? Ще се върна тук до пет минути.

Малко по-късно, вече пристигнал в Нексиалния отдел, Гросвенър реши, че знае точно какво трябва да направи. Онова, което в началото му изглеждаше нереалистично, сега се оказваше единственият възможен план.

Трябваше да атакува неизвестните агресори през завесата от безбройните им образи и с техните собствени хипнотични оръжия.

---

[1] Онази част от нервната клетка, през която преминават импулсите. — Б.пр. ↑

[2] Разклонената част на нервната клетка, която пренася импулса до тялото на клетката. — Б.пр. ↑

ДЕСЕТА ГЛАВА

Докато извършваше приготовленията, Гросвенър усети, че Корита го наблюдава. Археологът изглеждаше напълно възстановен от хипнотичния шок и с интерес следеше монтажа на допълнителни устройства към енцефалорегулатора.

Гросвенър продължаваше да бърше потта от лицето си, въпреки че не беше горещо. Реши, че трябва да спре за миг, за да анализира на какво се дължи тревогата му. Най-вероятно на това, че не знаеше достатъчно за противника.

Това, че имаше теория за начина, по който бяха атакувани отвън, не бе достатъчно. Голямата загадка бяха картините, изобразяващи причудливи женски лица и тела, единични или раздвоени. Той се нуждаеше от солидна философска основа за действие: само знанието можеше да даде на плана му онзи баланс, който липсваше засега.

Гросвенър се обърна към Корита и попита:

— На кой етап според вас се намират тези същества от гледна точка на цикличната история?

Археологът се отпусна на един стол и след кратък размисъл каза:

— Разкажете ми за плана си.

Докато Гросвенър говореше, японецът пребледня. После изведнъж възкликна:

— Как стана така, че спасихте само мен, а другите не успяхте?

— Открих ви навреме. При вас въздействието на светлинните образи бе по-кратко, отколкото при другите.

— Има ли някакъв начин да се избавим от това бедствие? — попита той мрачно.

Гросвенър леко се усмихна:

— Би трябвало всички да минат през Фондацията по нексиализъм, тъй като програмата ѝ включва съответната подготовка. Има само една сигурна защита срещу хипнозата и това е да си я изучил както трябва. Но моля ви, Корита, отговорете на въпроса ми: на какъв стадий са те?

Капки пот заблестяха по челото на археолога.

— Скъпи приятелю — рече той, — едва ли можете да очаквате от мен никакви изводи сега. Какво знаем ние за тези същества?

Гросвенър изруга мислено. Разбираше предпазливостта на учения, но времето неумолимо течеше. Опита се да налучка:

— Същества като тези, които могат да прилагат хипноза от разстояние, вероятно използват помежду си някаква естествена форма на телепатия, която ние не можем да постигнем без посредничеството на мозъчния регулатор.

Развълнуван, нексиалистът се наведе напред.

— Корита, какъв ефект би имала върху една култура способността да се четат мисли без помощта на апарати?

Археологът подскочи на свой ред:

— Ама, разбира се! Отговорът е ясен. Четенето на мисли ще попречи на развитието на която и да е раса и тя неизбежно ще изпадне в застой.

Очите му блестяха, докато се взираше в озадачения Гросвенър.

— Не разбирате ли? Умението да четеш мислите на другия ще породи усещането, че знаеш всичко за него. На тази основа би се развила система на абсолютна сигурност. Как би могъл да се съмняваш, когато *знаеш*? Такива същества биха прескочили светкавично ранните етапи на цивилизацията, за да се озоват в периода на затвореното земеделско общество.

Накратко, Корита описа на все още озадачения Гросвенър как различни цивилизации на Земята и на други планети се бяха изчерпали и западнали. Хората от застойните епохи са ненавиждали нововъведенията и промените. Те не били особено жестоки, но поради бедността си твърде често показвали безразличие към страданията на индивида.

Когато Корита свърши, Гросвенър попита:

— Може би именно страхът им от промените ги е накарал да нападнат кораба?

Археологът бе предпазлив.

— Може би.

Настъпи мълчание. Гросвенър си помисли, че трябва да действа, сякаш анализът на Корита е точен. Не разполагаше с никаква друга хипотеза.

Кратък поглед към хронометъра го накара да подскочи. Оставаха му по-малко от седем часа, за да спаси кораба.

Гросвенър бързо насочи лъч светлина през мозъчния регулатор. После постави екран пред лъча, така че малка част от стъклото попадна в сянка, от време на време пронизвана от светлината, идваща от регулатора.

Моментално се появи частично раздвоен образ и благодарение на мозъчния регулатор Гросвенър го разгледа спокойно. Внимателното вглеждане го изненада: силуетът смътно наподобяваше човешкия и все пак той разбра защо още първия път, когато го видя, си помисли, че е на жена. Двойният образ бе увенчан с кок от златисти пера. Но главата, макар и да имаше птича форма, с нещо напомнимаше и човешката. Лицето, по което нямаше пера, беше набраздено от вени. Човешкият вид се дължеше на групирането на тези бразди в нещо като бузи и нос.

Вторият чифт очи и втората уста се намираха на по пет сантиметра над първите. Те образуваха нещо като допълнителна глава, която сякаш израстваше от първата. Имаше също и втори чифт рамене с къси ръце, завършващи с изящни и изумително дълги китки и пръсти. Като цяло образът излъчваше женственост. Гросвенър се улови, че мисли как ръцете и пръстите по всяка вероятност ще се отделят първи. Тогава второто тяло щеше да е в състояние да издържи собственото си тегло. Партеогенеза^[1], каза си Гросвенър. Безполово размножаване. Пъпката израства от родителя и сетне окончателно се отделя от него, за да се обособи като индивид.

Образът, проектиран на стената, имаше закърнели криле. Снопчета пера се виждаха на китките. Върху смайващо изправената и донякъде човешка снага бе наметната блестяща синя туника. Тази дреха прикриваше възможните други следи от пернатото минало. Едно бе ясно: тази птица не можеше да лети.

Корита заговори пръв, разтревожен:

— Как ще им съобщите, че сте готов да бъдете хипнотизиран срещу възможността да получите информация?

Гросвенър не му отговори. Вместо това той стана и внимателно нарисова птичия образ и себе си на една черна дъска. След четиридесет и седем минути и още двадесетина рисунки образът на птицата внезапно изчезна от стената и на негово място се появи изглед на град.

Той не беше голям и Гросвенър го видя сякаш отвисоко. Остана с впечатлението, че сградите са много високи и тесни, скупчени толкова близо една до друга, че долу навярно всичко тънеше в мрак през по-голямата част от деня. Замисли се разсеяно дали това не се дължи на някакви техни нощни навици от праисторическото им минало. Сетне мислите му поеха в друга посока. В желанието си да обхване цялата картина, той престана да се взира в отделните сгради. Преди всичко искаше да разбере степента на техническото развитие на тяхната култура, как общуваха помежду си и дали това е градът, откъдето бе предприета атаката срещу кораба.

Не забеляза нито машини, нито самолети, нито коли. Нито пък нещо, съответстващо на междузвездните комуникационни съоръжения, които на Земята се нуждаеха от станции, разположени на десетки квадратни километра площ. Следователно атаката не бе осъществена оттам.

Точно когато направи това откритие, гледката се смени. Той вече не се намираше на върха на хълма, а в постройка близо до центъра на града. Нещото, което създаваше тази съвършена цветна картина, се придвижи напред и Гросвенър надникна отвъд сградата. Зададе си въпроса какъв механизъм използват те, за да му покажат тези сцени. Преходът от една картина към друга се извършваше мигновено. По-малко от минута бе изминала, откакто успя с рисунката си върху черната дъска да им покаже желанието си за повече информация.

Тази мисъл, както и останалите, му мина през ума светкавично. Всъщност Гросвенър нито за момент не бе откъснал погледа си от пространството около сградата. Разстоянието до близките постройки не надхвърляше три метра. Но сега той забеляза нещо, което не бе видял от хълма. Зданията бяха свързани на всички нива с мостчета, широки само около педя. По тях се движеха пешеходците от птичия град.

Точно под Гросвенър две същества крачеха едно срещу друго по една от тези тесни пътечки. Не изглеждаха обезпокоени от факта, че се намират на тридесет и повече метра височина. Разминаха се небрежно и с лекота. Всеки завъртя външния си крак около другия, намери отново мостчето, сетне прибра и вътрешния крак и продължи спокойно, без да забавя хода си. На другите нива хората-птици извършваха същите сложни маневри все така безгрижно. Докато ги

наблюдаваше. Гросвенър предположи, че обитателите на този свят са много леки, а костите им са тънки и кухи.

Картината отново се промени; после пак. Местеше се от един участък на улицата към друг. Гросвенър видя, или поне така му се стори, всички възможни фази на размножението. При някои то бе толкова напреднало, че крайниците и голяма част от тялото вече бяха освободени. Други приличаха на картината, която бе видял по-рано. Във всеки от случаите родителят не изглеждаше притеснен от тежестта на новото тяло.

Гросвенър се опитваше да надзърне в една от тъмните постройките, когато картината започна бавно да чезне от стената. Миг по-късно градът се стопи напълно. На негово място се появи двойният образ. Пръстите на фантома сочеха към мозъчния регулатор. Той бе изпълнил своята част от сделката. Ред беше на Гросвенър. Наивно бе да очакват, че ще го направи. Бедата беше, че той нямаше друг избор, освен да се придържа към негласното споразумение.

---

[1] Размножаване по безполов начин при някои нисши организми. — Б.пр. ↑

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

— Аз съм спокоен и отпуснат — нареждаше записаният глас на Гросвенър. — Моите мисли са ясни. Това, което виждам, не е задължително свързано с онова, което гледам. Това, което чувам, може да няма никакъв смисъл за центъра за разбиране на моя мозък. Но аз видях техния град, както съществува в мислите им. Независимо дали чутото и видяното от мен има смисъл или не, аз оставам спокоен, отпуснат и невъзмутим.

Гросвенър прослуша внимателно записа и се обърна към Корита:
— Чудесно.

Разбира се, можеше да настъпи момент, когато вече няма да чува съзнателно това послание, но то щеше да остане в съзнанието му и да се отпечатва все по-дълбоко в него. Гросвенър огледа регулатора за последен път, без да престава да слуша. Всичко беше както трябва.

На Корита той обясни:

— Системата ще се изключи автоматично след пет часа. Ако натиснете тук — Гросвенър посочи един червен бутон, — можете да ме освободите и по-рано. Но го направете само в краен случай.

— Какво разбирате под краен случай?

— Ако бъдем нападнати. — Гросвенър се поколеба. Той би предпочел да има няколко паузи, но онова, което му предстоеше, не бе просто научен експеримент, а борба на живот и смърт. Вече готов за действие, постави ръката си върху контролното табло. И спря.

Защото часът бе ударил. След няколко секунди колективното съзнание на безброй същества-птици щеше да овладее част от нервната му система. Без съмнение те щяха да се опитат да го ръководят така, както контролираха останалите членове на екипажа.

Гросвенър бе напълно сигурен, че ще бъде изправен срещу група от взаимодействащи си умове. Той не бе видял в града им нито машини, нито дори коли, тези най-примитивни механични устройства. За кратко време бе помислил, че те използват нещо от типа на телевизионни камери, но сега предполагаше, че е разгледал града им

през нечий очи. Следователно телепатията при тях бе толкова развита, колкото и самото зрение. Обединената мисловна енергия на милиони създания-птици бе в състояние да преодолее десетки светлинни години. Нямаха никаква нужда от машини.

Той не се надяваше, че ще предвиди резултата от опита си да стане част от техния колективен ум.

Продължаваше да се вслушва в записа, като едновременно с това настройваше потенциометрите на мозъчния регулатор. Ритъмът на собствените му мисли леко се промени. Трябваше да действа предпазливо. Дори да искаше, той не можеше да постигне пълна хармония с извънземните. В тези ритмични трептения се криеха нюансите между разума, лудостта и безумието. Трябваше да ограничи приемането си до вълни, определени като „нормални“ в таблиците на психиатрите.

Регулаторът ги насложи върху светлинен лъч, които на свой ред попадна право в образа. Създанието с нищо не показва, че е засегнато от кодирания в лъча мисловен модел. Гросвенър не бе и очаквал видима реакция, затова не остана разочарован. Бе убеден, че резултатът няма да бъде изразен в евентуална промяна на насочените към него образи. А и можеше да я почувства само чрез нервната си система.

Беше му трудно да се съсредоточи върху образа, но продължи да упорства. Мозъчният регулатор вече забележимо смущаваше зрението му, но той продължаваше да се взира във фантома.

— Аз съм спокоен и отпуснат. Моите мисли са ясни... Думите ту отекваха гръмко в ушите му, ту изчезваха, преминавайки в далечен тътен.

Шумът бавно заглъхна и се превърна в равномерен шепот като от морска раковина. Гросвенър долавяше слаба светлина. Тя беше далечна и смътна, сякаш се виждаше през гъста мъгла.

— Аз продължавам да се владея — увери се той. — Получавам сетивни усещания чрез нервната система на образа, както и той чрез моята.

Гросвенър можеше да чака. Можеше да седи тук и да чака, докато мракът се разсее и мозъкът му започнеше да разчита импулсите, изпращани от другата нервна система. Можеше да седи тук и...

Мисълта му секна. Да остане седнал! — помисли си Гросвенър. Дали това не бе заповед на другия? Затаи дъх и остана така нащрек. Чу нечий далечен глас да казва: „Независимо дали чутото и видяното от мен има смисъл или не, аз оставам спокоен...“

Засърбя го носът. Гросвенър си каза: „Те нямат носове; поне аз не видях такива. Следователно това е или моят собствен нос, или случайно хрумване.“ Понечи да вдигне ръка и да го почеше, но в този момент остра болка проряза стомаха му. Ако можеше, щеше да се превие на две. Но не можеше. Не можеше да почеше носа си. Не можеше да сложи ръце на корема си.

Разбра, че сърбежът и болката не идват от неговото тяло. Нито пък бе задължително те да имат някакво съответствие с нервната система на другия. Две високо развити форми на живот си изпращаха сигнали — той се надяваше, че неговите съобщения също пътуват — които нито единият, нито другият бяха в състояние да разберат. Преимущество на Гросвенър бе, че го очакваше. Чуждоземецът, който се намираше в стадия на фелах, ако бе валидна теорията на Корита, не можеше да предвиди този развой. Осъзнавайки това, той, човекът, се надяваше да изостри възприятията си. На птицата нещата щяха да изглеждат все по-объркани.

Сърбежът изчезна. Болката в стомаха се превърна в тежест като при преяждане. Сякаш нагорещена игла обаче се заби в гръбначния му стълб, пронизвайки прешлените му един след друг. На половината от пътя иглата стана от лед, който се разтопи и по гърба му потече студена струя. Нещо — нечий пръсти? парче метал? щипци? — сграбчи сноп мускули на ръката му и едва не ги отскубна от корен. Цялото му същество се сгърчи от болка. Той почти изгуби съзнание.

Болката премина, но Гросвенър бе сериозно разтърсен. Това бяха само халюцинации. Нищо подобно не се бе случило нито с неговото тяло, нито със съществото-птица. Мозъкът му приемаше комплекс от импулси чрез зрението и ги тълкуваше погрешно. Така удоволствието можеше да се превърне в болка, а всяко дразнение — да предизвика всякакво усещане. Не бе допускал, че грешките на неговия мозък могат да бъдат толкова сериозни.

Той престана да мисли за това, тъй като нещо меко и влажно докосна устните му. Нечий глас каза:

— Аз съм обичан... — Гросвенър отхвърли тази идея. Не, не „обичан“. Това бе собственият му мозък, който се опитваше да тълкува сетивните възприятия на другата нервна система, съвършено различна от човешката. Гросвенър съзнателно коригира смисъла на думите: „Аз съм стимулиран от...“. След това остави усещането да премине по цялото му тяло. Накрая така и не разбра какво точно бе изпитал. Дразнението не бе неприятно. Вкусовите му центрове разпознаваха усещане за сладост. В съзнанието му изплува образът на красиво цвете. Карамфил, червен като всичките си земни събратя, поради което не можеше да има никаква връзка с флората на света Рийм.

Рийм! — помисли си той. Целият се напрегна, омагьосан. Дали това име бе дошло от дълбините на космоса? Без да може да си го обясни рационално, струваше му се, че то съществува точно на планетата от неговите видения. Въпреки това съмнението се бе загнездило в ума му. Не можеше да бъде сигурен.

Последната серия усещания бе приятна от край до край. Все пак продължи да очаква с тревога продължението. Светлината оставаше мъждива и неясна. Очите му като че ли отново се навлажниха. Изведнъж краката започнаха силно да го сърбят. Усещането отмина, но го заля необяснима горещина и с мъка започна да си поема въздух.

— Това е илюзия! — каза си той. — Нищо подобно не се случва.

Дразненията престанаха. Отново се чуваше равномерното шумолене, придружено от всепроникващата неясна светлина. Гросвенър започна да се безпокои. Възможно бе методът му да е правилен и след известно време да е в състояние да контролира някого или цяла група от враговете. Но времето не стигаше. С всяка измината секунда се приближаваха към собственото си унищожение. Там, всъщност тук (за миг той изгуби ориентация), в космоса, един от най-големите и най-скъпи звездолети, създавани някога от хората, гълташе километрите с почти непонятна за ума скорост.

Гросвенър знаеше върху кои части от мозъка му се оказва въздействие. Той чуваше шум само когато определени чувствителни зони на мозъчната му кора получаваха сигнали. При дразнение частта над ухото събуждаше блянове и стари спомени. Картата на човешкия мозък бе много отдавна разчетена. Точното разположение на различните зони варираше незначително при всеки индивид, но общата структура бе винаги една и съща.

Човешкото око бе сравнително точен механизъм. Лещата фокусираше истински образ върху ретината. Ако се съдеше по картините на града, изпратени от обитателите на Рийм, те също имаха зрителни органи, способни да виждат обективно. В случай че успееше да синхронизира своите очи с техните, щеше да получи картина, на която можеше да повярва.

Изминаха още няколко минути. Обзет от внезапно отчаяние, Гросвенър се попита дали няма да остане така през оставащите пет часа, без нито за миг да осъществи ползотворен контакт? За първи път дори се усъмни, че е бил в правото си да се ангажира толкова всеотдайно с тази задача. Когато се опита да придвижи ръката си към контролния панел на мозъчния регулатор, не се получи нищо. В съзнанието му нахлу поток от блуждаещи усещания и сред тях безпогрешната миризма на изгоряла гума.

За трети път очите му се напълниха със сълзи. Тогава се появи една отчетлива, ясна картина. Тя изчезна толкова бързо, колкото бе дошла. Но Гросвенър, обучен с най-съвършени сублиминални техники, запази спомена за образа така трайно запечатан в съзнанието си сякаш го бе разглеждал достатъчно време, за да го попие.

Стори му се, че се намира в една от високите, тесни сгради в чуждия град. Вътрешността ѝ бе слабо осветена от отраженията на слънчевата светлина, проникваща през отворените врати. Прозорци не се виждаха никъде. Вместо подове имаше вътрешни мостчета. Няколко от съществата-птици седяха върху тях. По стените се виждаха врати, подсказващи наличието на стаи и складови помещения.

Видението едновременно го развълнува и разтревожи. Какво щеше да стане, ако установеше контакт с това създание и попаднеше под въздействието на нервната му система, както и то на свой ред се повлияеше от него? А ако достигнеше до степента да чува с неговите уши, да вижда с неговите очи и да усеща до известна степен онова, което усеща самото то? Можеше ли да запълни бездната между тях и да предизвика ответна реакция на мускулите на това същество? Можеше ли да го застави да върви, да извърне глава, да вдигне ръце и да му се подчинява, както неговото собствено тяло? Нападението над кораба бе предприето от група същества, които работеха, мислеха и чувстваха едновременно. Ако вземеше надмощие над един от членовете ѝ, можеше ли да я контролира цялата?

Краткотрайното му видение навярно бе дошло през очите на едно от птичите същества. Преживяното от него до този момент не предполагаше никаква форма на групов контакт. Той бе като затворник в тъмна стая. В една от стените ѝ имаше отвор, покрит с пластове от прозрачен материал, през който се процеждаше неясна светлина. От време на време в мъглата се очертаваха образи и той зърваше картини от външния свят. Можеше да бъде относително сигурен, че те отговарят на действителността. Но това не се отнасяше за звуците, които проникваха от дупката в другата стена, или пък за усещанията, достигащи до него през пролуките в пода и тавана.

Човешкото ухо улавяше честоти до двадесет хиляди херца. Някои раси едва от тази честота започваха да чуват. В състояние на хипноза те можеха да бъдат накарани да се смеят гръмогласно, докато ги измъчват, и да викат от болка, докато ги гъделичкат. Това, което предизвикваше болка при едни живи същества, оставяше безчувствени други.

Гросвенър се отпусна. Не му оставаше нищо друго, освен да чака.

Хрумна му, че е възможно да има някаква връзка между неговите мисли и впечатленията, които получава. Онази картина от вътрешността на сградата — за какво си бе мислил малко преди да я види? Спомни си, че се бе съсредоточил върху структурата на окото.

Връзката бе толкова очевидна, че го обзе силно вълнение. Имаше и още нещо. До този момент той се бе стремил да вижда и чувства чрез нервната система на съществото-птица. Но осъществяването на надеждите му продължаваше да зависи от това, дали ще успее да установи контакт или контрол над групата умове, която бе атакувала кораба.

Изведнъж Гросвенър видя проблема си в нова светлина. Необходимо бе да установи пълен контрол над собствения си мозък. Определени зони от него трябваше да бъдат буквално затъмнени и поддържани в състояние на минимална активност. Чувствителността на други трябваше да бъде изострена, така че пристигащите усещания да намират по-лесно израз чрез тях. Имаше достатъчна подготовка по самовнушение, за да постигне и двете цели.

Трябваше да се започне от видението. Следваше установяване на контрол над мускулите на индивида, посредством който групата

действаше срещу него. Избухнаха цветни фойерверки и прекъснаха вгълбяването му. Гросвенър реши, че това е доказателство за ефективността на самовнушението му. Картината внезапно се изясни и се стабилизира, от което той разбра, че е на вярна следа.

Сцената бе същата. Отново се намираше във вътрешността на една от високите сгради. Гросвенър напрегна всичките си сили, за да овладее движението на мускулите на рийма, треперейки да не се разсее образът.

Бедата бе, че самата причина за това, как възниква едно движение, му бе доста неясна. Видението не даваше представа за милионите мускулни съкращения, съпровождащи вдигането на един пръст. Тогава той съсредоточи вниманието си към цял крайник. Не се случи нищо. Разочарован, но без да се отказва, Гросвенър опита символна хипноза, използвайки една-единствена ключова дума, за да обхване сложния мускулен процес.

Бавно една от ръцете се вдигна. Нова ключова дума и риймът се изправи предпазливо. После Гросвенър го накара да завърти глава. Оглеждането припомни на съществото-птица, че този скрин, този сандък и този шкаф са „моя“. Тази мисъл едва докосна съзнанието му. Създанието приемаше спокойно факта, че разпознава своите вещи.

Гросвенър с усилие потисна вълнението си. Много търпеливо той застави птицата да стане, да вдигне ръцете си, сетне да ги свали и да направи няколко крачки напред-назад по пръта. Най-накрая я накара да седне отново.

Изглежда беше постигнал идеален синхрон с рийма и мозъкът му започна да реагира на най-лекото внушение. Тъкмо бе започнал да се съсредоточава отново, когато цялото му същество бе пронизано от съобщение, на което той автоматично придаде словесна форма:

„Клетките зоват, зоват. Клетките са изплашени. О, клетките познават болката! Мрачно е в света на риймите. Отдръпнете се от съществото... стойте надалеч от Рийм... Сенки, мрак, хаос. Клетките трябва да го отхвърлят... Но не могат. Те имаха основание да се отнасят дружелюбно със съществото, дошло от големия мрак, тъй като не знаеха, че то е враг. Нощта става все по-тъмна. Всички клетки се отдръпват... Но не могат...“

Дружелюбни! — изстена объркан Гросвенър.

Защо пък не. С ужас установи, че всичко, случило се дотук, можеше еднакво лесно да бъде обяснено както по единия, така и по другия начин. Положението беше сериозно. Ако бедата, сполетяла кораба, бе резултат от усилията на съществата-птици да бъдат дружелюбни и да установят приятелски контакт с чужденците, какви ли поражения можеха да нанесат те, ако бяха настроени враждебно?

Неговият проблем бе по-тежък от техния. Ако прекъснеше връзката си с тях, те щяха да се освободят. Тогава може би щяха да нападнат. Веднъж откъснали се от него, риймите бяха в състояние да се опитат да унищожат „Спейс Бийгъл“.

Не му оставаше нищо друго, освен да продължи да действа с надеждата, че ще се случи нещо, с което би могъл да обърне в своя полза нещата.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

Гросвенър се зае с това, което му изглеждаше най-логичен междинен етап: съсредоточи се, за да прехвърли контрола си от един рийм върху друг. Изборът беше очевиден.

„Аз съм обичан!“ — каза си той, възпроизвеждайки същото усещане, което по-рано го бе смутило. — „Аз съм обичан от моя родител, от когото израствам и добивам завършеност. Аз споделям неговите мисли, но вече виждам със собствените си очи и знаей, че съм един от групата...“

Преходът дойде внезапно, както и бе очаквал. Той раздвижи помалките, удвоени пръсти; сви крехките рамене под формата на дъга. После се ориентира отново към родителския рийм. Експериментът бе толкова сполучлив, че го накара да се реши на по-големия скок; да се свърже с нервната система на някое по-отдалечено същество.

Още веднъж постигна целта си чрез стимулиране на подходящи мозъчни центрове. Гросвенър мислено се озова сред хълмиста пустош, обрасла с храсти. Точно пред него течеше малък поток. А по-нататък оранжево слънце се спускаше на фона на пурпурно небе, осеяно с пухкави облаци. Той накара новия си обект да се завърти на 180 градуса. Съгледа малка постройка, кацнала сред дърветата на брега на потока. Гросвенър се приближи до нея и надникна вътре. В полумрака различи няколко пръта, върху единия от които се бяха разположили две птици. Очите им бяха притворени.

Твърде възможно бе, реши той, тези две същества да участват в нападението срещу „Спейс Бийгъл“.

Оттам Гросвенър прехвърли своя контрол върху един рийм от потъналата в нощ част на планетата. Преходът този път бе по-бърз. Намираше се в тъмен град с призрачни сгради и мостчета между тях. Прескачаше от една на друга нервна система. Нямаше представа защо се получава контакт с едни същества, а с други — не. По всяка вероятност някои от тях бяха по-податливи на хипнотичните внушения на Гросвенър. Възможно бе също те да са роднини на първия рийм, с

който бе установил контакт. След като премина през повече от две дузини съзнания по цялата планета, Гросвенър реши, че вече има цялостно впечатление.

Това бе свят от дърво, камък и една ментална общност, който навярно нямаше аналог на друга планета. Тази раса бе заобиколила цяла епоха в човешкото развитие — машинната, със съпровождащото я проникване в тайните на материята и енергията. В този момент Гросвенър почувства, че може спокойно да направи предпоследната крачка от своята контраатака.

Съсредоточи се върху модела на едно от съществата-птици, изпратило фантомен образ на борда на „Спейс Бийгъл“. Сетне долови леко, но забележимо отклонение в хода на времето. И тогава...

Той видя кораба през погледа на един от образите.

От всичко най-много го интересуваше как се развива битката. Но той трябваше да потисне желанието си да знае, защото завръщането на борда на кораба бе само част от предварителния му план. Гросвенър искаше да въздейства на огромна група от може би милиони рийми с такава сила, че да ги накара да се отдръпнат от „Спейс Бийгъл“ и да стоят надалече от него.

Той бе доказал, че може да приема техните мисли, както и те неговите. В противен случай контактът му с няколкото дузини съзнания на същества-птици не би бил възможен. Следователно беше готов. Гросвенър излъчи своето послание в мрака:

„Вие живеете във вселена; и вътре в себе си създавате картини на тази вселена, каквато я виждате. Не знаете нищо за нея освен вашите картини, но те не са истинската вселена.“

Как може да се повлияе на едно съзнание? Като се променят основните му възгледи. Как може да се въздейства върху поведението на другия? Като се променят основните му вярвания и убеждения.

Гросвенър продължи предпазливо:

„Картините вътре във вас не разкриват цялата вселена; има много неща, които не можете да опознаете напълно, защото нямате сетива за тях. Във вселената има порядък. И ако той липсва във вашите картини, тогава вие сте се заблудили.“

Трябваше да бъдат променени основните възгледи на тези същества. И Гросвенър ги промени съзнателно, без емоции, но честно. Самият той изхождаше от хипотезата, че риймите нямат защита пред

идеите, които им носеше. Те бяха първото ново нещо за тях от поколения насам. Той не се съмняваше, че въздействието ще бъде огромно върху тази цивилизация в застой, чиито вкоренени убеждения не бяха оспорвани никога. Съществуваха многобройни исторически примери за това, как един не особено силен нашественик може да промени решително бъдещето на земеделски цивилизации от затворен тип. Индийската империя бе рухнала при сблъсъка си с няколко хиляди англичани. Подобно на това всички земеделски общества от древността са били завладявани с лекота; възраждането е настъпило едва когато в тях се е пробудило съзнанието, че животът е нещо повече от онова, което са научили в оковите на консервативните си общества.

Риймите бяха особено уязвими. Техният метод на комуникация, колкото и уникален да бе, позволяваше да се въздейства едновременно върху тях с едно-единствено усилие. Отново и отново Гросвенър повтори своето послание, като добавяше всеки път по нещо, свързано с кораба. То гласеше:

„Сменете картината, с която въздействате върху чужденците, намиращи се на кораба, и после я премахнете. Сменете я, за да могат те да се отпуснат и заспят... и я премахнете. Вашият добронамерен акт причини големи вреди на кораба. Ние също сме дружелюбно настроени към вас, но начинът, по който изразявате приятелските си чувства, е пагубен за нас.“

Гросвенър имаше само смътна представа от колко време изпраща нарежданията си по огромната неврологична верига. Навярно от два часа. Колкото и време да бе изминало, всичко свърши, когато релето на мозъчния регулатор прекъсна автоматично връзката му с изображението върху стената на неговия отдел.

Веднага се озова сред позната обстановка. Погледна към мястото, където доскоро се намираше видението. Там нямаше нищо. Обърна се бързо към Корита. Археологът се бе отпуснал на един стол и спеше дълбоко.

Гросвенър потръпна, спомняйки си дадените от него указания — да се отпуснат и да заспят. Резултатът бе пред очите му. Всички на кораба вероятно спяха.

Спря се само за миг, за да събуди Корита, и се запъти към коридора. Докато бързаше надолу, откри десетки тела на хора,

изпаднали в безсъзнание, но по стените нямаше нищо. Той стигна до контролната зала, без да зърне нито един образ.

Вече вътре в нея, трябваше да прекрачи внимателно спящия капитан Лийт, който лежеше на пода близо до командния пулт. С въздишка на облекчение натисна бутона, който включваше външния защитен екран на кораба.

Секунди по-късно Елиът Гросвенър променяше курса на „Спейс Бийгъл“.

Преди да напусне залата, той постави един хронизатор^[1] на лоста за управление и го нагласи за период от десет часа. След като взе тази предпазна мярка срещу възможността някой да се събуди с нагласата за самоунищожение. Гросвенър се завтече по коридора да окаже първа медицинска помощ на ранените.

Пациентите му до един бяха в безсъзнание и можеше само да гадае какво е състоянието им. Работеше предпазливо. В случаи на затруднено дишане и шок преливаше кръвна плазма. Инжектираше болкоуспокоителни средства, когато видеше опасни на вид рани и ги мажеше с бързо лекуващи мехлеми за изгаряния и порязвания. Седем пъти, вече с помощта на Корита, му се наложи да транспортира мъртви тела до камерите за реанимация. Четирима оживяха. Но и без тях останаха тридесет и два трупа, които, след като прегледа, дори не опита да съживи.

Заедно с Корита продължаваха да помагат на ранените, когато близо до тях един от геолозите се събуди, прозя се лениво и сетне изохка ужасен. Гросвенър предположи, че паметта му се възвръща, но не го изпусна от поглед, докато мъжът се изправяше на крака и се приближаваше към тях. Геологът ги изглежда последователно и накрая озадачено попита:

— Мога ли да помогна с нещо?

Скоро вече имаха десетина всеотдайни помощници, които отронваха само от време на време по някоя дума, но и от това се разбираше, че си спомнят за временното безумие, причинило този кошмар.

Гросвенър не забеляза кога са дошли капитан Лийт и Мортън, докато не ги видя да разговарят с Корита. Малко след това археологът си тръгна. Двамата началници се приближиха към Гросвенър и го поканиха на среща в контролната зала. Мортън мълчаливо го потупа

по гърба. Нексиалистът се питаше дали си спомнят за случилото се, тъй като хипнозата често предизвикваше спонтанна амнезия. Ако не си спомняха нищо, щеше да му е изключително трудно да им обясни убедително какво е станало.

С облекчение чу капитан Лийт да казва:

— Господин Гросвенър, като се връщаме към сполетялото кораба бедствие, двамата с Мортън си спомняме за вашите усилия да ни накарате да осъзнаем, че сме жертви на атаки отвън. Господин Корита сподели с нас онова, което е видял от действията ви. Искам да разкажете тук на всички шефове на отдели какво точно се случи.

Подробното описание на събитията отне на Гросвенър повече от час. Когато свърши, някой се обади:

— Да разбирам ли, че това е било добронамерен опит за влизане в контакт с нас?

Гросвенър кимна:

— Ами, да.

— Искате да кажете, че не можем да отидем там и да ги направим на пух и перушина? — в гласа на човека се чувстваше недоволство.

— Би било безсмислено, но — добави нексиалистът твърдо — ние бихме могли да ги посетим и да установим по-пряк контакт.

Капитан Лийт побърза да се намеси:

— Това ще ни отнеме много време. Очаква ни дълъг път. Пък и тази цивилизация ми изглежда доста мрачна — допълни той кисело.

Гросвенър се поколеба за миг и преди да успее да заговори, Мортън попита:

— Какво ще кажете, господин Гросвенър?

— Предполагам — поде Гросвенър, — че командирът има предвид липсата на механични съоръжения при тази раса. Но живите същества могат да се чувстват добре и без машини: да се хранят и пият, да общуват с приятели, да обичат. Допускам, че тези създания изпитват радост от телепатичния контакт с цялата общност и от начина, по който се възпроизвеждат. Имало е времена, когато човекът не е разполагал с нещо кой знае колко повече и все пак смятаме, че е имало цивилизация; тогава също е имало велики личности, както сега.

— Въпреки това — обади се Ван Гросен, — вие не се поколебахте да разстроите техния начин на живот.

Гросвенър отвърна невъзмутимо:

— Неразумно е както за птиците, така и за хората, да бъдат прекалено ограничени. Аз само сломах тяхната съпротива срещу новите идеи, нещо, което все още не успявам да постигна на този кораб.

Неколцина се засмяха накриво и хората започнаха да се разотиват. Гросвенър видя Мортън да разговаря с Йеменс, единствения представител на Химическия отдел на съвещанието. Химикът, вече първи заместник на Кент, се намръщи и на няколко пъти поклати глава. После на свой ред говори дълго и накрая двамата с Мортън си стиснаха ръце.

Мортън се приближи към Гросвенър и каза тихо:

— Хората от Химическия отдел ще изнесат оборудването си в рамките на двадесет и четири часа, при условие че за инцидента повече няма да се споменава. Господин Йеменс...

Гросвенър побърза да попита:

— А какво мисли Кент по въпроса?

Мортън се поколеба:

— Кент е получил газово отравяне — каза той накрая — и ще бъде на легло няколко месеца.

— Но това означава, че изборите ще са минали.

Мортън отново се поколеба:

— Да, така е. Това означава, че аз печеля изборите, защото Кент беше единственият ми съперник.

Гросвенър замълча, премисляйки различните възможности. Това, че Мортън щеше да запази научното ръководство, бе добре. Но как щяха да реагират недоволните, подкрепили Кент?

Преди да успее да каже нещо, Мортън продължи:

— Ще поискам от вас една лична услуга, господин Гросвенър. Убедих господин Йеменс, че ще бъде неразумно да подновява атаката на Кент срещу вас. Но бих искал и вие да запазите мълчание. Не се опитвайте да печелите дивиденди от вашата победа. Ако ви попитат, кажете, че тя е била плод на случайност, но не повдигайте сам въпроса. Обещавате ли?

Гросвенър кимна и добави:

— Питам се дали не бих могъл да ви предложа нещо?

— Разбира се.

— Защо не предложите Кент за ваш заместник?

Мортън впи поглед в него, изненадан:

— Не съм очаквал подобно предложение от вас. Лично аз нямам особено желание да повдигам самочувствието на Кент.

— Не става дума за Кент — отвърна Гросвенър.

Този път Мортън замълча. После бавно каза:

— Предполагам, че това ще намали напрежението. — Но не изглеждаше въодушевен от идеята.

Гросвенър каза:

— Мнението ви за Кент вероятно съвпада с моето.

Мортън се засмя мрачно:

— Има няколко десетки души на кораба, които предпочитам да ме заместват, но за да има мир, ще последвам вашия съвет.

Те се разделиха. Гросвенър не беше толкова доволен, колкото изглеждаше. Този завършек на конфликта с Кент не го удовлетворяваше. Имаше чувството, че с изкарването на химиците от отдела му бе спечелил битката, но не и войната. И все пак от негова гледна точка този край бе за предпочитане вместо превръщането на сблъсъка в ожесточена война.

---

[1] Програмен регулатор. — Б.пр. ↑

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Икстл се носеше в бездънната нощ. Времето напредваше бавно към вечността и космосът бе непроницаемо черен. Неясни петна светлина сияеха срещу него от безкрая. Икстл знаеше, че всяко едно от тях е галактика от ярки звезди, смалена от невероятното разстояние до спирала от блестяща мъгла. Животът бе там, пръснат по безбройните планети, които се въртяха неспирно около техните слънца. Навсякъде животът бе изпълзвал от първичната кал на Глор, преди космическата експлозия да заличи неговата могъща раса и да запрати тялото му в междугалактичните бездни.

Той живееше; и това бе собствената му катастрофа. Оцеляло след катаклизма, неговото почти безсмъртно тяло, макар и все повече отслабващо, се поддържаше чрез енергията, просмукана в пространството и времето. Мозъкът му пулсираше в онзи стар, прастар ритъм на мисълта — шансът да се озове отново в някоя галактична система бе едно на децилиони^[1]. А шансът да попадне на планета и да открие скъпоценния гуул бе още по-малък.

Милиарди, милиарди пъти беше стигал до същия неизменен извод, за да се превърне накрая той в част от самия него, подобно на безкрайна картина, разгърнала се пред вътрешния му взор. С нея и със сияйните ивици в тъмната бездна на космоса се изчерпваше света на неговото съществуване. Той почти бе забравил за широкия сетивен диапазон, който притежаваше тялото му. В миналите векове той бе почти безграничен, но сега, когато силите му гаснеха, до него достигаха сигнали от разстояние не повече от няколко светлинни години.

Икстл не очакваше нищо и затова първото предупреждение за присъствието на кораба едва го докосна. Енергия, твърдина... материя! Неясното сетивно възприятие се залута в замъгления му мозък. Усети болка като при атрофирал мускул, внезапно подканен към мъчително движение.

Болката утихна. Мисълта изчезна. Съзнанието му потъна отново във вековен сън. Той се върна пак в стария свят на безнадеждност и сияещи светлинни петна. Самата идея за енергия и материя се превърна в блян, който започна да чезне в безкрая. Едно отдалечено ъгълче на ума му, малко по-бдително от останалата част, наблюдаваше как мисълта се изгубва, как сенките на забравата простират дипли от мъгла и поглъщат мъничкия проблясък на съзнание в едно толкова ефирно съществуване.

Но отново, този път по-силно и отчетливо, долови съобщението в далечните предели на сетивното си поле. Издълженото му тяло се сви конвулсивно. Четирите му ръце се отплеснаха напред като камшици, четирите му крака се стрелнаха, тласкани от сляпа сила. Това бе неговата мускулна реакция.

Зашеметените му очи се фокусираха наново. В погледа му проблесна живот. Онази част от нервната му система, която контролираше сетивата му, внезапно затрептя. С мигновено свръхусилие той я отклони от милиардите кубични километри, откъдето не пристигаха никакви сигнали, за да се насочи към района на съобщението.

Докато се опитваше да локализира неизвестното тяло, то измина огромно разстояние. Тогава за първи път Икстл реши, че това е кораб, летящ от една галактика към друга. За миг бе обзет от ужас, че обектът ще се отдалечи още и той ще изгуби контакт с него, преди да успее да направи нещо.

Разшири леко обсега на полето си и почувства отново познатата възбуда, предизвикана от въздействието на чужда енергия и материя. Този път Икстл се вкопчи в новото усещане. Онова, което преди бе поле, сега се превърна в лъч, концентрирал цялата енергия на измъченото му тяло.

Използвайки лъча, той изсмука огромно количество енергия от кораба. Остана още много — милиони пъти повече, отколкото можеше да използва. Наложиха се да я отклони в космическия мрак. Като огромна пиявица Икстл се впи през четири, пет, десет светлинни години, за да пресуши движещата сила на звездолета.

След цяла вечност на тлеещо съществуване, поддържано със случайно прелитащи трохи от светлинна енергия, той дори не смееше да погълне огромните количества, достигащи сега до него. Необятният

космос ги потопи, сякаш никога не ги е имало. Но и това, което Икстл акумулира, го разтърси и върна живота в тялото му. Със свирепа ожесточеност Икстл осъзна мащабите на откритата се възможност. Той пренастрои светкавично атомната си структура и се понесе по лъча.

В далечината корабът — с угаснали двигатели, но продължаващ да лети по инерция — премина покрай него и започна постепенно да се смалява. Той измина цяла светлинна година, после две, три, Икстл установи с отчаяние, че го губи въпреки всичките си усилия. И тогава...

Корабът спря. Само допреди миг летеше със скорост светлинни години на ден и изведнъж увисна неподвижно в космоса. Все още се намираше на значително разстояние, но престана да се отдалечава.

Икстл се досещаше какво е станало. Онези на кораба бяха открили чуждата намеса и бяха спрели, за да установят кой е причината. Техният метод на мигновено спиране свидетелстваше за силно развита наука, макар той да не можа да определи точно каква антиускорителна техника бяха използвали. Съществуваха няколко възможности. Самият той смяташе да спре, като преобразува скоростта си в движение на електроните в собствения му организъм. Така щеше да се изгуби много малко енергия. Електроните във всеки атом щяха леко да се ускорят — съвсем леко — и това ускорение щеше да се трансформира в движение на микроскопично равнище.

Именно на това равнище Икстл внезапно почувства, че корабът е съвсем близо.

И тогава се случиха няколко неща, редуващи се прекалено бързо, за да бъдат осъзнати. Корабът издигна пред себе си непробиваем енергиен щит. Тази концентрация на енергия задейства автоматичните релета, които бе създал в тялото си и той спря частица от секундата по-рано, отколкото възнамеряваше. Като разстояние това бе малко повече от тридесет километра.

Икстл виждаше кораба като светла точка в черното пространство. Щитът продължаваше да бъде включен, което означаваше, че онези вътре вероятно не могат да го засекат, но и той не можеше да се надява да проникне на борда. Предположи, че чувствителни уреди бяха доловили приближаването му, бяха го идентифицирали като връхлитащо тяло и задействали защитния екран.

Икстл се стрелна напред и спря недалеч от невидимата бариера, разделяща го от осъществяването на надеждите му. Намираше се на по-малко от петдесет метра от тъмно метално чудовище с овална форма, осеяно с няколко редици пламтящи светлини. Космическият кораб бе увиснал на фона на кадифения мрак като огромен скъпоценен камък, неподвижен, но жив, искрящ от живот.

До този момент Икстл бе преминавал през толкова материални превъплъщения, че имаше само смътна представа какво би могло да се случи, ако успееше да се качи на борда. Съзнанието му, тласкано от безбройните векове към крайно отчаяние, политна в безумен пристъп. Краката и ръцете му, проблясващи като живи огнени езици, се гърчеха и извиваха под струящата от люковете светлина. Устата му, наподобяваща дълбока рана върху карикатурно подобие на човешка глава, избълва бяла пяна, която се разнесе под формата на скреж. Усети как надеждата расте в него и залива всичко. Видя като през мъгла плътна ивица светлина да изпъква върху металния корпус на кораба. Издатината се превърна в голяма врата, която, завъртайки се, се отвори и наклони на една страна. През отвора бликна ослепително сияние.

Няколко секунди не се случи нищо, после се появиха десетина двуноги същества. Те бяха облечени в почти прозрачни бронирани костюми и теглеха, а може би насочваха след себе си големи летящи машини. Отдалече пламъците, които заструиха, изглеждаха малки, но ослепителната им яркост беше знак за огромна концентрация на енергия. Ремонтните работи, както му се стори, напредваха с тревожна бързина.

Икстл трескаво се зае да изследва екрана, който го отделяше от кораба, търсейки слаби места. Не откри такива. Влезлите в действие сили бяха прекалено сложни, а обхватът им твърде голям, за да може да им се противопостави. Бе доловил това от разстояние, а сега се сблъска със самата реалност.

Ремонтът — Икстл видя как двуногите смениха една дебела плоскост от външната обвивка с друга — завърши толкова бързо, колкото и започна. Пламтящият огън угасна с пукот в мрака. Машините поеха обратния път и изчезнаха от погледа му. Двуногите същества се вмъкнаха след тях. Металната сцена опустя внезапно, изоставена и безжизнена като самия космос.

Последният шок почти лиши Икстл от разум. Не можеше да им позволи да се изплъзнат точно сега, когато цялата вселена бе в обсега му... само на няколко метра. Той протегна ръце, сякаш искаше да задържи кораба само със силата на желанието си. Усещаше в тялото си пулсираща болка. Съзнанието му се плъзна към черния, бездънен кладенец на отчаянието, но успя да се задържи за миг, преди окончателно да изгуби равновесие.

Голямата врата отново се завъртя. Едно от съществата се провря през пръстена светлина и се насочи към току-що ремонтирания участък. То вдиша нещо от земята и пое обратно към отворения шлюз. Тогава съзря Икстл.

Спря се като ударено от гръм. Трудно поддържаше равновесие. Под светлината на люковете лицето му се виждаше ясно през прозрачния шлем. Очите му бяха широко отворени, а долната му челюст увиснала. Устните му започнаха бързо да се движат. Минута по-късно вратата зейна още повече и през нея премина цяла група двуноги същества, които се вторачиха в Икстл.

Малко по-късно през въздушния шлюз бе спусната голяма метална клетка. Отгоре седяха двама мъже, които я насочваха, използвайки нейна собствена тяга. Икстл предположи, че ще се опитат да го заловят.

Не почувства никакво издигане. Сякаш беше упоен и пропадеше в бездна от умора. Ужасен, Икстл направи усилие да се противопостави на нарастващото вцепенение. Щеше да има нужда от цялата си бдителност, ако желаше неговата раса, достигнала прага на окончателното познание, да заживее отново.

---

[1] Децилион — 10^{33} . — Б.пр. ↑

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

— Как е възможно, по дяволите, нещо да живее в открития космос?

Гласът достигна до Гросвенър по шлемофона, докато стоеше заедно с другите недалеч от въздушния шлюз. Стори му се, че въпросът накара хората да се скупчат още повече. Присъствието им не го успокояваше. Той усещаше твърде осезаемо тайнствената и непредвидима нощ, която ги бе омотала и притиснала към пламтящите люкове на собствения им кораб.

Стори му се, че за първи път от началото на пътуването осъзнава истинската необятност на мрака. Толкова често се бе взираше в него от кораба, че бе станал безразличен. Но едва сега изведнъж проумя, че и най-далечните звездни граници на човека не бяха нищо повече от малки точки в тази абсолютна чернота, която се простираше на милиарди светлинни години във всички посоки.

Гласът на Мортън разкъса заредената със страх тишина:

— Да се обади Гънли Лестър от кораба... Гънли Лестър...

Последва пауза; след това се чу:

— Да, шефе?

Гросвенър разпозна гласа на главния астроном.

— Гънли — продължи Мортън, — тук има една задача за твоя астро-математически мозък. Би ли изчислил дали може да има някаква връзка между изключването на двигателите на „Спейс Бийгъл“ точно в тази точка и присъствието на това същество? Погрижи се да решиш този проблем до няколко часа.

Думите придадоха известна драматичност на цялата ситуация. Типично за математика Мортън бе да остави друг в центъра на вниманието, когато ставаше дума за област, в която самият той бе специалист.

Астрономът се засмя и после каза сериозно:

— Не е нужно да правя каквито и да е изчисления. Необходима е нова знакова система, за да се изрази математически вероятността.

Това, за което говорим, е невъзможно от математическа гледна точка. Какво имам предвид — един кораб с човешки същества спира за ремонт по средата на пътя си между две галактики при първата ни експедиция извън пределите на нашата островна вселена. И този кораб, който е само малка движеща се точка с определена посока, пресича траекторията на друга още по-малка точка. Невъзможно е да има някаква връзка, освен ако космосът не гъмжи от подобни създания.

Гросвенър си помисли, че съществува правдоподобно обяснение. Възможно бе между двете неща да съществува проста причинно-следствена връзка. В стената на машинното отделение бе прогорена огромна дупка. Потоци енергия бяха изтекли в космоса. Ето защо те бяха спрели, за да отстранят повредата. Той отвори уста с намерение да сподели гледната си точка, но после се отказа. Имаше и още един важен фактор, факторът на силите и вероятностите, които са се задействали, ако нещата наистина бяха се случили така. Каква сила бе необходима, за да се изчерпят мощностите на един реактор за няколко минути? Гросвенър се замисли за кратко и сетне поклати глава. Завъртелите се в ума му цифри бяха толкова огромни, че хипотезата, която бе имал намерение да предложи, автоматично отпаднаше. Дори хиляда къорли не биха могли да овладеят енергия в такива количества, което предполагаше участието и на машини, а не само на живи същества.

Някой се обади:

— Добре е да имаме насочен лъчамет към всяко нещо, което изглежда така.

Трепетът в гласа се предаде и на Гросвенър. Другите също бяха повлияни, защото когато Мортън заговори, тонът му подсказа, че той се опитва да успокои духовете:

— Този кървавочервен дявол, пръкнал се от някой кошмар, грозен като седемте основни гряха, вероятно е почти толкова безобиден, колкото смъртоносно бе нашето очарователно коте. Смит, вие как мислите?

Дългурестият биолог отвърна с безстрастна логика:

— Това нещо, доколкото виждам оттук, има ръце и крака, резултат на чисто планетна еволюция. Ако е интелигентно, то ще започне да реагира на променящата се среда веднага щом се озове в

клетката. Може би то е многовековен мъдрец, който медитира в тишината на космоса, където нищо не отвлича вниманието му. Или пък е млад убиец, осъден на изгнание, изгарящ от желанието да се прибере у дома и да се върне към живота на собствената си цивилизация.

— Ще ми се Корита да беше с нас — рече Пенънс в присъщия за него спокоен и практичен стил. — Начинът, по който анализира котето на онази планета, ни даде представа с какво си имаме работа и...

— Корита е, господин Пенънс — както обикновено гласът на археолога дойде по линията с педантична чистота. — Заедно с останалите аз също следя какво става и трябва да призная, че съм впечатлен от вида на това създание, което виждам на екрана пред мен. Но се страхувам, че е опасно да се прави анализ на основата на цикличната история при отсъствието на каквито и да е факти на този етап. В случая с котето налице бяха гола, почти мъртва планета, на която то живееше, и архитектурни останки от един разрушен град. А сега сме изправени пред същество, което обитава космическото пространство на четвърт милион светлинни години от най-близката планета, очевидно без храна и без средства за придвижване. Ето какво предлагам: нека защитният екран прикрива всичко, без входа на клетката. Когато вашето чудовище се озове наистина там, изучете го — всяко негово действие, всяка реакция. Снимайте как вътрешните му органи функционират във вакуум. Открийте колкото се може повече за него, така че да знаем какво сме качили на борда. Нека не го убиваме, но и да не допуснем ние да бъдем убити. Най-сигурните предпазни мерки са в добрия ред и организацията.

— Това вече е разумно — отбеляза Мортън.

Той започна да дава нареждания. От вътрешността на кораба бяха докарани още машини. Те бяха инсталирани в полукръг върху повърхността на корпуса. Изключение правеше голяма флуорна камера, която бе прикрепена към подвижната клетка.

Гросвенър беше неспокоен, докато слушаше как директорът дава последните указания на мъжете, заети с клетката.

— Отворете вратата колкото може по-широко — нареждаше Мортън, — и го пуснете вътре. Не му позволявайте да се вкопчи в решетките.

„Ако имам някакви възражения, трябва да ги изложа сега или никога“ — каза си Гросвенър.

Но като че ли нямаше какво да каже. Можеше да изложи само мъглявите си съмнения. Можеше да доведе коментара на Гънли Лестър до неговия логичен извод и да подчертае, че станалото не е случайно. Можеше дори да развие хипотезата, че цял кораб с червени демонични създания изчаква някъде пратеникът им да бъде качен на борда на „Бийгъл“.

Но всъщност всички предпазни мерки срещу подобни вероятности бяха взети. Ако наистина имаше друг кораб, отваряйки защитния екран само за да пропуснат клетката, те се излагаха на обстрел във възможно най-малка степен. Външната обшивка можеше да бъде обгорена, можеше да загинат и хора. Но самият кораб щеше да бъде в безопасност.

Врагът щеше да открие, че действията му не са довели до нищо. Той щеше да се озове срещу огромен брониран кораб, чийто екипаж бе представител на раса, която можеше да доведе една битка до нейния безпощаден завършек.

Така че Гросвенър реши да замълчи и да запази съмненията за себе си.

Мортън заговори отново:

— Някакви забележки?

— Да. — Гласът принадлежеше на Ван Гросен. — Поддържам идеята това нещо да бъде подложено на пълни изследвания, независимо дали ще ни отнеме седмица или месец.

— Искате да кажете — поде Мортън, — че ние трябва да останем тук, докато нашите експерти изследват чудовището.

— Именно — отвърна физикът.

Известно време Мортън мълча, сетне бавно каза:

— Трябва да подложа предложението ви на гласуване, Ван Гросен. Това е изследователска експедиция. Ние сме оборудвани да вземем с нас хиляди екземпляри. Като учени за нас всичко представлява интерес. Всичко трябва да бъде проучено. Все пак убеден съм, че ще има възражения, защото ако отделяме по месец за всеки взет на борда екземпляр, това пътуване ще продължи петстотин години вместо пет или десет.

— Идеята ми беше да обмислим това — рече Ван Гросен.

Мортън попита:

— Някакви други възражения? — Такива не последваха и той завърши спокойно: — Това е, момчета, идете и го хванете.

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Икстл чакаше. Като в калейдоскоп се появяваха и разбиваха спомени за всичко, което някога бе знаел или обмислял. В съзнанието му изплува родната планета, унищожена много отдавна. Картината предизвика прилив на гордост и растящо презрение към тези двуноги същества, които си въобразяваха, че могат да го заловят.

Той си спомняше времето, когато неговата раса можеше да придвижва цели слънчеви системи в космическото пространство. Това бе преди самите те да се откажат от междוזвездните пътешествия с кораби като този тук и да се отдадат на безметежно съществуване, изцяло посветено на екстаза на творчеството.

Наблюдаваше как клетката се насочва безпогрешно към него. Тя премина през отвора на защитния екран, който се затвори веднага след нея. Операцията бе изпълнена толкова бързо, че дори и да бе искал, Икстл не можеше да се възползва от отвора, за да проникне на кораба. Металната конструкция се придвижи бавно към него. Двамата, които се занимаваха с нея, бяха предпазливи и нащрек. Единият от тях държеше някакво оръжие, за което Икстл предположи, че изстрелва атомни заряди. Почувства известно уважение, но в същото време осъзна и ограниченията на подобно оръжие. Те можеха да го използват срещу него само в открития космос, но не в затвореното пространство на кораба.

Това само затвърди решението му: да се качи на борда на кораба, да проникне вътре!

Точно тогава зеещата паст на клетката го погълна и вратата се затвори зад него. Икстл сграбчи най-близкия прът. Остана така вцепенен. Спасен беше. Ликуваше с цялото си тяло. В настъпилия хаос потоци от свободни електрони се откъснаха от него и бясно затърсиха единство с други атомни системи. Той бе спасен след квадрилиони години на отчаяние. Спасен, в тяло от истинска материя. Нищо друго нямаше значение. Контролът над енергийния източник на тази клетка го избавяше от досегашната му неспособност да насочва движенията

си. Повече нямаше да бъде люшкан и от най-слабите притегления и отблъсквания на далечни галактики. Оттук насетне можеше да иде, където пожелае. И всичко това бе постигнал с помощта само на една клетка.

Затворът му се придвижи към повърхността на кораба. Защитният екран се разтвори и ги пропусна, после отново спусна непробиваемата си завеса. Погледнати отблизо, хората изглеждаха крехки. Това, че се нуждаеха от космически костюми, доказваше неспособността им да се адаптират към коренно различна от тяхната собствена среда; с други думи, физически те бяха на по-ниско еволюционно стъпало. Същевременно щеше да бъде неразумно да подценява научните им постижения. Те притежаваха изобретателни умове, способни да създават и управляват могъщи машини. И сега бяха изкарали част от тези машини очевидно с намерението да го изследват. Но това щеше да разкрие целта му, да оголи съкровени неща, скрити в гърдите му, и някои от жизненоважните му органи. Не можеше да допусне това.

Икстл забеляза, че някои от съществата носеха по две оръжия. Те се намираха в кобури, окачени на ръкавите на космическите костюми. Единият тип беше атомно оръжие, а другият имаше искряща, прозрачна дръжка. Той го разгледа и реши, че това е вибрационен пистолет. Хората, стоящи върху клетката, бяха въоръжени именно с него.

Веднага щом тя се озова в импровизираната лаборатория, една камера бе насочена към отвора между два от прътите на решетката. За Икстл това послужи като сигнал. Той отскочи с лекота към тавана. Зрението му се усили и стана чувствително за най-ниските честоти. Миг по-късно почувства енергийния източник на вибратора като ярка точка, намираща се в неговия обсег.

Една ръка с осем подобни на жици пръсти се стрелна с невиджана бързина, премина през метала и хвана оръжието на един от неговите пазачи.

Икстл не се опита да трансформира атомната му структура, както бе направил с ръката си. Важно бе никой да не разбере какво е станало. Положи усилие да запази равновесие в неудобната си поза, после насочи оръжието към камерата и към групата хора зад нея. Натисна спусъка.

С невероятна бързина Икстл се освободи от вибрационното оръжие, дръпна ръката си и отново се приземи на пода. Вече не се безпокоеше. Енергията бе проникнала отвъд камерата и засегна повечето от апаратите в набързо съоръжената лаборатория. Чувствителният филм щеше да бъде неизползваем; измервателните уреди — пренастроени; броячите — проверени; всичко трябваше да бъде отново изпитано. И най-доброто бе, че това щеше да изглежда като злополука.

Гросвенър чу ругатни в скафандъра си и с облекчение разбра, че и останалите са почувствали парещите вибрации, отчасти проникнали през бронята. Бавно зрението му се нормализира. Малко по-късно видя дълговидната метална плоскост, на която стоеше; отвъд нея се простираше бездънната космическа бездна. Забеляза и металната клетка, неясно петно сред сенките.

— Съжалявам, шефе — обади се виновно единият от мъжете върху клетката. — Сигурно вибраторът е паднал от кобура ми и се е задействал.

Гросвенър побърза да каже:

— Господин Мортън, това изглежда малко вероятно, като се има предвид отсъствието на гравитация.

— Имате право, Гросвенър — отвърна Мортън. — Някой друг да е забелязал нещо особено?

Откъм Смит дойде неясно пелтечене. Биологът си мърмореше нещо, което звучеше горе-долу така: „Еризипелатичния, страбизмичен, стетопигеен...“ Гросвенър не чу останалото, но предположи, че това са някакви тайни ругатни на жаргона на биологията. Смит бавно се изправи.

— Дайте ми само минутка — смотолевя той, — за да си спомня какво видях. Бях точно тук на огневата линия... а, ето, тялото ми спря да трепери. Мога да се закълна, че миг преди да усетя вибрацията, съществото помръдна. Стори ми се, че то подскочи към тавана. Признавам, че беше твърде тъмно, за да съм сигурен, но...

Мортън нареди:

— Крейн, включи осветлението на клетката и да видим какво става вътре.

Ярката светлина разкри Икстл, свит на дъното на клетката. Гросвенър потръпна от ужас при вида на чудовището. Тялото му беше

цилиндрично с метална лъскавина, очите представляваха горящи въглени, ръцете и пръстите му бяха като жици. Всичко това би било гротескно, ако не плашеше.

Чу се задъхания глас на Сидъл:

— За себе си сигурно е много красив... пред огледалото.

Макар и вял, опитът му за шега изтръгна хората от вцепенението на ужаса. Някой каза сковано:

— Ако целият живот е еволюция и нищо не се развива без някаква цел, защо това същество, обитаващо космоса, има толкова развити крака и ръце? Интересно ще е да надникнем вътре в него. Но засега... камерата е вън от строя. Вибрациите навярно са повредили лещите на обективите и филмът е унищожен. Да се погрижа ли да изпратят друга?

— Не — отвърна Мортън несигурно, но после заговори решително. — Изгубихме много време. Освен това можем да възпроизведем условията на космически вакуум в лабораториите на кораба и да пътуваме в същото време с максимално ускорение.

— Да разбирам ли, че пренебрегвате моето предложение? — Това бе Ван Гросен, физикът. — Сигурно си спомняте, че препоръчах съществото да бъде изследвано най-малко в продължение на седмица, преди да решим дали да го вземем на борда.

Мортън се поколеба и попита загрижено:

— Някакви други възражения?

— Не мисля, че трябва да отиваме от едната крайност към другата — отбеляза Гросвенър.

— Някой друг? — след като не последва отговор Мортън добави: — Смит?

— Рано или късно — поде биологът — ще го вземем на борда. Не бива да забравяме, че това същество, което живее в открития космос, е най-необикновеното нещо, с което сме се сблъскали досега. Дори котето, което се чувстваше еднакво добре в среда на кислород и хлор, се нуждаеше от някаква топлина и не би оцеляло при космически студ и вакуум. Ако космосът не е естествената среда на това същество, тогава трябва да разберем защо го открихме именно там.

Мортън гледаше намръщено.

— Виждам, че ще се наложи да гласуваме. Бихме могли да покрием клетката с метална обвивка, която да абсорбира енергия от

защитния екран. Това задоволява ли ви, Ван Гросен?

— Ето, сега вече говорим разумно — отвърна физикът. — Но ще трябва да обсъдим още някои неща, преди да вдигнем енергийната завеса.

Мортън се засмя.

— Щом потеглим отново, ще можем да дискутираме всичките за и против чак до края на пътуването. — Той направи пауза. — Някакви други възражения? Гросвенър?

Гросвенър поклати глава.

— Вариантът със защитния екран звучи добре, сър.

Директорът се обърна към хората върху клетката:

— Докарайте я тук, за да започнем енергийната ѝ обработка.

Икстл почувства леко трептене, когато двигателите на клетката заработиха. Сетне усети по цялото си тяло приятно гъделичкане. Нещо ставаше в него и забавяше мисловните му процеси. Когато възвърна способността си да мисли, клетката се издигаше над него, а самият той лежеше върху твърдата външна обвивка на кораба.

Икстл скочи на крака, по бе късно. Тялото му, което не бе възвърнало предишната си структура, след като стреля с вибратора, бе преминало безпрепятствено през металния под на клетката.

— Боже мой! — викът на Мортън почти оглуши Гросвенър.

Хората видяха как нещо, наподобяващо издължена алена ивица се спусна към въздушния шлюз и потъна в ослепителните дълбини на „Спейс Бийгъл“. Този път Икстл приспособи тялото си към атомната структура на двете вътрешни врати и се просмука през тях. Озова се в края на дълъг, ярко осветен коридор.

Едно нещо беше сигурно: в предстоящата битка за контрол над кораба той щеше да има допълнително преимущество освен индивидуалното си превъзходство. Неговите противници все още не знаеха колко смъртоносни са плановите му.

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Двадесет минути по-късно Гросвенър седеше в контролната зала и наблюдаваше как Мортън и капитан Лийт разговарят оживено.

Залата бе пълна с хора. С изключение на охраната, разположена на няколко ключови места, всички останали бяха помолени да присъстват. Военният отряд и офицерите, шефовете на научни отдели заедно с техните екипи, административният и техническият персонал — всички се бяха стекли в просторното помещение или в съседните коридори.

Прозвуча звънец. Разговорите и шумът заглъхнаха. Чу се повторен звънец. Всички замълчаха. Капитан Лийт пристъпи напред.

— Господа — започна той, — както виждате, продължават да изникват проблеми. Започвам да мисля, че ние, военните, не сме оценявали учените по достойнство. Преди смятах, че те прекарват живота си в лаборатории, далеч от всякакви опасности. Но постепенно взех да осъзнавам, че учените могат да открият проблеми там, където никога по-рано не ги е имало.

Лийт замълча за кратко и сетне продължи със същия суховато шеговит тон:

— Дватамата с директора Мортън постигнахме съгласие, че предстоящата задача не е по силите само на военните. Докато чудовището е на свобода, всеки трябва сам да се пази. Бъдете винаги въоръжени, движете се на групи — колкото по-големи, толкова по-добре.

Той още веднъж огледа аудиторията и когато пак заговори, в гласа му се долавяха мрачни нотки:

— Би било глупаво, ако не си давате сметка, че всички сме в опасност и че вероятно ще има жертви. Мога да бъда аз. Може да бъде някой друг. Бъдете готови да приемете тази възможност. Но ако съдбата ви изправи пред това изключително опасно създание, бийте се до смърт. Откъснете поне парче от него. Не умирайте напразно.

— А сега — той се обърна към Мортън, — шефът на експедицията ще ръководи дискусията за това, как да използваме значителния си научен потенциал срещу врага. Господин Мортън, ваш ред е.

Мортън бавно тръгна напред. Едрото му и силно тяло изглеждаше смалено пред огромното командно табло. Сивите му очи огледаха изпитателно лицата на хората, без да се спират на нито едно от тях. Очевидно преценяваше общото настроение. В началото Мортън подкрепи казаното от капитан Лийт и добави:

— Опитах се да си припомня хода на събитията и открито мога да заявя, че никой — включително и аз — не може да бъде винен за това, че съществото е на борда. Може би си спомняте, че бе решено да го приберем на кораба, като го затворим в силово поле. Тази предпазна мярка задоволи и най-критично настроените, но за съжаление тя не бе взета навреме. Всъщност чудовището само проникна на „Спейс Бийгъл“ по неизвестен за нас начин. — Той замълча. Пронизващият му поглед още веднъж обходи залата. — Или може би някой се е досещал какво ще се случи? В такъв случай вдигнете ръка.

Гросвенър се озърна, но не видя нито една вдигната ръка. Той се отпусна обратно на седалката си и с изненада забеляза, че Мортън е впил сивите си очи в него.

— Господин Гросвенър — каза директорът, — помогна ли ви нексиализмът да предвидите, че това същество може буквално да се просмуче през стената.

— Не, не ми помогна — отвърна Гросвенър отчетливо.

— Благодаря ви — рече Мортън.

Той изглеждаше удовлетворен, защото не се обърна към никого друг. Гросвенър вече се бе досетил, че директорът се опитва да оправдае собственото си поведение. Това, че се опитваше по този начин да укрепи положението си, не говореше добре за състоянието на духа на хората. Но най-интересното в случая бе, че Мортън се бе допитал до нексиализма като последна инстанция.

— Сидъл — поде отново той, — обяснете ни случилото се от гледна точка на психологията.

Главният психолог каза:

— Преди да се заемем със залавянето на съществото, трябва да си изясним какво знаем за него. То има ръце и крака, но въпреки това

лети и живее в космоса. Позволява да бъде затворено в клетка, но знае, че тя не може да го задържи. После се изнизва през пода, което е много глупаво от негова страна, ако наистина не иска да узнаем, че може да го направи. Трябва да има някаква причина за грешките на едно интелигентно създание, фундаментални причини, които да ни подсказват откъде идва чудовището и, разбира се, какво прави тук. Нека Смит да анализира биологичната му структура.

Смит се надигна, дългурест и мрачен:

— Вече говорихме за очевидния планетен произход на неговите ръце и крака. Способността му да живее в космоса, ако изобщо е продукт на еволюционно развитие, безспорно е забележителна. Допускам, че си имаме работа с представител на раса, открила най-големите тайни на биологията. И ако знаех дори само как да започнем преследването на едно същество, което може да прониква през всякакви стени, съветът ми щеше да бъде: търсете го и го убийте веднага щом го зърнете.

— Ъ-ъ... — запъна се Кели, социологът. Той бе плешив мъж около четиридесетте, с големи проницателни очи. — Ъ-ъ... всяко същество, което успее да се приспособи към условията на вакуума, ще бъде господар на вселената. Представителите на неговия вид щяха да обитават всяка една планета, да завладеят всички галактики, носейки се на рояци в космоса. Независимо от това ние знаем със сигурност, че неговата раса не присъства в нашата галактика. Това е парадокс, който заслужава да бъде изяснен.

— Не ви разбирам напълно, Кели — каза Мортън.

— Просто... ъ-ъ... една раса, която е разбулила най-дълбоките тайни на биологията, трябва да е изпреварила човека с хилядолетия. Тя ще бъде високо симподиална, т.е. способна да се приспособява към всякаква среда. Според законите на жизнената динамика тя би достигнала най-далечните граници на вселената, точно както се опитва да го направи човекът.

— Тук има противоречие — съгласи се Мортън. — Изглежда това доказва, че нашият гостенин не е свръхсъщество. Корита, какво би казал за неговата история?

Японецът сви рамене, но все пак стана да говори:

— Страхувам се, че не мога да ви бъда от голяма помощ при тези оскъдни данни. Познавате доминиращата теория, че животът се

развива нагоре — без значение какво точно означава нагоре — циклично. Всеки цикъл започва с примитивния земеделец, здраво свързан със своето парче земя. На определен етап той отива на пазара. Малко по-малко пазарът се превръща в селище, където връзката със земята отслабва. Сетне се появяват по-големите градове и нациите, за да се стигне накрая до бездушните световни столици и опустошителната борба за власт, до серия от ужасяващи войни, които помитат човека и го пращат обратно към примитивното му минало. Въпросът е дали това същество принадлежи към примитивния период на своя цикъл или към този на големите градове, мегаполисите? Или е в някакъв друг цикъл?

Корита замълча. На Гросвенър му се стори, че японецът бе очертал една много ясна картина. Очевидно цивилизациите преминаваха през определени цикли. Всеки подетап от тези цикли в известен смисъл имаше свой собствен психологически фон. Съществуваха много обяснения за това явление и старата теория на Шпенглер за циклите бе само едно от тях. Възможно бе дори Корита да успее да предвиди действията на пришествието на основата на цикличната теория. Той бе доказал в предишни случаи, че системата работи и много от прогнозите му се сбъдват. В момента той имаше предимството да е единственият, който предлага метод, приложим в създадалото се положение.

Гласът на Мортън наруши тишината:

— Корита, ако приемем, че знаем малко за това същество, какви биха могли да бъдат основните му характеристики, в случай че принадлежи към културата на мегаполиса?

— В такъв случай чудовището би притежавало практически непобедим интелект, опасен в най-висока степен. Докато играе своята игра, то няма да допуска никакви грешки и може да бъде победено единствено при обстоятелства, които са извън неговия контрол. Най-добрият пример в това отношение е — Корита бе лаконичен — цивилизованият човек от нашата собствена епоха.

— Но то вече допусна грешка — забеляза Ван Гросен снизходително. — Много глупаво бе от негова страна да се изтърси през пода на клетката. Не би ли постъпил така един примитивен индивид?

Мортън се намеси:

— Добре, ами ако предположим, че наистина е в примитивния етап на своя цикъл?

— Тогава неговите първични инстинкти ще бъдат много по-простени. Над всичко ще доминира желанието му да се възпроизведе, да има потомък, да продължи своя род. При наличието на високоразвит интелект този импулс може да приеме формата на фанатичен устрем към оцеляването на расата. Това е всичко, което мога да кажа при наличната информация — завърши Корита спокойно и седна на мястото си.

Погледът на Мортън спря върху Гросвенър.

— Неотдавна — заговори директорът, — лично аз имах възможност да се убедя, че нексиализмът може да предложи нов подход за разрешаване на проблемите. И понеже това е холистичният подход към живота, доведен до *n*-та степен, той може да ни помогне при взимането на бързи решения, когато факторът време е от първостепенна важност. Гросвенър, моля ви, споделете вашата гледна точка за нашественика.

Гросвенър се изправи пъргаво.

— Мога да ви предложа заключение, основано на моите наблюдения. Бих могъл също да развия собствената си теория за това, как установихме контакт със съществото; говоря за начина, по който бяха изчерпани мощностите на реактора и за принудителния ремонт на външната стена на машинното отделение... Имаше и още няколко важни момента, заслужаващи внимание, но в следващите минути предпочитам да ви кажа как според мен трябва да го убием...

Той бе прекъснат от неколцина мъже, които си пробиваха път през струпалите се на входа на залата. Гросвенър погледна въпросително Мортън. Директорът на свой ред се обърна към капитан Лийт. Командирът тръгна към новодошлите, сред които бе и Пенънс, главният инженер на кораба.

— Готово ли е, господин Пенънс?

Главният инженер кимна.

— Да, сър. — И добави: — Всички ще бъдат облечени с гумирани костюми, ръкавици и обувки.

Капитан Лийт обясни:

— Пуснахме силово пате по стените на спалните помещения. Залавянето на чудовището може да отнеме време и не трябва да

рисуваме да бъдем убити в собствените си легла. Ние... — Той спря за миг, после попита рязко: — Какво има, господин Пенънс?

Пенънс се взираше в някакъв малък прибор, който държеше в ръката си.

— Всички ли сме тук, капитане?

— Да, без охраната при двигателите и в машинното отделение.

— В такъв случай... нещо се е хванало в силовото пале. Бързо, трябва да го обградим!

СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

За Икстл, който се връщаше към горните етажи, след като бе проучил вътрешността на звездолета, изненадата беше пълна. Той градеше планове как да скрие своите гуули в трюма на кораба, когато попадна в капана на силовото пале.

Шокът помрачи съзнанието му. Облаци електрони се откъснаха и полетяха свободни в тялото му. Те скачаха от орбита на орбита, но атомните системи ги отблъскваха в стремежа да запазят стабилността си. През тези дълги, съдбоносни секунди изумителното равновесие на структурата му едва не рухна. Спаси го това, че колективният гений на неговата раса бе предвидил дори такава опасност. Подлагайки телата си на изкуствена еволюция, те бяха отчели вероятността за облъчване със силна радиация. Светкавично тялото на Икстл се преобразува, като всяка нова структура поемаше за частица от микросекундата непоносимия радиоактивен товар. Най-накрая успя да се оттласне от стената и бе спасен.

Икстл се съсредоточи върху непосредствения проблем. Защитата със силов поле сигурно имаше и алармена система. В такъв случай хората щяха да се стекат по всички коридори, за да го обградят. Очите му заблестяха при мисълта за откриващата се възможност. Те щяха да бъдат разпръснати и можеше да улови някой от тях, за да го изследва в качеството му на възможен гуул.

Нямаше време за губене. Икстл се хвърли към най-близката незахранена с енергия стена. Тичаше от стая в стая, като се движеше в посока, успоредна на главния коридор. Свръхчувствителните му очи различаваха през стените неясните, забързани фигури на хората. В този коридор те бяха петима, като последният се намираще на известно разстояние зад другите. За Икстл това бе достатъчно.

Той проникна през стената точно пред последния мъж и се нахвърли върху него. Огромно, ужасно чудовище с пламтящи очи и отвратителна паст. Икстл сграбчи с четирите си аленочервени ръце

човешкото същество. Мъжът се разтреесе в отчаяно усилие за живот, но бързо бе усмирен и захвърлен на пода.

Лежеше по гръб и Икстл забеляза, че устата му спазматично се отваря и затваря. При това чувстваше как в краката му се забиват остри иглички. Усещането не бе трудно за разгадаване. Това бяха трептения, предизвикани от вик за помощ. Икстл скочи напред и стовари огромната си ръка върху устата на човека. Крехкото тяло на мъжа се отпусна безпомощно. Но той бе все още жив и в съзнание, когато огненото същество заби ръцете си в него.

Това сякаш вцепени жертвата. Човекът престана да се бори. С широко отворени очи той наблюдаваше как дългите, тънки ръце изчезват под ризата му и ровят в гръдния му кош. А сетне, ужасен, вдигна очи към изправилото се над него кървавочервено цилиндрично тяло.

Вътрешностите на човека изглежда бяха плътни. Икстл се нуждаеше от кухня или пространство, което може да се отвори чрез натиск, стига това да не убие жертвата му. Необходима му беше жива плът.

Бързо! Бързо! Краката му доловиха вибрации от бързо приближаващи се стъпки. Разтревожен, Икстл прибърза в изследването си. Той сви своите търсеци пръсти, като им придаде полутвърдо състояние. И в този момент докосна сърцето. Човекът потръпна конвулсивно и издъхна.

Миг по-късно тършуващите пръсти на Икстл откриха стомаха и вътрешностите. Той се отдръпна вбесен и недоволен от себе си. Ето това му бе нужно; но сега то беше негодно. Бавно се изправи. Гневът и тревогата му утихнаха. Не бе предполагал, че тези интелигентни същества могат да умират толкова лесно. Това променяше и опростяваше всичко. Те бяха в ръцете му, а не той в техните. Трябваше само да бъде предпазлив.

Двама мъже изскочиха зад най-близкия ъгъл с извадени вибратори и замръзнаха на място при вида на чудовището, което бе надвиснало над мъртвото тяло на другаря им.

Сега планът му доби яснота. Трябваше да хване половин дузина от двуногите същества и да ги превърне в гуули. После можеше да убие всички останали, тъй като нямаше да му бъдат нужни. И накрая да се отправи към галактиката, накъдето летеше корабът, и да завладее

първата обитаема планета. След това покоряването на цялата вселена щеше да бъде въпрос само на време.

Гросвенър стоеше пред комуникатора с още неколцина други и се взираше в скупчените около мъртвия техник хора. Искаше му се да е на мястото на действието, но за да стигне дотам, му бяха нужни няколко минути. През това време нямаше да има връзка с никого. Затова предпочете да наблюдава, да види и чуе всичко.

Директорът Мортън стоеше на по-малко от три крачки от мястото, където доктор Егърт се бе навел над мъртвия. Изглеждаше напрегнат. Челюстите му бяха здраво стиснати. Заговори с глас малко по-силен от шепот, по въпреки това думите му прорязаха тишината като камшик.

— Е, докторе?

Доктор Егърт се изправи и се обърна към Мортън, при което намръщаното му лице изпълни екрана пред Гросвенър.

— Сърдечен удар — каза той.

— *Сърдечен удар?*

— Да, да. — Докторът вдигна ръце, сякаш за да се защити — Зная, че зъбите му изглеждат така, сякаш са били набити в мозъка му. И тъй като съм го преглеждал десетки пъти, сигурен съм, че сърцето му бе наред. Въпреки това смятам, че става дума за сърдечен удар.

— Възможно е — подхвърли някой кисело. — Когато завих зад ъгъла и зърнах онова чудовище, самият аз без малко не получих удар.

— Губим ценно време. — Гросвенър позна гласа на Ван Гросен, преди да види физика, застанал заедно с двама други до Мортън. Ученият продължи: — Ние можем да победим този приятел, но не като ни прилошава при всяка негова стъпка. Ако аз съм следващият в списъка му, искам да знам, че най-добрият екип от учени в галактиката няма да оплаква съдбата ми, а вместо това ще впрегне умовете на всички, за да отмъстят за моята смърт.

— Прав сте. — Това беше Смит. — Проблемът ни е, че се чувстваме комплексираны пред чудовището. Няма и час, откакто е на кораба, но аз вече зная, че някои от нас ще загинат. Поемам риска за себе си. Но нека се подготвим за битка.

— Господин Пенънс — намеси се Мортън, — възникна един проблем. Тридесетте нива на кораба се равняват на около три квадратни километра. Колко време ще ни бъде необходимо, за да захраним всеки сантиметър от тях?

Гросвенър не виждаше главния инженер. Той бе извън обсега на изпъкналия обектив. Но лицето му вероятно заслужаваше да се види, защото когато отговори на Мортън, гласът му звучеше ужасено:

— Мога да захраня целия кораб и вероятно да го разруша напълно в рамките на един час. Няма да навлизам в подробности. Но неконтролираното подаване на енергия би убило всяко живо същество на борда.

Мортън бе отчасти с гръб към монитора, който показваше образите на стоящите до тялото на убития от Икстл мъж. Той попита:

— Вие бихте могли да подадете повече енергия към стените, нали така?

— Не-е-е! — несъгласието на главния инженер се долавяше и в тона му. — Стените няма да издържат. Те просто ще се разтопят.

— *Стените няма да издържат!* — изпъшка някой. — Сър, давате ли си сметка какво сте готов да извършите заради това създание?

Гросвенър виждаше ужасените и смаяни лица на мъжете върху екрана. Гласът на Корита се вряза в натежалата от напрежение тишина:

— Директоре — каза той, — наблюдавам ви от комуникатора в контролната зала. Относно идеята, че имаме работа със свръхсъщество, искам да кажа следното: нека не забравяме, че то допусна една глупава грешка със силовото поле и после отстъпи уплашено, без да посмее да проникне в спалните помещения. Използвам израза „глупава грешка“ умишлено. Действията му за пореден път доказват, че то допуска грешки.

Мортън отвърна:

— Това ме връща към думите ви за психологическите характеристики, които могат да се очакват при различните циклични етапи. Да предположим, че нашето чудовище принадлежи към примитивния етап на своя цикъл.

Отговорът на Корита бе необичайно отривист за иначе предпазливия му стил:

— То би било неспособно да проумее реалната сила на организацията. По всяка вероятност ще реши, че за да овладее кораба, е достатъчно да се бие с хората, които са на него. Инстинктивно ще пренебрегва факта, че ние сме част от велика галактична цивилизация. Умът на истински примитивния субект е индивидуалистичен, почти анархистки. Неговото желание за възпроизвеждане е форма на егоизъм, при който доминира най-вече стремежът за продължение на рода. Това създание — ако е в примитивния стадий на своето развитие — вероятно ще иска да има до себе си още много себеподобни, които да му помогнат в борбата. Той обича да е сред близки същества, но не желае вмешателства. Всяко организирано общество може да властва над примитивната общност, защото нейните членове не формират нищо повече от нетрайни съюзи срещу външни посегателства.

— Един нетраен съюз на подобни огнегълтачи би бил достатъчен! — коментира злъчно един техник. — Аз... ааа-а...

Думите му преминаха във вик. Долната му челюст увисна. Всички мъже, които се виждаха на екрана, отстъпиха няколко крачки назад.

Точно в центъра на монитора, в целия си ръст, пристъпи Икстл.

ОСЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

Той стоеше там — отблъскващо видение от някакъв аленочервен ад. Очите му блестяха, погледът му бе бдителен, макар и да се бе отърсил от тревогата. Чудовището бе преценило тези двуноги същества и знаеше, че може да потъне в най-близката стена, преди някой от тях да успее да изпразни оръжието си в него.

Икстл бе дошъл за първия си гуул. Грабвайки го от събралата се група, той щеше да обезсърчи до известна степен всички на борда. Докато наблюдаваше сцената, Гросвенър почувства, че го обзема усещане за нереалност. Само неколцина мъже бяха в обхвата на монитора. Най-близо до Икстл бяха Ван Гросен и двама техници. Мортън бе точно зад Ван Гросен, а част от главата и тялото на Смит се виждаха до един от техниците. Дори в група те изглеждаха незначителни противници на изправилото се пред тях високо чудовище с цилиндрично тяло.

Мълчанието бе нарушено от Мортън. Той умишлено не посегна към прозрачната дръжка на вибратора си. Вместо това гласът му прозвуча твърдо:

— Не го доближавайте. Той може да се придвижва светкавично и нямаше да е тук, ако допускаше, че сме в състояние да го засегнем с оръжията си. Не можем да рискуваме да се провалим. Твърде вероятно е това да се окаже единственият ни шанс.

Той продължи настойчиво:

— Всички дежурни отряди, които ни чуват, да заобиколят този коридор отвсякъде, включително отгоре и отдолу. Докарайте най-тежките мобилни излъчватели, дори някои от полупреносимите и разтопете стените. Осигурете свободен достъп към този сектор и дръжте лъчите на малък фокус. Действайте!

— Добра идея, директоре! — Лицето на капитан Лийт се появи за миг на монитора пред Гросвенър и измести оттам образа на Икстл и останалите. — След малко ще бъдем там, ако успеете да задържите

демона поне три минути. — Лицето му изчезна така бързо, както се бе появило.

Гросвенър заряза екрана. Той знаеше много добре, че е прекалено далече от мястото на събитията, за да направи точните наблюдения, на които трябваше да почиват действията на един нексиалист. И понеже не бе член на нито един от извънредните отряди, целта му сега беше да се присъедини към Мортън и останалите мъже в опасната зона.

Докато тичаше, той мина покрай други монитори и разбра, че Корита съветва директора от разстояние.

— Мортън, възползвайте се от този шанс, но не разчитайте на успех. Обърнете внимание, че то се появи отново, преди да успеем да се подготвим. Няма значение дали ни притиска умишлено или случайно. И ето какво се получава — каквато и да е мотивацията му, ние сме непрекъснато в паника, суетим се насам-натам и при това винаги без полза. Освен това до този момент все още нямаме ясен план за действие.

Гросвенър бе в асансьора и се спускаше надолу. Сетне отвори рязко вратата и се затича навън.

— Убеден съм — гласът на Корита продължаваше да го следва, — че огромните ресурси на този кораб могат да победят всяко същество, стига, разбира се, да няма подкрепата на свои себеподобни... — Гросвенър не доизслуша монолога на Корита. Той зави зад ъгъла. И там, в дъното на коридора, бяха хората, а малко по-нататък Икстл. Ван Гросен тъкмо бе завършил някаква рисунка в бележника си. Със свито сърце Гросвенър видя как физикът пристъпва напред и поднася лист хартия към Икстл. Чудовището се поколеба и го пое. В следващия миг то се дръпна назад и изрева, при което лицето му сякаш се разполови.

Мортън извика:

— Какво, по дяволите, направихте?

Ван Гросен се усмихваше напрегнато.

— Току-що му показах как можем да го победим — каза той тихо. — Аз...

Думите му секнаха. Гросвенър, все още намиращ се на заден план, проследи ставащото като наблюдател. Останалите от групата се намираха в критична ситуация.

Мортън навярно бе разбрал какво ще се случи. Той тръгна напред, сякаш инстинктивно се опитваше да защити с едрото си тяло Ван Гросен. Ръка с дълги, подобни на жици пръсти блъсна директора и го запрати към мъжете зад него. Той падна върху тях, като събори неколцина. Когато се опомни, посегна към вибратора си, но в следващия миг замръзна с ръка върху него.

Като в криво огледало Гросвенър видя чудовището да държи Ван Гросен в огненочервените си ръце. Близко стокилограмовият мъж се гърчеше и извиваше безпомощно. Тънките, жилави мускули го бяха приклепили като в окови. Гросвенър не можеше да използва вибрационното си оръжие, без да рискува да нарани Ван Гросен. Той се колебаеше между две възможни решения: да стреля или да се опита да разбере какво е нарисувал Ван Гросен?

Избра второто.

Нексиалистът извика настойчиво:

— Ван Гросен, какво му показва? Как можем да го победим?

Ван Гросен явно го чу, защото извърна глава. Но му остана време само за това. В следващия миг се случи нещо налудничаво. Създанието се спусна към стената и изчезна в нея, без да изпуска физика. За момент на Гросвенър му се стори, че е станал жертва на зрителна халюцинация. Но пред него беше само гладката, блестяща стена, както и единадесет вторачени, потящи се мъже, част от които безпомощно държаха извадените си оръжия.

— Изгубени сме! — изстена някой. — Щом може да трансформира атомната ни структура и да ни пренася през твърда материя, ние не сме в състояние да се борим срещу него.

Гросвенър забеляза, че забележката подразни Мортън. Това бе раздразнението на човек, който се опитва да поддържа равновесието в тежка ситуация.

Директорът заяви гневно:

— Докато все още сме живи, трябва да се борим! — Той тръгна към най-близкия комуникатор и попита: — Капитан Лийт, каква е обстановката?

Последва пауза и на екрана изплуваха главата и раменете на командира.

— Нищо — отвърна той кратко. — Лейтенант Клей смята, че е видял някакво алено петно да изчезва през пода, насочвайки се надолу.

Засега можем да стесним нашия обсег на търсене до долната половина на кораба. Що се отнася до останалото, ние тъкмо подготвяхме отрядите, когато това се случи. Вие не ни дадохте достатъчно време.

Мортън отговори мрачно:

— Нямаше какво друго да направим.

На Гросвенър му се стори, че това твърдение не отговаряше напълно на истината. Ван Гросен сам бе провокирал отвличането си, като показа на чудовището как то може да бъде победено. Това беше типично човешка егоистична постъпка, почти без никаква стойност за оцеляването на екипажа на „Спейс Бийгъл“. И нещо повече, тя подкрепяше тезата му за специалиста, който действа едностранно, неспособен да си сътрудничи полезно с останалите учени. Зад тази постъпка се разкриваше един вековен поведенчески модел, който бе добър за ранния период на научните изследвания, но не струваше и пукната пара днес, когато успехът на всяко начинание зависеше от доброто координиране на много науки.

Докато стоеше там, Гросвенър се замисли дали наистина Ван Гросен бе открил как да бъде победен Икстл. Съмняваше се, че необходимият за това начин можеше да бъде намерен в рамките на една отделна наука. Каквото и да бе начертал Ван Гросен, то вероятно се свеждаше до знанията му като физик.

Разсъжденията му бяха прекъснати от гласа на Мортън.

— Бих искал да чуя някакво предположение за това, какво е имало на листа, който Ван Гросен показва на чудовището.

Гросвенър почака, за да види дали някой друг няма да отговори, и накрая каза:

— Мисля, че имам такова, директоре.

Мортън се поколеба само секунда:

— Слушам ви.

— Единственият начин — започна Гросвенър — да се привлече вниманието на чужд разум, е да му се покаже някакъв универсален символ. Тъй като Ван Гросен е физик, ние лесно можем да предположим какъв символ е използвал той.

Нексиалистът замълча умишлено и се огледа. Имаше чувството, че се държи театрално, но това беше неизбежно. Въпреки приятелското отношение на Мортън и случая с риймите, той все още

не бе признат за авторитет на този кораб и щеше да бъде по-добре, ако в този момент отговорът изникне сам в главите на няколко души.

Мортън наруши мълчанието.

— Хайде, млади човече. Не ни дръжте в напрежение.

— Атом — отвърна Гросвенър.

Лицата около него изглеждаха озадачени.

— Но това не означава нищо — възкликна Смит. — Защо трябва да му показва атом?

— Не какъв да е атом, разбира се — защити се Гросвенър. — Готов съм да се обзаложа, че Ван Гросен е показал на създанието схема на атомната структура на метала, от който е направен външния корпус на „Спейс Бийгъл“.

— Улучихте! — извика Мортън.

— Момент, моля — намеси се капитан Лийт от монитора. — Признавам, че не съм физик, но бих искал да знам какво точно е улучил?

Мортън обясни:

— Гросвенър иска да каже, че при построяването на кораба този свръхустойчив материал е бил използван само на две места — във външния корпус и в машинното отделение. Ако бяхте с нас при първата ни среща с чудовището, щяхте да забележите, че след като премина през пода на клетката, то бе спряно от обвивката на кораба. Очевидно е, че не е в състояние да се промъкне през такъв метал. Обстоятелството, че прибягна до въздушния шлюз, за да проникне в кораба, е допълнително доказателство. Чудното е, че веднага не се сетихме за това.

Отново се намеси капитан Лийт:

— Ако Ван Гросен е показал на създанието нашата защитна система, не е ли възможно в такъв случай да му е нарисувал енергийните полета, които подадохте към стените? Не е ли това предположение точно толкова вероятно, колкото и първото?

Мортън се обърна и погледна въпросително към Гросвенър. Нексиалистът каза:

— Чудовището вече бе изпитало на гърба си енергийния екран и бе оцеляло след сблъсъка си с него. Несъмнено Ван Гросен е смятал, че е открил нещо ново. Освен това единственият начин да представиш

силово поле на хартия е уравнение, предполагащо произволни символи.

— Това предположение е добре дошло — заключи капитан Лийт. — На борда на кораба има поне едно място, където можем да бъдем в безопасност — машинното отделение — и вероятно в по-малка степен зад стените на спалните помещения. Сега разбирам защо господин Ван Гросен е решил, че е открил нещо важно за нас. Оттук нататък целият персонал на кораба ще се съсредоточи само в тези сектори освен в случаите на специално разрешение или нареждане. — Той се обърна към най-близкия комуникатор, повтори заповедта си и добави: — Шефовете на отдели да бъдат готови да отговарят на въпроси, свързани с техните области. Вероятно ще бъдат определени дежурства за хората с необходимата подготовка. Господин Гросвенър, считайте, че сте в тази категория. Доктор Егърт, предпишете ободряващи хапчета на онези, които имат нужда. Никой няма да си ляга, преди звярът да е мъртъв.

— Добра работа, командире! — каза Мортън ентусиазирано.

Капитан Лийт кимна и изчезна от екрана.

В коридора някакъв техник попита колебливо:

— Ами Ван Гросен?

— Можем да го спасим само ако унищожим онзи, който го отвлече! — отвърна дрезгаво Мортън.

ДЕВЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

В огромното помещение с внушителни по размерите си машини хората изглеждаха като джуджета в замък на великани. Гросвенър примигваше неволно при всяко лумване на синята призрачна светлина, която искреше и святаше по блестящия таван. Чу се звук, който опъна нервите му. Бръмчене, издаващо ужасяваща мощност, неясен грохот на далечна гръмотевица, екот от неудържим приток на енергия.

Двигателите бяха включени. Корабът се ускоряваше и навлизаше все по-навътре в мрачната бездна, разделяща спиралната галактика (от която Земята бе само малък въртящ се атом) от почти равната ѝ по големина нейна посестрима. На този фон щеше да се разрази предстоящата решаваща битка. Самото съществуване на най-голямата и амбициозна като замисъл изследователска експедиция бе изложено на сериозна опасност.

Гросвенър беше убеден в това. Противникът им не беше Кьорл, чието свръхприспособено тяло бе преживяло биологичните експерименти, провеждани от изчезналата раса на котешката планета. Сегашната ситуация не бе съпоставима и със заплахата от риймите, тъй като тогава той контролираше всеки следващ етап на онова, което в неговите очи бе сблъсък между един човек и цяла раса.

Аленото чудовище бе несъмнено единствено по рода си.

Капитан Лийт се изкачи по металната стълба, водеща към малка тераса. Миг по-късно Мортън го последва и застана над събралите се долу мъже. Той държеше в ръката си някакви листа. Двамата прегледаха бележките и малко по-късно директорът каза:

— Откакто преди по-малко от два часа създанието проникна в кораба, това е първата ни свободна минута, колкото и невероятно да изглежда това. Аз и капитан Лийт прочетохме препоръките, дадени от шефовете на отдели, и ги разделихме най-общо на две категории. Първата е от теоретичен характер и затова ще я оставим за по-късно. Втората засяга някои практически идеи как да хванем натясно нашия противник, и естествено ще бъде разгледана по-напред. Убеден съм —

ще започна с това, — че всички ние искаме да знаем дали се взимат някакви мерки за откриването и спасяването на Ван Гросен. Господин Зелър, разкажете на останалите за вашия план.

Зелър, енергичен млад мъж в края на тридесетте, пристъпи напред. Той бе поел Металургичния отдел, след като Брекънридж бе убит от Кьорл.

— Откритието, че пришълецът не може да прониква през определени сплави, които ние наричаме устойчиви метали, автоматично ни дава ключ за това, какъв материал трябва да използваме за изработването на защитен космически костюм. Моят асистент вече работи по този костюм и той ще бъде готов след три часа. За издирването на Ван Гросен естествено ще използваме флуоритна камера. Ако имате някакви предложения.

— Защо не направим няколко костюма?

Зелър поклати глава.

— Разполагаме с ограничено количество материал. Бихме могли да изработим и повече, но само чрез трансформиране на друг вид суровина, което ще отнеме време. — Той добави: — Освен това нашият отдел винаги е бил малък. Ще имаме късмет, ако се сдобием с един костюм в споменатия от мен срок.

Други въпроси не последваха и Зелър изчезна в цеха до машинното отделение.

Мортън вдигна ръка, за да накара останалите да запазят тишина:

— Лично аз се чувствам по-спокоен, след като зная, че щом костюмът бъде готов, чудовището ще бъде принудено непрекъснато да мести тялото на Ван Гросен, ако не иска да го открием.

— Откъде знаете, че той е жив? — попита някой.

— Дяволското изчадие можеше да отнесе тялото на убития от него човек, но не го направи. То ни иска живи. Докладът на Смит предлага възможен отговор за неговите цели, но той спада към втората категория въпроси и ще бъде обсъден по-късно.

Директорът направи пауза и продължи:

— Сега ще насоча вниманието ви към два от проектите за фактическото унищожаване на чудовището. Единият от тях е дело на двама техници от Физическия отдел, а другият — на Елиът Гросвенър. С капитан Лийт разгледахме тези планове заедно с главния инженер Пенънс и други експерти и решихме, че идеята на Гросвенър е

прекалено рискована за живота на хората, поради което ще бъде оставена като резервна. Другият план ще бъде приложен моментално, освен ако не възникнат никакви сериозни възражения. Имаше и допълнителни предложения, които бяха обединени заедно с основния замисъл. Въпреки правилото всеки член на „Спейс Бийгъл“ да излага собствените си идеи смятам, че ще спестя време, ако представя накратко окончателно одобрения от експертите план. Двамата физици — Мортън погледна бележките в ръката си, — Ломъс и Хиндли, признават, че успехът на техния проект зависи от това, дали чудовището ще ни позволи да направим необходимите енергийни връзки. Това изглежда вероятно, ако се опрем на цикличната теория на Корита, според която примитивният индивид е дотолкова погълнат от инстинктите си, че е склонен да пренебрегне възможностите за организирана съпротива. На тази основа, съгласно допълнения план на Ломъс и Хиндли, ние ще захраним с енергия седмото и деветото ниво — само подовете, без стените. На какво се надяваме? Ако не ни попречи по някакъв начин, ние ще го хванем в капан на осмия етаж между двете захранени с енергия нива. Така пришествието ще попадне под огъня на нашите излъчватели. Надявам се, господин Гросвенър разбира, че този план е значително по-безопасен и е за предпочитане.

Гросвенър мъчително преглътна и след кратко колебание каза:

— Ако въпросът опира до степента на риска, защо просто не се съберем всички в машинното отделение и да почакаме съществото да открие някакъв начин да проникне и там? — Тонът му стана настойчив: — Моля ви, не смятайте, че се опитвам да наложя собствените си идеи. Но лично аз смятам, че изложеният план е безсмислен.

Мортън го погледна искрено изненадан и се намръщи.

— Не смятате ли, че това е доста крайна преценка?

— Разбирам, че очертаният от вас план не съвпада напълно с първоначалния, но в какво се състоят промените?

— Двамата физици — отговори директорът — препоръчаха храняване на четири нива — седмо, осмо, девето и десето.

За трети път Гросвенър се поколеба. Нямаше никакво желание да бъде критичен. Всеки следващ момент, ако продължаваше да настоява, те просто можеха да престанат да искат мнението му. Ето защо се съгласи:

— Така би било по-добре.

Зад гърба на Мортън заговори капитан Лийт:

— Господин Пенънс, обяснете на хората защо е нежелателно да захранваме повече от две нива.

Главният инженер направи крачка напред:

— Основната причина е, че това ще отнеме няколко часа, а всички се съгласихме, че времето е от съществено значение. Ако не беше така, би било по-добре да захраним целия кораб в рамките на една контролирана система — както подовете, така и стените. По този начин чудовището няма да може да ни избяга. Но за това ще са необходими около петдесет часа. Както заявих и преди, неконтролираното захранване означава самоубийство. Има и още един фактор от чисто хуманно естество. Причината създанието да ни търси е, че то се нуждае от още хора и затова, когато тръгне надолу, то ще хване някой от нас. Ние искаме този човек, който и да е той, да има шанс да оцелее. — Гласът му стана дрезгав. — През трите часа, необходими за прилагането на модифицирания план, ние ще бъдем безпомощни срещу него, ако не броим мощните подвижни вибратори и топлинните излъчватели. Не смеем да прибегнем до нищо друго на борда на кораба, а и тези оръжия трябва да бъдат използвани предпазливо, тъй като могат да причинят смъртта на човешки същества. Разбира се, от всеки се очаква да се защитава сам със собственото си оръжие. — Главният инженер отстъпи назад: — Да се хващаме на работа!

— Нека не бързае толкова — каза загрижено капитан Лийт. — Бих искал да чуя още нещо за възраженията на господин Гросвенър.

Някой се обади сприхаво.

— Не разбирам какъв е проблемът. Ако чудовището попадне между две захранени нива, това ще е краят му. Ние знаем, че то не може да премине през тях.

— Не знаем нищо подобно — отсече Гросвенър. — Знаем единствено, че веднъж то избяга през една стена със силово поле и предполагахме, че това не му е харесало. Всъщност изглежда ясно, че то определено не може да остане дълго в едно такова енергийно поле. За наша беда обаче ние не можем да използваме срещу него пълната мощност на енергийния екран. Както изтъкна господин Пенънс,

стените просто биха се разтопили. Мисълта ми е, че *то се спаси от онова, с което смятаме да го атакуваме.*

Капитан Лийт изглеждаше разколебан.

— Господа — каза той, — защо този момент бе пропуснат по време на обсъжданията? Възражението безспорно е основателно.

Мортън каза:

— Аз бях на мнение, че Гросвенър трябва да бъде поканен на дискусиата, но предложението ми бе отхвърлено по силата на една стара традиция, че този, чийто план се разглежда, не трябва да присъства. По същата причина не бяха поканени и двамата физици.

Сидъл се покашля.

— Мисля — каза той, — че господин Гросвенър си дава сметка какво ни причини току-що. Всички ние бяхме убедени, че енергийният екран на кораба е едно от най-големите научни постижения на човечеството. Лично аз се чувствах сигурен благодарение на него. А сега той ни казва, че това създание може да го преодолее.

— Не съм твърдял, че екранът на кораба е уязвим, господин Сидъл — отвърна Гросвенър. — Всъщност имаме основание да смятаме, че противникът ни не би могъл и не може да преминава през него. Да не забравяме, че той чакаше отвън, докато сами не го пуснахме в кораба. Подовото хранване обаче, за което говорим сега, е значително по-ненадежден вариант.

— От друга страна — намеси се пак психологът, — не мислите ли, че експертите несъзнателно са приели, че има сходство между двете форми. Обосновката би била следната: ако хранването се окаже неефективно, тогава сме загубени. Следователно то трябва да бъде ефикасно.

Капитан Лийт каза уморено:

— Страхувам се, че господин Сидъл съвсем точно анализира нашата слабост. Сега си спомням, че подобна мисъл ми мина през ума.

От центъра на залата се обади Смит:

— Може би е по-добре да изслушаме алтернативния план на Гросвенър.

Капитан Лийт погледна към Мортън, който се поколеба и после каза:

— Гросвенър предлага да се разделим на толкова групи, колкото са атомните излъчватели на борда...

Директорът успя да каже само това, защото в този момент един от техниците извика шокиран:

— Атомна енергия — вътре в кораба!

Последвалата врява трая повече от минута. Щом утихна, Мортън продължи, сякаш нищо не се бе случило:

— В момента имаме четиридесет и един излъчвателя от този тип. Ако приемем плана на Гросвенър, към всеки един от тях ще бъдат прикрепени по няколко военни, а ние останалите ще се пръснем наоколо като примамка. Операторите на излъчватели ще получат заповед да ги задействат дори и в случай че някой от нас попада в огневата им линия.

Мортън поклати глава и продължи:

— От направените предложения това може би е най-ефективното. Но неговата крайност е шокираща за всички ни. Идеята да се стреля по свои, макар и да не е нова, вдъхва много повече ужас, отколкото господин Гросвенър... предполагам... допуска. Имаше обаче още един фактор, който накара учените да отхвърлят този план. Капитан Лийт постави условието онези, които ще играят ролята на примамка, да бъдат невъоръжени. За мнозина от нас това вече беше прекалено. Всеки трябва да има правото да се отбранява. Лично аз продължавам да подкрепям идеята на Гросвенър, но както и преди възразявам срещу условието на капитан Лийт.

Когато предложението на командира бе споменато за първи път. Гросвенър се обърна към него. Капитан Лийт му отвърна със строг, почти неумолим поглед. Малко по-късно нексиалистът каза предпазливо:

— Мисля, че трябва да поемете този риск, капитане.

Командирът прие думите му с лек официален поклон.

— Много добре — рече той, — оттеглям моето условие.

Гросвенър забеляза изненадата на Мортън при тази размяна на реплики.

Директорът гледаше ту към него, ту към капитан Лийт. После се спусна по тясната метална стълба към Гросвенър и каза тихо:

— Като си помисля, че така и не разбрах накъде е биел... Очевидно командирът смята, че в момент на криза... — Той замълча, извърна се и погледна втренчено капитан Лийт.

Гросвенър каза помирително:

— Струва ми се, капитанът си дава сметка, че е допуснал грешка, като е повдигнал този въпрос.

Мортън кимна неохотно и добави:

— Предполагам, че по същество той е прав. Инстинктът за самосъхранение е първичен и в определена степен може да измести всичко останало. И все пак — директорът се намръщи, — по-добре да не говорим за това. Мисля, че учените ще се почувстват оскърбени, а на борда на кораба и без това има достатъчно враждебност.

Той се извърна към събралото се множество и заговори с плътен глас:

— Господа, очевидно планът на Гросвенър трябва да бъде поставен на гласуване. Всички, които са „за“, да вдигнат ръце.

С огорчение Гросвенър преброи само петдесетина вдигнати ръце. Мортън се поколеба и каза:

— А сега тези, които са против.

Този път ръцете бяха малко повече от дузина.

Мортън посочи един мъж от предните редове.

— Вие не вдигнахте ръка нито първия, нито втория път. Какъв е проблемът?

Мъжът сви рамене.

— Просто се въздържам. Не зная дали съм за или против. Нямам достатъчно информация.

— А вие? — обърна се Мортън към друг.

— Какво ще правим с остатъчната радиация? — попита мъжът.

На този въпрос отговори капитан Лийт:

— Ще я екранираме. Ще отцепим целия район. — Той замълча, преди да продължи: — Директор Мортън, не разбирам защо е това забавяне. Резултатът от гласуването бе петдесет и девет срещу четиринадесет в полза на предложения от Гросвенър план. Въпреки че пълномощията ми се простират над учените само в кризисни ситуации, считам, че вотът е положителен.

Мортън изглеждаше разколебан:

— Но — възрази той — близо осемстотин души се въздържаха.

Тонът на капитан Лийт бе ледено официален:

— Това си е тяхно право. Предполага се, че зрелите хора могат сами да взимат решения. Цялата идея на демокрацията се основава на

тази презумпция. Ето защо нареждам да пристъпим веднага към действие.

Мортън се подвоуми и каза:

— Е, господа, принуден съм да се съглася. Мисля, че е по-добре да се залавяме за работа. Задействането на атомните излъчватели ще отнеме време. Докато чакаме, ще се заемем със захранването на седмо и девето ниво. Според мен бихме могли да комбинираме двата плана и да се откажем от единия от тях в зависимост от развитието на събитията.

— Ето това вече е разумно — обади се някой от екипажа.

Мнението му очевидно се споделяше от мнозина други. Сърдитите лица се поотпуснаха. Чуха се окуражителни подкани и малко по-късно повечето хора се отпавиха към изходите на залата. Гросвенър се обърна към Мортън.

— Това бе гениален ход — каза той. — Дотолкова бях против идеята за частично захранване, че изобщо не се сетих за подобен компромис.

Мортън прие похвалата със загрижено лице.

— Бях запазил това като резерв. При работа с хора съм забелязал, че обикновено трябва да се решава не само даденият въпрос, но и проблемът с напрежението натрупало се, докато се търси изход от някаква трудна ситуация. — Директорът сви рамене. — По време на опасност, при усилена работа трябва да се търси всякакъв възможен начин за отпускане на нервите.

Той протегна ръка.

— Е, късмет, млади човече. Надявам се, че ще преминете през това изпитание невредим.

Когато си стискаха ръцете, Гросвенър попита:

— Колко време е необходимо, за да се подготвят атомните оръдия?

— Около час, може би малко повече. Междувременно ще можем да се отбраняваме с големите вибратори...

Повторната поява на хората накара Икстл да се понесе към седмото ниво. В продължение на дълги минути той бе приел аномална форма, преминаваща безшумно през лабиринта от стени и подове. На

два пъти бе забелязан и към него проблеснаха излъчватели. Те бяха толкова различни от познатите му вече леки оръжия, колкото животът от смъртта. Лъчите разтърсваха стените, зад които търсеше спасение. Веднъж искрящият сноп засегна единия от краката му. Парещият удар на молекулярната енергия го препъна. Кракът се върна към нормалното си положение за по-малко от секунда, но Икстл доби представа за недостатъците на тялото си при сблъсъка с тези мощни преносими оръжия.

Въпреки това не бе обезпокоен. Бързина, хитрост, внимателно определяне на момента на поява — това бяха предпазните мерки, с които щеше да парира ефективността на новите оръжия. Основният въпрос беше: какво всъщност правеха хората? Очевидно, след като се бяха затворили в машинното отделение, те бяха изготвили план и сега решително го привеждаха в действие. Икстл наблюдаваше как този план-приема очертавания.

Във всеки коридор хората работеха усилено над някакви пещи, тумбести съоръжения от напълно черен метал. Отвор в горната част на всяка една от пещите бълваше сияйно бяла огнена струя. Икстл видя, че противниците му са полузаслепени от яркия пламък. Те носеха бронирани космически костюми, но обикновено прозрачният гласит^[1] сега имаше тъмен оттенък. И все пак нито една космическа броня не успяваше да отрази напълно светлината. От пещите се стичаха дълги ивици от някакъв материал с помръкнал блясък. При поява на всяка една от лентите, тя се поемаше от специални машини, обработваше се в необходимите размери и се насочваше към земята. При този процес не се пропускаше нито сантиметър от пода. Веднага щом горещият метал се стечеше долу, масивни хладилни апарати, поставени в непосредствена близост, отнемаха топлината му.

В първия момент Икстл отказа да повярва, че е разчел вярно замисъла им. Умът му продължи да търси по-дълбоки цели, едно по-прикрито и трудно за разгадаване коварство. След малко реши, че видяното е всичко, което можеха да му предложат. Двуногите се опитваха да захранят две нива в рамките на една контролирана система. По-късно, когато осъзнаеха, че планът им е несъвършен, сигурно щяха да прибегнат и до други методи. Икстл обаче не знаеше точно в кой момент техните защитни системи ще станат заплаха за

него. Но дори и да съществуваше опасност, той винаги можеше просто да проследи хората и да прекъсне хранващите вериги.

Икстл отхвърли с презрение тази мисъл. Хората бяха само играчки в ръцете му и го улесняваха в стремежа да се добере до необходимите му гуули. Той подбра следващата си жертва внимателно. Проучвайки убития неволно от него човек, бе открил, че стомахът и вътрешностите на двуногите са подходящи за целта му. Автоматично хората с най-големи стомаси ставаха първи в списъка му.

Чудовището направи предварителния си оглед и пристъпи към действие. Преди да успеят да насочат към него дори един излъчвател, Икстл се изпари с тялото, което се боричкаше и гърчеше в ръцете му. Трансформирайки атомната си структура от едно състояние в друго, той летеше от ниво към ниво. Когато достигна трюма на кораба, Икстл забави падането и се спусна плавно. Можеше да го направи и по-бързо, но трябваше да бъде предпазлив, за да не повреди човешкото тяло.

Трюмът бе вече позната територия за уверените му, дългопръсти крака. Беше проучил това място бързо, веднага след качването си на кораба. А докато се занимаваше с Ван Гросен, бе запааметил всичко необходимо за плана си. Без да се колебае, Икстл тръгна през слабо осветеното помещение. Тук-там имаше купчини кутии, стигащи чак до тавана. Той минаваше през тях или ги заобикаляше, според хрумването си, и след малко се озова в една голяма тръба. Диаметърът ѝ бе достатъчен, за да може да стои в нея изправен. Тя бе част от дългата цели километри климатична инсталация.

Скривалището му би било тъмно за друг, но за неговото инфрачервено зрение в тръбата се разливаше мека, здрачна светлина. Той зърна тялото на Ван Гросен и остави до него новата си жертва. Сетне внимателно пхна ръка в собствените си гърди, извади едно от скъпоценните яйца и го сложи в стомаха на човешкото същество.

Мъжът все още се бореше, но Икстл чакаше онова, което знаеше, че ще се случи. Тялото започна бавно да се вкаменява. Мускулите ставаха все по-сковани. В паниката си нещастникът се гърчеше и мятеше, усещайки как вцепенението пълзи по него. Икстл го притисна безпощадно към земята, докато завърши химическата реакция. Накрая човекът остана да лежи неподвижно, с вдървени мускули. Очите му бяха отворени и вторачени. По лицето му бе избила пот.

В рамките на няколко часа яйцата щяха да се мътят в стомасите на хората. След това малките му копия бързо щяха да достигнат пълните си размери. Доволен от свършеното, Икстл отново напусна трюма. Той се нуждаеше от още инкубатори за своите яйца, трябваха му още гуули.

Докато и третата му жертва преминаваше през този процес, мъжете работеха на деветото ниво. По коридора се носеха топли вълни. Това бе полъх от ада. Дори климатичната инсталация в космическия костюм не можеше да се справи със свръхнагрятия въздух. Хората се потяха в защитните си облекла. Прималели от жегата, заслепени от светлината, те действаха почти по инстинкт.

Неочаквано един мъж до Гросвенър се провикна дрезгаво:

— Ето ги, идват!

Гросвенър се извърна и замръзна на място. Машината, която се приближаваше към тях на собствен ход, не беше голяма. Това бе кълбовидно съоръжение с корпус от волфрамов карбид и стърчаща над него дюза. Чисто функционалната конструкция бе разположена върху стандартна основа на четири гумени колелета.

Всички около Гросвенър спряха да работят. С пребледнели лица те се взираха напрегнато в металното чудовище. Изведнъж един от тях се приближи към Гросвенър и гневно извика:

— По дяволите, Гроув, ти си отговорен за това. Ако ми е писано да бъда облъчен от някое от тези неща, ще ми се преди това да ти фрасна един по носа.

— Аз ще бъда тук — отвърна спокойно Гросвенър. — Ако ти загинеш, същото ще се случи и с мен.

Това като че ли поохлади гнева на другия. Но когато заговори отново, в тона му все още имаше враждебност:

— Що за абсурд е това! Не може да няма и други начини за борба освен използването на човешки същества като примамка.

— Да, има още едно нещо, което можем да направим — рече Гросвенър.

— И какво е то?

— Да се самоубием! — отговори нексиалистът. При това съвсем искрено.

Мъжът го изгледа свирепо и се обърна, мърморейки нещо за тъпи шеги и малоумни клоуни. Гросвенър се усмихна мрачно и се зае отново с работата си. И почти веднага забеляза, че хората вече не са така усърдни, както допреди малко.

Електрическо напрежение прескачаше от човек на човек. И най-малката несръчност на един от тях караше останалите да застанат нащрек.

Те бяха примамка. По всички нива на кораба мъжете бяха в капана на ужаса. Никой не можеше да бъде в безопасност, защото волята за живот бе вкоренена в самата нервна система. Висококвалифицирани военни като капитан Лийт можеха да разиграват хладнокръвие, но напрежението бе там, под самата повърхност. По същия начин хора като Елиът Гросвенър можеха да бъдат сурови и решителни, убедени в правилността на избраната стратегия и готови да рискуват.

— Внимание, до целия персонал!

Гросвенър подскочи с останалите, когато гласът се разнесе от най-близкия комуникатор. Измина дълъг миг, докато се досети, че това е командирът на кораба.

Капитан Лийт продължи:

— Всички излъчватели са вече разположени на нива седем, осем и девет. Вероятно ще се почувствате по-добре, когато узнаете, че току-що разисквах възможните опасности при тази операция с моите офицери. Ето какво предлагаме: ако видите чудовището, не чакайте и не се оглеждайте! Хвърлете се моментално на пода! Всички мерачи — незабавно — регулирайте дюзите на калибър 50:1,5. По този начин всеки ще бъде на петдесет сантиметра извън обсега на оръжието. Това няма да ви предпази от вторичната радиация, но можем да заявим съвсем открито, че ако се озовете на пода навреме, доктор Егърт и неговият екип, намиращ се в машинното отделение, ще спасят живота ви.

Капитан Лийт продължи по-спокойно, след като вече бе направил главното съобщение:

— В заключение позволете ми да уверя целия персонал, че всички ние ще бъдем изложени на опасност в еднаква степен, като изключим лекарите и болните. Аз и моите офицери сме прикрепени към различни групи. Директорът Мортън е долу, на седмо ниво.

Господин Гросвенър — авторът на този план — е на девето ниво и т.н. Успех, господа!

За момент настъпи тишина. После един от водачите на стрелковите екипи подвижна недалеч от Гросвенър:

— Хей, вие там! Ние сме готови. Всичко ще мине гладко, ако навреме се хвърлите на земята.

— Благодаря, приятелю — отвърна Гросвенър.

За миг напрежението поспадна.

— Гроув — обади се един техник от Математико-биологичния отдел, — защо не му кажеш на този още някоя добра дума, може да помогне.

— Винаги съм обичал военните — поде другия с подрезгавял глас, но така че да го чуят онези при оръдието: — Сега вече се надявам, че ще ми дадат необходимата допълнителна секунда.

Гросвенър почти не чуваше колегите си. Щяха да служат за примамка, мислеше си отново той. И нито една от групите нямаше да знае кога опасността е врълхлетяла другите. В критичния момент от дюзата щеше да изскочи трасиращ лъч. Около него и покрай него щеше да бликне убийствена, тиха и невидима радиация. Когато всичко свършеше, оцелелите щяха да докладват на капитан Лийт по личната му, честота. А пък той своевременно щеше да съобщи на останалите групи.

— *Господин Гросвенър!*

Резкият глас накара нексиалистът инстинктивно да се хвърли на пода. Удари се болезнено, но почти веднага стана, когато позна гласа на капитан Лийт.

Останалите се изправяха мрачно на крака. Някой промърмори:

— По дяволите, това не беше честно.

Гросвенър стигна до комуникатора. Погледна направо по коридора и каза:

— Да, командире?

— Ще се качите ли веднага на седмо ниво? Централния коридор.

— Да, сър.

Гросвенър тръгна със свито сърце. Гласът на капитана бе прозвучал особено.

Нещо се беше случило.

На посоченото място се бе разиграла ужасна трагедия. Когато се приближи, той видя, че едно от атомните оръдия е паднало настрана. До него лежаха овъглените тела на трима от четиричленния екип на излъчвателя. На пода недалеч от тях се гърчеше и четвъртият, несъмнено поразен от вибрационен заряд. В далечния край на оръдието бяха проснати още двадесетина мъже, сред които и директорът Мортън.

Спасителните работи очевидно бяха започнали преди няколко минути и вероятно повечето пострадали вече се намираха в машинното отделение под грижите на доктор Егърт и неговия екип.

Гросвенър спря пред набързо издигнатата бариера на мястото, където коридорът завиваше. Капитан Лийт стоеше там. Командирът беше блед, но спокоен. След малко Гросвенър знаеше всичко.

Икстл се бе появил. Един млад техник — капитан Лийт не го назова по име — се паникьосал и вместо да се хвърли на пода, открил огън с вибратора по чудовището, но поразил екипа на излъчвателя, зашеметявайки всички до един. Очевидно те се поколебали за миг, виждайки техника в огневата им линия. След това трагичните събития се развили лавинообразно. Трима от членовете на тази група паднали върху оръдието и го прекатурили. То повлякло и четвъртия, чиято ръка за беда била още върху активирания бутон и той неволно го натиснал за част от секундата.

Озовалите се непосредствено в зоната на поражение на излъчвателя загинали веднага. Мортън и групата му били засегнати от вторичната радиация. Трудно било да се каже колко тежко са пострадали, но при една предпазлива оценка щели да останат на легло в продължение на година. Някои нямало да оживеят.

— Били сме малко бавни — призна капитан Лийт. — Очевидно това се е случило само няколко секунди, след като говорих по комуникатора, но е трябвало да мине цяла минута, преди най-близкостоящите да погледнат зад този ъгъл. — Той въздъхна уморено. — И при най-лошия развой не съм очаквал, че цяла една група ще бъде унищожена.

Гросвенър мълчеше. Именно затова капитан Лийт бе настоявал учените да бъдат невъоръжени. В кризисни моменти човек се отбранява. Това е неизбежно. Той се сражава като звяр за живота си.

Нексиалистът се опита да не мисли за Мортън, който се бе досетил, че учените ще се противопоставят на идеята да бъдат без оръжие и бе намерил отговора как употребата на атомна енергия да стане приемлива за всички. Той попита хладнокръвно:

— Защо ме повикахте?

— Реших, че този провал засяга вашия план. А вие как смятате?

Гросвенър кимна неохотно.

— Елементът на изненада вече не съществува — отвърна той. — Звярът е дошъл тук, без да подозира какво го очаква. Сега вече ще бъде предпазлив.

Той си представи как аленото чудовище подава глава през една от стените, оглежда коридора и изскача дръзко в близост до оръдията, грабвайки избраната жертва. Единствената добра предпазна мярка ще бъде да се монтира втори излъчвател, който да прикрива първия. Но това беше невъзможно, тъй като наличните оръдия на борда на „Бийгъл“ не достигаха.

Гросвенър тръсна глава и попита:

— И този път ли плени човек?

— Не.

Гросвенър замълча. Както и останалите, той можеше само да гадае защо чудовището се нуждае от живи същества. Едно от тези предположения се основаваше на хипотезата на Корита, че то се намира в примитивен обществен стадий и е погълнат изцяло от стремежа за възпроизводство. Това предполагаше смразяващата кръвта възможност характерът на неговата репродукция да го заставя да търси нови и нови човешки жертви.

— Допускам, че то пак ще се появи — отбеляза капитан Лийт. — Предлагам да оставим засега оръдията там, където са, и да завършим енергийното хранване на трите нива. Седмото е готово, деветото почти и затова бихме могли да продължим с осмото. Що се отнася до ефективността на този план, трябва да отчетем факта, че в момента чудовището държи в плен трима души, като не броим Ван Гросен. Във всеки един от случаите то е било видяно да се насочва надолу. Щом приключим със хранването на трите нива, ще се качим на деветото. След като залови поредната си жертва, ще изчакаме малко и после господин Пенънс ще активира силовото поле. Създанието ще се сблъска с осмото ниво и ще установи, че към него е подадена енергия.

Ако се опита да го преодолее, ще открие, че седмото ниво също е захранено. Ако реши да тръгне нагоре, ще се натъкне на деветото. И в двата случая ще го принудим да влезе в контакт със захранени нива. — Командирът направи пауза, погледна замислено към Гросвенър и добави: — Знам, че според вас контактът с едно ниво няма да го убие. Но вие не бяхте толкова сигурен, в случай че те са две.

Гросвенър се поколеба само за миг:

— Приемам, че забележката ви е основателна. Всъщност ние можем само да гадаем как точно ще го засегне силовото поле. Може би накрая всички ще бъдем приятно изненадани.

Нексиалистът сам не си вярваше. Но при сегашната ситуация трябваше да има предвид убежденията и надеждите на хората. Само едно действително събитие можеше да повлияе на умовете на някои от тях. Едва когато реалността променеше идеите им, те щяха да бъдат емоционално готови за по-драстични решения.

На Гросвенър му се струваше, че бавно, но уверено се учи как да въздейства на хората. Не беше достатъчно да имаш информация и знания, не беше достатъчно да си прав. Те трябваше да бъдат предразполагани и убеждавани. Понякога това изискваше повече време, отколкото можеше да бъде отделено, без да възникнат опасности. Понякога изобщо се оказваше невъзможно. И така рухваха цивилизации, губеха се сражения, пропадаха експедиции, тъй като носителите на спасителни идеи не успяваха да използват древния ритуал на убеждението.

Доколкото зависеше от него, той нямаше да позволи това да се случи и тук.

— Да — каза Гросвенър, — засега можем да оставим атомните излъчватели по местата им и да завършим захранването на подовете. После ще трябва да ги преместим. Подадената енергия ще доведе до критична точка, дори дюзата да не е отворена. Те ще избухнат.

Така прилагането на плана на Гросвенър бе отменено.

---

[1] Гласит — вид стъклен материал. — Б.пр. ↑

ДВАДЕСЕТА ГЛАВА

Икстл се появи още два пъти през стоте минути, необходими за храненето на осмо ниво. Оставаха му още шест яйца и той възнамеряваше да използва всички, с изключение на две. Безпокоеше го единствено фактът, че всеки следващ гуул му отнемаше все повече време. Съпротивата ставаше по-бдителна и организирана, а атомните оръдия по коридорите го принуждаваха да подбира жертвите си именно сред хората, които работеха с тях.

Осмо ниво бе хранено с енергия, екипажът евакуиран на девето, а оръдията прибрани. Гросвенър чу отсечения глас на капитан Лийт:

— Господин Пенънс, готов ли сте да използвате енергия?

— Да, сър — отвърна прегракнало инженерът и добави още подрезгаво: — Петима загинаха, а един е обречен. Извадихме късмет, но ще загубим най-малко още един човек.

— Чухте ли това, господа? Ще загубим най-малко още един. Животът на още един от нас ще бъде погубен, независимо дали това му харесва или не. — Гласът бе познат, но дълго бе мълчал. Мъжът продължи мрачно: — Тук е Грегъри Кент. Съжалявам, че съм принуден да говоря от безопасното машинно отделение, но доктор Егърт ми каза, че трябва да мине още седмица, преди да ме извади от списъка на болните. Причината да се обърна към вас е, че капитан Лийт ми предаде документацията на директора Мортън и сега бих искал Кели да развие една своя хипотеза, с която се запознах. Тя ще изясни нещо много важно и ще даде представа за истинското положение. Всички ние трябва да сме подготвени за най-лошото.

— Ъ-ъ... — Дрезгавият глас на социолога се разнесе по комуникатора. — Ето за какво става дума. Когато открихме съществото, то се носеше на четвърт милион светлинни години от най-близката звездна система, очевидно лишено от средства за пространствено придвижване. Представете си това ужасяващо разстояние и после си задайте въпроса: колко време приблизително ще

бъде необходимо за един обект, за да го измине сам. Лестър направи необходимите изчисления и затова бих искал той да сподели с вас онова, което каза на мен.

— Говори Лестър! — Гласът на астронома прозвуча изненадващо енергично. — Повечето от вас познават общоприетата теория за началото на нашата вселена. Има основание да се смята, че тя се е появила в резултат на катастрофата на друга, по-ранна вселена преди няколко милиарда години. Днес се е наложило схващането, че същото ще се случи и с нашата вселена, когато завърши своя цикъл — тя ще експлодира като предишната.

Що се отнася до въпроса на Кели, мога да ви предложа следната картина. Да предположим, че аленото създание е било запратено в космоса при Големия взрив. То се е носело в междузвездното пространство, неспособно да промени посоката си. При подобни обстоятелства е можело да лети безкрайно дълго, без да се доближи на по-малко от четвърт милион години до най-близката звезда. Нали това искахте да чуете от мен, господин Кели?

— Ъ-ъ... да. Вече споменах, че е парадоксално как организъм като този не е успял да насели цялата вселена. Логично погледнато, отговорът е следният: ако неговата раса е *трябвало* да завладее вселената, тя *наистина* я е завладяла. Сега обаче ние стигаме до убеждението, че те са контролирали предишната вселена. Естествено създанието крои планове неговият вид да властва и над нашата вселена. Ако не друго, тази хипотеза звучи поне правдоподобно.

Кент каза помирително:

— Убеден съм, всички учени разбират, че ние сме принудени да разискваме неща, за които нямаме достатъчно информация. Смятам, че сме изправени срещу оцелял представител на расата, която е господствала над предишната вселена, и е добре да не забравяме това. Може би има и други като него, намиращи се в същото положение. Да се надяваме, че нито един наш кораб няма да се сблъска никога с тях. Биологически тази раса вероятно ни е изпреварила с милиарди години. Ако продължим да разсъждаваме в този дух, ние вече имаме сериозно основание да изискваме от всеки член на екипажа максимален принос в предстоящата битка и готовност за лична саможертва...

Речта му бе прекъсната от нечий ужасен вик.

— Пипна ме!... Бързо!... Разкъсва костюма ми... — Думите бяха удавени в клокочене.

— Това беше Дак — каза трескаво Гросвенър, — главен асистент в отдела по геология. — Той вече без усилие разпознаваше гласовете.

Прозвуча друг, писклив глас:

— Спуска се надолу. Видях го да отива надолу!

— Захранването е включено — обади се трети, по-овладян глас. Това беше Пенънс.

Гросвенър откри, че се взира с интерес в краката си. Там искряха сини огънчета. Малките езичета на красивия пламък се надигаха алчно и се спираха на няколко сантиметра от гумирания костюм, сякаш смутени от някаква невидима силова преграда. Не се чуваше никакъв звук. Главата му беше празна. Той хвърли поглед към коридора, който сякаш бе оживял в призрачното синьо сияние. За миг му се стори, че вижда не пода, а недрата на кораба.

Илюзията изчезна и пред омагьосания му поглед отново заиграха ожесточено сините пламъци на захранването, опитващи се да пробият защитния му костюм.

Пенънс заговори отново, този път шепнешком:

— Ако всичко се развива според плана, изчадиято сега е приклучено на седмото или осмото ниво.

Капитан Лийт нареди своевременно:

— Всички мъже с имена от „А“ до „Л“ да ме последват към седмото ниво! Групата от „М“ до „Я“ — с господин Пенънс на осмото ниво! Всички стрелкови отряди остават на постовете си! Снимачните екипи, действайте според указанията!

Няколко мъже пред Гросвенър бяха замръзнали на местата си на втория завой след асансьорите на седмо ниво. Нексиалистът видя проснатото пред тях на пода човешко тяло. Създаваше се впечатление, че блестящите пръсти на синия огън го придържат към метала. Капитан Лийт наруши тишината:

— Вдигнете го!

Двама мъже тръгнаха предпазливо напред и докоснаха тялото. Сините пламъци се стрелнаха към тях, сякаш опитвайки се да ги отблъснат. Те се отдръпнаха и дяволските енергийни окови се отпуснаха. Внесоха тялото в един от асансьорите към десетото, незахранено ниво. Гросвенър последва колегите си и се спря

мълчаливо. Жертвата бе положена на пода. Безжизненото тяло продължи да потрепва още няколко минути, докато смъртта го успокои.

— Чакам рапорт — отсече капитан Лийт.

Миг по-късно Пенънс каза:

— Хората са разположени на трите нива според плана. Те правят непрекъснато снимки с флуоритните камери. Ако чудовището е някъде наоколо, то ще бъде видяно. Ще ни трябват поне още тридесет минути.

Най-накрая рапортът дойде.

— Нищо! — Тонът на Пенънс отразяваше отчаянието му. — Командире, създаването вероятно е успяло да се измъкне невредимо.

На Гросвенър му се стори, че тези думи изразяват тревогите и съмненията на всеки един член от екипажа на „Спейс Бийгъл“.

ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА

Мълчанието се проточи дълго. Авторитетите на кораба, които иначе бяха толкова категорични, сякаш бяха онемели. Гросвенър изостави временно новия план, който се бе родил в главата му. Постепенно осъзна реалността, пред която бе изправена експедицията. Но продължи да мълчи. Не беше редно той да заговори пръв.

Най-накрая тишината бе нарушена от главния химик Кент:

— Излиза, че нашият противник може да преминава с еднаква лекота както през неутрални, така и през захранени стени. Можем също да предположим, че контактът му с енергийните бариери не го притеснява особено. По всяка вероятност той се съвзема толкова бързо, че преходът от захранено към незахранено ниво не му отнема никакво време.

— Бих искал да чуя господин Зелър — каза капитан Лийт. — Къде се намирате сега?

— Говори Зелър! — Енергичният глас на металурга прозвуча по комуникатора. — Специалният защитен костюм е готов, капитане. И се заех с претърсването на корабния трюм.

— Колко време ще е необходимо, за да направите защитни костюми за целия екипаж на кораба?

Отговорът на Зелър се забави.

— Ще трябва да организираме производство — каза той накрая. — Първо трябва да изготвим необходимите инструменти. Успоредно с това ще включим в линията един реактор за произвеждането на устойчив метал. Както може би знаете, в началото костюмът е радиоактивен. Периодът на полуразпад е пет часа, което не е малко. Предполагам, че първият защитен костюм ще излезе от производствената линия след около двеста часа.

На Гросвенър оценката на металурга се стори предпазлива. Всъщност трудностите около производството на устойчив метал едва ли можеха да бъдат преувеличени. Думите на Зелър бяха накарали капитан Лийт да замълчи.

— Следователно този вариант отпада — каза неуверено Смит. — И тъй като пълното хранване също би отнело твърде много време, не ни остава вече нищо друго.

Обикновено флегматичният глас на Гуърли, специалистът по комуникациите, прозвуча рязко:

— Що за приказки са това. Ние сме още живи. Предлагам да се хванем за работа и да направим каквото можем, при това час по-скоро.

— Какво ви кара да смятате — попита хладно Смит, — че създанието не може да разруши един костюм от устойчив метал. Не забравяйте, че котето можеше да превръща на прах устойчивия метал. И бог ми е свидетел колко много инструменти има в различните лаборатории.

Гуърли каза презрително:

— Да не би да предлагате да се предадем?

— Не! — отвърна гневно биологът. — Но искам да използваме здравия си разум. Нека не преследваме сяпо една неосъществима цел.

От комуникаторите се разнесе гласът на Корита и прекрати словесния дуел:

— Склонен съм да се съглася със Смит. Ще добавя, че ние имаме насреща си същество, което вероятно скоро ще разбере, че не трябва да ни оставя време да свършим нещо важно. По тази и по други причини смятам, че чудовището ще ни попречи, ако се опитаме да подготвим кораба за пълно и контролирано хранване.

Капитан Лийт оставаше безмълвен. От машинното отделение дойде гласът на Кент:

— Какво смятате, че ще предприеме чудовището, когато осъзнае, че е опасно да ни остави да се организираме срещу него?

— Ще започне да убива и не виждам как може да го спрем, освен като се изтеглим в машинното отделение. Както и Смит, аз също смятам, че то е в състояние да ни последва и там.

— Имате ли някакви предложения? — това беше капитан Лийт.

Корита се засуети.

— Честно казано, не. Но според мен не трябва да забравяме, че имаме срещу себе си създание, намиращо се в примитивния стадий на своя цикъл: Земята и собственият син — или казано по-абстрактно — собствеността и родът са свещени за него. Той се сражава сяпо срещу

всяко посегателство. Подобно на растение се вкопчва в своето парче земя и пуска дълбоко корени, с които храни потомството си.

Корита се поколеба и добави:

— Това е обобщената картина, господа. И за момента аз не виждам каква е ползата от нея.

— Ако трябва да бъда откровен — намеси се и капитан Лийт, — аз също не виждам как вашето обобщение може да ни помогне. Предлагам всички шефове на отдели да се консултират по личните си честоти със своите подчинени. Докладвайте след пет минути, в случай че някой е предложил нещо ценно.

Гросвенър, който нямаше асистенти в своя отдел, каза:

— Дали не бих могъл да задам няколко въпроса на господин Корита, докато вървят разискванията по отдели?

Капитан Лийт кимна с глава.

— Ако никой друг не възразява, имате моето разрешение.

Възражения нямаше и Гросвенър попита:

— Господин Корита, можете ли да ми отделите малко време?

— Кой е насреща?

— Гросвенър.

— О, господин Гросвенър! Сега вече ви познах. Слушам ви.

— Вие споменахте за инстинкта да се вкопчва в своето парче земя. Ако това създание принадлежи към примитивния стадий на своята цивилизация, би ли могло то да допусне, че ние имаме различно отношение към нашата собственост?

— В никакъв случай.

— С други думи, то би построило своите планове с пълната убеденост, че ние никога няма да се опитаме да му избягаме, тъй като сме фанатично привързани към своя кораб.

— И това ще бъде едно доста разумно предположение от негова страна. Ние не можем да напуснем кораба и да оцелеем.

Гросвенър се забави за миг.

— Но ние сме в етап, когато собствеността не означава много за нас. Ние не сме сляпо привързани към нея.

— Струва ми се, че все още не ви разбирам — озадачено каза Корита.

— Просто продължавам мисълта ви към нейното логично заключение при тази ситуация.

В разговора се намеси капитан Лийт:

— Господин Гросвенър, мисля, че започвам да се досещам за посоката на вашите разсъждения. Смятате ли да предложите нов план?

— Да — отвърна Гросвенър и без да иска гласът му трепна.

Капитан Лийт заговори енергично:

— Господин Гросвенър, ако съм ви разбрал правилно, вашата идея показва дързост и въображение. Бих искал да я разясните на останалите — той погледна часовника си — веднага щом изтекат петте минути.

След кратка пауза отново се обади Корита:

— Гросвенър, изводът ви е правилен. Ние можем да направим подобна жертва, без да преживеем душевен срив. Това е единственото решение на проблема.

Минута по-късно нексиалистът представи плана си пред целия състав на експедицията. Когато завърши, Смит каза почти шепнешком:

— Гросвенър, вие сте намерили отговора! Планът ви изисква да пожертваме Ван Гросен и останалите. Той е свързан с лична жертва и от страна на всеки един от нас. Но вие сте прав. Собствеността не е свещена за нас. Що се отнася до Ван Гросен и другите четирима — гласът му стана суров и решителен, — до този момент аз нямах възможността да ви кажа за бележките, които дадох на Мортън. Самият той е запазил мълчание, защото аз подхвърлих един възможен паралел с определен биологичен вид от семейството на осата, обитаваща родната ни планета. Ако наистина съм прав, това е толкова ужасно, че една бърза смърт ще бъде избавление за тези хора.

— Осата! — възкликна някой. — Вие сте прав, Смит. Колкото по-бързо загинат, толкова по-добре за тях.

Капитан Лийт нареди:

— Към машинното отделение! Ние...

Той бе прекъснат от развълнуван глас по комуникатора. Измина дълга секунда, докато Гросвенър се досети, че това е Зелър, металургът.

— Капитане... бързо! Изпратете хора и излъчватели долу, в трюма! Открих го в климатичната тръба! Чудовището е тук и в момента го задържам с вибратора си. Оръжието не му вреди особено, затова побързайте!

Капитан Лийт изстреля резки заповеди, докато мъжете се стичаха към асансьорите.

— Всички учени и асистентите им към въздушните люкове. Военният персонал след мен към товарните асансьори! — Той продължи: — Вероятно няма да успеем да го притиснем и да го убием в трюма. Но, господа — гласът му стана суров, — ние ще се отървем от чудовището независимо на каква цена. Не можем повече да мислим за себе си.

Икстл се изтегли неохотно, докато двуногите отнасяха неговите гуули. За първи път ужасяващата мисъл, че може да бъде победен, се спусна над съзнанието му като нощта, която обгръщаше кораба. Обзе го желанието да се втурне сред тях и да ги разпердушини. Но тези грозни, блестящи оръжия възпираха отчаяния му порив. Бе изгубил инициативата и отстъпваше с усещането, че го заплашва катастрофа. Хората щяха да открият неговите яйца и да ги унищожат, лишавайки го от възможността да получи подкрепа от други икстли.

Умът му бясно се луташе в паяжината на плановите му. От този момент нататък той трябваше да убива и само да убива. Мисълта, че се е заел първо с възпроизвеждането си, оставяйки всичко друго на втори план, го изуми. Бе изгубил ценно време. За да убива му беше нужно разрушително оръжие. След кратък размисъл Икстл тръгна към най-близката лаборатория, завладян от непозната възбуда.

Докато работеше, краката му доловиха промяна в симфонията от трептения, изпълваща кораба. Той спря и се изправи. После разбра какво се е случило. Двигателите бяха замлъкнали. Чудовищният космически кораб бе прекъснал шеметното си ускорение, увисвайки неподвижно в черната бездна. Икстл бе завладян от неясно чувство на тревога. Дългите му, черни и подобни на жици пръсти заработиха ловко и трескаво над фините сглобки.

Отново се спря. Този път усещането, че нещо не е наред, го връхлетя с още по-голяма сила. Грозеше го опасност. Мускулите на краката му се стегнаха. И отговорът дойде. Той вече не чувстваше вибрациите на хората. *Те бяха напуснали кораба!*

Икстл загърби почти готовото си оръжие и се хвърли към най-близката стена. Вече знаеше каква участ го очаква. Спасението бе единствено в мрака на космоса. Изпълнен с омраза, той се носеше по пустите коридори — алено чудовище от древния, прадревен Глор.

Блестящите стени сякаш му се подиграваха. Целият свят на този огромен кораб, който му обещаваха толкова много, сега се бе превърнал в гибелно място, където всеки миг щеше да изригне адска експлозия. С облекчение той зърна въздушния люк напред, профуча през първия, втория, третия сектор... и се озова в открития космос. Предполагаше, че хората наблюдават кога ще се появи и затова се отблъсна силно от корпуса на кораба. Докато се отдалечаваше стремително, навлизайки в космическата нощ, тялото му сякаш ставаше все по-леко и леко.

Зад него светлините на люковете угаснаха и на тяхно място се появи призрачен син блясък, който преди това бе заискрил по цялата обшивка на кораба. Синьото сияние угасна бавно, почти неохотно. Преди да замре напълно, непобедимият енергиен екран изникна отново, отрязвайки му достъпа до кораба. Някои от светлините на люковете потрепнаха повторно и постепенно станаха по-ярки. Когато мощните двигатели набраха сили след опустошителния разход на енергия, светлините вече пламтяха.

Икстл, който се бе отдалечил на няколко километра, започна да се приближава. Беше предпазлив. Сега се намираше в открития космос и те можеха да използват атомните си оръдия срещу него и да го унищожат, без риск за себе си. Когато до силовото поле оставаше половин километър, той спря, обзет от тревога. После видя първата от спасителните лодки да изскача от мрака и да се стрелва към отвор в енергийния екран отстрани на кораба. Появиха се и други летателни апарати, чертаещи бързи дъги надолу, а самите те се губеха на фона на безбрежната нощ. Флаерите се виждаха едва-едва на светлината, която отново бе засияла от ярките люкове.

Отворът се затвори и корабът изчезна без предупреждение. Той беше там, огромна маса от тъмен метал. В следващия миг Икстл се взираше в празното пространство, където преди малко бе имало ярко спираловидно петно; някъде много далече една галактика се носеше отвъд бездната на милион светлинни години.

Времето се влачеше мудно към вечността. Икстл се рееше безнадеждно в безкрайната нощ. Мислеше си за малките икстли, които сега никога нямаше да се родят и за вселената, изгубени заради собствените му грешки.

Гросвенър наблюдаваше опитните пръсти докато лазерният скалпел разрязваше стомаха на четвъртия мъж. Последното яйце бе сложено на дъното на дълбок съд от устойчив метал. Яйцата бяха овални и сивкави, а едно от тях бе леко напукано.

Няколко мъже стояха наблизко с извадени бластери, докато пукнатината се разширяваше. Една грозна, кръгла, алена глава с мънистени очички и подобна на цепнатина уста се подаде отвътре. Главата се изви на късата шия и очите проблеснаха към тях, свирепи и яростни. С бързина, която почти ги свари неподготвени, създанието се изправи на задните си крака и се опита да излезе от ваната. Но гладките стени му попречиха. То се плъзна обратно и се разтопи в пламъците, които се изсипаха върху него.

Смит облиза устните си и въздъхна:

— Представете си, че бе успяло да се измъкне и да изчезне в най-близката стена.

Никой не отговори. Гросвенър видя, че мъжете се взират в металния съд.

Яйцата се топяха бавно под пламъците на бластерите, но най-накрая изгоряха със златиста светлина.

— А! — възкликна доктор Егърт. Хората около него погледнаха към тялото на Ван Гросен, над което се беше навел. — Мускулите му се отпускат, а очите му са отворени и реагират. Допускам, че той разбира какво става. Парализата е била причинена от яйцето и сега, когато вече го няма, постепенно преминава. Не са пострадали сериозно. Скоро всички ще се оправят. А какво става с чудовището?

Отговори му капитан Лийт:

— Хората в две от спасителните лодки твърдят, че са видели някаква червена сянка да се появява от главния шлюз точно когато включихме неконтролираното хранване. Вероятно това е бил нашият смъртоносен приятел, защото не открихме тялото му. В момента господин Пенънс ръководи един снимачен екип с флуоритни камери и до няколко часа ще имаме сигурна информация. А ето го и самият него. Е, господин Пенънс?

Инженерът влезе енергично и постави някакъв деформиран метален прибор на една от масите.

— Не можем да докладваме нищо категорично засега... но намерих това в главната лаборатория по физика. Какво мислите, че е то?

Гросвенър бе повлечен от шефовете на отдели, които се скупчиха около масата. Той погледна намръщено към крехкия на вид предмет със сложна плетеница от жици. Там имаше три тръбички, вероятно дула, които водеха към три малки кълба, сияещи с необикновено сребриста светлина. Тя проникваше през масата и я правеше прозрачна като гласит. И най-странното от всичко бе, че кълбата абсорбираха топлина подобно на термална гъба.

Гросвенър се протегна към най-близкото от тях и усети как ръката му се вдървява, когато нещо започна да изтегля топлината ѝ.

Пенънс кимна, а Смит изрече мисълта му гласно:

— Очевидно пришълецът е работел над този уред, когато е заподозрял, че нещо не е наред. Изглежда това опровергава вашата теория, Корита. Вие казахте, че като истински примитивен индивид той дори не би могъл да допусне какво ще направим.

На преbledнялото лице на японския археолог се появи лека усмивка:

— Господин Смит — каза той учтиво, — няма никакво съмнение, че то е предвидило действията ни. Възможният отговор е, че категорията примитивно обществено същество е прекалено широка. По всяка вероятност сме си имали работа с най-висшия ѝ представител, срещан някога от нас.

Пенънс изпъшка.

— Хубаво би било тази категория да е малко по-определена. Знаете ли, че ще ни трябват най-малко три месеца, за да поправим кораба след трите минути на неконтролирано хранване? По едно време се уплаших... — Гласът му несигурно заглъхна.

Капитан Лийт каза с мрачна усмивка:

— Ще завърша това изречение вместо вас, господин Пенънс. Вие сте се уплашил, че корабът ще бъде напълно унищожен. Струва ми се, повечето от нас разбираха рисковете, произтичащи от последния план на господин Гросвенър. Ние знаехме, че спасителните лодки могат да получат само частично антиускорение. Съществуваше опасността да се озовем тук като корабокрушенци на четвърт милион светлинни години от дома.

— Мисля си — подметна някой, — дали ако чудовището наистина бе завладяло кораба, щеше да осъществи ясните си намерения да покори галактиката. В края на краищата човекът доста добре се е настанил в нея... и е доста упорит.

Смит поклати глава.

— То е господствало преди и би могло да го стори отново. Вие приемате с твърде голяма лекота, че човекът е идеал за съвършенство и справедливост, но не забравяйте, че той има дълга и жестока история. Убивал е животни не само за храна, но и за удоволствие; поробвал е ближните си, убивал е враговете си и е намирал сатанинска наслада в агонията на другите. Не е невъзможно по време на нашите пътувания да срещнем други разумни създания, далеч по-достойни да управляват вселената.

— Боже мой! — възкликна някой от екипажа. — На борда на този кораб повече никога няма да стъпят опасни на вид същества. Нервите ми са съвсем разбити. И аз вече не съм толкова добър човек, колкото бях, когато за първи път се качих на „Бийгъл“.

— Вие току-що изразихте общото ни мнение — прозвуча по комуникатора гласът на изпълняващия длъжността директор Грегъри Кент.

ДВАДЕСЕТ И ВТОРА ГЛАВА

Някой зашепна в ушите на Гросвенър толкова тихо, че думите бяха недоловими. Шепотът беше последван от трептящи звуци, също толкова глухи и безсмислени.

Гросвенър неволно се озърна.

Беше сам в киносалона на отдела си. Наоколо също нямаше жива душа. Той тръгна неуверено към вратата, която водеше към лекционната зала. И там нямаше никого.

Върна се намръщен на работната си маса, като си задаваше въпроса дали не го обработват с мозъчен регулатор. Това му се стори единственото приемливо предположение, което можеше да обясни появилите се звуци.

Миг по-късно обяснението вече му изглеждаше малко вероятно. Регулаторите имаха ограничен обхват. Пък и неговият отдел бе защитен срещу повечето видове вълни. Но той твърде добре познаваше мисловния процес при този тип илюзия и не можеше да подмине инцидента.

За всеки случай Гросвенър обиколи петте помещения в отдела и огледа регулаторите в техническото помещение. Всичко си беше на мястото, прибрано и подредено. В тишината той се върна в кинозалата и се зае отново с изучаването на хипнотичните светлинни трептения, които бе открил в образите, използвани от риймите срещу кораба.

Ужасът го връхлетя внезапно и той целият се разтрепери. Отново прозвуча шепотът, тих, както и преди, но някак гневен и подчертано враждебен.

Гросвенър се изправи, смаян. Това можеше да бъде само мозъчен регулатор. Някой въздействаше от разстояние върху съзнанието му с устройство, което бе толкова мощно, че проникваше през защитата на стаята.

С помръкнало лице той се замисли кой би могъл да бъде това. Накрая се обади в отдела по психология, за да провери дали не знаят

нещо. Свърза се със Сидъл и започна да му обяснява какво се е случило. Психологът го прекъсна.

— Тъкмо мислех да ти позвъня — каза той. — Реших, че ти стоиш зад това.

— Смяташ, че всички са го почувствали — бавно попита Гросвенър, докато се опитваше да проумее какво става.

— Изненадан съм, че изобщо те е засегнало в твоя специално обезопасен отдел — рече Сидъл. — Вече от двадесет минути получавам оплаквания, а част от апаратите ми засякоха сигналите малко преди това.

— Кои апарати?

— Мозъчно-вълновият детектор, броячът на нервните импулси и по-чувствителните датчици. — Той замълча. — Кент свиква съвещание в контролната зала. Ще се видим там.

Гросвенър не му позволи да прекрати разговора толкова бързо.

— Обсъдихте ли вече проблема?

— Ами... имаме едно предложение.

— Какво е то? — изстреля въпроса си Гросвенър.

— Скоро ще навлезем в галактика М-33. Предполагаме, че идва оттам.

Гросвенър се засмя мрачно.

— Това е логична хипотеза. Ще я обмисля и ще се видим след няколко минути.

— Подготви се за нов удар, когато излезеш в коридора. Натискът там продължава. Звуци, проблясъци, халюцинации, емоционален хаос — наистина сериозна доза мозъчни стимулации.

Гросвенър кимна и прекъсна връзката. Тъкмо бе прибрал филмите, когато по комуникатора дойде съобщението на Кент за съвещанието. Минута по-късно, веднага щом отвори външната врата, той разбра какво имаше предвид Сидъл. Емоционалният шок, който връхлетя съзнанието му, го стъписа. С усилие продължи напред към залата, в която щеше да се проведе съвещанието.

Малко по-късно той вече седеше заедно с колегите си. Нощта шепнеше, необятната нощ на космоса, обгърнала летящия кораб. Своенравна и смъртоносна, тя им даваше знак и ги предупреждаваше. Трептеше неистово и сладостно, свистеше със свирепост безсилие. Тътнеше страховито и жадно ръмжеше. Тя умираше в агонията на

екстаза и отново напълваше, възторжена и жива. Но постоянно вещаеше заплаха.

— Според мен — обади се някой зад Гросвенър, — корабът трябва да се върне обратно.

Гросвенър не можа да разпознае гласа, но който и да беше, не каза нищо повече. Нексиалистът погледна напред и видя, че директорът Кент не вдига очи от окуляра на телескопа. Кент или беше решил, че забележката не заслужава отговор, или не я беше чул. А и никой не сметна за нужно да я коментира.

В последвалото мълчание Гросвенър настрои комуникатора върху облегалката на стола си и малко по-късно забеляза неясния образ на онова, което Кент и Лестър виждаха направо през телескопа. Постепенно той престана да се оглежда наоколо и впи поглед в нощната гледка на екрана. Корабът им се намираше на границите на галактиката, но и най-близките звезди все още бяха толкова далеч, че телескопът едва успяваше да улови безбройните блестящи точки, образуващи спиралната мъглявина М-33 в съзвездието на Андромеда — крайната цел на тяхното пътуване.

Гросвенър вдигна очи точно когато Лестър се отдръпна от телескопа.

— Това е невероятно — каза астрономът. — Ние долавяме импулси, идващи от галактика с милиарди слънца. — Замълча за миг и продължи: — Директоре, струва ми се, че този проблем излиза от компетенцията на един астроном.

Кент, който също се откъсна от окуляра, го репликира:

— Всяко нещо с размерите на галактика влиза в категорията на астрономическите явления. Или може би ще ми посочите науката, занимаваща се с това?

Лестър се поколеба, преди да отговори:

— Размерите са фантастични. Но мисля, че още е рано да смятаме това за галактика. Може би сме атакувани от концентриран лъч, насочен към нашия кораб.

Кент се обърна към събралите се мъже, разположили се пред големия цветен панел за контрол:

— Някакви предложения или идеи? — попита той. Гросвенър се огледа с надеждата, че неизвестният човек, който се бе обадил преди, ще се изкаже пак. Но който и да беше той, запази мълчание.

Безспорно хората вече не говореха така свободно, както при ръководството на Мортън. По един или друг начин Кент беше дал да се разбере, че смята всички мнения, освен изказаните от началниците на отдели, за незначителни. Стана и ясно, че според него нексиализмът не заслужава да има собствен отдел на борда на „Спейс Бийгъл“. Само благодарение на това, че се виждаха рядко, Кент и Гросвенър успяха да запазят добрия тон. През последните няколко месеца, за да укрепи позициите си, и.д. директорът бе прокара пред съвета няколко предложения, даващи на канцеларията му по-големи правомощия при определени дейности под предлог, че така се избягва дублирането на усилия.

Гросвенър беше сигурен, че само с друг нексиалист може да разговаря за това, колко е важно на този кораб да се насърчава личната инициатива, пък било и за сметка на ефективността. Той не си бе направил труда да протестира и така още няколко дребни наглед ограничения бяха наложени върху хората на борда, и без друго потискани и контролирани в опасна степен.

Първ от дъното на залата се обади Смит, несръчният на вид биолог:

— Забелязах, че господин Гросвенър се върти на стола си. Може би той отстъпва думата първо на по-възрастните. Господин Гросвенър, какво искате да ни кажете?

Гросвенър изчака да премине леката вълна от смях към която Кент не се присъедини, и каза:

— Преди няколко минути чух предложение да завием и да се приберем у дома. Бих искал да разбера съображенията на този човек.

Отговор не последва. Гросвенър видя, че Кент се намръщи. Изглеждаше странно, че никой на борда не иска да застане зад това предложение, колкото и мимолетно да бе то. Останалите мъже се оглеждаха учудено.

Накрая Смит попита с присъщото си тъжно изражение:

— Кога е ставало дума за това? Не си спомням да съм го чул.

— Нито пък аз! — отекнаха още дузина гласове.

Очите на Кент заблестяха. На Гросвенър му се стори, че той се включва в дискусията като човек, който предвкусва личната си победа.

— Нека да изясним този въпрос — рече химикът. — Имало ли е такова предложение или не? Кой друг го е чул? Вдигнете ръце.

Нито една ръка не се вдигна. Когато заговори отново, в гласа на Кент се долавяше зле прикрита злорада нотка:

— Господин Гросвенър, какво точно чухте вие?

— Доколкото си спомням — отвърна Гросвенър, — думите бяха: „Според мен корабът трябва да се върне обратно.“ — Той замълча. Не последваха никакви коментари и затова продължи: — Ясно е, че тези думи са резултат от въздействие върху слуховите центрове на моя мозък. Нещо там навън иска на всяка цена да се върнем и аз го усетих. — Той сви рамене. — Не твърдя, разбира се, че това е единственото вярно обяснение.

— Господин Гросвенър — отбеляза Кент с леден тон, — ние, останалите, все още се опитваме да разберем защо само вие сте чул това предложение.

Гросвенър отново подмина тона, с който бе зададен въпроса, и добросъвестно отговори:

— Тъкмо за това си мислех през последните няколко секунди. Не мога да не си спомня, че по време на инцидента с риймите съзнанието ми бе подложено на продължителна мозъчна стимулация. Възможно е сега да съм по-податлив към подобен род контакти. — Хрумна му също, че тази особена чувствителност обяснява как е успял да долови идващия отвън шепот дори през защитените стени в своя отдел.

Гросвенър не се изненада, че Кент се намръщи леко. Химикът бе дал да се разбере, че предпочита да не мисли за хората-птици и за онова, което се бе случило с умовете на участниците в експедицията.

— Имах привилегията — каза злъчно Кент — да чуя запис от доклада ви за този епизод. Доколкото си спомням, вие заявявате, че вашата победа се дължи на факта, че риймите не са разбрали колко е трудно за представител на една раса да контролира нервната система на друга форма на живот. Как тогава ще обясните обстоятелството, че онова нещо отвън — той махна с ръка неопределено — достига съзнанието ви и стимулира с абсолютна прецизност онези мозъчни центрове, произвели точно предупредителните думи, които преди малко ни повторихте?

Гросвенър почувства, че в тона на Кент, в подбора на думите и в самодоволството му имаше прекалено силно пристрастие.

— Директоре — отвърна нексиалистът многозначително, — онова нещо, което стимулира моя мозък, може би съзнава проблемите,

съпътстващи контакта с една чужда нервна система. Не можем да допуснем, че то знае нашия език. При това неговото решение на проблема е частично, защото само аз реагирах на стимулацията. Според мен обаче не трябва да обсъждаме *как* е достигнало посланието му до мен, а *защо* и да решим какво ще предприемем по-нататък.

Шефът на геолозите, Маккан, се покашля и каза:

— Гросвенър е прав. Господа, по мое мнение трябва да приемем факта, че сме навлезли в чужда територия. И ние не знаем *чия* е тя!

И.д. директорът прехапа устни, понечи да заговори, поколеба се и накрая каза:

— Мисля, че трябва да бъдем предпазливи и да не правим прибързани заключения въз основа на данните, с които разполагаме. Но ми се струва, че трябва да се държим така, сякаш се изправяме пред по-развит от човешкия интелект, който излиза вън от познатите ни рамки.

В залата се възцари тишина. Гросвенър забеляза, че мъжете несъзнателно се готвеха за нападение. Устните им бяха стиснати, очите присвити. Даде си сметка, че и други бяха установили същото.

Кели, социологът, промълви:

— Радвам се... ъ-ъ... да видя, че никой не е склонен да се връща обратно. Това е добре. Като служители на правителството и на своята раса, наш дълг е да проучим възможностите на новата галактика особено сега, когато знаем, че нейната доминираща форма на живот е открила нашето съществуване. Приемам предположението на директора Кент — моля, обърнете внимание на това, — че си имаме работа с разумно същество. Способността му да въздейства, повече или по-малко, върху съзнанието дори само на един човек на борда, показва, че то определено ни е забелязало и знае твърде много за нас. Ние не можем да позволим това запознанството да бъде едностранно.

Кент отново си бе възвърнал самочувствието:

— Господин Кели, какво бихте казали за средата, в която навлизаме?

Оплешивяващият психолог намести пенснето си:

— Ъ-ъ... мащабите са доста големи, директоре. Но този шепот би могъл да бъде еквивалент на пресичащите се радиовълни, които обгръщат нашата собствена галактика. Те... ъ-ъ... може да са само

външен знак, че навлизаме от необитаема зона в пространство, заето от съществуваща култура.

Кели спря за момент. Като видя, че не последваха коментари, той продължи:

— Не забравяйте, че човекът също е оставил незаличими следи в своята собствена галактика. Ние запалихме отново мъртви слънца, които под формата на избухвания на свръхнови се виждат през девет галактики в десета. Отклонихме от техните орбити цели планети. Тераформирахме безжизнени светове и те потънаха в зеленина. Сега се люшкат океани там, където по-рано имаше само пустини. И дори пътешествието на този голям кораб е еманация на човешкото могъщество, достигащо по-далече, отколкото някога е било възможно за този шепот.

Гуърли от Комуникационния отдел каза:

— Следите, които човекът е оставил, едва ли са вечни в космически план. Не виждам каква е връзката между тях и този феномен. Тези пулсации са живи. Те са мисловни форми, толкова силни и толкова всепроникващи, сякаш целият космос ни шепне. Това не е нито някое коте с пипала, нито алено чудовище, нито приятелски настроена раса, прикована към своята планета. Това би могло да бъде непобедима цялост от умове, които общуват помежду си през километрите и светлинните години на космическото време. Може би се срещаме с цивилизацията на втората галактика; и някакъв неин представител ни отправя предупреждение... — Гуърли остана с отворена уста и вдигна ръка, сякаш искаше да се предпази от нещо.

Не само той постъпи така. Всички хора в залата се наведоха и свиха в креслата си, когато директорът Кент с конвулсивно движение посегна към вибратора си и стреля в аудиторията. Едва след като се хвърли инстинктивно напред, Гросвенър видя, че трасиращият лъч на оръжието не е насочен към главата му, а над нея.

Той чу зад себе си оглушителен, агонизиращ вой, сетне трясък и затръшване на врата.

Обърна се едновременно с другите и се вгледа с усещане за нереалност в десетметровия брониран звяр, който се гърчеше до вратата, на десетина крачки от последния ред. В следващия миг едно червенооко подобие на първото чудовище се материализира във въздуха и се приземи с глухо тупване на няколко крачки. Следваща

секунда изникна трето изчадие с дяволско лице, претърколи се няколко пъти и се изправи с рев.

Малко по-късно бяха вече дузина.

Гросвенър извади вибратора си и стреля. Ревът на зверовете се усили. Твърдите като стомана люспи остъргаха металната стена и вратата. По пода зачаткаха железни нокти и запристъпваха тежки крайници.

Всички мъже около Гросвенър стреляха с оръжията си и въпреки това чудовищата продължаваха да се появяват от нищото. Нексиалистът се обърна и припълзя два реда по-надолу, после скочи на най-ниската платформа до командното табло. И.д. директорът прекрати огъня, когато Гросвенър се изправи до него, и каза гневно:

— Къде, по дяволите, си мислиш, че отиваш, долно псе такова?!

Вибраторът описа дъга. Гросвенър го удари безмилостно и изби оръжието от ръката му. Нексиалистът трепереше от ярост, но не каза нищо. Скачайки към следващата платформа, той видя Кент да пълзи към вибратора си. Гросвенър изобщо не се съмняваше, че химикът ще открие огън срещу него. Въздъхна с облекчение, когато достигна ключа, който активираше големия защитен екран на кораба, дръпна лоста докрай и се просна на пода точно навреме. Трасирацията лъч от вибратора на Кент обгори металното табло на мястото, където преди малко се намираше главата му. Сетне лъчът се стопи с пукот. Кент стана на крака и изкрещя, за да надвика врявата.

— Не разбрах какво се опитвате да направите.

Ако това беше извинение, Гросвенър го посрещна хладно. Очевидно и.д. директорът смяташе, че може да оправдае смъртоносните си действия с твърдението, че Гросвенър е бягал от полесражението. Нексиалистът го подмина, беше твърде вбесен, за да говори. Месеци наред бе търпял Кент, но сега разбираше, че поведението на химика доказва негодността му за поста, който заемаше. През трудните седмици, които предстояха, неговата нестабилност можеше да причини гибелта на кораба.

Когато слезе на долната площадка, Гросвенър се присъедини към останалите и откри огън с вибратора си. С крайчеца на окото си забеляза, че трима мъже се борят с един топлинен излъчвател. Преди още оръдието да започне да бълва адския си пламък, зверовете бяха вече зашеметени от енергийните потоци и не беше трудно да ги убият.

Когато опасността отмина, Гросвенър разбра, че тези чудовищни неща бяха прехвърлени през светлинни години разстояние. Приличаше на сън, прекалено фантастичен, за да го е имало изобщо.

Миризмата на изгоряла плът обаче бе реална. Реална беше и синкавосивата кръв на зверовете на пода. Последното доказателство бяха дузината бронирани, люспести трупа, проснати из залата.

ДВАДЕСЕТ И ТРЕТА ГЛАВА

Когато няколко минути по-късно Гросвенър видя Кент, и.д. директорът бе възвърнал хладнокръвието си и с делови тон даваше заповеди по комуникатора. Пристигнаха кранове и започнаха да разчистват телата. Комуникаторът бръмчеше от безбройните съобщения, които летяха във всички посоки. Изведнъж цялата картина се изясни.

Създанията се бяха появили само в контролната зала. Радарите на кораба не бяха уловили никакъв материален обект, който да напомня вражески кораб. Най-близката звезда се намираше на хиляди светлинни години разстояние. Когато оскъдните сведения достигнаха до изтощените мъже, из цялата стая се разнесоха ругатни.

— Десет светлинни години! — възкликна Селенски, главният пилот. — По дяволите, ние не можем да изпращаме дори съобщения на такова разстояние без помощта на ретранслатори.

В залата припряно влезе капитан Лийт. Той размени няколко думи с учените и свика военен съвет. Съвещанието откри самият командир.

— Не е нужно да подчертавам, че се намираме в опасност. Изглежда нашият кораб е изправен срещу враждебна галактическа цивилизация. Засега ни пази защитният екран. Естеството на заплахата изисква от нас да определим някои, макар и ограничени, задачи. Трябва да разберем защо получихме това предупреждение. Налага се да уточним характера на опасността и да си изясним типа разум, който стои зад нея. Виждам, че ръководителят на биолозите вече е започнал да изследва телата на убитите животни. Господин Смит, що за зверове са това?

Смит вдигна поглед от чудовището, което изучаваше, и замислено каза:

— Земята е била в състояние да създаде нещо подобно в ерата на динозаврите. Съдейки по малкия размер на черепната им кутия, интелектът на тези създания би трябвало да е много нисък.

— Господин Гуърли ми каза — намеси се Кент, — че е възможно зверовете да са изпратени през хиперпространството. Бихме могли да го помолим да развие тази идея.

— Гуърли, имате думата — отсече капитан Лийт.

Експертът по комуникациите заговори с присъщия си провлачен тон:

— Съществува теория, при това все още недоразработена, която сравнява вселената с надут балон. Когато прободеш повърхността на балона, той спада и едновременно с това пролуката започва да се запълва. Така, колкото и да е странно, когато един обект проникне през външната страна на балона, не е задължително да се върне обратно в същата точка на вселената. Ако предположим, че някой владее метод за контрол над този феномен, той би могъл да го използва като средство за телепортация. Ако всичко това ви звучи невероятно, спомнете си, че онова, което ни се случи току-що, изглежда точно толкова невероятно.

— Трудно е да повярваш, че някои е толкова по-напреднал от нас — рече Кент кисело. — Вероятно съществуват някои прости решения на проблема с хиперпространството, които са убягнали на земните учени. Може би сега ще успеем да открием нещо ново. — Той спря за малко, после продължи: — Корита, вие сте необичайно мълчалив. Защо не споделите какво мислите за това, пред което сме изправени?

Археологът стана и разпери ръце безпомощно.

— Не ми хрумва никакво предположение. Преди да можем да правим сравнения на базата на историческите цикли, трябва да научим нещо повече за мотивацията, която стои зад нападението. Ако например целта е била да завладеят кораба, тогава тактиката им беше погрешна. Ако намерението е било просто да ни изплашат, атаката имаше страхотен успех.

Разнесе се нестроен смях, когато Корита седна. Но Гросвенър забеляза, че изражението върху лицето на капитан Лийт остана сериозно и загрижено.

— Що се отнася до мотивацията — каза капитанът замислено, — хрумна ми една неприятна възможност, за която трябва да бъдем подготвени. Тя съответства на данните, с които разполагаме. Става дума за следното. Да предположим, че този могъщ интелект, или каквото и да е там, иска да научи откъде идваме. — Той замълча и по начина, по който хората се размърдаха на седалките си, стана ясно, че

думите му попаднаха в десетката. Капитанът продължи: — Да се опитаме да видим нещата от негова гледна точка. Приближава се някакъв кораб. В посоката, от която идва, на разстояние десет милиона светлинни години има значителен брой галактики, звездни купове и мъглявини. Коя от тях е неговата?

В залата се възцари тишина. Командирът се обърна към Кент:

— Директоре, ако нямате нищо против, предлагам да проучим някои от планетните системи в тази галактика.

— Нямам възражения — отговори Кент. — А сега, ако още някой...

Гросвенър вдигна ръка.

Кент продължи:

— Обявявам съвещанието...

Гросвенър стана и извика:

— Господин Кент!

— ... за закрито — заключи Кент.

Никой не се изправи. Кент се поколеба и каза несигурно:

— Извинете, господин Гросвенър, имате думата.

— Трудно е да се повярва — заговори Гросвенър решително, — че тези същества са способни да разчетат съвсем точно нашите символи, но аз мисля, че трябва да унищожим звездните си карти.

— Тъкмо щях да предложа същото — развълнувано се намеси Ван Гросен. — Извинете, Гросвенър.

Чуха се одобрителни гласове и Гросвенър продължи:

— Ние се ръководим в действията си от предположението, че големият енергиен екран може да ни защити. Всъщност нямаме друг избор, освен да се държим така, сякаш това е истина. Но когато се приземим, може би ще бъде добре да разполагаме с някакви мощни мозъчни регулатори. Чрез тях ще бъдем в състояние да създаваме мозъчни смущения и по този начин да противодействаме на евентуален опит за телепатично вмешателство.

За втори път шумът в залата даде да се разбере, че присъстващите одобряват предложението му.

— Нещо друго, господин Гросвенър? — прозвуча равният глас на Кент.

— Само още една препоръка — каза Гросвенър. — Може би шефовете на отдели трябва да разгледат материалите, с които

разполагат, с оглед на това да унищожат всичко, което би могло да изложи на опасност нашия вид, в случай че „Бийгъл“ бъде пленен.

Той седна в смразяваща тишина.

Самотни и далечни бяха слънцата в този край на галактиката. Първата звезда започна да нараства на фона на космическото небе — ярко кълбо от светлина и топлина, което сияеше яростно сред безкрайната нощ. Лестър установи наличието на пет планети, които се намираха достатъчно близко до своето слънце, за да си струва да бъдат проучени. Едната от тях беше обитаема. Това бе свят на мъгли, джунгли и гигантски чудовища! Преди да го напусне, корабът прелетя над малко затворено море и над огромен континент, покрит с гъста растителност. Не се виждаха каквито и да е следи от цивилизация, още по-малко пък от изумителния интелект, чието съществуване подозираха.

Навлизаха към сърцевината на галактиката. Все по-многобройни ставаха звездите, които проникваха през мрака на следващите четиристотин и петдесет светлинни години. Едно голямо синкавобяло слънце със свита от поне двадесет планети привлече вниманието на Кент и корабът полетя към него. Седемте най-близки до звездата планети приличаха на кръгове от ада и това изключваше надеждата им да открият живот там. Корабът се промуши между три близки една до друга обитаеми планети и продължи към междувездната пустош, без да проучва останалите.

Зад тях останаха трите планети с джунгли, обвити в пара, които се въртяха около родилото ги горещо слънце. А на борда на кораба Кент свика съвещание на ръководителите на отдели и техните помощници.

Той откри дискусията без никакви встъпителни думи.

— Не смятам, че данните, с които разполагаме до този момент, са толкова съществени. Но Лестър настоя да ви извикам. — Кент сви рамене. — Може би пък да научим нещо.

Директорът замълча и Гросвенър остана изумен от самодоволството, което излъчваше този дребен човек. Какво ли има на ум? — запита се той. Изглеждаше странно, че Кент отхвърля с лека ръка възможността това съвещание да се окаже ползотворно.

Той се обърна отново с приятелски тон:

— Гънли, ще ни запознаете ли с мнението си?

Астрономът стъпи на по-ниската площадка. Беше слаб и висок като Смит. Очите му бяха бездънносини и безстрастни, но когато заговори, в гласа му прозвуча вълнение:

— Господа, трите обитаеми планети от последната система си приличаха като близнаци и това е било постигнато по изкуствен път. Не зная колко от вас са запознати с последната теория за формирането на планетните системи. Онези, които не са, надявам се да ми повярват, че разпределението на масата в тази система е невъзможно от гледна точка на динамиката. Мога със сигурност да заявя, че две от трите обитаеми планети са преместени отнякъде на сегашното им място. Според мен трябва да се върнем и да започнем изследвания. Изглежда някой нарочно е създал праисторически планети. Не претендирам, че се досещам за причините да направи това.

Той спря да говори и изгледа войнствено Кент. Химикът пристъпи напред, леко усмихнат, и каза:

— Гънли дойде при мен и поиска да се разпореда да се върнем на една от онези планети с джунглите. Сега, когато неговото искане ви е известно, поставям го на обсъждане и гласуване.

Това беше всичко. Гросвенър въздъхна ако не от възхищение, то поне от респект към Кент. Директорът не бе направил опит да спъва предложенията на опозицията. Дори напълно беше възможно да е съгласен с плана на астронома. Но като свика съвещание, на което собственото му становище щеше да бъде поставено под въпрос, той показваше, че е склонен да се подчини на демократичната процедура. Това бе ловък, макар и донякъде йезуитски ход, чрез който целеше да запази благоразположението на привържениците си.

В действителност към искането на Гънли можеха да се отправят сериозни възражения. Трудно беше да се повярва, че Кент знае за тях, защото това би означавало, че той умишлено пренебрегва сигурността на кораба. Гросвенър реши, че щом не разполага с доказателства, ще е по-добре да даде право на Кент и зачака търпеливо, докато учените задаваха на астронома второстепенни въпроси. Когато стана ясно, че дискусията отива към края си, Гросвенър реши, че е време да вземе думата. Той се изправи и каза:

— Ще приведа няколко довода в подкрепа на становището на господин Кент.

Директорът отговори хладно:

— Всъщност, господин Гросвенър, мнението на присветващите пролича от краткостта на разискванията, така че да не губим повече време...

Внезапно той млъкна. Навярно до него най-сетне достигна истинското значение на казаното от Гросвенър. На лицето му се изписа недоумение. Той неуверено се обърна към останалите и вдигна ръка, сякаш търсеше помощ. Всички млъчаха. Той отпусна ръката си и промърмори:

— Имате думата.

— Господин Кент е прав — заговори Гросвенър отсечено. — Все още е твърде рано. Досега успяхме да посетим само няколко планетни системи. А би трябвало да са не по-малко от тридесетина. Като се има предвид мащабността на нашата експедиция, това е минималният брой, на чиято основа бихме могли да направим някакви определени изводи. С удоволствие ще предоставя моите изчисления на Математическия отдел за потвърждение. Освен това, ако се приземим, ние ще се лишим от защитното поле на нашия екран. Ще трябва да сме готови да се противопоставим на изненадващата атака на един разум, владеещ до такава степен хиперпространството, че е в състояние мигновено да прехвърля своите сили. Мога да си представя милиардите тонове материя, които ще се стоварят върху нас, докато стоим безпомощно на някоя планета. Господа, нужни са ни поне месец-два за сериозна подготовка. Естествено през това време трябва да посетим колкото се може повече звезди. Ако техните обитаеми планети също се окажат изключително или предимно от праисторически тип, тогава ще имаме сериозни основания да приемем идеята за изкуствения им произход. — Гросвенър направи пауза и после заключи: — Господин Кент, успех ли да изразя мисълта ви?

Кент беше възвърнал самообладанието си.

— Почти дословно, Гросвенър. — Той се огледа. — Ако няма други коментари, да гласуваме за предложението на Гънли.

Астрономът се изправи.

— Аз го оттеглям — заяви той. — Признавам, че не бях обмислил тези недостатъци на идеята за ранно кацане. — Гънли седна

отново.

Директорът се поколеба, преди да попита:

— Ако някой желае да подкрепи предложението на Гънли. — Кент изчака няколко секунди и след като никой не се обади, продължи уверено: — Искam всеки отдел да ми представи подробен доклад за това, как би могъл да съдейства за успеха на кацането, което рано или късно ще трябва да извършим. Това е всичко, господа.

В коридора Гросвенър усети нечия длан върху ръката си. Обърна се и видя Маккан, шефа на геолозите, който заговори:

— През последните месеци бяхме заети с ремонтни работи и не можах да те покана в моя отдел. Допускам, че когато се приземим, оборудването на Геоложкия отдел няма да бъде използвано точно по предназначение. Един нексиалист може да ни бъде много полезен.

Гросвенър се замисли и кимна в знак на съгласие.

— Ще дойда утре сутринта. Искam да представя на Кент препоръките си.

Маккан му хвърли бърз поглед, поколеба се за миг и попита:

— Мислиш ли, че ще прояви интерес?

И други бяха забелязали, че Кент не го обича.

— Да — отвърна той. — Защото така няма да му се налага лично да ме удостои с вниманието си.

Маккан кимна.

— Желая ти успех, момчето ми.

Геологът вече си беше тръгнал, когато Гросвенър го спря на свой ред:

— Според теб на какво се дължи популярността на Кент като водач?

Маккан се замисли. После каза:

— Той е човек. Има си симпатии и антипатии. Вълнува се от нещата, които стават около него. Има труден характер. Прави грешки и в същото време се преструва, че не е така. Той ужасно иска да стане директор. Когато корабът се върне на Земята, около него ще се създаде ореол. Всеки от нас носи в себе си някои от чертите на Кент. Той е... е добре, той е човешко същество.

— Забелязах — отвърна Гросвенър, — че не спомена нищо за това, дали притежава необходимата квалификация за тази длъжност.

— В общи линии не е толкова важно. Той може да получи професионален съвет по всички въпроси, които го интересуват. — Маккан сви устни. — Трудно е да се намери обяснение за успеха на Кент, но според мен учените винаги се стремят да опровергават всеобщото мнение за безчувствения им академизъм. Затова те винаги са искали да ги представя някой, който е темпераментен, но без научната му подготовка да може да бъде поставена под съмнение.

Гросвенър поклати глава:

— Не съм съгласен, че работата на директора не е от жизненоважно значение. Тя е свързана с качествата на личността и с упражняването на значителна власт.

Маккан се вгледа в него изпитателно:

— Хората със строг и логичен ум като твоя винаги са приемали трудно популярността на човек от рода на Кент. В политиката те нямат големи шансове срещу подобен тип.

Гросвенър се усмихна мрачно.

— Това не се дължи на предаността им към даден научен метод, взел надмощие над тях. Става дума за тяхната почтеност. Един средно подготвен човек често разбира по-добре използваните срещу него тактики от онзи, който ги прилага. Но той не може да отвърне със същото, за да се защити, без да се почувства опетнен.

Маккан се намръщи.

— Добре казано! А ти самият никога ли не изпитваш угризения?

Гросвенър не отговори.

Маккан настоя:

— Да предположим, че решиш да отстраниш Кент; как би постъпил?

— В момента не замислям нищо нелегално — предпазливо отговори Гросвенър.

Той бе изненадан от облекчението, което се изписа на лицето на Маккан.

Възрастният мъж го хвана приятелски над лакътя.

— Радвам се да чуя, че намеренията ти са законни. След онази твоя лекция разбрах нещо, което изглежда все още не е хрумвало на никого — ти си най-опасният човек на кораба. Твоите интегрирани знания, съчетани с решителност и определена цел, могат да бъдат далеч по-гибелни от всяка външна атака.

След първия миг на смайване Гросвенър поклати глава.

— Това е преувеличено — каза той. — Винаги е лесно да отстраниш един човек, когато е сам.

— Забелязвам — отвърна Маккан, — че не отричаш силата на познанията си.

Гросвенър протегна ръка за довиждане.

— Благодаря ти за високата оценка. Макар и значително пресилена, тя звучи окуражаващо.

ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Тридесет и първата звезда, която посетиха, беше с големината на Слънцето и от същия тип. Една от трите планети, обикалящи около нея, беше обитаема и също така покрита с потънали в изпарения джунгли и праисторически морета.

„Спейс Бийгъл“ премина през газообразната обвивка от въздух и пара и полетя ниско над повърхността — една голяма топка от метал в този фантастичен свят.

В лабораторията на геолозите Гросвенър наблюдаваше множеството апарати, проучващи характера на терена под тях. Това беше комплекс от изследвания, които изискваха съсредоточено внимание, тъй като за правилното тълкуване на данните бяха необходими асоциативните способности на един свършено подготвен ум. Постоянният поток от отразени ултразвукови и късовълнови сигнали се изпращаше към съответните компютри в точно определено време за обработка и сравнителен анализ. Към стандартната апаратура, която Маккан познаваше, Гросвенър добави някои уреди, плод на постиженията на нексиализма, както и невероятно подробна карта на повърхността на планетата.

Той поседя около час, погълнат от играта на научни догадки. Фактите се обогатяваха с различни детайли, но наблюденията над молекулярната структура, разпределението и подреждането на елементите определено говореше за сходство в геоложкия строеж — кал, варовик, глина, гранит, органични отлагания (вероятно въглищни наноси), силикати във вид на пясък върху скалите, вода...

Няколко от стрелките върху таблото пред него се наклониха рязко и застанаха неподвижно. Реакцията индиректно подсказваше за наличието на големи количества желязо с примеси на въглерод и молибден...

Стомана! Гросвенър хвана един лост и това породи цяла верига от събития. Прозвуча сигнален звънец. Маккан дойде на бегом.

Корабът замря. На няколко крачки от Гросвенър геологът спря, за да разговаря с директора Кент.

— Да, директоре — потвърди той, — стомана, а не просто желязна руда. — Без да споменава нищо за Гросвенър, Маккан продължи: — Ще настроим апаратурата на максимум тридесет метра дълбочина. Това би могло да бъде някакъв град, погребан или скрит в джунглата.

— Ще узнаем това след няколко дни — каза Кент делово.

От съображения за сигурност корабът не се приземи, а оборудването беше спуснато през временна пролука в защитния екран. На повърхността бяха инсталирани гигантски екскаватори, кранове, подвижни конвейери. Всичко бе така точно отработено, че тридесет минути, след като корабът започна да изхвърля изследвания материал, той отново полетя към космоса.

Цялата изкопна работа беше проведена с дистанционно управление. Обучени мъже наблюдаваха машините на екраните и ги насочваха от кораба. За четири дни добре синхронизиранияте съоръжения изкопаха яма дълбока осемдесет метра, широка сто и тридесет и дълга двеста и шестдесет. Оказа се, че това е не точно град, а някаква невероятна грамада от руини, които някога са били град.

Постройките изглеждаха така, сякаш са били смазани под тежестта на товар, по-голям, отколкото са могли да понесат. Нивото на улиците беше открито на осемдесет метра дълбочина и там се появиха първите кости. Разкопките бяха прекратени и няколко спасителни лодки се стрелнаха надолу през спарения въздух. Гросвенър тръгна с Маккан и малко по-късно вече стоеше с няколко други учени до останките на един от скелетите.

— Доста е разтрошен — каза Смит. — Не мисля, че ще мога да го сглобя.

Неговите опитни пръсти бързо занареждаха костите.

— Четири крака — рече той и взе флуороскопа, за да провери възрастта на единия от крайниците. — По всяка вероятност това нещо е намерило смъртта си преди около двадесет и пет години.

Гросвенър се обърна. Разпилените останки, които лежаха наоколо, може би пазеха тайната на основния физически облик на една изчезнала раса. Но беше малко вероятно скелетите да дадат някакъв ключ към самоличността на онези безмилостни създания, нанесли

удара. Пред тях бяха нещастните жертви, а не високомерните и смъртоносни унищожители.

Той тръгна предпазливо към мястото, където Маккан изучаваше пръстта от самата улица.

— Мисля, че ще бъде оправдано да направим стратиграфски^[1] анализ стотина метра по-надолу.

Сондърският екип веднага се залови за работа. През следващите няколко часа, докато машините си проправяха път през скалите и глината, Гросвенър беше много зает. Той наблюдаваше внимателно редуващите се една след друга земни проби. От време на време правеше химически анализ на някое парче скала или пръст. Когато спасителната лодка се отправи към кораба-майка, Маккан вече можеше да даде на Кент един доста точен и обобщен отчет. Докато геологът докладваше, Гросвенър беше извън обсега на видеоекрана.

— Директоре, сигурно ще си спомните, че поисках да проверя дали тази джунгла не е създадена по изкуствен път. Изглежда, че е така. Изследванията показаха, че геоложкият пласт под калта е от по-стара и по-малко примитивна планета. Трудно е да се повярва, че някой е гребнал повърхностния слой на джунглата от далечен свят и го е пренесъл върху този, но фактите говорят именно за това.

— Какво научихте за града? — попита Кент. — Кога е бил унищожен?

— Направихме някои изчисления и с известна сигурност можем да кажем, че огромната маса на скалите, почвата и водата са причинили разрухата, която видяхме.

— Намерихте ли някакви доказателства, които да сочат преди колко време е станала катастрофата?

— Разполагаме с някои геоморфологични данни. На местата, които проучихме, новият пласт е образувал вдлъбнатини в по-стария, което показва, че свръхмасата е притискала намиращите се отдолу по-меки слоеве. Определяйки типа на земното свличане при тези условия, ние получихме някои графики, които смятаме да заложим в компютъра. Грубите изчисления на един компетентен математик — той имаше предвид Гросвенър — сочат, че първият натиск е бил оказан преди не повече от сто години. Тъй като геологията се занимава с явления, които изискват хиляди и милиони години, машината може

единствено да провери тези пресмятания. Тя не е в състояние да ни даде по-точна оценка.

Последва кратка пауза, после Кент каза официално:

— Благодаря ви. Виждам, че вие и вашият отдел си вършите добре работата. Само още един въпрос — попаднахте ли по време на проучванията на нещо, което би могло да ни подсказже естеството на разума, който е в състояние да предизвика такъв катаклизъм?

— Ако искате личното ми мнение, без да съм се посъветвал с моите асистенти, отговорът ми е: не!

Маккан постъпи правилно, като отказа да бъде категоричен, помисли си Гросвенър. За геолога изследванията на тази планета бяха първата стъпка към опознаването на противника. За него самия пък те бяха последната брънка във веригата от разкрития, започнали още щом чу за първи път шепота от космоса.

Той познаваше самоличността на най-чудовищния извънземен интелект. Можеше да отгатне ужасните му намерения. И внимателно бе анализирал какво трябва да се направи.

Въпросът, който си задаваше, беше кратък. В какво се състои опасността? Той бе достигнал етапа, когато на всяка цена трябваше да конкретизира своето решение без никакъв компромис. За съжаление хората, които имаха познания в една или две научни области, като че ли не бяха в състояние или не желаеха да осъзнаят размера на опасността, която застрашаваше живота във вселената.

Гросвенър възприемаше проблема едновременно като политически и като научен. Той с ясно съзнание анализираше възможния развой на предстоящата борба; тактиката му трябваше да бъде внимателно обмислена и приложена с най-голяма решителност.

Все още беше рано да се прецени колко далече трябваше да стигне. Струваше му се обаче, че няма да се осмели да ограничава действията си в нищо. Щеше да направи онова, което сметне за необходимо.

---

[1] Стратиграфия — дял от геологията, който изследва последователността в напластяването на скалите, взаимното им пространствено разположение, относителната им възраст. — Б.пр. ↑

ДВАДЕСЕТ И ПЕТА ГЛАВА

Щом стана готов, Гросвенър написа писмо на Кент:

До изпълняващия длъжността Директор
Административна квартира Изследователски кораб
„Спейс Бийгъл“

Уважаеми господин Кент,
Искам да направя едно важно съобщение до всички
ръководители на отдели.

Съобщението е свързано с извънземния разум в тази
галактика, относно който съм натрупал данни, изискващи
мощабни действия.

Моля ви да свикате извънредно съвещание, за да мога
да изложа своето предложение за решаване на проблема.

Той се подписа „Искрено ваш, Елиът Гросвенър“ и се замисли
дали Кент ще забележи, че му предлага решение, което не е
подкрепено с доказателства. Докато чакаше отговор, Гросвенър
спокойно премести останалите си лични вещи от своята каюта в отдела
по нексиализъм. Това бе последният етап от неговия план за отбрана,
който предвиждаше и възможността да бъде обсаден.

Отговорът пристигна на следващата сутрин.

Уважаеми господин Гросвенър,
Предадох на господин Кент същността на вашата
записка от вчера следобед. Той предложи да подготвите
доклад по приложения формуляр А-16-4 и изрази изненада,
че не сте постъпили именно по този начин.

Ние получаваме и други данни и теории във връзка с този проблем. Вашето предложение ще бъде внимателно разгледано заедно с останалите.

Ще бъдете ли така любезен да попълните формуляра както следва, колкото се може по-скоро.

Искрено ваш:
Джон Форан
От името на господин Кент.

Гросвенър прочете писмото с мрачно изражение. Той не се съмняваше, че Кент е отправил остри забележки на секретаря си по адрес на единствения нексиалист на кораба. Дори и да беше така, Кент навярно бе сдържал езика си. Вътрешният хаос и нестихващата омраза в този човек бяха все още потиснати. Ако Корита беше прав, те щяха да избликнат в момент на криза. Това бе „зимният“ период на настоящата човешка цивилизация, при който културните ценности рухваха пред лицето на надигналия се егоизъм.

Макар че не бе имал намерение да предложи фактологична информация, Гросвенър реши да попълни изпратения му от секретаря формуляр. Но той само изброи данните си, без да ги коментира и да формулира решение. В параграфа „Препоръки“ нексиалистът написа: „Изводът е очевиден за всяко квалифицирано лице“.

Най-същественото бе, че всеки един от изложените факти бе известен на един или друг от големите научни отдели на борда на „Спейс Бийгъл“. Натрупаната информация вероятно лежеше на бюрото на Кент от седмици.

Гросвенър предаде формуляра лично. Не очакваше бърз отговор, но въпреки това остана в отдела си. Дори поръча храната да бъде изпратена в кабинета му. Изминаха четиридесет и осем часа, преди да пристигне известие от Кент.

Уважаеми господин Гросвенър,
Преглеждайки представения от вас формуляр А-16-4, забелязах, че сте пропуснали да посочите препоръките си. Тъй като разполагаме и с други материали по този проблем

и възнамерявахме да обединим най-доброто от тях в един изчерпателен план, ще се радваме да получим подробни препоръки и от вас.

Моля ви веднага да отделите внимание на този проблем.

Отдолу имаше подпис „Грегъри Кент, и.д. директор“. Гросвенър прецени, че личният подпис на Кент в писмото означава, че е постигнал целта си, а главното действие предстоеше.

Той си предписа лекарства, предизвикващи симптоми, идентични с тези на грипа. Докато очакваше да подействат, написа още една бележка на Кент, този път с посланието, че е прекалено болен, за да подготви препоръките си, „които по необходимост ще бъдат дълги, тъй като ще трябва да се вземат под внимание значителен обем разсъждения, основаващи се на факти от различни науки. При все това може би ще бъде разумно да се предприеме веднага предварителна кампания, която да накара членовете на експедицията да свикнат с мисълта, че ще останат в космоса поне още пет години.“

Веднага щом пусна писмото в пощенския улей, той се обади на доктор Егърт. Моментът бе избран по-точно, отколкото бе предполагал. След десет минути докторът влезе и остави чантата си на земята.

Когато се изправи, по коридора се чуха стъпки. Миг по-късно влезе Кент с двама яки техници от Химическия отдел.

Доктор Егърт завъртя глава и бодро кимна на шефа на химиците.

— Здравей, Грег — каза медикът с плътния си глас. След като поздрави и останалите, той насочи цялото си внимание към Гросвенър. — Е, добре, изглежда, че тук има някакъв микроб, приятелю. Това е изумително. Въпреки всички предпазни мерки, които взимаме при тези приземявания, все някой вирус или бактерия успява да се промъкне. Ще ви взема долу, в изолационното отделение.

— Предпочитам да остана тук.

Доктор Егърт се намръщи и сви рамене.

— Във вашия случай това е възможно. — Той прибра инструментите си. — Веднага ще изпратя лекар да се погрижи за вас. Няма да дадем шанс на чуждопланетните бактерии.

Кент изсумтя. Гросвенър, който от време на време поглеждаше с престорено озадачение към и.д. директора, сега вдигна глава въпросително.

— Какъв е според вас проблемът, докторе? — в гласа на Кент прозвуча раздразнение.

— Все още не мога да кажа. Да изчакаме резултатите от лабораторните изследвания. — Той се навъси. — Взел съм проби от почти всяка част на тялото му. До този момент симптомите говорят за треска, а има и някои признаци за вода в белите дробове. — Егърт поклати глава. — Страхувам се, че не мога да ти разреша да говориш с него сега, Грег. Това може да се окаже нещо сериозно.

— Ще трябва да рискуваме — отвърна Кент грубо. — Господин Гросвенър разполага с ценна информация и... — после продължи предпазливо, — и съм сигурен, че той е достатъчно добре, за да ни я даде.

Доктор Егърт погледна Гросвенър.

— Как се чувствате?

— Все още мога да говоря — каза Гросвенър отпаднало. Лицето му гореше.

Усещаше парене в очите. Но една от двете причини, поради които се разболя, беше надеждата, че това ще накара Кент да дойде, както всъщност и стана.

Другата причина беше, че той не искаше да присъства лично на нито едно от съвещанията, които Кент би могъл да свика. Тук и само тук, в отдела си, Гросвенър можеше да се защити от прибързаните действия, които останалите бяха решили да предприемат срещу него.

Докторът погледна часовника си.

— Ето какво ще направим — каза той на Кент, но думите му косвено се отнасяха и за Гросвенър. — Ще изпратя един от помощниците си. Докато той дойде, разговорът трябва да е приключил. Така става ли?

— Чудесно — откликна Кент с престорена сърдечност. Гросвенър кимна.

Доктор Егърт се спря на вратата.

— Господин Фендър ще бъде тук след около двадесет минути.

Когато лекарят излезе, Кент се приближи бавно до края на леглото и погледна към Гросвенър. Той остана дълго така и после

заговори с измамно кротък глас:

— Не разбирам какво се опитваш да направиш. Защо не ни дадеш информацията, с която разполагаш?

— Господин Кент, наистина ли сте изненадан?

Отново се възцари тишина. Гросвенър съзнаваше, че срещу него стои един много разгневен човек, който с усилие сдържа яда си. Накрая химикът процеди през зъби:

— Аз съм директорът на тази експедиция и настоявам веднага да направиш препоръките си.

Гросвенър поклати бавно глава. Изведнъж се почувства някак натежал и го обля гореща вълна.

— Не знам точно какво да ви отговоря. Вие сте дяволски предсказуем човек, господин Кент. Както виждате аз очаквах да реагирате на писмото ми именно по този начин. Знаех, че ще дойдете тук — той погледна към другите двама — с няколко горили. При тези обстоятелства мисля, че имам основание да настоявам за среща с ръководителите на отдели, за да мога лично да изложа препоръките си.

Ако бе имал време, щеше да вдигне ръка и да се предпази. Но той видя твърде късно, че Кент е по-вбесен, отколкото бе предполагал.

— Много умно, а! — изрева химикът. Той замахна и удари Гросвенър по лицето. — Значи си болен, така ли? — процеди отново директорът. — Хората, страдащи от странни болести, понякога откачат и с тях трябва да се отнасят най-сурово, защото в безумието си те нападат и най-близките си хора.

Гросвенър втренчи в него замъгления си поглед. Той притисна лицето си с ръка. С усилие пхна в устата си таблетката с антидот, тъй като наистина силно го тресеше. Правеше се, че се държи за бузата, по която го бе ударил Кент. Преглътна лекарството и каза с треперещ глас:

— Е добре, аз съм обезумял. И сега какво?

Дори да беше изненадан от реакцията му, Кент не го показва.

— Какво всъщност искаш? — попита рязко той.

Известно време Гросвенър се бореше с пристъпа на гадене. След като усещането отмина, той каза:

— Искам да започнете да убеждавате хората, че по ваше мнение наличните данни за враждебния извънземен разум налагат членовете на екипажа да свикнат с мисълта, че ще останат в космоса пет години

повече от предвиденото. Това е всичко засега. Когато го направите, ще ви кажа онова, което искате да знаете.

Гросвенър вече се чувстваше по-добре. Антидотът действаше.

Температурата му спадна. Всъщност той беше съвършено искрен. Планът му можеше да претърпи и промени. На някои последващ етап Кент, а по-късно и целият екипаж можеха да приемат предложението му и това щеше да сложи край на неговата серия от тактически ходове.

На два пъти Кент отваряше уста с намерението да заговори и после отново я затваряше. Накрая каза с подрезгавял глас:

— Това ли е всичко, което можеш да предложиш засега?

Под одеялото пръстите на Гросвенър бяха върху копчето отстриани на леглото, готови да го натиснат всеки момент.

— Кълна се, че ще получите каквото искате — изрече той.

— Това е невъзможно — отвърна рязко Кент. — Не мога да участвам в такава лудост. Хората няма да се съгласят да останат в космоса дори и една година повече.

Гросвенър продължи спокойно:

— Вашето присъствие тук показва, че не смятате моето решение за налудничаво.

Кент стисна пръстите на ръцете си.

— Изключено. Как ще обясня действията си пред шефовете на отдели?

Наблюдавайки дребния мъж, Гросвенър започна да подозира, че кризата е надвиснала.

— Не е нужно да им казвате на този етап. Трябва просто да им обещаете, че по-късно ще получат необходимата информация.

Единият от техниците, който наблюдаваше лицето на Кент, каза:

— Вижте, шефе, този човек изглежда не разбира, че говори с директора. Какво ще кажете да го пообработим?

Кент се канеше да добави нещо, но се отказа. Той отстъпи назад и облиза устните си. Сетне кимна отривисто.

— Прав си, Бредър, не знам как допуснах да вляза в спор с него. Почакайте само минутка да заключа вратата. После ще...

— Не бих направил това на ваше място. По този начин ще задействате алармената система на кораба.

Кент спря и се извърна с ръка върху дръжката на вратата. На лицето му беше изписана изкуствена усмивка.

— Добре тогава — каза той сковано. — Ще се справим с теб и при отворена врата. Казвай каквото знаеш, приятелю.

Двамата техници бързо пристъпиха напред.

— Бредър, чувал ли си нещо за периферното електростатично напрежение? — попита Гросвенър. Докато двамата мъже се двоумяха, той продължи мрачно: — Само да ме докоснете и ще се изгорите. Ръцете ви ще се покрият с мехури. Лицата ви...

Двете горили се отдръпнаха. Русият Бредър погледна разтревожено към Кент.

— Количеството електричество в човешкия организъм не може да убие дори муха — отсече директорът ядосано.

Гросвенър поклати глава.

— Това не е ли извън вашата научна област, господин Кент? Електричеството не е в моето тяло, но ще потече във вашето само ако ме докоснете.

Кент извади вибратора си и демонстративно се зае да го настройва.

— Отдръпнете се! — каза той на телохранителите си. — Ще го облъча само за десета от секундата. Той няма да загуби съзнание, но дозата ще го пораздруса.

— На ваше място дори не бих опитал, Кент — спокойно го парира Гросвенър. — Предупреждавам ви.

Директорът не го чу или беше прекалено вбесен, за да му обърне внимание.

Трасирацията лъч заслепи Гросвенър. Чу се свистене, нещо изпука и Кент изкрещя от болка. Осветлението премигна. Нексиалистът видя, че Кент се опитва да се освободи от оръжието. То беше здраво залепнало за ръката му, но после падна на пода и издрънча. Явно агонизиращ от болка, директорът стисна наранената си длан и се олюля.

— Защо не ме послушахте? — попита Гросвенър с нотка на гневно съчувствие. — Плоскостите на тези стени са заредени с високо напрежение и когато вибраторът йонизира въздуха, вие бяхте подложен на електрически удар, който в същото време неутрализира

освободената енергия, като изключим периметъра в близост до дулото. Надявам се, че не сте се изгорили прекалено лошо.

Кент вече се бе овладял. Лицето му беше бледо, чертите опънати, но въпреки това беше спокоен.

— Това ще ти струва скъпо — каза той глухо. — Когато останалите разберат, че един човек се опитва да им натрапи идеите си... — Кент не довърши думите си и махна властно към двамата си придружители. — Да вървим, засега нямаме повече работа тук.

Цели осем минути след като те си тръгнаха, влезе Фендър. Гросвенър търпеливо му обясни, че вече не е болен. Доста повече време обаче му беше необходимо, за да убеди в същото и доктор Егърт, когото младият човек повика. Той не се тревожеше, че може да го разкрият. За да се установи веществото, което беше взел, трябваше да се направят сериозни изследвания и да има категорично подозрение.

Накрая го оставиха сам, като го посъветваха да не напуска отдела си ден-два. Гросвенър ги увери, че ще следва препоръките им, при това го направи съвсем искрено. В тежките дни, които предстояха, Нексиалният отдел щеше да бъде неговата крепост. Той нямаше представа какво ще предприемат срещу него, но само тук беше в състояние да им се противопостави.

Около час след като лекарите си бяха тръгнали, в пощенския улей се чу изщракване. Кент бе изпратил съобщение, че свиква съвещание в отговор на молбата, отправена от Елиът Гросвенър. Там се цитираше първото писмо на Гросвенър, без да се споменава нищо за последвалите събития. Текстът завършваше с думите: „Предвид на някои успешни действия на господин Гросвенър, изпълняващият длъжността директор смята, че той има право да бъде изслушан.“

Най-отдолу Кент беше добавил на ръка: „Уважаеми, господин Гросвенър, съобразявайки се с вашето заболяване, наредих на екипа на господин Гуърли да свържат комуникатора ви с контролната зала, за да можете да участвате, без да ставате от леглото. Този път съвещанието ще бъде закрито.“

В посочения час Гросвенър се включи към контролната зала. Когато образът се появи, той видя, че просторното помещение е на ясен фокус и предположи, че е задействан екранът на големия комуникатор точно над контролното табло. От този момент нататък лицето му представляваше триметров образ, който гледаше към хората

долу в залата. За първи път си даде сметка с кисела гримаса, че присъствието му на съвещанието ще бъде доста очебийно.

Той огледа набързо залата и видя, че повечето ръководители на отдели вече бяха заели местата си. Точно под големия екран Кент разговаряше с капитан Лийт. Очевидно това беше краят, а не началото на разговора им, защото директорът погледна нагоре към Гросвенър, усмихна се мрачно и после се обърна към малката си аудитория. Гросвенър забеляза, че лявата му ръка е превързана.

— Господа — започна Кент, — без предисловия искам да дам думата на господин Гросвенър. — Той още веднъж погледна към видеофона и на лицето му се изписа същата жестока усмивка. — Гросвенър, можете да започвате.

Нексиалистът заговори:

— Господа, преди около седмица аз получих достатъчно доказателства, които да оправдаят предприемането на действия от наша страна срещу извънземния разум в тази галактика. Това може да прозвучи пресилено и за съжаление не мога да ви предложа нищо друго освен моето тълкувание на събраните факти. Не съм в състояние да убедя всички, че такова създание наистина съществува. Някои от вас обаче ще разберат, че разсъжденията ми имат основание. На други, лишени от познания в определени научни области, ще им се стори, че при всички случаи заключенията ми са спорни. Дълго време напънах ума си над това, как да ви докажа, че съм избрал единственото спасително решение. В крайна сметка прецених, че ще бъде най-добре да ви разкажа за проведените от мен експерименти.

Той не спомена нищо за разиграния от него заплетен фарс, чрез който получи възможността да бъде изслушан. Въпреки всичко, което се беше случило, Гросвенър не желаше да се конфронтира с Кент повече, отколкото бе необходимо.

— А сега — продължи нексиалистът — бих искал да отстъпя думата на господин Гуърли. Сигурен съм, че няма да бъдете толкова изненадан, ако заявя, че всичко започна от автомата С-9. Мисля си дали не бихте разказали на колегите си за него?

Шефът на Комуникационния отдел погледна към Кент, който сви рамене и кимна. Гуърли се поколеба и започна:

— Невъзможно е да се каже точно кога е бил задействан С-9. За незапознатите С-9 е малък екран, който се активизира автоматично,

когато космическият прах в близост до кораба достигне плътност, опасна за движението му. Разбира се, плътността на праха в който и да е сектор на космоса е относително по-голяма при високи скорости. Самият факт, че С-9 е активиран е бил забелязан от един от хората ми малко преди онези гущери да нахлуят в контролната зала.

Гуърли се облегна назад и каза:

— Това е всичко.

— Господин Ван Гросен — обади се отново Гросвенър, — какво установи вашият отдел относно космическия прах в тази галактика?

Едрият физик се размърда на стола си и отговори, без да става:

— Няма нищо, което може да бъде разглеждано като показателно или необичайно. Плътността е малко по-голяма отколкото в нашата галактика. Събрахме известно количество от този прах посредством йонизиращи плаки с висок потенциал, остъргвайки наслоения върху тях пласт. Той се състоеше предимно от твърди частици, няколко прости елемента, следи от множество съединения, които се появяват при кондензация, малко свободни газове и най-вече въглерод. Бедата е, че онова, което извлякохме, прилича твърде малко на праха в открития космос, но проблемът с набавянето му в естествен вид така и не беше решен задоволително. Самото му улавяне чрез нашите методи предизвиква многобройни промени в неговия състав. Можем само да гадаем как точно функционира в космоса. — Физикът вдигна безпомощно ръце. — Това е всичко, което мога да кажа сега.

Гросвенър продължи:

— Мога да задам още въпроси на ръководителите на отдели за техните открития. Но смятам, че ще успея да обобща изследванията им, без да бъда несправедлив към някои от тях. Отделите на господата Смит и Кент се натъкнаха на същите проблеми, както и екипът на Ван Гросен. Господин Смит е използвал различни средства, за да насити атмосферата в една клетка с този прах. Затворените вътре животни не показаха никакво неразположение и накрая той сам се подложи на този експеримент. Имате ли да добавите нещо към това?

Смит поклати глава.

— Дори и да става дума за форма на живот, моят експеримент не доказва нищо. Допускам, че най-близкият ни контакт с това нещо е бил, когато влязохме в една спасителна лодка, отворихме всички врати

и после ги затворихме, пускайки отново въздуха вътре. Имаше леки изменения в химическия му състав, но всъщност нищо съществено.

— Толкова за фактите — каза Гросвенър. — Между другото аз също направих един експеримент. Изведох една спасителна лодка в откритото пространство и оставих космическият прах да се носи през отворените врати. Онова, което ме интересуваше, бе следното: ако то е форма на живот, с какво се храни? За целта подадох обратно въздух в лодката и го анализирах. Сетне убих няколко малки животни и отново изследвах атмосферата. Изпратих проби от въздуха с означения „Преди“ и „След“ на господата Кент, Ван Гросен и Смит. Имаше няколко съвсем незначителни химически изменения. Те биха могли да се дължат и на грешка при анализа. Но на мен ми се иска Ван Гросен да ви каже какво е открил самият той.

Ван Гросен премигна и изправи рамене.

— Това доказателствен материал ли беше? — попита той изненадан. После се завъртя на стола си и погледна колегите си намръщено. — Не виждам какво значение има това — рече физикът, — но молекулите в пробата с означение „След“ имаха малко по-висок електрически заряд.

Това беше решителният момент. Гросвенър гледаше надолу към вдигнатите лица на учените и зачака искрата на осъзнатата грешка да блесне в очите на поне един от тях.

Мъжете седяха сковано с озадачени изражения. Накрая някой се обади кисело:

— Предполагам, от нас се очаква да заключим, че си имаме работа с мъглявина, надарена с разум. На мен ми е твърде трудно да приема това.

Гросвенър не каза нищо. Очакваше от тях да направят далеч по-решителен мисловен скок, въпреки че разликата беше почти неуловима. Сега разочарованието вече упорито се бе загнездило в него. Той започна да се подготвя за следващия си ход.

— Хайде, хайде, господин Гросвенър — каза рязко Кент, — обяснете какво имате предвид и тогава ще преценим дали сте прав.

Гросвенър започна неохотно:

— Господа, неспособността ви на този етап да видите отговора е много тревожна. Предвиждам, че ще имаме сериозни неприятности. Помислете в какво положение се намирам. Аз ви предоставих

наличните доказателства, описах ви експериментите, които ми дадоха възможност да идентифицирам врага. Вече е ясно, че моите заключения определено ще бъдат счетени за спорни. И все пак, ако съм прав — а аз съм убеден, че е така — ще бъде пагубно да не предприемем мерките, които смятам за необходими. Това ще бъде гибелно за човешката раса и за всяка форма на разумен живот във вселената. Но положението е следното: ако направя предложение нещата ще бъдат извън моя контрол. Решението ще бъде взето от мнозинството и след това, доколкото мога да преценя, няма да има нито едно законно средство, чрез което да го отменя.

Гросвенър замълча, за да могат думите му да се запечатат в съзнанието им. Неколцина от мъжете се спогледаха намръщено.

— Почакайте — каза Кент, — аз вече съм се изправял пред каменната стена на егоизма на този човек.

Това бе първата враждебна забележка от началото на съвещанието. Гросвенър го стрелна с поглед, после извърна глава и продължи:

— На мен се падна тъжният жребий, господа, да ви съобщя, че при тези обстоятелства проблемът престава да бъде научен и става политически. Ето защо настоявам решението ми да бъде прието. Според мен трябва да бъде предприета кампания, при която директорът Кент и всички шефове на отдели ще отстояват схващането, че се налага „Спейс Бийгъл“ да остане в космоса пет земни години повече. Ще ви кажа какво имам предвид, но искам всеки един от шефовете на отдели да свикне с мисълта, че трябва на всяка цена да заложи доброто си име и репутацията си в това начинание. Опасността, доколкото мога да я съзря, е така всеобхватна, че ще бъде срамно да прахосваме времето си в дребнави караници.

Гросвенър накратко им разказа в какво се състои заплахата. После, без да изчаква реакцията им, той им обясни как според него могат да се справят с нея.

— Трябва да намерим няколко планети, богати на желязо и да впрегнем целия потенциал на кораба за производството на торпеда с неустойчива атомна маса. Според предвижданията ми ще ни трябва близо година, за да прекосим тази галактика и да изстреляме наслуки торпедата в открития космос, при това в голямо количество. И тогава, когато целият този сектор от междузвездното пространство престане

да бъде безопасен за него, ние ще потеглим и ще му дадем възможност да ни последва. Той няма да има буквално никакъв избор, освен да тръгне след кораба с надеждата, че ще го отведем до някакъв източник на храна, по-добър от този тук. Повечето от времето ще отиде, за да се убедим, че завинаги сме се откъснали от него и вече не ни преследва към нашата галактика.

Той спря, после продължи тихо:

— Е, господа, това е всичко. Виждам по лицата ви, че реакциите ви ще бъдат различни и ни предстои да влезем в един от онези ужасни конфликти.

Гросвенър млъкна. Известно време никой не се обади, след което един от мъжете каза:

— Пет години.

Това бе почти въздишка, но подежда като сигнал за действие. Всички в залата се раздвижиха неспокойно.

— Пет години — потвърди бързо Гросвенър.

Трябваше да продължи да набляга на това. Нарочно избра по-дългия начин за изчисляване на времето, защото обърнато в звездни години, всичко щеше да изглежда по-поносимо. Всъщност звездното време с неговия стоминутен час, двадесетчасов ден и година от триста и шестдесет дни беше психологическа клопка. Свикнеха ли веднъж с по-дългия ден, хората бяха склонни да забравят колко време е изминало според стария им начин на мислене.

В този смисъл сега той очакваше от тях да се успокоят, когато осъзнаят, че допълнителният престой в космоса няма да бъде повече от три години звездно време.

— Някакви други мнения? — попита Кент.

Ван Гросен заговори мрачно:

— Не мога да приема безрезервно анализа на господин Гросвенър. Изпитвам уважение към него, предвид на някои негови минали постижения, но той иска от нас да повярваме в нещо, което съм сигурен, че щяхме да разберем, ако действително разполагаше със сериозни доказателства. Аз отхвърлям идеята, че нексиализмът осигурява абсолютна интеграция между отделните науки и че само хора, подготвени чрез неговите методи, могат да разберат по-сложните и взаимосвързани явления.

— Не отхвърляте ли прекалено прибрзано нещо, което не сте си дал труда да проучите? — попита Гросвенър рязко.

Ван Гросен сви рамене.

— Може би.

— Доколкото разбирам — намеси се Зелър, — на нас ни се предлага да прекараме много години в космоса и да изразходваме много усилия без гаранцията, че ще получим нещо друго освен косвени и несъществени доказателства, че този план работи.

Гросвенър се поколеба. После разбра, че няма друга алтернатива освен сблъсъка. Не можеше да се съобразява с техните чувства.

— Когато постигнем успех, аз ще зная това със сигурност — рече той. — И ако някои от вас благоволят да дойдат в Нексиалния отдел и да изучат нашите методи, те също ще узнаят кога е настъпил този момент.

Смит каза навъсено:

— Господин Гросвенър използва този довод в своя полза. Той постоянно иска да ни обучава, за да станем негови равностойни партньори.

— Други коментари? — Това беше Кент. Гласът му бе станал писклив и в него се долавяха нотки на тържество.

Няколко от мъжете като че ли искаха да вземат думата, но после се отказаха. Кент продължи:

— За да не си губим времето, мисля, че трябва да гласуваме и да видим как мнозинството приема предложението на господин Гросвенър. Убеден съм, че всички се нуждаем от обща позиция.

Той тръгна бавно напред. Гросвенър не можеше да види лицето му, но в позата на този човек личеше надменност.

— Предлагам да преминем към гласуване — каза Кент. — Всички, които подкрепят идеята на Гросвенър да останем в космоса пет години повече, моля да гласуват.

Не се вдигна нито една ръка.

Някой се обади сопнато:

— Необходимо е известно време, за да се обмисли всичко това.

Кент не отговори веднага.

— Ние се опитваме да вземем становище за момента. Всички трябва да знаем какво мислят водещите учени на борда.

Той направи пауза и извика:

— Който е категорично против, да гласува.

Само трима души не вдигнаха ръка. С един светкавичен поглед Гросвенър разпозна тримата въздържали се: Корита, Маккан и Ван Гросен. По-късно забеляза, че капитан Лийт, който стоеше до Кент, също не беше гласувал.

Гросвенър каза бързо:

— Капитан Лийт, това със сигурност е моментът, когато вашето конституционно право да поемете цялото управление на кораба, трябва да бъде приложено. Опасността е явна.

— Господин Гросвенър — отговори замислено капитан Лийт, — това би било вярно, ако имаше някакъв видим враг. Всъщност аз мога да се ръководя единствено от мнението на научните експерти.

— Има само един истински експерт на борда — каза хладно Гросвенър. — Останалите са шепа аматьори, които се плъзгат по повърхността на нещата.

Тази забележка сякаш зашемети повечето от присъстващите в залата.

Няколко души едновременно понечиха да заговорят. После гласовете им утихнаха в гневно мълчание.

— Господин Гросвенър — сдържано каза капитан Лийт, — аз не мога да приема вашето неподкрепено от нищо твърдение.

— Е, господа — обади се Кент злъчно, — сега вече знаем какво наистина мисли за нас господин Гросвенър.

Той не изглеждаше засегнат от обидата. В поведението му се долавяше добродушна ирония. Изглежда бе забравил, че длъжността му на и.д. директор го задължаваше да поддържа атмосфера на достойнство и благоприличие.

Мийдър, шефът на подотдела по ботаника, му го напомни ядосано:

— Господин Кент, не разбирам как можете да толерирате подобно високомерно изказване.

— Точно така — каза Гросвенър, — отстоявайте правата си. Цялата вселена е в смъртна опасност, но чувството ви за лично достойнство трябва да бъде съхранено.

Маккан се обади за първи път, като не скриваше безпокойството си:

— Корита, ако отвън има разум като този, който ни описа Гросвенър, как би се вместили той в цикличната история?

Археологът поклати безрадостно глава.

— Страхувам се, че е доста трудно. Бихме могли да допуснем, че става дума за примитивна форма на живот. — Той огледа залата. — Далеч по-загрижен съм от проявленията на цикличната история сред моите приятели. Говоря за удоволствието от това да вземеш надмощие над човека, който ни накара да се чувстваме малко неловко в светлината на неговите неотдавнашни постижения. А също и внезапно развилата се егомания на същия този човек. — Той погледна тъжно нагоре към Гросвенър. — Господин Гросвенър, аз съм много огорчен от вашето изказване.

— Господин Корита — отвърна Гросвенър спокойно, — ако бях възприел някакво друго поведение, вие нямаше да имате привилегиите да чуete това, което казах на тези уважавани господа, много от които ценя като личности, нито пък онова, което все още предстои да кажа.

— Убеден съм — рече Корита, — че участниците в тази експедиция ще направят всичко, което е необходимо, без да държат сметка за личните жертви.

— Трудно е да се повярва в това — отговори Гросвенър. — Според мен много от тях са повлияни от факта, че моят план изисква пет извънредни години в космоса. Признавам, че това е жестока необходимост, но ви уверявам, че няма друга алтернатива. — Той млъкна и после продължи: — Всъщност аз очаквах този развой и се подготвих за него. — Нексиалистът се обърна към аудиторията: — Господа, вие ме принуждавате да предприема действия, за които съжалявам много повече, отколкото бих могъл да го изразя. Ето моя ултиматум.

— Ултиматум! — от изненада Кент бе пребледнял.

Гросвенър не му обърна внимание.

— Ако до хиляда часа утре моят план не бъде приет, ще завладее кораба. Всеки човек на борда ще установи, че прави онова, което му наредя аз, независимо дали му харесва или не. Естествено аз очаквам учените на борда да обединят усилията си, за да предотвратят осъществяването на плана ми. Съпротивата обаче ще бъде безсмислена.

Врявата, която се надигна в този момент, продължи дълго след като Гросвенър прекъсна връзката между комуникатора си и контролната зала.

ДВАДЕСЕТ И ШЕСТА ГЛАВА

Около час по-късно Гросвенър получи обаждане от Маккан.

— Бих искал да се видим — каза геологът.

— Заповядай — приветливо отвърна нексиалистът.

Маккан изглеждаше неуверен.

— Предполагам, че по коридора към твоя отдел си заложил капани.

— Ами да, мисля, че може да се каже и така — съгласи си Гросвенър, — но ти няма да имаш проблеми, не се тревожи.

— А ако идвам при теб с тайното намерение да те убия?

— Тук, в моя отдел — отвърна Гросвенър с увереност, която се надяваше да впечатли слушащите този разговор, — ти не можеш да ме убиеш дори и с тояга.

Маккан се поколеба и каза:

— Идвам веднага! — После геологът прекъсна връзката.

Вероятно той се намираще съвсем наблизо, защото след по-малко от минута скритите детектори в коридора започнаха да сигнализируют за неговото приближаване. Главата и раменете му преминаха през екрана на комуникатора, електрическата ключалка щракна и се затвори. Тъй като тя беше част от автоматичната защитна система, Гросвенър я деактивира ръчно.

Няколко секунди по-късно Маккан влезе през отворената врата. Той се спря за миг на прага и после тръгна напред, кимвайки с глава.

— Бях се поуплашил малко. Въпреки уверенията ти, имах чувството, че цели батареи ме държат на мушка. Но така и не забелязах нищо. — Той погледна изпитателно Гросвенър. — Блъфираш ли?

— Самият аз съм малко обезпокоен — отговори нексиалистът. — Дон, ти разклати вярата ми в твоята почтеност. Честно казано, не съм очаквал от теб да дойдеш тук с бомба.

Маккан видимо се смути.

— Но аз не нося бомба. Ако твоите системи са засекли нещо подобно. — Той млъкна, свали сакото си и започна да се претърсва. Изведнъж движенията му се забавиха. Лицето му преbledня, когато извади някакъв тънък сив предмет, дълъг около пет сантиметра. — Какво е това? — попита геологът.

— Плутоний-72.

— *Радиоактивен!*

— Не, но може да се превърне в радиоактивен газ, ако към него се насочи лъч от високочестотен радиопредавател. Този газ ще причини и на двама ни лъчеви изгаряния.

— Гроув, кълна ти се, че не знам нищо за това.

— Каза ли на някого, че идваш тук?

— Естествено. Целият този сектор на кораба е блокиран.

— С други думи, трябвало е да вземеш разрешение.

— Да, от Кент.

Гросвенър се поколеба, после каза:

— Искам да се съсредоточиш над това. Дали по време на разговора си с Кент не си почувствал, че в стаята е горещо.

— Ъ-ъ, да. Сега си спомням. Имах чувство, че ще се задуша.

— Колко време продължи това?

— Около секунда.

— Хм, в такъв случай вероятно си бил в безсъзнание около десет минути.

— В безсъзнание? — Маккан се навъси. — Проклет да съм! Този дребен негодник ме е упоил.

— Вероятно ще мога да установя каква доза си получил. — Гросвенър говореше замислено. — Една кръвна проба ще свърши работа.

— Да, бих искал да ми направиш кръвен тест. Това ще докаже, че...

Нексиалистът поклати глава.

— Това само ще докаже, че действително ти се е случило подобно нещо, но няма да докаже, че е станало против волята ти. Много по-съществен е фактът, че нито един здравомислещ човек не би допуснал плутоний-72 да се разпадне в негово присъствие. Според моите атомни неутрализатори те се опитват да предизвикат ядрен разпад поне от минута насам.

Маккан беше пребледнял.

— Гроув, аз приключих с този лешояд. Признавам, че бях разколебан и обещах да му докладвам за резултата от нашия разговор, но смятах да те предупредя за това.

Гросвенър се усмихна.

— Всичко е наред, Дон. Вярвам ти. Седни.

— Ами това? — Маккан му подаде малката метална „бомба“.

Гросвенър я пое и после я прибра в неголяма ниша, където съхраняваше радиоактивните материали. После се върна и също седна.

— Предполагам — каза той, — че ще последва нападение. Единственият начин, по който Кент би могъл да оправдае действията си пред другите, е да представи нещата така, сякаш е бил принуден да ни осигури спешна медицинска помощ след радиоактивно изгаряне. Можем да проследим събитията на този екран — завърши той.

Атаката бе регистрирана най-напред от няколко електронни детектора с фотоклетки. На стенното контролно табло премигнаха слаби светлини и се чу звукът на автоматичен прекъсвач.

След малко силуетите на нападателите се появиха на големия екран над таблото. Около дузина мъже в космически костюми завиха покрай далечния ъгъл и тръгнаха по коридора към Нексиалния отдел. Гросвенър разпозна Ван Гросен и двама от асистентите му от Физическия отдел, четирима химици, двама от които бяха от биохимичния подотдел, трима от експертите по комуникациите на Гуърли и двама офицери. Трима войници прикриваха тила с един мобилен вибратор, преносимо топлинно оръдие и голям разпръсквател на упойващ газ.

Маккан се размърда неспокойно.

— Няма ли друг подстъп към това място?

Гросвенър кимна.

— Вече е защитен.

— Ами отгоре и отдолу? — Маккан посочи пода и тавана.

— Отгоре има склад, а отдолу — киносалон. Погрижил съм се и за двете.

Те замълчаха. После, когато групата в коридора спря, Маккан каза:

— Изненадан съм, че виждам Ван Гросен отвън. Мислех, че се възхищава от теб.

— Аз го засегнах, когато нарекох него и останалите аматьори. Дошъл е да види с очите си на какво съм способен.

Навън в коридора нападателите като че ли се съвещаваха. Гросвенър продължи:

— Какво точно те доведе при мен?

Маккан следеше екрана.

— Искях да знаеш, че не си напълно сам. Някои от шефовете на отдели ме помолиха да ти предам, че са с теб. — Той замълча разсеяно. — Нека не говорим сега, поне докато атаката продължава.

— Сега моментът не е по-лош, отколкото когато и да е по друго време.

Маккан сякаш не го чу.

— Не виждам как ще ги спреш — каза той неспокойно. — Те разполагат с достатъчно огнева мощ, за да стопят стените ти.

Гросвенър не отговори и геологът се обърна към него.

— Ще бъда откровен с теб — каза той. — Не зная какво да предприема. Убеден съм, че си прав, но твоята тактика ми се струва твърде неетична. — Маккан като че ли беше забравил за екрана.

— Имаше само още една възможна тактика — отговори Гросвенър. — Да започна предизборна кампания срещу Кент. Тъй като е само и.д. директор, без да е пряко избран, вероятно бих успял да предизвикам избори в рамките на един месец.

— И защо не го направи?

— Защото — Гросвенър потръпна — се страхувах. Онова нещо отвън буквално умира от глад. По всяко време то може да се насочи към друга галактика и това може да бъде нашата. Един месец е прекалено дълъг период.

— И все пак — изтъкна Маккан — твоят план е да се изтеглим от тази галактика и ти си изчислил, че това ще отнеме цяла година.

— Опитвал ли си се някога да измъкнеш храната на хищник? — попита Гросвенър. — Той се стреми да я задържи, нали? Дори е готов да се бие за нея. Мисълта ми е следната: когато това създание разбере, че се опитваме да му се измъкнем, то ще се вкопчи колкото може по-здраво в онова, което има.

— Разбирам — кимна Маккан. — Освен това ти допускаш, че шансовете ти да спечелиш изборите с твоята платформа са почти нулеви.

Гросвенър поклати отривиста глава.

— Аз бих ги спечелил. Може би няма да повярваш, но е факт, че хората, които са отдадени на удоволствията, чувствата или амбициите си, лесно се управляват. И не аз съм открил избраната от мен тактика. Тя се използва от векове. Но опитите на историците за анализ никога не са достигали до същността на нещата. Доскоро връзките между физиологията и психологията бяха предимно на теоретично ниво. Нексиалното обучение ги сведе до определени техники.

Маккан млъчеше и го изучаваше. Накрая каза:

— Как си представяш бъдещето на човечеството?

Очакваш ли всички да станат нексиалисти?

— На борда на този кораб това е необходимо. За расата като цяло все още е неосъществимо. В далечна перспектива обаче няма да има извинение за никого, ако не е научил онова, което е в състояние да научи. Защо да не го направи? Защо трябва да стои под небето на своята планета и да гледа към него с празните очи на суеверието и невежеството, решавайки жизненоважни въпроси, докато някой друг го прави на глупак. Изчезналите земни цивилизации от древността са пример за това, какво се случва с потомците на човека, когато той реагира сляпо на обстоятелствата или се ръководи от авторитета на различни доктрини.

Гросвенър сви рамене.

— Засега е осъществима по-малката цел. Трябва да направим хората скептици. Умният, макар и невеж селянин, на когото трябва да се покажат конкретни доказателства, е духовният предтеча на учения. На всички нива от разбирането на света, скептикът компенсира отчасти своята липса на специфични познания чрез характерния си начин на мислене. Той казва: „Покажи ми! Аз имам открит ум, но това, което ми говориш, само по себе си не може да ме убеди.“

Маккан го слушаше замислено.

— Вие, нексиалистите, ще прекъснете цикличния модел на историята — това ли имаш предвид?

Гросвенър се поколеба, преди да каже:

— Признавам, че преди да срещна Корита, аз не му отдавах голямо значение. Но бях впечатлен след това. Предполагам, че тази теория би могла да претърпи сериозна ревизия. Думи като „раса“ и

„род“ например са лишени от смисъл, но общият модел като че ли отговаря на фактите.

Маккан отново съсредоточи вниманието си върху нападателите.

— Изглежда им е необходимо доста време, за да предприемат атаката. По всичко личи, че са имали готов план, преди да стигнат дотук.

Гросвенър не отговори. Маккан го стрелна с поглед.

— Чакай малко — възкликна той. — Те все още не са се натъкнали на твоите защитни системи, нали така?

След като Гросвенър продължи да мълчи, Маккан скочи на крака, приближи се до екрана и се взря в него. Забеляза, че двама от нападателите бяха паднали на колене на пода.

— Но какво правят те — попита той безпомощно. — Какво ги спира?

Гросвенър се поколеба, преди да му обясни:

— Опитват се да не пропаднат през пода. — Въпреки усилиято му да остане спокоен, гласът му трепереше от вълнение.

Маккан не разбра, че нексиалистът изпробва този метод за първи път. Той отдавна разполагаше с необходимите познания, но едва сега ги подлагаше на изпита на практиката. Използваше явления, познати на много науки, и импровизираше с тях в зависимост от изискванията на конкретните обстоятелства.

Подходът се оказа добър, каквито бяха и очакванията му. Обширните му и задълбочени познания почти изключваха възможността за грешка. Но реалният резултат предизвика у него въодушевление, каквото не бе очаквал.

Маккан се върна на мястото си и седна.

— Подът наистина ли ще пропадне?

Гросвенър поклати глава.

— Ти не разбираш. На пода му няма нищо. Те потъват в него. И ако продължават така, наистина ще се сгромолясат надолу. — Той се засмя в неочакван пристъп на веселие. — Бих искал да видя лицето на Гуърли, когато неговите асистенти му докладват за този феномен. Това е същият онзи „балон“, за който той говореше — телепортацията, хиперкосмическата теория, съчетани с един от методите на петролната геология и две от технологиите на индустриалната химия.

— Кой е този геоложки метод? — попита Маккан, но изведнъж се сепна. — Дяволите да ме вземат! Имаш предвид съвременният начин за добив на нефт без сонди. Ние само създаваме необходимите условия върху повърхността, към която трябва да потече нефтът от целия район. — Той се намръщи. — Чакай малко. Има един фактор, който...

— Има дузина фактори, приятелю — намеси се Гросвенър и после продължи спокойно: — Пак повтарям, това е лабораторна работа. Повечето от нещата функционират в малък периметър и при много ниско хранване.

— Защо не използва някои от тези трикове срещу котето или аленото чудовище?

— Вече ти казах. Аз поработих доста над тази система. Прекарах много безсънни часове, докато инсталирам оборудването, но никога не съм имал шанса да използвам и част от него срещу нашите извънземни врагове. Повярвай ми, ако бях поел контрол над кораба, нямаше да понесем толкова човешки жертви при всеки един от онези инциденти.

— А защо не го направи?

— Нямаше време. Беше прекалено късно. Освен това корабът бе построен няколко години преди създаването на Нексиалната фондация. Имахме късмет, че изобщо бе създаден такъв отдел на борда на кораба.

Малко по-късно Маккан каза:

— Не виждам как ще завладееш кораба утре, след като това означава да излезеш от лабораторията си. — Той замълча и се загледа в екрана. После добави задъхано: — Докарали са дегравитатори. Те ще ги използват срещу теб.

Гросвенър не отговори. Той вече бе разчел намеренията им.

ДВАДЕСЕТ И СЕДМА ГЛАВА

Дегравитаторите работеха на принципа на антиускорителния двигател. Беше установено, че при преодоляването на инерцията на едно тяло се извършва молекулярен процес, който не бе присъщ на структурата на материята. Антиускорителното поле променяше леко орбитите на електроните. Това на свой ред създаваше молекулно напрежение, водещо до незначително, но всеобхватно пренареждане.

Видоизменената по този начин материя сякаш ставаше неуязвима за естествените последици от ускоряването или забавянето. В резултат на действието на антиускорението корабът можеше да спре изведнъж посред полет, дори когато се движеше със скорост от милиони километри в секунда.

Нападателяте натовариха оръжията си на дългите, тесни платформи, качиха се на тях и активираха гравитационното им поле на необходимото ниво. После с помощта на магнитно привличане те се притеглиха към отворените врати, които се намираха на около шестдесет — седемдесет метра.

Атакуващите напреднаха с около петнадесет метра, после забавиха движението си, спряха и започнаха да се връщат назад. След това отново спряха.

Гросвенър, който работеше нещо пред контролното табло, се върна и седна при озадачения геолог.

— Какво правят те? — попита Маккан.

— Каквото видя — отвърна Гросвенър, без да се колебае. — Придвижиха се напред към стоманените врати с насочващи магнити. Аз създадох рефлекторно поле, което само по себе си не е нищо ново. Но всъщност този негов вариант е вид температурен процес, свързан по-скоро с начина, по който ти и аз поддържаме телесната си топлина, отколкото с термодинамиката. Сега ще им се наложи да използват реактивна тяга, обикновени витла или дори — той се засмя — гребла.

Маккан заговори мрачно, без да откъсва поглед от екрана:

— Те няма да се поколебаят да използват термооръдията. По-добре затвори вратата!

— Почакай!

Маккан преглътна.

— Но топлината ще нахлуе вътре. Ще се изпечем.

Гросвенър поклати глава.

— Казах ти, че това, което правя, е част от един температурен процес. Ако се подаде допълнителна енергия, металът наоколо ще се стреми да запази равновесие на някое по-ниско температурно равнище. Ето, гледай сега.

Мобилните топлинни бластери започнаха да побеляват. Маккан изруга приглушено.

— Скреж — измърмори той. — Но как...

Стените и подът се покриваха с лед пред очите им. Замръзналият корпус на термооръдието блестеше, а през вратата проникваше леден полъх. Маккан потръпна.

— Температура — измънка той. — Равновесие на някое по-ниско ниво.

Гросвенър стана.

— Мисля, че е време да се прибират вкъщи. В края на краищата не искам да им се случи нищо лошо.

Той се приближи до един апарат срещу стената и седна на стола пред компактната клавиатура. Клавишите бяха малки и в различни цветове. Те бяха по двадесет и пет на ред — общо двадесет и пет реда.

Маккан се приближи и погледна към апарата.

— Какво е това? — попита той. — Не си спомням да съм го виждал преди.

С бързо, безшумно, почти небрежно движение Гросвенър натисна седем от клавишите, после протегна ръка и завъртя главния ключ. Разнесе се тих, но отчетлив музикален звук. Неговите обертонове като че ли увиснаха във въздуха за няколко секунди, след като заглъхна основният тон.

Гросвенър вдигна глава.

— Каква асоциация извиква в съзнанието ти този звук?

Маккан се поколеба. На лицето му бе изписано странно изражение.

— Представих си орган, който свири в църква. После картината се промени и ми се стори, че се намирам на предизборно събрание, където кандидатът бе осигурил бърза и стимулираща музика, от която всички се чувстваха щастливи. — Той млъкна, след което попита развълнувано: — Това ли е начинът да спечелиш изборите?

— Това е един от начините.

— Човече, що за дяволска сила притежаваш — възкликна геологът.

— На мен това не ми въздейства.

— Но ти имаш необходимата подготовка. Не можеш да очакваш това от цялата човешка раса.

— Всяко бебе по инстинкт е подготвено да се учи да ходи, да движи ръцете си, да говори. Защо тази инстинктивна подготовка да не се разшири на основата на хипнотизма, химическите реакции, въздействието на храната? Това е било възможно преди векове. То би могло да предотврати много епидемии, сърдечно-съдови болести, както и бедствията, предизвикани от неразбирането на собственото тяло и психика.

Маккан се обърна отново към вретеновидния апарат.

— Как функционира?

— Това е система от кристали с електрически вериги. Ти знаеш как електричеството може да деформира някои кристални структури. След като се заложи определен модел, започва излъчването на ултразвукови трептения, които не влияят на слуха, а директно стимулират мозъка. Аз умея да свиря на това устройство, както музикантът свири на своя инструмент, създавайки емоционални състояния, които завладяват неподготвените съзнания.

Маккан се върна на стола си и седна. Той бе пребледнял.

— Ти ме плашиш — промълви геологът. — Мисля, че това е неетично. Съжалявам, но така чувствам нещата.

Гросвенър се вгледа в него. После се обърна, наведе се към апарата и натисна бутона. Този път звукът бе по-печален и по-мелодичен. Той бе толкова плътен, че безкрайните му трептения сякаш продължиха да пулсират във въздуха, дори и след като самият звук бе заглъхнал.

— Какво усети сега? — попита Гросвенър.

Маккан помълча за миг и каза:

— Спомних си за майка си. Внезапно ми се прииска да се върна у дома. Исках...

Гросвенър се намръщи.

— Това е твърде опасно — каза той. — Ако бях усилил звука, някои от тези хора можеха да се свият в утробно положение. — Нексиалистът замълча. — А какво ще кажеш за това?

Той бързо пренастрои апарата и докосна ключа. Чу се камбанен звук с меко звънене, идващо сякаш отдалече.

— Аз бях бебе — рече Маккан. — Беше време за лягане. По дяволите, спи ми се. — Той като че ли не бе забелязал, че е започнал да говори в сегашно време. После неволно се прозя.

Гросвенър отвори едно от чекмеджетата на бюрото до апарата и извади два чифта пластмасови слушалки. Подаде единия на Маккан.

— По-добре сложи това.

Другият чифт той постави на собствената си глава. Геологът с неохота го последва.

— Струва ми се, че от мен не става добър последовател на Макиавели — каза той тъжно. — Предполагам, сега ще ми кажеш, че тези безсмислени звуци са използвани и преди, за да предизвикват определени емоции и да влияят на хората.

Гросвенър, който в това време регулираше стрелката на скалата, спря за момент и каза настойчиво:

— Хората оценяват нещата като етични или неетични в зависимост от асоциациите, които правят в момента, или пък ръководейки се от миналия си опит. Това не означава, че всички етични системи са невалидни.

Лично аз заставам зад схващането, че нашите морални норми трябва да облагодетелстват големи групи от хора, стига това да не включва унищожаването, измъчването или накърняването на правата на индивидите, които не ги приемат. Обществото трябва да се научи да се грижи за злодеите и невежите.

Лицето му бе съсредоточено.

— Обърни внимание на факта, че никога преди не съм използвал този уред. Никога не съм прибягвал и до хипнозата, освен когато Кент нахлу в отдела ми, макар че сега смятам да го направя. Още от началото на пътешествието ни аз можех да подмамня хората и да им въздействам по неподозирани от тях начини. Защо не го направих?

Защото Нексиалната фондация създаде за себе си и за своите възпитаници морален кодекс, който е залегнал дълбоко в моя мироглед. Аз бих могъл да го наруша, но единствено с цената на огромно усилие.

— Сега нарушаваш ли го?

— Не.

— Струва ми се, че мирогледът ти е твърде гъвкав.

— Точно така. Когато вярвам непоколебимо, че действията ми са оправдани, какъвто е случаят сега, аз не изпитвам вътрешно безпокойство или емоционален смут.

Маккан млъкна. Гросвенър продължи:

— Мисля, че ти виждаш в мое лице диктатор, който потъпква демокрацията със сила, но тази представа е лъжлива, защото по време на експедиция един кораб може да бъде управляван само чрез квазидемократични методи. Работата е там, че след като нашето пътуване приключи, мен може да ме призват да дам отчет.

— Предполагам, че си прав — въздъхна геологът и се обърна към екрана. Гросвенър проследи погледа му и видя как няколко мъже в скафандри се опитват да се отблъснат от стената. Те протягаха ръце към стените, но срещаха някаква невидима съпротива и напредваха твърде бавно. — Какво ще правиш сега? — попита Маккан.

— Смятам да ги приспя... ето така. — И нексиалистът докосна активирация ключ.

Камбанният звън като че ли не беше по-силен отпреди. Въпреки това мъжете в коридора рухнаха на земята.

Гросвенър стана.

— Това ще се повтаря на всеки десет минути. Из целия кораб съм монтирал резонатори, които ще улавят вибрациите и ще ги отразяват. Да вървим.

— Къде отиваме?

— Искам да инсталирам един верижен прекъсвач към главното реле на кораба.

Той донесе прекъсвача от видеозалата и миг по-късно вече крачеше по коридора.

Навсякъде, откъдето минаваха, по пода лежаха заспали мъже. Отначало Маккан изразяваше недоумението си гласно. После известно време беше угрижен, докато накрая каза:

— Трудно е да се повярва, че човешките същества са толкова безпомощни по природа.

Гросвенър поклати глава.

— По-лошо е, отколкото си мислиш.

Те бяха в машинното отделение и нексиалистът пълзеше към една от по-долните редици с апарати на разпределителното табло. Отне му по-малко от десет минути да монтира прекъсвача. Той слезе долу, без да продума, но и впоследствие не обясни какво е направил, нито какво смята да прави.

— Не споменавай за това — помоли Гросвенър. — Ако го открият, ще се наложи отново да слеза долу и да поставя друг.

— Ще ги събудиш ли сега?

— Да, веднага щом се върна в отдела. Но преди това бих искал да ми помогнеш да отнесем Ван Гросен и останалите в спалните им помещения. Искам да ги накарам да се почувстват отвратени от себе си.

— Мислиш ли, че след това ще отстъпят?

— Не.

Предположението му бе вярно. И така, в хиляда часа на следващия ден натисна бутона за пренасочване на главния електрически поток през инсталирания от него прекъсвач.

Постоянното осветление в целия кораб премигна леко — това бе един нексиален вариант на хипнотичния модел на риймите. В този миг всички на борда изпаднаха в дълбока хипноза.

Пръстите на Гросвенър заиграха по клавишите на неговата машина за предизвикване на емоции. Той се съсредоточи върху мисли за смелостта, саможертвата, чувството за дълг към човешката раса пред лицето на опасността. Дори разгърна една сложна емоционална картина, която създаваше усещането, че времето лети двойно, дори тройно по-бързо от нормалното.

След като основата бе положена, той включи главният комуникатор на „Общо повикване“ и даде няколко кратки нареждания. После съобщи на екипажа, че всеки един от тях отсега нататък ще трябва мигновено да се отзовава на определена ключова дума, без никога да узнае коя е тя или да я запомни.

След това ги накара да забравят целия хипнотичен сеанс.

Слезе в машинното отделение и махна верижния прекъсвач.

Върна се в стаята си, събуди всички и позвъни на Кент.

— Оттеглям ултиматума си — каза Гросвенър. — Готов съм да се предам. Изведнъж осъзнах, че не мога да тръгна сам срещу волята на останалите членове на екипажа. Бих искал да се свика ново съвещание, на което ще се явя лично. Естествено смятам още веднъж да заявя, че ние водим истинска война срещу доминиращия разум в тази галактика.

Той не беше изненадан, когато ръководителите на кораба по един странно единодушен начин се съгласиха, че нещата вече са станали ясни и че надвисналата опасност изисква да се вземат незабавни мерки.

Изпълняващият длъжността директор Кент получи указания да преследва безмилостно врага, без да се съобразява с удобствата на екипажа.

Гросвенър, който досега не бе посягал върху ничия индивидуалност, забеляза с мрачно веселие неохотата, с която самият Кент призна, че трябва да се пристъпи към действие.

Големият сблъсък между човека и чуждия интелект скоро щеше да започне.

ДВАДЕСЕТ И ОСМА ГЛАВА

Анабис съществуваше в своето безмерно, безформено състояние, разпръснато из цялата втора галактика. Той потръпваше леко с милиардите частици на тялото, стремейки се инстинктивно да се отдръпне от унищожителната топлина и радиацията на двеста милиарда пламтящи слънца. Притискаше се плътно до безбройните планети и се впиваше с трескав, неутолим глад в квадрилионите трептящи точки, където умираха създанията, даващи му живот.

Но това не беше достатъчно. Ужасът от надвисналата гладна смърт проникваше до най-отдалечените предели на тялото му. Всички безбройни, малки пращинки, изграждащи структурата му, изпращаха съобщения от близо и далеч, че храната не достига. Отдавна вече клетките му трябваше да се задоволяват с по-малко.

Анабис постепенно бе разбрал, че е или прекалено голям... или прекалено малък. Той бе допуснал фаталната грешка да нарасне до такива размери още в ранните си дни. Пред онези години бъдещето му се струваше безгранично. Галактическото пространство, където тялото му можеше да се уголемява непрестанно, бе изглеждало необятно. Той набъбваше с цялото шеметно, радостно вълнение на низш организъм, осъзнал изумителната си съдба.

Произходът на Анабис бе *низш*. В самото си начало той представляваше газ, който се процежда от обвито в мъгла блато. Беше безуханен, безвкусен газ и въпреки това по някакъв неизвестен начин от него се бе оформила една динамична структура, изпълнена с живот.

В началото не беше нищо повече от кълбо невидима мъгла. Тя се носеше трескаво над гнилите, кални води, които я бяха сътворили; извиваше се, гмуркаше се и непрестанно дебнеше. С все по-растяща нужда и с изострен глад се стремеше да бъде винаги наблизко, когато нещо — независимо какво — загиваше.

Защото животът на Анабис беше в смъртта на другите.

Той нехаеше за факта, че неговият жизнен процес бе един от най-сложните, които биохимията на живота бе създавала някога.

Интересуваха го удоволствието и опиянението, не информацията. Каква радост изпитваше само, когато му се отдадеше да връхлети върху две насекоми, докато те бръмчат в яростната си смъртоносна схватка, да ги обгърне и тръпнейки с всеки свой ефирен атом, да чака мига, когато парещата сила на победения ще се разлее из собствените му призрачни елементи.

Времето като че ли бе спряло в онзи период, когато животът му се състоеше единствено в безцелно търсене на храна. Неговият свят бе тясното тресавище, сива, мъглява среда, в която той водеше своето охолно, действено, идилично, почти безсъзнателно съществуване. Но дори и в това окъпано от слънчева светлина място той неусетно нарастваше. Нуждаеше се от повече храна, повече отколкото хаотичният лов на умиращи насекоми можеше да му даде.

И така се сдоби с късчета коварно знание, които напълно прилягаха на вонящото блато. Той наблюдаваше кои насекоми преследваха своите жертви и кои ставаха плячка на други. Научаваше кога може да бъде уловен всеки вид и къде малките, пълзящи чудовища чакаха в засада — летящите бяха по-трудни за проследяване, макар по-късно да откри, че те също имат установени навици, когато си набавяха храна. Свикна да използва газообразната си форма и да понася като лек ветрец нищо неподозиращите жертви към тяхната участ.

Постепенно храната стана достатъчна, а после и изобилна. Той растеше и отново огладняваше. Наложих му се да узнае, че и отвъд блатото има живот. И един ден, когато се осмели да отиде по-далеч от всеки друг път, Анабис попадна в разгара на смъртоносната битка между два гигантски бронирани звяра. Продължителната възбуда, която почувства, щом жизнената сила на победеното чудовище заструиха по тялото му го доведе до такъв екстаз, какъвто не бе изпитвал през целия си предишен живот. В тези няколко часа, докато победителят поглъщаше гърчещата се жертва, той нарасна стотици хиляди пъти.

През следващото денонощие целият свят на мъгливи джунгли бе обгърнат от Анабис. Той обвини всеки океан, всеки континент и се разпростря дотам, докъдето вечните облаци отстъпваха пред чистата слънчева светлина. По-късно, в дните на неговото събудило се съзнание, Анабис разбра какво се бе случило тогава. Всеки път, когато нарастваше по обем, той поглъщаше определени газове от

атмосферата. За тази цел бяха необходими не един, а два фактора. Първият беше храната, която трябваше да търси. Другият бе естественото въздействие на ултравиолетовите лъчи на слънцето. В блатото, дълбоко под влажния горен слой на атмосферата, проникваха само малка част от необходимите му къси вълни. В резултат на това неговото развитие оставаше незначително, ограничено в рамките на планетата.

Изплувайки от мъглата, той се излагаше с нарастваща сила на ултравиолетовото лъчение. Динамичното разширение, което започна тогава, не се забави дълго. На втория ден достигна най-близката планета. За един обозрим период от време се разпротря до пределите на галактиката и инстинктивно се насочи към блестящото вещество на други звездни системи. Но там се сблъска с разстояния, които не предложиха нищо на неговата разрежена, опипваща материя.

Той усвояваше знания, както усвояваше храна. Постепенно осъзна, че електрическата неврогенна енергия, която поглъщаше при всяка сцена на смърт, носеше със себе си умствения материал както на победителя, така и на умиращия звяр. За известно време това бе неговата мисловна граница. Той придоби животинското коварство на хищника и опита на преследвания да намира спасение в бягството. Но понякога на различни планети влизаше в контакт със съвършено различни форми на разум, срещаше същества, които можеха да разсъждават, сблъскваше се с цивилизации, с развити науки.

Заедно с още много други неща, той научи от тях, че концентрирайки елементите си, би могъл да прави дупки в космоса и да се пренася в други далечни точки. По този начин овладя уменията да транспортира материя от едно място на друго. Започна да превръща планетите в джунгли, защото праисторическите светове му даваха най-много жизнена енергия. Прехвърляше през хиперпространството огромни късове от други диви светове. Придвижваше студени планети по-близо до техните слънца.

Но това не беше достатъчно.

Дните на неговото господство изглеждаха само като миг. Осигурявайки си храна, той продължаваше да нараства. Въпреки колосалния си интелект Анабис не успяваше да намери никъде необходимото му равновесие. С ужас бе прозрял, че рано или късно е обречен да загине.

Появата на кораба донесе надежда. Реши да рискува, да се превърне в тънка ивица и да последва летящото тяло там, откъдето бе дошло. Така щеше да сложи началото на отчаяната борба да остане жив, като скача от галактика на галактика и се разпростира все по-навътре и по-навътре в безкрайната нощ. През всичките тези години щеше да го крепи надеждата, че отново ще превръща планетите в джунгли и че космосът не свършва никъде...

За хората мракът беше без значение. „Спейс Бийгъл“ беше кацнал върху обширна равнина от назъбен метал. От всичките му люкове струеше светлина. Големи прожектори осветяваха допълнително редиците от машини, които прорязваха огромни дупки в този изцяло железен свят. В началото металът се подаваше към специален автомат, който го превръщаше в реактивни торпеда, на минута по едно, и незабавно ги изстрелваше в космоса.

Призори на следващия ден започна серийното производство на самите автомати и няколко роботи бяха впрегнати да хранят всяко от новите съоръжения. Не след дълго стотици, а после и хиляди машини вече изработваха тези стройни, тъмни торпеда. Все по-многобройни, те политаха през надвисналата нощ, като разпръскваха навсякъде радиоактивния си заряд. В продължение на тридесет хиляди години торпедата щяха да сипят унищожителните си атоми. Бяха проектирани да останат в гравитационното поле на галактиката, без да падат никога на някоя планета или слънце.

Докато мудната червена зора на втората утрин обагреше хоризонта, инженер Пенънс отговори на „Повикването до всички“.

— Сега изкарваме до девет хиляди на секунда. Мисля, че спокойно можем да оставим машините да довършат работата си. Включил съм частичен енергиен екран около планетата, за да предотвратя евентуална намеса. След още десетина богати на метал планети с подходящо местоположение нашият обемист приятел ще започне да усеща чувство за празнота в жизненоважните си органи. Време е да продължим нататък.

Времето дойде няколко месеца по-късно, когато решиха да се отправят към мъглявината NGC-50347. Астрономът Лестър обясни защо са избрали именно нея:

— Точно тази галактика се намира на деветстотин милиона светлинни години. Ако този газообразен разум ни последва, дори при неговата смайваща същност ще се разпилее в необятната нощ.

Той седна и думата взе Гросвенър:

— Убеден съм — поде той, — всички са наясно, че потегляме към една далечна звездна система. Ще ни трябват векове, може би хилядолетия, за да я достигнем. Единствената ни цел е да отведем тази враждебна форма на живот там, където тя ще умре от глад. Ние ще знаем дали ни следва по шепота на нейните мисли. И ще научим за гибелта ѝ, когато този шепот секне.

Нексиалистът се оказа прав.

Мина време. Гросвенър влезе в лекционната зала на своя отдел и видя, че курсът му се е увеличил. Всички места бяха заети и даже бяха донесени няколко стола от съседни помещения. Вечерната лекция започна.

— Проблемите на нексиализма са цялостни проблеми. Човекът е разпределил живота и материята на дялове от знанието и битието. И макар понякога да използва думи, които говорят, че съзнава целостта на природата, той продължава да се държи така, сякаш единната, променяща се вселена има множество отделни, несвързани помежду си функционални части. Техниките, които ще обсъдим тази вечер...

Гросвенър направи пауза, огледа аудиторията си и погледът му внезапно попадна на една позната фигура в дъното. След моментно колебание заговори отново:

— ... ще покажат как това разминаване между реалността и човешкото поведение може да бъде преодоляно.

Той продължи да описва техниките, а Грегъри Кент направи първите си записки върху нексиализма.

А в това време, носейки своето малко късче от човешката цивилизация, изследователският кораб „Спейс Бийгъл“ летеше с нарастваща скорост през нощта, която нямаше край.

Нито начало.

КРИСТОФЪР ЕВАНС

„УСЕЩАХ СЕ КАТО ЗВЕЗДОЛЕТ НЯКЪДЕ ДАЛЕЧ, ДАЛЕЧ...“

Преди броени месеци черната перла Карл Люис получи международното почетно звание „Легенда на атлетиката“. Може би ще дойде време за подобна титла и в нашия жанр. Тогава Алфред ван Вогт ще има достатъчно основания да бъде поне сред номинираните за „Легенда на фантастиката“ през това столетие. Писател с дръзко и неизтощимо въображение, създал обемисто творчество с не едно еталонно заглавие, „Гранд Мастър“ със завидно житейско и литературно дълголетие (роден е в Канада през 1912 година)... Нима е малко изреденото дотук? Нека прибавим още любовта на многобройните фенове по света, понеже те не забравят патриарха от „златното поколение“ американски фантасти. За да научим повече за този автор, поместваме негово интервю, което е дал на Кристофър Еванс.

— *Господин Ван Вогт, кога за първи път се заинтересувахте от фантастика?*

— Беше в началото на 20-те години. Тъкмо започвах да чета английското списание „Чамс“, където се печатаха доста странни ескизи за деца, които всеки ден отиват да учат на Марс. Сега ми се струва някак неестествена мисълта, че всички те са ходели по такъв начин на училище, но по онова време възприемах тая картина напълно нормално.

— *През онзи период литературата на въображението се е намирала в депресия, нали?*

— Истинска фантастика в САЩ нямаше, докато през април 1926 година Хюго Гернсбек не почна да издава своите „Амейзинг Сторис“. Аз почти веднага се зачетох в това списание и открих, че то е пълно с възхитителни произведения на куп таланти. Говоря за Едуард Елмър

„Док“ Смит, да речем, чийто роман „Космическата чучулига“ с един скок разшири цялото пространство на жанра. Смятам, че неговата по-късна серия „Ленсмените“ никога няма да бъде надмината. Знаете ли, той бе висококвалифициран учен, доктор по химия, който работеше на щат — ако щете, вярвайте! — във фабрика за пирожки. Когато правите храна в огромни количества, всичко трябва да е издържано на строго научно равнище. Е, „Док“ Смит беше човек, на когото можеше да прекъснат отпуската, за да определи защо прекрасното тесто се разваля. И той се трудеше така ден след ден, като същевременно пишеше своите изумителни книги.

— *Разбира се, и други първокласни учени са опитвали перото си във фантастиката...*

— Да, тази област ги привличаше. Във всеки случай притегателен център за тях бяха „Амейзинг Сторис“ през ранните години. После списанието беше продадено на нов издател, а пък редакторът, сменил Гернсбек, се оказа тъпанар. Щом казвам „тъпанар“, имам предвид, че той бе толкова глупав да не вярва в космическите полети! В резултат аз се разочаровах и дълго време изобщо не четях никакви фантазии.

— *Отрекли сте се от любимото си „лакомство“?*

— Кризата продължи чак до 1938 година, когато ми попадна брой от „Ъстаундинг Сайънс фикшън“. Намерих го на една сергия за вестници и романчета. Лениво го прелистих без особена надежда, сетне подхванах разказа „Кой е там?“ от някой си Дон А. Стюарт. След като го изгълтах до половината, бръкнах в джоба си и купих списанието. Бях тъй въодушевен, че написах на редактора Джон Кемпбъл, поздравявайки го с публикуването на такива забележителни автори като този Д. А. Стюарт. Тогава действително не знаех, че това е псевдоним на самия Кемпбъл. Дори в послеписа предадох накратко идеята за собствен опус.

— *И получихте ли отговор?*

— Ако не ми бяха отвърнали на възторженото писъмце, моята кариера във фантастиката едва ли щеше да потръгне. Но Джон Кемпбъл излезе коректен и ми съобщи, че хрумването му е харесало, като предложи да го разгърна в разказ. Той завършваше с думите: „Уверен съм, че при вас се усеща някаква атмосфера.“ Аз веднага се

досетих какво подразбира маестрото, понеже от известно време вече давах някои неща от изповеден тип на списание „Тру Стори“.

— *Ще ни разправите ли повече за този ранен период от вашата биография?*

— Тогава пишех разкази за обикновени хора, предимно жени, и поднесени от тяхната гледна точка. Да речем, първият текст, който продадох там, се наричаше „Аз съм живяла на улиците“. В него се говореше за девойка, изгонена от стаята си през годините на депресията. Наложило ѝ се да спи по градинските пейки. Всяко изречение в подобни творения трябваше да бъде емоционално наситено. Вие не можете да кажете: „Тя живееше в дом № 1234 на Браун Стрийт“, защото тази фраза звучи твърде сухо. Хватката бе да напишете: „Винаги, когато момичето си спомняше своята стаичка в дом №1234 на Браун Стрийт, в очите му напиреха сълзи.“ И със същия маниер — до края. Това ме накара да уча владееенето на думите, да използвам сбит, точен език. Разбира се, усвоената вече техника приложих и в опуса за Джон Кемпбъл. Озаглавих го „Гробницата на чудовището“.

— *Цените ли го все още?*

— Той и досега ми е от любимите работи. Там става въпрос за твар от друга вселена, която трябва да намери някого на Марс, за да ѝ отключи древния склеп-затвор. Налагаше се човекът да бъде математически образован, понеже шифърът на ключалката се основаваше на абсолютно просто число. Макар такова число всъщност да няма, аз по фантастичен начин го „изобретих“...

— *Бяхте ли удивен, че харесаха разказа ви?*

— Не, защото знаех: получило се е добре. Бях съчетал подходяща атмосфера с любопитна ситуация и поради някои лични съображения изпратих ръкописа, указвайки адреса на приятелката си. Ето че веднъж в 9 сутринта, когато още спях, тя ми позвъни. Каза, че „Гробницата“ е приета, дори има чек от редактора. Това беше велик момент при избора на моя път и не последният фактор да се оженим с Една Мейн Хъл.

— *По-късно как се разви вашата кариера на фантаст?*

— Първата ми по-голяма изява бе романът „Слан“. Написах го, докато работех към Департамента по национална отбрана в Отава през Втората световна война...

— *Тази книга се занимава с мутанти, но също и с телепатия. Защо се насочихте към такива теми?*

— Подир войната, и особено след като бе изпробвано атомното оръжие, се появиха доста разкази за промени от всякакъв вид. „Слан“ обаче беше сред „пионерите“, изцяло посветен на новите загадки, пък и излезе малко по-рано. Аз измислих Хомо сапиенс с различен мозък, двойно сърце и правдоподобни телепатически способности. В последна сметка романът се превърна в нещо като класика. Просто хората „кълвяха“ на обещаните мутанти, които ги превъзхождат умствено, ала се оказват безделници и попадат под ударите на безмилостно преследване. Навярно тук трябва да добавя, че по онова време започнах да строя сюжети, използвайки т.нар. от мен сънотворен метод.

— *Ще го обясните ли по-подробно?*

— Аз нарочно се опитвах да проверя: не мога ли да прехвана някакъв материал от нощното подсъзнание, защото винаги съм усещал, че в него се крият невероятни запаси от творческа активност. Уви, сутрин ние страдаме от съдбовна амнезия, тоест разбираме, че сме загубили нещо интересно, посетило ни в леглото. Затова реших да се будя на всеки час и половина, ловейки съня, така да се каже, в действие. Много забавно е, че неотдавна учените са установили — на мозъка ни е присъщ ритмичен цикъл, при който съновиденията следват през 90-минутни интервали. Ето че по странен начин се оказах пионер и в тази област.

— *Когато започнахте да изпробвате своя метод, той донесе ли плодове?*

— Ще ви дам характерен пример. Харлан Елисън, когото критиците наричат „черния звяр на американската фантастика“, ме помоли да напишем заедно разказ за сборника „Партньори по чудо“. Предложи ми да съчиня началото, средата и края, а после той ще запълни междинните пропуски. Така Харлан довършваше за тая си антология творбите на 14 автори. Попитах го дали има заглавие за мен. „О, да — отвърна, — то съвсем наскоро ми хрумна. Докато бях на конгреса в Сейнт Луис, чух да казват: «Някои асансьори в хотелите се обслужват от хора оператори.» Определението ме заинтригува и без усилие го запомних...” Съгласих се, че това „Хора оператори“ е направо превъзходно заглавие и му обещах някога да го използвам.

— *Е, съдържахте ли думата си?*

— Още през същата нощ, събудил се след първите 90 минути, аз се замислих какво всъщност означава подхвърленото ми от Харлан название. После отново съм заспал. Минаха няколко нощи като тази, сетне изведнъж се стреснах наред кошмарен чувствен сън. Усещах се като звездолет някъде далеч, далеч в пространството — и то, забележете, с един човек на борда. Интересно, нали? Бързо оформих цяла поредица от други впечатления. Тук се включваше идеята, че самият звездолет изпълнява ролята на началство, а космонавтът е просто негов обслужващ персонал въпреки волята си. От всичко това се роди разказ, който продължавам да харесвам. Естествено, че го озаглавих „Човекът оператор“.

— *Господин Ван Вогт, и вашата съпруга пише фантастика. Понякога не възникват ли проблеми между вас?*

— Не, в случая става дума за преимущество, защото тя може винаги да ме попита как преценявам нейните работи на всеки етап. С мен се получава абсолютно същото. Жена ми се труди много бавно и предпочита творбата да бъде цялостно обмислена, преди да я напише. Виж, това не е моят метод. Аз съчинявам епизод оттук, сценка — оттам. Така, да речем, съм придвижвал и по пет романа успоредно. Бях способен да отделям четири часа дневно за книгата, която трябваше да бъде завършена първа, но после се изхитрих да „открадна“ час-два за всяка от другите в чекмеджетата ми. Навремето по такъв начин пуснах цяла серия романи, които бяха приети достатъчно добре от публиката.

Бележка и превод: Александър Карапанчев

Издание:

Алфред ван Вогт
Космически хищници

Американска, I издание

A. E. van Vogt
The Voyage Of The Space Beagle
Copyright © 1968 by A. E. van Vogt

- © Станимир Йотов, превод от английски, 1998
- © Пламен Аврамов, библиотечно оформление, 1998
- © Момчил Митев, рисунка на първа корица, 1998
- © Камо, портрет на писателя, 1998
- © Издателство „Аргус“, 1998

Тази книга е №033 от поредицата за фантастика на „Аргус“

Преводач: Станимир Йотов
Редактор: Петър Колев
Библиотечно оформление: Пламен Аврамов
Първа корица: Момчил Митев
Портрет на писателя: Камо
Компютърна подготовка: ЕГИ
Коректор: Кремена Бойнова

Формат 56×84/16. Печатни коли 14

Издателство „Аргус“, 1998
Печат: „Балкан прес“ ЕАД, София, 1998
ISBN 954-570-038-6

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.